बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकाका लागि

आधारभूत तह

कक्षा १-३ को

पाठ्यक्रममा अनुकुलन

नेपाल सरकार
शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय
पाठ्यक्रम विकास केन्द्र
सानोठिमी, भक्तपुर

हाम्रो भनाइ

विद्यालय तहको शिक्षालाई उद्देश्यमूलक, व्यावहारिक, समसामयिक एवम् सान्दर्भिक बनाउने अभिप्रायले पाठ्यक्रम परिमार्जनको कार्य प्रारम्भ गरिएको हो । यसै सन्दर्भमा शिक्षक, अभिभावक, विद्यार्थी तथा विज्ञहरूबाट प्राप्त राय सुझाव; ज्ञान, विज्ञान तथा प्रविधिमा भएको विकास तथा परिवर्तन र स्थानीय आवश्यकता तथा विश्वव्यापी सन्दर्भबिच सन्तुलनको आवश्यकतालाई समेत दृष्टिगत गरी विद्यालय तह कक्षा १-३ का लागि २०४९ मा विकास गरी लागू गरिएको पाठ्यक्रममा समसामयिक परिमार्जनसहित कार्यान्वयन भरहेको प्राथमिक शिक्षा पाठयक्रम २०६२ लाई परिमार्जन गर्नु आवश्यक देखिएकाले आधारभूत तहअन्तर्गत कक्षा १-३ को यो पाठ्यक्रम विकास गरिएको हो । सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालका लागि विद्यालय शिक्षाको पाठ्यक्रमका विकासका लागि राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०७६ ले निर्दिष्ट गरेका सिद्धान्त तथा स्वरूपमा आधारित भई उल्लिखित सन्दर्भहरूलाई समेत आधार मानी विद्यालय शिक्षाको पाठ्यक्रम विकास गर्ने क्रममा आधारभूत तह कक्षा १-३ को पाठ्यक्रम २०७६ विकास गरिएको छ । विश्वमा भएका नवीनतम शैक्षिक परिवर्तन एवम् नेपालको वर्तमान सन्दर्भ र स्थानीय आवश्यकतालाई दृष्टिगत गरी बालबालिकाको सर्वाङ्गीण विकासमा सहयोग पुऱ्याउने, सामाजिक न्याय प्रवर्धन गर्ने र राष्ट्र निर्माणका लागि सक्षम तथा प्रतिस्पर्धी नागरिक विकास गर्ने लक्ष्यसहित राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०७६ ले तयार गरेको विद्यालय शिक्षाको मार्गचित्रमा आधारित भई यो पाठ्यक्रम विकास गरिएको छ ।

यस पाठ्यक्रममा सबै बालबालिकाको पहुँच विस्तार गरी सबैका लागि शिक्षा सुनिश्चित गर्न आवश्यक छ । यसलाई मध्येनजर गरी पाठ्यक्रमलाई अपाङ्गता अनुसार अनुकुलन गर्ने कार्यको थालनी गरिएको हो । सो सन्दर्भमा आर्थिक बर्ष २०८०/८१ मा कक्षा १-३ को पाठ्यक्रमलाई बौद्धिक अपाङ्गतामैत्री हुने गरी अनुकुलन गर्ने कार्य गरिएको छ । यो पाठ्यक्रमलाई अनुकुलन गर्ने क्रममा सम्वन्धित विद्यालयका विद्यार्थी, अभिभावक, शिक्षकहरूसँग प्रत्यक्ष रूपमा छलफल तथा कक्षा अवलोकन गरिएको थियो । यस क्रममा तयार पारिएको पाठ्यक्रममा शिक्षक तथा अभिभावकसँग परामर्श समेत लिइएको थियो ।

यो पाठ्यक्रम तयार गर्ने क्रममा महत्त्वपूर्ण सहयोग पुऱ्याउनु हुने नीति निर्माता, विज्ञ तथा विशेषज्ञ, शिक्षाविद्, प्राध्यापक, शिक्षक, विद्यार्थी एवम् सम्बन्धित सरोकारवालाहरूप्रति पाठ्यक्रम विकास केन्द्र हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछ । यो पाठ्यक्रमको कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी बनाई बालबालिकालाई गुणस्तरीय शिक्षाको अवसर सुनिश्चित गर्ने कार्यमा सम्बद्ध सबैबाट सक्रिय योगदानको अपेक्षा गरिएको छ । विद्यालय शिक्षाको यो पाठ्यक्रम गतिशील दस्तावेज भएकाले यसमा सुधार तथा परिमार्जन गर्दै अझ प्रभावकारी बनाउनका लागि यस केन्द्रले पाठ्यक्रम प्रयोगकर्तालगायत सम्बन्धित सबैबाट निरन्तर रचनात्मक सुझाव प्राप्त हुने अपेक्षा गरेको छ ।

पाठ्यक्रम विकास केन्द्र

विषयसूचि

क्रस	विषयवस्तु	पृष्ठ सङ्ख्या
१	पहिलो खण्ड पाठयक्रममा अनकलन (Adaptation in Curriculum)	
१.१	परिचय	१
१.२	पाठ्यक्रममा अनुकुलनका आधारहरू	२
१.३	पाठ्यक्रमको अनुकुलन गर्न प्रयोग गरिने प्रमुख तरिका	३
१.४	भाषा र बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकाको पाठ्यक्रम	४
१.५	बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकाले प्रयोग गर्ने पाठ्यक्रममा परियोजना कार्य	४
१.६	पाठ्यक्रममा अनुकुलन गर्दा ध्यान पुऱ्याइएका पक्ष	५
१.७	पाठ्यक्रम अनुकुलताको प्रमुख शिद्धान्तः सिकाइको विश्वव्यापी ढाँचा **(Universal Design for Learning)**	८
१.८	पाठ्यक्रम अनुकुलनका चरण	९
१.९	पाठ्यपुस्तकमा अनुकुलन	११
१.१०	पाठ्यक्रम कार्यान्वयनका लागि वातावरणमा अनुकुलन	१३
१.११	पाठ्यक्रमको अनुकुलनमा लचकता	१३
१.१२	बौद्धिक अपाङ्गताको पाठ्यक्रमको अनुकुलनमा शिक्षक	१३
२	**दोस्रो खण्ड** **आधारभूत तह (कक्षा १-३) को विषयक्षेत्रगत पाठ्यक्रम** **बौद्धिक अपांगता अनुकूलित पाठ्यक्रम**	
२.१	नेपाली भाषा	१४
२.२	English	२२
२.३	गणित	४८
२.४	हाम्रो सेरोफेरो	१३२

पहिलो खण्ड

पाठ्यक्रममा अनुकुलन

(Adaptation in Curriculum)

१.१ परिचय

पाठ्यक्रमका समकालिन साहित्यमा अनुकुलन, समायोग, परिमार्जन, समायोजन (adaptation, adjustment, modification, accommodation) जस्ता शब्दहरु प्रयोग भइ आएका पाइन्छन् । हेर्दा उस्तै लाग्ने तर फरक आसय दिने यी सबै शब्दको प्रयोग यहाँ गरिँदैन । पाठ्यक्रम एउटा साझा रङ्गमञ्च हो, जहाँ सबै अवस्थाका विद्यार्थीहरुले आफ्नो क्षमतामा फरक फरक कला बमोजिमको प्रस्तुती गर्दछन् । सबै विद्यार्थीको सिकाइ अवस्था एकैनासको हुँदैन । फरक फरक सिकाइ अवस्थाका विद्यार्थीका लागि अलग अलग पाठ्यक्रम बनाउन पनि मिल्दैन । सबैका लागि बनाइएका पाठ्यक्रमले संज्ञानात्मक क्षमता कमजोर भएका बालबालिकाका साथै अन्य जटिल प्रकृतिको अपाङ्गता भएका बालबालिकाको सिकाइको खाँचो सहजै पूरा गर्न सक्दैन । त्यसैले अति जटिल प्रकृतिको अपाङ्गता भएका बालबालिकाहरुको सिकाइ अवस्था हेरेर शिक्षण क्रियाकलाप सञ्चालन गर्न वर्तमानमा भएकै पाठ्यक्रमलाई उनीहरुको आवश्यकता र अवस्था अनुसार सरलीकरण (simplification) वा समायोजन (adjustment) गर्नु पर्ने हुन्छ । यस प्रक्रियालाई पाठ्यक्रममा (curriculum adaptation) भनिन्छ । पाठ्यक्रमले कुनै कक्षाका बालबालिकालाई सिकाइने विषयवस्तुको सूची भन्दा फराकिलो दायरामा विद्यार्थीको सिकाइ अनुभवको सँगालोलाई जनाउँछ । बिभिन्न सिकाइ अवस्थाका बालबालिकालाई मूल धारको पाठ्यक्रममा सिकाइ सहज र सम्भव बनाउने काम भएकोले यहाँ **अनुकुलन** शब्दको मात्र प्रयोग गरिएको छ । पाठ्यक्रममा अनुकुलन शब्द सर्वव्यापी प्रयोगमा छ ।

१.२ पाठ्यक्रममा अनुकुलनका आधारहरू

पाठ्यक्रममा अनुकुलन मूलत निम्न तीन आधारबाट गर्न सकिन्छ -

१) विषयवस्तुमा अनुकुलन (के सिकाउने)

२) शैक्षणिक अनुकुलन (कसरी सिकाउने र सिकेको कुरा कसरी थाहा पाउने)

३) वातावरणीय अनुकुलन (कहाँ, कहिले र कोसँग सिक्ने)

पाठ्यक्रम भनेको सिकाइने विषयवस्तुको सूची मात्र होइन। यस भित्र सिकाइने प्रक्रिया र सिकेको थाहा पाउने सूचक पनि पर्दछन्।

यसरी सिकाइने विषयवस्तु, सिकाइने प्रक्रिया र सिकेको वा नसिकेको थाहा पाउने आधार समेतमा सरलिकरण गरेर वा प्रायाप्त विकल्प दिएर मात्र पाठ्यक्रममा अनुकुलन हुन्छ। नेपालमा न्यून मात्रामा भएपनि जानी नजानी यसको प्रयोग हुँदै आएकोछ। यस पाठको मुख्य उद्देश्य पाठ्यक्रममा गरिने अनुकुलनको अर्थ, परिभाषा र अनुकुलन गर्ने सिप सिकाउनु हो।

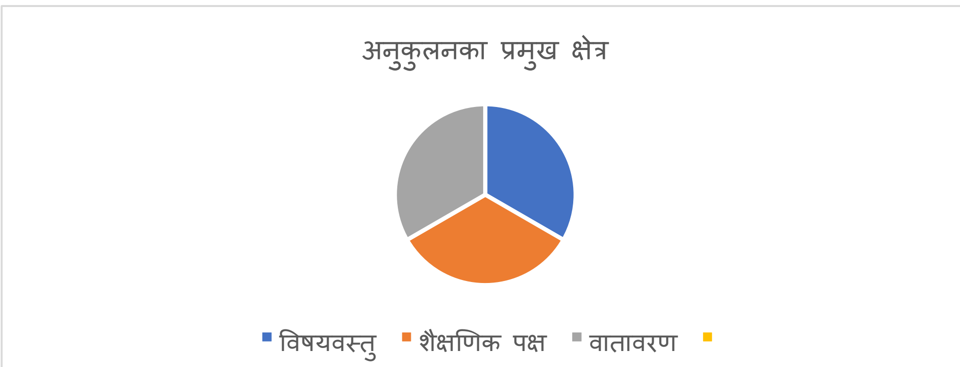

सिकाइका लागि प्रभावकारी सञ्चारको आवश्यकता पर्दछ। सञ्चार प्रभावकारी बनाउन प्रशस्त अन्तर्क्रिया हुनु पर्दछ। धैरै अन्तरक्रियाका लागि बहुइन्द्रिय विधि (Multi-sensory approach) को प्रयोग हुनु पर्दछ। बहुइन्द्रिय विधिमा हाम्रो शरिरका सबै इन्द्रियको प्रयोगबाट सिक्न सक्ने उपायहरुको खोजी गरी अबलम्बन गरिनु पर्दछ। कुनै अवस्थाका बिद्यार्थीले सबै इन्द्रियको प्रयोग गर्न नसक्ने भएकाले कार्यगत सिमितता भएको अवस्था भनिएको हो। त्यसैले व्यक्तिसँग जुन क्षमता छ त्यही प्रयोग गरेर सिक्ने व्यवस्था मिलाउनु नै पाठ्यक्रममा अनुकुलन गर्नु हो। कुनै इन्द्रियले काम नगर्दैमा सिक्नै नसक्ने भनेर अर्कै बाटो अँगाल्न मिल्दैन।

१.३ पाठ्यक्रमको अनुकुलन गर्न प्रयोग गरिने प्रमुख तरिका

यहाँ उल्लेख गरिएका प्रमुख तीन आधारमा विभिन्न ९ प्रकारबाट आवश्यकता र अवस्था अनुसार पाठ्यक्रमका अवयवलाई कुनै पनि अवस्थामा प्रयोगयोग्य बनाउन सकिन्छ । पाठ्यक्रमको अनुकुलन गर्न प्रयोग गरिने प्रमुख ९ तरिकामा देहायका कुराहरू पर्दछन् ।

१) **विषयवस्तुको मात्रामा अनुकुलनः** बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकाले अन्य बालबालिका झैँ पाठ्यक्रममा उल्लेख भएका सबै विषयवस्तु एकनासले सिक्न सक्दैनन् । पाठ्यक्रमले अपेक्षा गरेको प्रमुख पक्ष हासील हुने भएमा अन्य विषवस्तुलाई घटाउनु पर्ने हुन्छ ।

२) **समयमा अनुकुलनः** यस प्रकृतिका बालबालिकालाई एउटा सिकाइ उपलब्धि वा सिप सिक्न साधारण विद्यार्थीलाई भन्दा धेरै गुणा समय लाग्छ । धेरै पटक अभ्यास गराउनु पर्दछ ।

३) **सिकाइका लागि उपलव्ध गराइने सहयोगको तहमा अनुकुलनः** बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई कुनै वस्तु वा घटनाको अवधारणा दिन ठोस वस्तुको सहायताले वा चित्र देखाएर वा सुरागी दिएर मात्र सिकाउन सकिन्छ । वैयक्तिक शैक्षिक योजनाको सहायताले शिक्षकको सघन मद्दतले मात्र सिकाउन सकिने भएकोले सहयोगको तह उच्च गराउनु पर्ने हुन्छ ।

४) **सिक्नका लागि गरीने प्रयत्न वा लगानीमा अनुकुलनः** यस प्रकृतिका बालबालिकाको सिकाइ सम्भव बनाउन समय, प्रयत्न, सामग्री, अभ्यास र विकल्पहरु धेरै दिनु पर्ने हुन्छ ।

५) **कठिनाइको तहः** सिकाइ उपलब्धि वा सिपको कठिनाइको तह घटाउनु पर्दछ ।

६) **बालबालिकाले सिकेको थाहापाउने उपाय वा उनिहरुको अभिव्यक्त गर्ने विकल्पमा विविधताः** बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकाले अन्य बालबालिकाले जस्तो लेखेर र सहजै बोलेर जवाफ दिन सक्दैनन् त्यसैले उनिहरुले आफूले जानेको कुरा अभिव्यक्त गर्ने अनगिन्ति माध्यमहरू छन् तिनलाई स्वीकार्नु पर्दछ,

७) **सिकारुको सिकाइ कार्यमा सहभागिताको तहमा लचकताः** सबै बालबालिका एकनासले लामो समय एकै विषयवस्तुमा टाँसिएर बस्न सक्दैनन । सिकाइ क्रियाकलापलाई टुक्रा पारेर रोचक बनाउँदै सानो सानो अँशमा सिकाउनु पर्दछ । विषवस्तुको गहिराइमा पुग्न धेरै सहभागिताको जरुरत पर्दछ । सहभागिता एकैनाशको नहुने र लामो समय हुन नसक्ने भएकोले र प्रस्तुतीको मात्रामा घटबढ हुने भएकोले बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकाको सिकाइ कार्यमा सहभागिताको तह लचिलो बनाइनु पर्छ ।

८) वैकल्पिक लक्ष्यः एकै पाठ्यक्रम कार्यान्वियन भए पनि फरक अवस्थाका बालबालिकाले साझा पाठ्यक्रममा उल्लेखित सिकाइ उपलब्धिको भाषा हुबहु प्रयोग हुन नसक्ने भएकोले यसमा लचकता प्रदान गर्नु पर्दछ ।

९) **वैकल्पिक पाठ्यक्रमः** माथी उल्लेखित कुनै विकल्पले काम नगरेमा मात्र पाठ्यक्रममा विकल्पको खोजी गरिनु पर्दछ । त्यो विकल्प भनेको कार्यमूलक पाठ्यक्रम हो ।

आधारभूत तहको पाठ्यक्रम अनुकुलन गरिएको यस पुस्तिकामा आधारभूत तहको कक्षा १-३ सम्मको पाठ्यक्रममा आधारित भइ विषयगत पाठ्यपुस्तकको प्रयोग गरेर माथी उल्लेख गरिएका नौ तरिकाको प्रयोग गर्ने सिप सिकाइमा जोड दिइएको छ ।

१.४ भाषा र बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकाको पाठ्यक्रम

आधारभूत तह सम्मको शिक्षा मातृभाषामा पढ्न पाउने ब्यवस्था संविधानले गरेको छ। सबै विद्यार्थी हाम्रा पाठ्यपुस्तक लेखिएका भाषामा उत्तिकै जानकार हुँदैनन् त्यसैले बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिका पनि हुनु आवश्यक छैन। फरक भाषा नजान्दैमा एकीकृत पाठ्यक्रमको विषयवस्तुको मुख्य क्षेत्र (थिम)मा आधारित सममस्याको समाधान गर्न सक्दैनन् भन्ने हुँदैन। थिमले समस्याको एउटा पक्ष चिनाउँछ। बालबालिकाको काम थिमलाई आफूले बुझ्ने भाषामा समाधान गर्नु हो। सबै भाषामा संकेतिकरण गरिएको हुन्छ र उनीहरुले पनि कुनै प्रकारको संकेतको प्रयोग गरी समस्यालाई समाधान गरे भने सिकाइ भएको मान्नु पर्दछ। यसले पाठ्यक्रमले अपेक्षा गरेको सिकाइ उपलव्धि पूरा भउकव मन्नु पर्दछ।

१.५ बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकाले प्रयोग गर्ने पाठ्यक्रममा परियोजना कार्य

यस समूहका बालबालिकाले साविकको पाठ्यक्रममा परियोजना कार्य धेरै गर्न सक्छन्। धेरै शैद्धान्तिक छलफल नगरी सिकाइ उपलव्धिलाई साना साना टुक्रामा विभाजित गरी व्यवहारिक परियोजना बनाएर सिकाउन सकिन्छ। परियोजना कार्य यस समूहका विद्यार्थीको धेरै प्रयोग हुने विधि हो। सिकाइको मूल्याङ्कन उनीहरुको परियोजना प्रदर्शन (project performance) हेरेर गरिन्छ।

बौद्धिक अपाङ्गता भएका वा जटिल प्रकृतिका अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई दुइ प्रकारका पाठ्यक्रमको सहायताले सिकाइ गराइन्छ।

१. कार्यमूलक पाठ्यक्रम (Functional Curriculum)
२. साधारण शिक्षाको पाठ्यक्रम (General Education Curriculum)

नेपालमा बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकाले पढ्ने विद्यालयमा विद्यालय तहको पाठ्यक्रमको प्रयोगको अवस्था कमजोर छ। हाल हाम्रा विद्यालयमा पाठ्यक्रम विकास केन्द्रबाट वि सं २०७२ सालमा विकास गरिएको कार्यमूलक पाठ्यक्रम (Functional Curriculum) को सन्दर्भ सामग्री मात्र प्रयोगमा ल्याइएको अवस्था छ। विद्यालय तहको पाठ्यक्रममा अपाङ्गता अनुकुलको समायोजन नभएको अवस्थामा यो सामग्री बनेको थियो। यो सामग्रीको विकास गरिएपछी बौद्धिक अपाङ्गताका क्षेत्रमा थप सिकाइ सामग्री र शिक्षण विधि खुल्ने तालिमको विकास र आयोजना आवश्यक मात्रमा हुन नसक्नाले अलमल सिर्जना भएकोछ। हाल नेपालमा आधारभूत तहको कक्षा १-३ मा एकीकृत ढाँचामा राष्ट्रिय पाठ्यक्रम बनेर कार्यान्वयनमा आएको छ। हालको एकीकृत ढाँचामा बनेको पाठ्यक्रमलाई सिपमा आधारित पाठ्यक्रम पनि भनेर चिनिन्छ। यसको प्रयोग गर्दा कार्यात्मक पाठ्यक्रममा आधारित भइ बनेको सन्दर्भ सामग्रीको प्रयोगले शिक्षण सिकाइमा सहयोग नै पुऱ्याउँछ। तर त्यो सामग्री मूल प्रवाहको पाठ्यक्रम भने होइन। त्यसैले बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई शिक्षण गर्ने हरेक शिक्षकले मूलप्रवाहमा रहेको एकीकृत पाठ्यक्रमको जानकारी लिइ यसमा अनुकुलन गर्ने सीप सिक्नै पर्दछ।

समावेशी शिक्षाका सिद्धान्त र बालबालिकाको शिक्षा प्राप्तिमा अवसर सम्बन्धि अवधारणाले "राष्ट्रिय पाठ्यक्रममा पहुँच पाउनु सबै बालबालिकाको अधिकार"को विषय मान्दछ। मूल प्रवाहिकरणको पाठ्यक्रममा संयोजन गरिएका विषयवस्तुहरु गम्भिर प्रकृतिका

अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई हुबहु प्रयोग गर्न सम्भव नहुने भएकाले यसमा पाठ्यक्रम अनुकुलनका आधारहरुमा रही बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकाको सिकाइ अनुकुल हुनेगरी सुधार गरिएको छ। व्यवहारमा शिक्षकले पाठ्यक्रम अनुकुलनको प्रयोग गरी शिक्षण गरी आएको भएता पनि यसमा लेखाइबाट स्पष्ट निर्देशन दिने र तालिम दिने कार्य नहुँदा बुझाइमा एकरुपता छैन। कतिपय शिक्षकमा यो प्रयोग नौलो पनि छ। एक प्रकृतिका अपाङ्गता भएका बालबालिकाका लागि ध्यानमा राखेर गरिएको अनुकुलन अर्को प्रकृतिका अपाङ्गता भएका बालबालिकाका लागि उपयुक्त हुँदैन। राज्यले बहुविज्ञको सहकार्यमा बनाएको राष्ट्रिय पाठ्यक्रमको अनुकुलन पाठ्यक्रमको मूल भावमा तोडमोड हुनेगरी गर्न पाईंदैन तर सरलिकरण, विविधिकरण, समायोजन वा वैयक्तिकिकरण गरी प्रयोग गर्न भने मनग्गे पाइन्छ। वर्तमान पाठ्यक्रम सबैको साझा बन्न नसक्नुमा सम्बद्ध पक्षको एकात्मक सोचका कारण हो। परंपरागत विद्यालय पद्धतिको दोष हो। आधारभूत तहको प्रारम्भिक विद्यालय शिक्षा एकै प्रकारले मात्र चल्दैन भन्ने बुझाइ सबैमा हुनु आवश्यक छ। पाठ्यक्रम प्रयोगकर्ताले बहुपक्षीयदृष्टि राख्यो भने यो कार्य सजिलै प्रयोगमा आउँछ।

१.६ पाठ्यक्रममा अनुकुलन गर्दा ध्यान पुऱ्याइएका पक्ष

त्यसैले पाठ्यक्रमको अनुकुलन गर्दा निम्न पक्षलाई विर्सन मिल्दैन।

१. राष्ट्रिय पाठ्यक्रमलाई नै अनुकुन गरिने

२. पाठ्यक्रममा उल्लेख भएका सक्षमतालाई यथावत राखिने

३. विषयवस्तुलाई सकेसम्म यथावत राखिने

४. विषयवस्तु र सिकाइ उपलब्धिलाई सकेसम्म सरलीकृत गरिने

५. विषयवस्तु र सिकाइ उपलब्धिलाई आवश्यकतानुसार घटाइने

६. सिकाइ उपलब्धिमा अधिकतम विकल्प दिइने

७. क्रियाकलापमा परिवेश सुहाउँदो हुने गरी पर्याप्त विकल्प दिइने

८. मूल्याङ्कनमा पर्याप्त र व्यवहारिक विकल्प दिइने

९. हालको कक्षा १-३ को पाठ्यक्रमको जुन भागमा संशोधन हुनु पर्ने हो त्यही भागमा अनुकुलन गरिने वियवस्तु र अनुकुलनको तरिका उल्लेख गरिनु पर्ने। सरलिकृत गरिने विषवस्तु के हो त्यहीँ लेख्ने। नयाँ थपिने विषयवस्तु त्यहीँ लेख्ने र हटाउनु पर्ने शब्द त्यहीँ हटाएर देखाउने।

१०. पाठ्यक्रमको यस पुस्तिकामा लेख्न सम्भव नभएका बुँदाहरु शिक्षकले आफ्नो डायरी वा शिक्षण योजनामा उल्लेख गर्ने। अनुकुलनको अभ्यास गराउँदा शिक्षक पाठको उद्देश्यमा कडा भएता पनि पाठ प्रवाहमा अत्यन्तै लचिलो बनी अनगिन्ति विकल्पको छनोट दिने।

११. शिक्षण समय सामान्य अवस्थामा भन्दा वढी लाग्न सक्नेछ।

१२. विद्यार्थीको उमेर अपाङ्गता नभएका वा अन्य प्रकारका अपाङ्गता भएका भन्दा वढी हुन सक्नेछ।

१३. ठोस वस्तु, भिडियो सामग्री र क्रियाकलापको प्रयोगबाट शिक्षण सिकाइ सञ्चालन गर्नु पर्ने।

१४. सिकाइको क्रममा प्रयोग गरिने सामग्री बालबालिकाले देखेको वा स्थानीय हुनु पर्नेछ ।

१५. कक्षा १-३ का लागि बनेको पाठ्यक्रमको प्रयोग शिक्षकले आफ्नो कक्षाको अवस्था हेरेर प्रयोग गर्ने भएकोले कति सिकाइ उपलब्धि कहिले कहिले सिकाइ सक्ने भन्ने योजना शिक्षकको योजनामा निहित रहने ।

१६. शिक्षण सिकाइ सकेसम्म वैयक्तिक अवस्थाका आधारमा गरिने ।

१७. एउटा कक्षामा धेरै भएका र अर्को वा माथिल्लो कक्षामा थोरै भएको अवस्थामा सानो कक्षाका क्रियाकलाप माथिल्लो कक्षामा लैजान सकिने ।

१८. क्रियाकलापमा पाठ्यक्रममा उल्लेखित सबै विकल्पको प्रयोग गरिरहनु नपर्ने । सम्भाव्यता र अवस्था अनुसार छनोट गरेर कुनै कुनै मात्र प्रयोग गर्न सकिने अथवा यहाँ उल्लेख गरिएका भन्दा भिन्न पनि हुन सक्ने ।

१९. अनुकुलित पाठ्यक्रममा बालबालिकाले धेरै सोच्नु पर्ने वा उनीहरुको क्षमता भन्दा धेरै सिर्जनसिलताको प्रयोग हुने वा नदेखेका कुराहरुको प्रयोग कम हुनेछ ।

२०. अनुकुलन गरिएको पाठ्यक्रममा कक्षा १ मा थोरै र कक्षा ३ मा धेरै गरी क्रमशः विषवस्तुहरुको अनुकुलन भएको हुनेछ ।

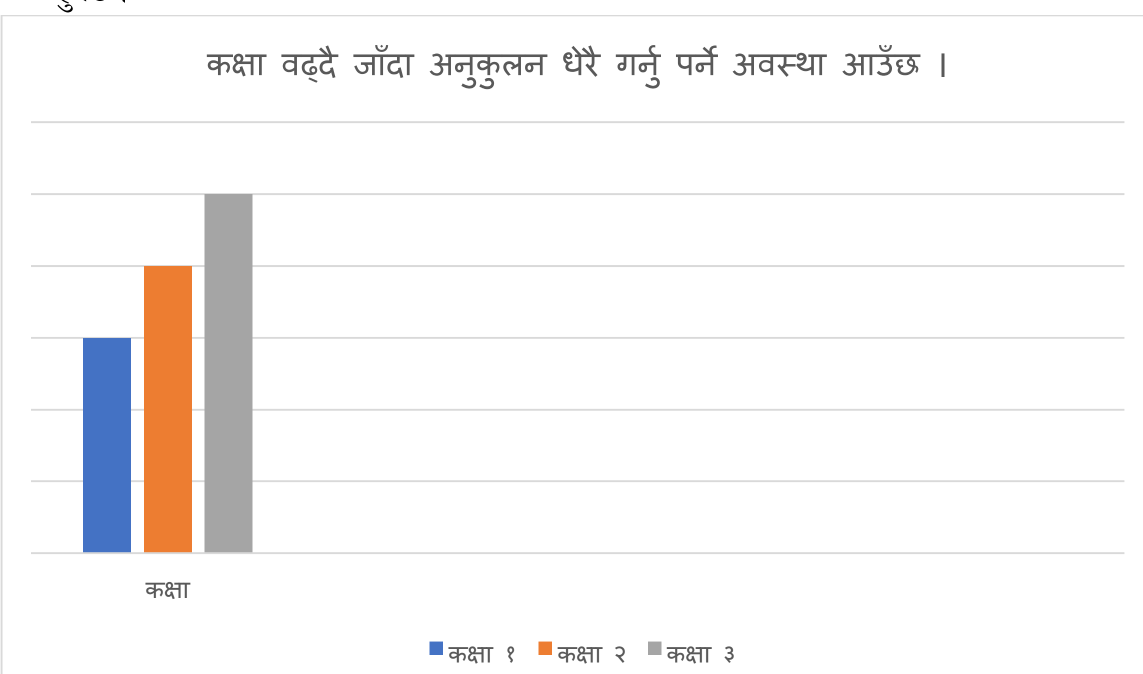

२१. पाठ्यक्रम अनुकुलनको संरचनामा भाषिक साक्षरतामा भन्दा गणितिय सीपमा धेरै अनुकुलन गर्नु अवस्था देखा पर्दछ । गणितमा वढी बौद्धिकता र तर्कको प्रयोग गर्नु पर्ने हुँदा बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकाको सिकाइ अनुकुलन गर्नकालागि वढी मेहनत पर्दछ ।

२२. गणितीय ज्ञान दिने हाम्रो परंपरागत शैलिमा यो समूहका बालबालिकामा कठिनाइ देखिएको हो । गणित तार्किक (logical or reasoning) विषय हो । यसको सिकाइमा अन्य बालबालिकाले अमूर्त अवस्थामा काम गर्न सक्छन् भने बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई मूर्त विषयवस्तु विधि र प्रविधिको प्रयोग गरी देखेको जानेको वा आवश्यक पर्ने विषयहरुमा केन्द्रित गराइ सिकाइ सम्भव गराउन सकिन्छ ।

२३.	कतिपय विषयवस्तु यस्ता छन् जुन उनीहरुको जीवनमा प्रयोग योग्य छैन त्यस्ता विषयवस्तुमा उनीहरुलाई प्रवेश गराउन आवश्यक छैन तर जुन विषयवस्तुले उनीहरुको जीवन परिवर्तन गरीदिन्छ त्यस्ता विषयवस्तु सरलबाट जटिलको क्रममा सिकाउनु पर्दछ।

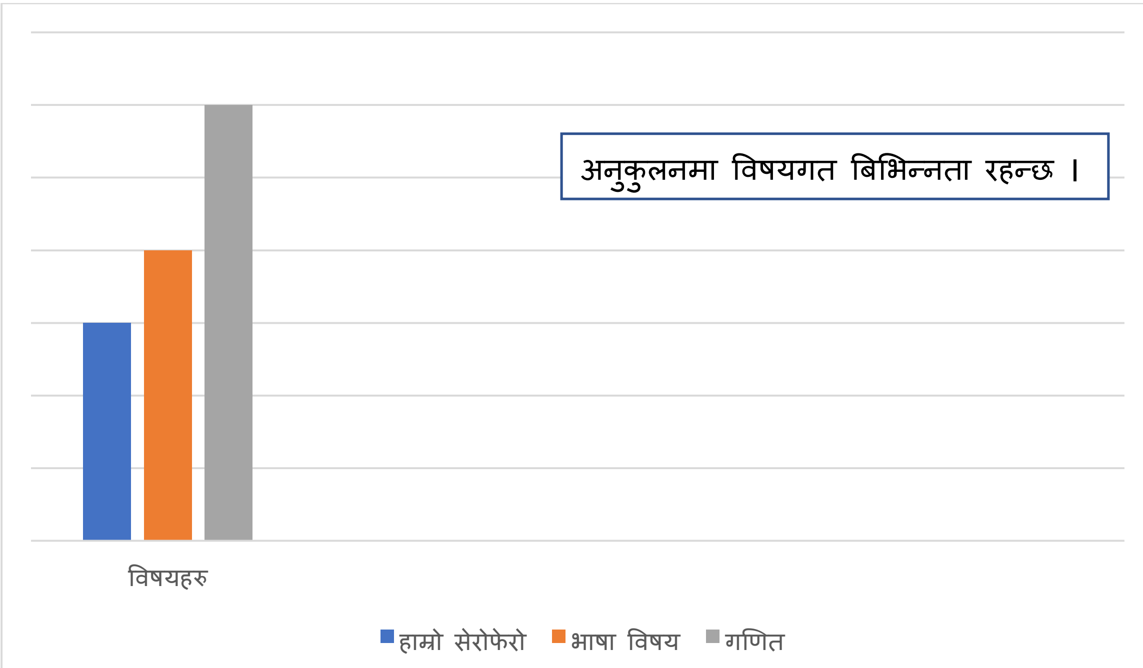

<u>उमेर समूह</u>

कार्यमूलक पाठ्यक्रमले बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई आधारभूत तहको सिकाईका आधारमा तीन उमेर समूहमा विभाजन गरेको छ। साधारण शिक्षा पाठ्यक्रमको कार्यान्वयनका हिसाबले बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकाको यो उमेर समूहलाई कुनै पनि नीतिगत दस्तावेजले किटान गरिएको पाइएको छैन। बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकाका विद्यालयमा अध्यापन गर्ने शिक्षकहरुले यस प्रकृतिका औषत बालबालिकाले पूर्व प्राथमिक तह र कक्षा १-५ आधारभूत तहको कक्षा सम्मको अनुकुलित पाठ्यक्रम १५ बर्ष भित्रमा सिक्न सक्ने बताएका छन्।

१. प्रथम तह - ५ देखी ९ वर्ष
२. द्वितिय तह - १० देखी १३ वर्ष
३. तृतिय तह - १४ र १५ वर्ष

१.७ पाठ्यक्रम अनुकुलताको प्रमुख शिद्धान्तः सिकाइको विश्वव्यापी ढाँचा (Universal Design for Learning)

अन्य प्रकारका अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई झैँ बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकाको सिकाईलाई सहज बनाउन सिकाइको विश्वव्यापी ढाँचाको प्रयोग जरुरी हुन्छ । सिकाइको विश्वव्यापी ढाँचा अनुसन्धानमा आधारित सिकाइ विज्ञान हो जसले फरक आवश्यकताका बालबालिकालाई सिक्ने विषयवस्तु, सिक्ने तरीका र सिकेको कुरा व्यक्त गर्ने तरीकामा लचिलोपनाका साथै बहु विकल्प दिन सुझाउँछ । यस ढाँचाले फरक फरक अवस्थाका सिकारुका लागि समान अवसर मात्र दिने नभइ उनीहरुको आवश्यकताको सम्बोधन हुनेगरी बहु विकल्पको प्रयोग गर्न सुझाउँछ जसले तोकिएको सिकाइ उपलब्धि पूरा गराएरै छाड्छ । सिकाइको विश्वव्यापी ढाँचाको सही उपयोग नै पाठ्यक्रम अनुकुलनको प्रमुख आधार हो । सिकाइको विश्वव्यापी ढाँचामा देहायका प्रमुख तीन कामहरु पर्दछन् ।

क. सिक्ने विषयवस्तु वा सिकाइ उपलब्धि हासिल गर्नका लागि बहुविकल्प दिनु ।

ख. सिकाइ प्रक्रियामा सिकारुलाई रूचिपूर्ण सहभागिता गराउन बहुविकल्प दिनु ।

ग. सिकारूले सिकेको कुरा अभिव्यक्त गर्न बहुविकल्पको सुविधा दिनु ।

आधारभूत तह कक्षा १-३ को पाठ्यक्रमको अनुकुलनमा सबै बालबालिकाका लागि तयार गरिएको पाठ्यक्रममा सिकाइको विश्वव्यापी ढाँचाको दृष्टिकोणले सकेसम्म सिकाइ उपलव्धिलाई यथावत राख्ने कोशिस गर्नु पर्दछ । सिकाइ उपलव्धिलाई हुवहु राख्न सम्भव नभएमा सिकाइ उपलब्धिको मुल आशयमा धेरै फरक नपर्ने गरी सम्शोधन गरी विषयवस्तु सिकारू अनुकुलित बनाउनु पर्दछ । यस क्रममा बालबालिकालाई सिकाउन खोजिएको सिकाइ उपलब्धिको मुख्य पक्षलाई साना साना टुक्रामा विभाजन गर्नु पर्ने हुन्छ जस भित्र विषयवस्तु सँग सम्बन्धि पक्षहरुको विकल्पहरु प्रशस्त मात्रा रहन्छन् । यसको दोस्रो काममा बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई सजिलै विषयवस्तुमा प्रवेश गराउन सकिदैन । त्यसका लागि उनीहरुलाई रूचीपूर्ण तरिकाले मुल विषयवस्तुमा प्रवेश गराउनु पर्दछ । एउटै काम धेरै बेर गर्न सक्दैनन् । पूरा कामलाई साना साना टुक्रामा बिभाजन गरी बिचमा छोटो आराम गराइ सिकाउनु पर्दछ । ध्यानाकृष्ट गर्न ठोस बस्तु वा चित्र वा भिडियो जस्ता सामग्रीको प्रयोग गर्नु पर्दछ । उनीहरु के कुरामा कसरी प्रस्तुत गर्दा रूचि राख्दछन् सोही अनुसार विषयमा प्रवेश गराएमा मात्र ध्यान खिच्न सकिन्छ । सिकाइमा उनीहरुको रूचिलाई वढाउन बिभिन्न बिकल्पहरुको प्रयोग गराउन सक्नुले बालबालिकाको सिक्ने समय वढाउँछ । सिकाइ क्रियाकलाप जतिधेरै रूचिकर भयो उति सिकाइमा सहभागिता वढ्छ । सिक्ने क्रममा उपलब्ध गराएको धेरै विकल्पले सिकाइमा धेरै अवसर र फरक आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्दछ । तेस्रो कार्य भनेको बालबालिकाले सिकेका कुराहरू प्रतुत गर्ने उपायहरु अनेकौँ हुन सक्छन्, त्यस्ता विषयमा पनि वहु विकल्प दिनु पर्दछ । लेखेर मात्र सबै सिकाइको मापन हुन सक्दैन । कुनै बालबालिकाको लेखाइ पक्ष कमजोर भएता पनि समग्यमा सिकाइ संभव भएका कारण अन्य तरिकाले अभिव्यक्त गर्न सक्छन् । कुन सिकाइ वा सिप सिकेको भन्ने कुरा कसरी कसरी थाहापाउन अनेकन विकल्पको सहायता लिनु पर्ने हुन्छ ।

१.८ पाठ्यक्रम अनुकुलनका चरण

कक्षा कक्षा १-३ को मूल पाठ्यक्रम नै बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकाको साधारण शिक्षाको पाठ्यक्रम हो । यो सबै बालबालिकाका लागि बनाइएको साझा पाठ्यक्रम हो । यसमा उल्लेख गरिएका सबै सिकाइ उपलव्धि, विधि, समय र मूल्याङ्न पद्धति सबै बालबालिकाका लागि उपयोगी नहुन सक्ने भएकोले बालबालिकाको बौद्धिक अवस्थाका आधारमा सरलिकरण गर्नु पर्ने हुन्छ । यसको मतलब पाठ्यक्रमले अपेक्षा गरेका विषयवस्तु र कार्यान्वयनका साधन सबैको वैयक्तिकिकरण गर्नु पर्ने हुन्छ । पाठ्यपुस्तकका पाठहरुमा पनि वैयक्तिकिकरण गर्नु पर्दछ । चित्र, अभ्यास र क्रियाकलाप समेतमा विविधता दिइ बहु बिकल्प सहितको वैयक्तिकिकरण गर्नु पर्ने हुन्छ । उही क्रियाकलाप पटक पटक दोहोऱ्याइ तेहऱ्याइ सिकाउनु पर्ने हुन्छ । यसै पाठ्यक्रममा आधारित भइ बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकाको कक्षामा रहेका बिभिन्न बौद्धिक तहका बालबालिकालाई पनि एउटै विधि र साधनले समेट्न नसक्ने हुनाले शिक्षकले सिकाइ उपलब्धिको आसयलाई हेरेर वैयक्तिकिकरण गर्नु पर्ने हुन्छ । यसका लागि शिक्षकले पाठको तयारी गर्नु पूर्व अनुकुलन गर्ने पद्धतिका बारेमा जानकारी राख्नु पर्ने हुन्छ ।

पाठ्यक्रमको अनुकुलन गर्दा शिक्षकले देहायका कुरामा ध्यान पुऱ्याउनु पर्छ –

१. साधारण शिक्षामा पहुँच सबै (अपाङ्गता भएका वा नभएका वा अन्य कुनै कारणले फरक अवस्थाका) बालबालिकाको नैसर्गिक अधिकार हो भन्ने मूल भावनाबाट प्रेरित भइ “मूल पाठ्यक्रमको मूल भावना सबै बालबालिकाको पहुँच भित्र हुनुपर्छ” भन्ने आदर्श पाठ्यक्रमको अनुकुलनले बोकेको छ ।

२. पाठ्यक्रम भन्नाले पाठ्यविषय, सिकाइउपलव्धि, शिक्षणविधि, क्रियाकलाप, शैक्षिक सामग्री, कार्यघण्टा, मूल्याङ्कन, कक्षा व्यवस्थापन जस्ता शिक्षा व्यवस्था भित्र पर्ने सबै पक्षको समष्टिगतरुप हो । यस भित्र भौतिक, शैक्षिक, व्यवस्थापकीय र मानविय पक्ष समेटिएको हुनु पर्दछ । यहाँ उल्लेख गरिएकासबै पक्षको अनुकुलन गरिनु नै पाठ्यक्रमको अनुकुलन हो ।

३. पाठ्यक्रमको अनुकलन गर्दा कुनै तहको सक्षमता र सिकाइ उपलब्धिको मूल भावनालाई सकेसम्म यथावत राखी विद्यार्थी अनुकुल हुने गरी सरलिकरण गर्नु पर्छ ।

४. पाठ्यपुस्तक र अन्य धेरै सन्दर्भ सामग्रीको प्रयोग कक्षामा हुन सक्दछ तर कुनै पनि सामग्रीको प्रयोग हुबहु नहुन सक्छ ।

५. एक वर्षका लागि तयार गरिएको पाठ एकै वर्षमा पूरा नहुन सक्दछ । अर्थात् ३ वर्षमा कक्षा १-३ पूरा नहुन सक्दछ ।

६. एउटा सिकाइ उपलव्धि पूरा गरेका बालबालिकालाई अर्को सिकाइ उपलव्धि पूरा गराउने अवसर दिनु पर्छ ।

७. बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकाले नेपाली, गणित, अंग्रेजी र हाम्रो सेरोफेरोसँग जीडिएका सबै विषयवस्तु एकनासले नसिक्न सक्दछन् ।

८. बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई पनि विषय प्रधान नगरी विषयवस्तु प्रधान बनाइ एकीकृत ढाँचामा सिकाइनु पर्दछ । दैनिक व्यवहारसँग जोडेर एकीकृत शिक्षण सिकाइको अधिकतम प्रयोग गरिनु पर्दछ ।

९. यस समूहका बालबालिकालाई ड्रिल विधि वा एउटै अभ्यास धेरै पटक गराउने विधिको प्रयोग हुने भएकोले समय विभाजन धेरै गर्नु पर्छ । यस कार्का लागि शिक्षकमा धैर्यताको जरूरत पर्दछ ।

१०. बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकाले ठोस वस्तु वा चित्र वा दृष्य वा श्रव्यदृष्य सामग्रीबाट धेरै सिक्ने भएकाले त्यस्ता शैक्षिक सामग्रीको प्रशस्त व्यवस्था गरिनु पर्ने हुन्छ ।

११. बौद्धिक अपाङ्गता भएका अशक्त (severe) र अतिअशक्त (profound) प्रकारका बालबालिकाले साधारण शिक्षाको धेरै माथील्ला तहमा जाने अवस्था नभएककोले व्यवहार कुशल सिपमा जोड दिनु पर्दछ । उनीहरुलाई सरल प्रकृतिका पेशागत सिपमा प्रवेश गराउनका लागि आधारभूत तह कक्षा १-३ पाठ्यक्रमले सहयोग पुऱ्याउँछ । यसै पाठ्यक्रममा बालबालिकामा विकास गराइने बिभिन्न प्रकारका सिपको राम्रो चर्चा गरिएको छ ।

१२. यो चरणको पाठ्यक्रमको कार्यान्वयनबाट शैक्षिक तहको उपलब्धि (academic achievement) को मात्र अपेक्षा गरिएको हुँदैन, सिप र वानी व्यवहारमा आउने परिवर्तनलाई पनि उपलब्धि मानिन्छ । राष्ट्रिय परीक्षा वोर्डले पनि ३५ भन्दा माथीको शैक्षिक उपलव्धिलाई मात्र कक्षा चढाउन लायक मानिने जनाइ सबै भन्दा मूनीको उपलव्धिमा नन् ग्रेडेड जनाएको छ । अनुकुलित कक्षा क्रियाकलापका कारण बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकाले सिक्ने कक्षा १-३ को पाठ्यक्रमको सुधारात्मक क्रियाकलापमा आधारित सिकाइमा ३५ भन्दा माथीको शैक्षिक उपलब्धि हुन सक्ने अवस्था छ ।

१३. पाठ्यक्रममा अनुकुलनको अभ्यास गर्नु पूर्व हाल पाठ्यक्रम विकास केन्द्रले तयार गरेको कक्षा १-३ पाठ्यक्रमलाई आधार मानेर तलका चरणहरु पूरा गर्नु पर्छ।

क. तहगत र विषयगत सक्षमतालाई यथावत राख्ने ।

ख. कक्षागत र विषयगत सिकाइ उपलब्धिलाई पुनरावलोकन गर्ने ।

- पाठ्यक्रममा उल्लेख भएका सिकाइ उपलब्धिलाई फेरवदल नगरीकन सिक्ने सक्ने अवस्था भएमा जस्ताको तस्तै सिकाइ क्रियाकलाप चलाउन सकिन्छ ।
- शिक्षकले कक्षामा बिभिन्न विकल्पहरु दिएर क्रियाकलाप गराइसकेपछी **पूरा हुन सक्ने सिकाइ उपलव्धिलाई हरियो रङ्ग लगाउने** वा कुनै रङ्ग नलगाउन पनि सकिन्छ ता कि यसमा कुनै फेरबदल गर्नु पर्दैन ।
  - सिकाइ उपलव्धिको कुनै भाग वा अंश अथक प्रयासबाट पनि पूरा नहुने तर यसको अर्को अंश पूरा हुने देखिएमा **पहेँलो रङ** लगाउने । यसको अर्थ पूरै संशोधन गर्नु नपर्ने तर थोरै सुधार गर्नु पर्ने भन्ने लगाउँछ । पहेँलो चिन्ह लगाएको शब्द वा वाक्याँश वा वाक्य वा क्रियाकलापको सट्टामा के राखिने हो विकल्प दिने र सिकाइ उपलव्धि पूरा गराउने ।
  - उल्लेखित सिकाइ उपलव्धि मापन गर्नका लागि बनाइएका रूब्रिक्समा त्यस उमेर र समूहका बालबालिकाबाट पूरा **२५ प्रतिशत पनि पूरा हुन नसक्ने भएमा यसलाई रातो चिन्ह लगाउने** ता कि यसमा संसोधन गर्नु पर्छ । रातो चिह्न लगाएर दिएको वाक्य काटेपछी त्यतिकै नछाड्ने । त्यसको सट्टामा के लेख्ने हो नयाँ सिकाइ उपलव्धिले पहिलाको सिकाइ उपलव्धिलाई प्रतिस्थापन गर्ने ।
  - सबै सिकाइ उपलव्धि पूरा गराउन लाग्ने समय सुधार गर्ने । सकेसम्म ३ वर्षको सिकाइ उपलव्धिलाई ५ वर्षमा सिकाइ सक्ने गरी अनुकुलित गर्ने । छिटो सिक्ने बालबालिकालाई थप सिकाइका लागि अघि वढाउने र ढिलो सिक्नेलाई सिकाइको विश्वव्यापी ढाँचाले भनेझैँ विकल्प दिएर सिकाइलाई निरन्तरता दिने ।
  - विद्यार्थीको सिकाइ उपलव्धि मूल्याङ्कन अभिलेखमा माथी सिकाइ उपलव्धिमा सुधार गरिएझैँ गरी हुबहु सार्ने ।

- अनुकुलन गरिएको सिकाइ उपलव्धिको मापन गर्न सकिने गरी रुब्रिक्सको अनुकुलन गर्ने ।
- एउटै सिकाइ उपलव्धि पूरा गर्नका लागि बिभिन्न शिक्षण विधि र क्रियाकलापका विकल्पहरु तयार गर्ने ।
- एउटै सिकाइ उपलव्धि पूरा गर्नका लागि बिभिन्न शैक्षिक सामग्रीका विकल्पहरु तयार पार्ने ।
- सिकाइका क्रममा बिचबिचमा छोटो छोटो गीत र सङ्गितको समेत अभ्यास गराउने ।
- बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई पनि सरल प्रकारका खेल खेलाउने ।
- क्रियाकलाप गराउँदा बौद्धिक अपाङ्गता भएका एकजना बालबालिकालाई साधारणतया एकजनाको सहयोग चाहिने भएकोले पालोपालो सहयोग दिने ।
- शिक्षणमा सामग्री र प्रविधिको प्रयोग अत्यधिक गर्ने ।
- नयाँ सिपको शब्दबाट, चित्रबाट र भिडियोबाट प्रदर्शन गरी मौखिक अभ्यास बारम्बार गराउने ।

क्र सं	**विषयवस्तु**	**अनुकुलन गर्ने नगर्ने**	**समायोजनको मात्रा**
१	शिक्षाका राष्ट्रिय उद्देश्य	यथावत	शून्य
२	आधारभूत तह कक्षा (१-८) का तहगत सक्षमता	यथावत	शून्य
३	आधारभूत तह (१-३) का तहगत सक्षमता	यथावत	शून्य
४	विषयगत सक्षमता	समायोजन	न्यून
५	कक्षागत सिकाइ उपलब्धि	समायोजन	आवश्यकतानुसार
६	विषयगत विषयवस्तुको क्षेत्र र क्रम	समायोजन	आवश्यकतानुसार
७	व्यवहार कुशलसीप	समायोजन	आवश्यकतानुसार
८	विषयवस्तुको विस्तृतिकरण	समायोजन	आवश्यकतानुसार
९	शिक्षण सिकाइको योजना	समायोजन	आवश्यकतानुसार
१०	सहजिकरण विधि तथा प्रक्रिया	समायोजन	आवश्यकतानुसार
११	विद्यार्थी मूल्याङ्कन	समायोजन	आवश्यकतानुसार
१२	विद्यार्थीको सिकाइ उपलब्धि मूल्याङ्कन अभिलेख-रूब्रिक्स निर्माण	समायोजन	आवश्यकतानुसार

१.९ पाठ्यपुस्तकमा अनुकुलन

पाठ्यक्रमको अनुकुलनमा पाठ्यपुस्तकको अनुकुलन पनि पर्दछ । बौद्धक अपाङ्गता भएका बालबालिकाले प्रयोग गर्ने पाठ्यपुस्तकमा शिक्षकले वैयक्तिक शैक्षिक योजना बनाउनु पूर्व नै कक्षाका अरु विद्यार्थीले प्रयोग गर्ने पाठ्यपुस्तकको ठूलो फन्ट साइजमा रङ्गिन चित्रमा छापिएका प्लास्टिक कोटेड पुस्तकलाई पाठ्यपुस्तकका रुपमा प्रयोग गर्नु उपयुक्त हुन्छ । पाठ्यपुस्तकको अनुकुलन गर्दा सोही पुस्तकको पाठको शिर्षक, चित्र, शब्द, वाक्य, कथा, अभ्यास सबैमा आवश्यकता

अनुसार अनुकुलन गर्नु पर्ने हुन्छ । पाठ्यपुस्तकको प्रयोगबाट मात्र सिकाइ हुँदैन । यसको सहयोगिका रुपमा अक्षरपत्ति, शब्दपत्ति, वाक्यपत्ति चित्रपत्ति चाहिन्छ ।

पाठ्यपुस्तकको अनुकुलनमा पनि पाठ्यक्रमको अनुकुलनको विधि क्रमशः प्रयोग गर्नु पर्दछ ।

कुनै पाठ, वाक्य, चित्र, शब्द, क्रियाकलाप वा अभ्यास हुबहु प्रयोग गर्न मिल्ने अवस्थामा हरियो रङ्ग लगाई वा कालो रङलाई जस्ताको तस्तै छाडेर सबै प्रयोग गराउनु पर्दछ ।

यदि कुनै पाठ, वाक्य, चित्र, शब्द, क्रियाकलाप वा अभ्यास मा थोरै सरलिकृत गर्नुपर्ने रहेछ वा थोरै फेरबदल गर्नुपर्ने रहेछ भने पहेँलो रङ लगाउने र सोको सट्टामा के राख्दा उपयुक्त हुन्छ सोही बमोजिम परिमार्जन गर्नु पर्ने हुन्छ ।

तर पाठ, वाक्य, चित्र, शब्द, क्रियाकलाप वा अभ्यासमा कुनै पनि काम नलाग्ने भइ पूरै फेरबदल गर्नु पर्ने रहेछ भने रातो चिन्ह लगाइ नयाँ विषयवस्तु के हुनु पर्ने हो शिक्षकले थप्नु पर्दछ ।

पाठ्यपुस्तकको मात्र प्रयोगले सिकाइ पूर्ण हुन नसक्ने भएकोले अन्य अनुकुलित सिकाइ सामग्री समेत पाठ सुहाउँदो हुने गरी प्रयोगमा ल्याउनु पर्छ ।

अनुकुलनको उदाहरण
पाठः घडीको चिनारी

कुनै विशेष प्रकृतिको अपाङ्गता भएका बालबालिकाले घडी चिन्न सक्दैनन् भनेर पाठ हटाउनु वा नसिकाउन मिलेन । यसलाई अनुकुलित गरेर सिकाउनु पर्छ । यसमा देहायका क्रियाकलाप गराउन सकिन्छ -

सामग्रीः घडीको उच्चारण, घडी शब्दको प्रदर्शन, अङ्ग्रेजीमा घडी जनाउन 'Watch' र 'Clock' शब्दको प्रदर्शन र उच्चारण, घडीको गोलाकार आयताकारका चित्र, नाडी घडी, भित्ते घडी, डिजीटल घडी, पेण्डुलम घडी, भित्ते घडी, संकेत मात्र भएको भित्ते घडी अंक भएको घडी, मोबाइलमा देखिने घडी, कम्प्युटरमा देखिने घडी, स्पर्श घडी (tactile watch), नेपाली र अंग्रेजी साङ्केतिक भाषामा घडीको संकेत गर्न लगाएर । भिडियोबाट चलायमान घडीको प्रदर्शन गराएर । कति बजेको हो आवाजबाट संकेत गर्ने डिभाइसको प्रयोग गरेर ।

बहुईन्द्रिय विधिः हेरेर, सुनेर, छामेर ।

परियोजना कार्यः कागजको वा माटोको वा सिन्काको वा बालुवामा वा फोटो खिचेर वा समय र घडीको पार्ट बनाउन लगाएर । घडीका सुइ अनुसारको रङ लगाउन लगाएर । गालामा घडीको संकेत बनाएर ।

खेल विधिः घडी सिकाउन घण्टा मिनेट सेकेण्ड खेल खेलाएर ।

गीतः समय वा घडी गीत गाएर । गीतको शब्द हेरेर । गीत गाएको हेरेर । अभिनय गरी गीत गाएको अवलोकन गरेर । गितको भाखा नेपाली वा अंग्रेजीमा संकेत गराएर ।

माथी उल्लेख भएका विकाल्पहरु मध्ये कुन कुन उपयुक्त हुन सक्छन् अधिकतम प्रयोग गरी सिकाउन सकिन्छ ।

१.१० पाठ्यक्रम कार्यान्वयनका लागि वातावरणमा अनुकुलन

पाठ्यक्रम अनुकुलन निरपेक्ष विषयवस्तु होइन, यसको अनुकुलनका लागि न्यूनतम पूर्वाधारहरु पूरा हुनुपर्दछ । सर्वप्रथम शिक्षकले आफू कुन प्रकृतिका बालबालिकालाई सिकाउँदै छु भन्ने कुरामा हरहमेसा ख्याल राख्नु पर्दछ भने सिकाइने विषयवस्तुका बारेमा पूर्णरुपमा जानकारी राखेको हुनु पर्दछ । कक्षाकोठाको अनुकुलनले सिकाइ अनुकुलनलाई मद्दत पुऱ्याउँछ । बसाइ ब्यवस्थापनमा अनुकुलन; सामग्रीको छनोट, संकलन, प्रयोग र संरक्षणमा अनुकुलन; क्रियाकलाप सञ्चालनमा अनुकुलन; सिकाइको मूल्याङ्कन र अभिलेखनमा अनुकुलन जस्ता विषयहरु सामान्य पक्ष भित्र पर्दछन् । सिकाइलाई सहज बनाउन प्रयोग गरिने साधनहरुको प्रचुरताले नै आवश्यकता अनुसारको विकल्प प्रदान गर्दछ । सूचना तथा प्रविधिको समुचित प्रयोग समेत यसका लागि उपयोगी हुन्छ । खेलकुद र मनोरञ्जनका विधि, साधन तथा प्रयोगहरुमा गरिने अनुकुलनले विद्यार्थी विद्यालयीय गतिविधिमा रमाउने हुन्छन् ।

१.११ पाठ्यक्रमको अनुकुलनमा लचकता

यस पुस्तिकाको मुल ध्येय सबै अक्षर र पाठ्याँशमा अनुकुलन गरेर देखाउनु होइन । यसो गर्यो भने फेरी अनुकुलनको जरुरत पर्दछ । जसरी कक्षा कोठामा अनुकुलित सिकाइ सामग्रीको आवश्यकता पर्ने विद्यार्थी धैरै हुन्छन् त्यस्तै गरी अनुकुलनका विधि पनि फरक फरक हुन्छन् । कस्लाई कस्तो प्रकारको अनुकुलन आवश्यक पर्छ सोही वमोजिम अनुकुलित गराएर सिकाउनु पर्दछ । पाठ्यक्रमको अनुकुलन गर्दा पाठ्यविषयमा थोरै र विधि तथा सिकाइ प्रक्रियामा धैरै अनुकुलन गर्नु पर्दछ । यस पुस्तिकाले शिक्षकलाई अनुकुलन गर्ने सिपको विकास मात्र गराइ सन्दर्भमा काम गर्न सक्ने तुल्याउनु हो । यद्यपी यहाँ आधारभूत तह कक्षा १-३ को एकीकृत पाठ्यक्रममा आधारित भएर अनुकुलन गर्ने सिप यहाँ प्रस्तुत गरिएको छ । सारमा कुरा के हो भने बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकाहरुको लागि तयार गरिएको अपाङ्गता अनुकुलित पाठ्यक्रम हेरिसकेपछी अन्य प्रकारका अपाङ्गता भएका बालबालिकाको लागि उपयुक्त तरिकाले अनुकुलन गर्ने ढाँचा शिक्षक स्वयंले विकास गर्न सक्दछन् । पाठ्यक्रम अनुकुलनमा बौद्धिक अपाङ्गताको क्षेत्र जती पेचिलो छ अटिज्मको क्षेत्र पनि उत्तिकै पेचिलो छ ।

१.१२ बौद्धिक अपाङ्गताको पाठ्यक्रमको अनुकुलनमा शिक्षक

मूलधारको पाठ्यक्रमलाई बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकाको सिकाइका लागि अनुकुलन गर्न सर्व प्रथम शिक्षकको प्रारम्भिक तहको आधारभूत शिक्षा प्रतिको दृष्टिकोणमा सुधार भइ कक्षा कोठाको विविधता र सिकाइ शैलीमा अनेकताका बारेमा जानकारी हुन जरूरी छ । धैरै सन्दर्भमा विद्यालय शिक्षाको प्रयोगकर्ताको धारणा (mindset) ले वाधकको रुपमा काम गरी रहेको हुन्छ । शिक्षक फराकिलो अर्थात् मेहनत पूर्वक वैयक्तिक शिक्षणका लागि तयार भइ स्वयं अनुकुलित बनेको खण्डमा यो कार्य सजिलो छ । एकै प्रकारको औपचारिक बन्धनबाट प्रारम्भिक कक्षाको सिकाइ र मूल्याङ्कन प्रक्रियालाई व्यवहार गर्दा पाठ्यक्रममा अनुकुलन हुन नसकी साझा पाठ्यक्रम पनि सबैको हुन नसकेको हो ।

आधारभूत तह (कक्षा १-३) को विषयक्षेत्रगत पाठ्यक्रम
बौद्धिक अपांगता अनुकूलित पाठ्यक्रम

२.१ नेपाली भाषा

(क) परिचय

नेपाली भाषा नेपालको सरकारी कामकाजको भाषा हो । यो भाषा नेपालमा बोलिने नेपाली भाषाबाहेकका विभिन्न राष्ट्रभाषाका प्रयोक्ताबिचको सम्पर्क भाषा पनि हो । नेपाली भाषा विद्यालय तहको शिक्षाको माध्यम भाषा भएकाले विद्यालय तहको प्रारम्भिक कक्षादेखि नै अनिवार्य विषयका रूपमा पठनपाठन हुँदै आएको छ । नेपाली भाषाको पठनपाठनलाई व्यावहारिक र प्रभावकारी बनाउनु समयको आवश्यकता पनि हो । उक्त आवश्यकतालाई ख्याल गरी विभिन्न सरोकारवालाहरूको सुझाव तथा राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०७६ को मर्मअनुरूप यो पाठ्यक्रम विकास गरिएको हो ।

विश्वमा भएका अनुसन्धानहरूले भाषालाई सिकाइको प्रमुख र आधारभूत पक्ष मान्दै आएका छन् । भाषा विचार विनिमयका साथै सिकाइको माध्यम र चिन्तनको आधार पनि हो । भाषाका सिपहरूमार्फत सिकाइलाई प्रभावकारी बनाउन भाषाको मुख्य भूमिका रहन्छ । यस पाठ्यक्रममा भाषिक सिपमार्फत विद्यार्थीको सिकाइ क्षमता अभिवृद्धि गर्ने लक्ष्य राखिएको छ । भाषिक सिकाइलाई थप प्रभावकारी बनाउन र माथिल्लो तहसँगको स्तरण र सन्तुलन कायम गर्न पाठ्यक्रममा सममामयिक सुधार गर्न आवश्यक भएकाले यो पाठ्यक्रम विकास गरिएको हो ।

नेपालमा विद्यालय तहको प्रारम्भिक कक्षाहरूमा एकीकृत पाठ्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने नीतिगत व्यवस्था रहेको छ । विद्यालय तहका प्रारम्भिक कक्षामा शिक्षण गरिने विषयक्षेत्रहरूको एकीकृत शिक्षणका लागि नेपाली विषयको यस पाठ्यक्रमको विकास गर्न आवश्यक देखिएको हो । त्यसैले सक्षमतामा आधारित भाषिक सिपगत सिकाइ उपलब्धिलाई एकीकृत पाठ्यक्रमका अवधारणाअनुसार रूपान्तरण गर्ने अभिप्रायले नेपाली विषयको पाठ्यक्रम विकास गरिएको छ । एकीकृत पाठ्यक्रमले भाषिक ज्ञान र सिप, सिकाइ प्रक्रिया, भाषिक सामर्थ्य र प्रयोग, भाषिक तŒवगत सन्तुलन, विद्यालयभित्रको सिकाइ र विद्यार्थीको वास्तविक जीवन, अन्तरसम्बन्धित भाषिक सिकाइ क्षेत्रहरूलगायतको एकीकरणमा जोड दिइएको छ । यसमा सिकाइ क्षेत्रलाई विषयक्षेत्रगत एकाइमा विभाजन गरी भाषिक सिप,

व्यवहारकुशल सिप, विद्यार्थीको वैयक्तिक सिकाइ क्षमतालाई सम्बोधन गर्ने उपागम र भाषिक प्रकार्यलाई एकीकृत रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ। पाठ्यक्रम कार्यान्वयनका क्रममा सिकाइ सामग्रीको प्रयोग तथा कक्षा शिक्षण र मूल्याङ्कन प्रक्रियालाई प्रभावकारी बनाउन यस पाठ्यक्रममा सिकाइ सहजीकरण प्रक्रिया र विद्यार्थी मूल्याङ्कन रणनीतिसमेत समावेश गरिएको छ ।

(ख) तहगत सक्षमता

यस तहको अन्त्यमा विद्यार्थीहरूमा निम्नलिखित समक्षता हासिल हुने छन्

१. कुराकानी, संवाद, छलफल र प्रश्नोत्तरका क्रममा दोहोरो सञ्चार

२. चित्र, घटना, परिवेश र पाठगत सन्दर्भका आधारमा विषयवस्तुको बोध र अभिव्यक्ति

३. शब्दमा प्रयुक्त ध्वनि र वर्णको शुद्ध उच्चारण

४. वर्ण, मात्रा र शब्दको सङ्केतन र विसङ्केतन गरी शुद्ध बोलाइ र लेखाइ

५. प्रवाहपूर्ण पठन, उपयुक्त बोध र अभिव्यक्ति

६. श्रव्य, दृश्य र श्रव्यदृश्य सामग्रीको बोधसहितको भाषिक कार्य

७. मौखिक र लिखित अभिव्यक्तिमा सिर्जनात्मक तथा समालोचनात्मक शिल्पको प्रयोग

(ग) कक्षागत सिकाइ उपलब्धि

तालिका ६ : नेपाली विषयका कक्षागत सिकाइ उपलब्धि

कक्षा १	कक्षा २	कक्षा ३
१. कुराकानी, संवाद, छलफल र प्रश्नोत्तरका क्रममा उपयुक्त भाषाको प्रयोग गर्न २. पारिवारिक परिवेशमा प्रयोग हुने शब्द पहिचान गरी प्रयोग गर्न ३. सङ्केतक जोडी विभिन्न आकृति र चित्र निर्माण गर्न ४. स्वर वर्ण पहिचान गरी उच्चारण गर्न ५. व्यञ्जन वर्ण पहिचान गरी उच्चारण र वर्ण विभेदीकरण गर्न ६. पाठमा प्रयुक्त दैनिक प्रयोगमा आउने शब्द, लब्ध शब्द, शीर्ष शब्द तथा विसङ्केतक शब्द पढ्न	१. कुराकानी, संवाद, छलफल र प्रश्नोत्तरमा सहभागी भई उपयुक्त भाषाको प्रयोग गर्न २. पारिवारिक र विद्यालयीय परिवेशमा प्रयोग हुने शब्द पहिचान गरी प्रयोग गर्न ३. उस्तै उस्तै ध्वनि तथा समान संरचना भएका शब्दको प्रयोग गरी भाषिक सञ्चार गर्न ४. पाठ पढी छलफल तथा प्रश्नोत्तर गर्न र पाठको संरचना, घटनाक्रम र सार बताउन ५. विषयवस्तुका आधारमा कुराकानी	१. उपयुक्त भाषाको प्रयोग गरी कुराकानी, संवाद, छलफल र प्रश्नोत्तर गर्न २. पारिवारिक, विद्यालयीय र सामाजिक परिवेशमा प्रयोग हुने शब्द पहिचान गरी प्रयोग गर्न ३. उस्तै उस्तै ध्वनि तथा समान संरचना भएका शब्दको प्रयोग गरी भाषिक सञ्चार गर्न ४. पाठका आधारमा घटना वर्णन, अनुभव वर्णन, बुँदा लेखन र तार्किक विश्लेषण गर्न ५. विषयवस्तुका आधारमा कुराकानी र छलफल गरी लिखित अभिव्यक्ति दिन ६. शब्दका वर्ण विभाजन गर्ने र वर्ण जोडेर, थपेर, झिकेर र परिवर्तन गरेर नयाँ शब्द निर्माण गर्न ७. शब्द शब्द जोडेर वा छुट्याएर शब्दको पहिचान गरी तिनको उच्चारण तथा शब्दसूची निर्माण र प्रयोग गर्न

७. पढेका वर्ण तथा मात्राको सङ्केतन र विसङ्केतन गरी लेखन ढाँचाको अनुकरण गर्न ८. हर्ष, चिन्ता, घृणा, आश्चर्य, उत्सुकता जस्ता संवेगात्मक अभिव्यक्ति बुझेर प्रतिक्रिया व्यक्त गर्न ९. विभिन्न शीर्षक, चित्र, परिवेश र सन्दर्भका आधारमा छलफल र प्रश्नोत्तर गर्न १०. शब्दअनुसारका चित्र र चित्रअनुसारका शब्द पहिचान गरी प्रश्नोत्तर गर्न ११. शब्दमा अक्षर छुट्याउन, जोड्न, थप्न, हटाउन र परिवर्तन गर्न १२. विसङ्केतक शब्दका सुरु र अन्त्यका ध्वनि पहिचान र उच्चारण गर्न १३. पाठगत परिवेश, पात्र र सन्दर्भको पहिचान, छलफल, प्रश्नोत्तर एवम् तुलना गर्न १४. पाठ्यसामग्री पढेर नयाँ शब्द पहिचान, अर्थबोध र प्रयोग गर्न १५. शब्दमा प्रयोग भएका संयुक्त व्यञ्जन वर्ण पहिचान र उच्चारण गर्न १६. क्रियाका काल, पदसङ्गति र चिह्नको सचेततासहित मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन	र छलफल गरी लिखित अभिव्यक्ति दिन ६. शब्दका वर्ण विभाजन गर्न र वर्ण जोडेर, थपेर, झिकेर र परिवर्तन गरेर नयाँ शब्द निर्माण गर्न ७. शब्द शब्द जोडेर वा छुट्याएर नयाँ शब्दको पहिचान गरी उच्चारण तथा शब्दसूची निर्माण रप्रयोग गर्न ८. शब्दको सन्दर्भगत अर्थ पहिचान र प्रयोग गर्न ९. प्राप्त सूचना तथा पढेका सामग्रीका आधारमा विषयवस्तु, पात्र र घटनाको बोध गरी प्रतिक्रिया व्यक्त गर्न १०. हलन्त र संयुक्त व्यञ्जन वर्ण प्रयोग भएका शब्दको पहिचान गरी उच्चारण र अर्थबोध गर्न ११. चित्र, शीर्षक, पाठको परिवेश र सन्दर्भका आधारमा छलफल, प्रश्नोत्तर र तुलना गर्न १२. पदसङ्गति मिलाई लेख्यचिह्न र क्रियाका कालको उपयुक्त प्रयोग गरी वाक्य तथा अनुच्छेद रचना गर्न १३. सर्गपरक शब्दको पहिचान गरी शब्द निर्माण र उच्चारण गर्न १४. पाठमा प्रयुक्त दैनिक प्रयोगमा आउने शब्द, लब्ध शब्द तथा शीर्ष शब्द पढ्न १५. हर्ष, चिन्ता, घृणा, आश्चर्य, उत्सुकता जस्ता संवेगात्मक	८. शब्दको सन्दर्भगत अर्थ पहिचान र प्रयोग गर्न ९. प्राप्त सूचना तथा पढेका सामग्रीका आधारमा विषयवस्तु, पात्र र घटनाको बोध गरी प्रतिक्रिया व्यक्त गर्न १०. शीर्षक र पूर्वज्ञानका आधारमा पाठ पढ्न र त्यसका आधारमा स्वसिकाइको परीक्षण गर्न ११. हलन्त र संयुक्त व्यञ्जन वर्ण प्रयोग भएका शब्दको पहिचान गरी उच्चारण र अर्थबोध गर्न १२. सन्दर्भ सामग्री पढेर विषयवस्तु बोध गरी लेख्न १३. पाठका चरित्र, परिवेश र घटनाको वर्णन गर्न १४. पदसङ्गति मिलाई लेख्यचिह्न र क्रियाका कालको उपयुक्त प्रयोग गरेर वाक्य तथा अनुच्छेद रचना गर्न १५. लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदरका आधारमा सरल वाक्यमा परिवर्तन गर्न १६. सर्गपरक शब्दको पहिचान गरी उच्चारण र शब्दसूची निर्माण गर्न १७. पाठमा प्रयुक्त दैनिक प्रयोगमा आउने शब्द, लब्ध शब्द तथा शीर्ष शब्द पढ्न १८. हर्ष, चिन्ता, घृणा, आश्चर्य, उत्सुकता जस्ता संवेगात्मक अभिव्यक्ति बुझेर प्रतिक्रिया व्यक्त गर्न १९. स्थानीय परिवेश, सन्दर्भ तथा विषयवस्तु झल्किने शीर्षक वा विषयवस्तु छनोट गरी अनुच्छेद लेख्न २०. शब्दअनुसारका चित्र र चित्रअनुसारका शब्द पहिचान गरी प्रश्नोत्तर गर्न २१. तथ्य, सन्दर्भ, सूचना र पूर्वज्ञानमा आधारित भई मौखिक र लिखित उत्तर दिन २२. शब्द, वाक्य र अनुच्छेदको अनुलेखन, श्रुतिलेखन, निर्देशित लेखन र सिर्जनात्मक लेखन गन

	अभिव्यक्ति बुझेर प्रतिक्रिया व्यक्त गर्न १६. पाठ्यसामग्री पढेर नयाँ शब्द पहिचान, अर्थबोध र प्रयोग गर्न १७. शब्दअनुसारका चित्र र चित्रअनुसारका शब्द पहिचान गरी प्रश्नोत्तर गर्न १८. शब्द, वाक्य र अनुच्छेदको अनुलेखन, श्रुतिलेखन, निर्देशित लेखन र सिर्जनात्मक लेखन गर्न	

(घ) विषयवस्तुको क्षेत्र र क्रम

तालिका ७ : नेपाली विषयको विषयवस्तुको क्षेत्र र क्रम

भाषिक सिपगत क्षेत्र	**भाषिक तह गत क्षेत्र**	**विषयवस्तुको क्षेत्र र क्रम**		
१. सुनाइ र बोलाइ	**१.१ ध्वनि सचेतीकरण**	**कक्षा १**	**कक्षा २**	**कक्षा ३**
		▪ पारिवारिक परिवेशमा प्रयोग हुने शब्दको उच्चारण वा संकेत ▪ शिष्टाचारका लागि प्रयोग हुने शब्दको उच्चारण वा संकेत ▪ कुराकानी, सोधपुछ र प्रश्नोत्तर वा हाउभाउ वा संकेत ▪ सरल शब्द स्वर तथा व्यञ्जन वर्णगत वर्णको ध्वनि, उच्चारण वा संकेत अभ्यास तथा वर्ण विभेदीकरण ▪ विद्यार्थीको क्षमता अनुसार दैनिक जीवन यापन संग सम्बन्धित सरल शब्दका सुरु र अन्त्यका ध्वनि उच्चारण वा संकेत अभ्यास । ▪ सरल वर्ण जोडेर, छुट्याएर झिकेर, थपेर र परिवर्तन गरेर शब्द निर्माण शब्दका वर्ण विभाजन	▪ विद्यालय तथा समुदायमा प्रयोग हुने शब्द तथा आदरसूचक एवम् सरल आज्ञासूचक शब्द पहिचान र उच्चारण वा संकेत ▪ संवाद, छलफल र प्रश्नोत्तर वा अभिनय ▪ उस्तै उस्तै सुनिने ध्वनि उच्चारण वा संकेत ▪ पाठगत नयाँ शब्द पहिचान र उच्चारण वा संकेत ▪ सरल शब्दका सुरु र अन्त्यका वर्णगत ध्वनि पहिचान र उच्चारण वा संकेत ▪ सरल शब्दका वर्णगत ध्वनि जोडाइ र छुट्याइ ▪ लेख्य चिह्नका आधारमा हुने उच्चारणगत वा सांकेतिक भिन्नता पहिचान र प्रयोग ▪ सरल शब्दका अनुस्वार र चन्द्रबिन्दु प्रयोग भएका शब्दको शुद्ध उच्चारण वा संकेत	▪ पारिवारिक, विद्यालयीय र सामाजिक गतिविधिमा प्रयोग हुने शब्द पहिचान र उच्चारण वा संकेत ▪ सम्मानबोधक शब्दको प्रयोग र उच्चारण वा संकेत ▪ कुराकानी, संवाद, अन्तरक्रिया र प्रश्नोत्तर ▪ बालगीत, बालकविता, बालकथा तथा सूचनामूलक पाठ पठन ▪ सरल तथा जोडेमोडेका वर्णयुक्त शब्दको पहिचान र उच्चारण वा संकेत संयुक्त व्यञ्जन वर्ण प्रयोग भएका शब्दउच्चारण ▪ समान र असमान ध्वनि भएका शब्दहरू पहिचान र उच्चारण

		▪ हलन्त तथा संयुक्त व्यञ्जन वर्णको वर्णगत ध्वनि तथा उच्चारण वा संकेत अभ्यास	▪ हलन्त र संयुक्त व्यञ्जन वर्ण प्रयोग भएका शब्द पहिचान र उच्चारण वा संकेत ▪ अनुमान र कल्पना गरी मौखिक वा सांकेतिक वर्णन ▪ विषयवस्तु, पात्र र घटनासम्बन्धी मौखिक वा सांकेतिक वर्णन ▪ सरल शब्द। शब्द जोडेर वा छुट्याएर उच्चारण वा संकेत ▪ मूल वा सरल शब्दका अगाडि एवम् पछाडि आएका ध्वनि जोडाइ र छुट्याइ	▪ प्राकृतिक तथा सामाजिक परिवेशका चित्रवर्ण। वा संकेत
	१.२ श्रव्य/दृश्य बोध	▪ प्रचलित आकृति, रङ र सङ्केत चिह्नको पहिचान, बोध एवं प्रयोग ▪ श्रव्य र दृश्य सामग्रीका आधारका नाम र मुख्य मुख्य विषयवस्तु वर्णन वा संकेत ▪ हाउभाउ र अभिनयसहितको मौखिक गैर मौखिक(non Verbal) प्रस्तुति र त्यसको अनुकरण ▪ संवेगात्मक अभिव्यक्ति (आश्चर्य, उमङ्ग, उत्सुकता, घृणा, चिन्ता, हर्ष) र प्रतिक्रिया वा सांकेतिक आशय ▪ अनुमान, कल्पना र समस्या पहिचानसहित मौखिक वर्णन	▪ श्रव्यदृश्य सामग्रीका आधारमा हाउभाउसहित छलफल, कुराकानी र प्रस्तुति वा सांकेतिक आशय व्यक्त ▪ सरल चित्रवर्णन वा संकेत ▪ दुई दृश्य अवस्थाको अवलोकन, तुलना र प्रतिक्रिया ▪ दुईओटा दृश्यहरूको समानता र भिन्नता ▪ सरल सञ्चारका क्रममा प्रचलित आकृति, रङ र सङ्केत चिहनको वोध वा प्रयोग ▪ निर्धारित वा व्यैयक्तिक आवश्यकता अनुसार सरल पाठ्यसामग्री, चित्र र पत्रपत्रिकाबाट विषयवस्तुको बोध	▪ श्रव्यदृश्य सामग्रीका आधारमा हाउभाउसहित छलफल, कुराकानी,प्रस्तुति, वा सांकेतिक आशय व्यक्त सूचना आदानप्रदान र समीक्षा ▪ वर्ण लेखनका वैकल्पिक सरल ढाँचाको पहिचान ▪ चित्रवर्णन वा संकेत ▪ दुई दृश्य अवस्थाको अवलोकन, तुलना र प्रतिक्रिया ▪ सरल सञ्चारका क्रममा प्रचलित आकृति, रङ र सङ्केत चिहनको प्रयोग वा वोध ▪ निर्धारित वा व्यैयक्तिक आवश्यकता अनुसार सरल पाठ्यसामग्री, चित्र र पत्रपत्रिकाबाट विषयवस्तु बोध
२. पढाइ	**२.१ पठन प्रवाह**	• वर्ण, शब्द, सरल वाक्य र अनुच्छेद पठन • पद्यात्मक पाठ पठन • वाचन (सस्वर, द्रुत, एकल, युगल र समूह)	• सरल गद्यात्मक पाठ (वाक्य र अनुच्छेद ः गति, यति, भाव र शुद्धता) पठन । • पद्यात्मक पाठ (गति, यति, लय, हाउभाउ र शुद्धता) पठन • वाचन (सस्वर, द्रुत, एकल, युगल र समूह)	• गद्यात्मक पाठ (वाक्य र अनुच्छेद ः गति, यति, भाव र शुद्धता) पठन • पद्यात्मक पाठ (गति, यति, लय, हाउभाउ र शुद्धता) पठन • वाचन वा संकेत (सस्वर, द्रुत, एकल, युगल र समूह)
	२.२ पठन बोध	• सङ्केत, चित्र, शीर्षक, पाठ, कथा, कविता र संवादका विषयवस्तु बोध	• सङ्केत, चित्र, शीर्षक, पाठ, कथा, कविता र संवादका विषयवस्तु बोध • स्थानीय परिवेश र पाठगत सन्दर्भका आधारमा छलफल र प्रश्नोत्तर	• सङ्केत, चित्र, पूर्वज्ञान, पदावली र वाक्य, शीर्षक, पाठ, कथा, कविता र संवादका विषयवस्तु बोध

		• स्थानीय परिवेश र पाठगत सन्दर्भका आधारमा छलफल अभिनय र प्रश्नोत्तर • आफ्नो अनुभव वर्णन वा संकेत • पाठगत पात्र र घटना पहिचान	• आफ्नो अनुभव, पाठगत सन्दर्भ र पूर्वज्ञानअनुसार विषयवस्तुको वर्णन वा संकेत • पाठगत पात्र र घटना पहिचान तथा सार प्रस्तुति • सूचनामूलक सामग्री (पोस्टर, पत्रपत्रिका लगायत) बाट विषयवस्तु बोध	• शाब्दिक, तार्किक र वर्णनात्मक प्रश्नोत्तर • पात्र वा शीर्षक परिवर्तन गरी पुनर्लेखन • सिकाइको स्वमूल्याङ्कन • स्थानीय परिवेश र पाठगत सन्दर्भका आधारमा छलफल र प्रश्नोत्तर वा संकेत • आफ्नो अनुभव, पाठगत सन्दर्भ र पूर्वज्ञानअनुसार विषयवस्तु वर्णन वा संकेत • पाठगत तथ्य, सन्दर्भ, पात्र र घटना पहिचान तथा सार प्रस्तुति वा संकेत • सूचनामूलक सामग्री (चिठी, निवेदन, साइन बोर्ड, पोस्टर, सूचना र अन्य विवरण) बाट विषयवस्तुको बोध
३. लेखाइ	**३.१ लेख्यवर्ण सचेतीकरण**	• सरल समान र असमान चित्र, शब्दअनुसारका चित्र र चित्रअनुसारका शब्दको पहिचान र लेखन । • सङ्केतक (थोप्ला, सङ्केत, वर्ण र अङ्क) बाट विभिन्न आकृति र चित्र निर्माण • स्वर तथा व्यञ्जन वर्ण तथा मात्राको सङ्केतन, विसङ्केतन र ढाँचाको अनुकरण • चन्द्रबिन्दु (ँ), शिरबिन्दु (ं) र विसर्ग ः) को पहिचान र प्रयोग • अक्षर जोडेर तथा झिकेर, थपेर र परिवर्तन गरेर शब्द निर्माण र शब्दका अक्षर विभाजन • समान असमान संरचना भएका शब्दको सूची निर्माण • हलन्त तथा संयुक्त व्यञ्जन वर्ण र लेख्य सङ्केतको प्रयोग • लेख्य वर्णको विविधता ख्याल गरी शब्दको सङ्केतन, विसङ्केतन र प्रयोग	• शब्दसूची निर्माण • अक्षर जोडेर तथा झिकेर, थपेर र परिवर्तन गरेर शब्द निर्माण र शब्दका अक्षर विभाजन • हलन्त तथा संयुक्त व्यञ्जन वर्ण र लेख्य सङ्केतको प्रयोग • शब्दअनुसारका चित्र र चित्रअनुसारका शब्दको लेखन • शब्दको सुरु र अन्त्यमा उस्तै उस्तै ध्वनि तथा समान संरचना भएका शब्दको पहिचान र लेखन • शब्द शब्दको जोडाइ वा छुट्याइ • मूल शब्दका अगाडि एवम् पछाडि आएका ध्वनिको जोडाइ र छुट्याइ • चन्द्रबिन्दु (ँ), शिरबिन्दु (ं) र विसर्ग (ः) को प्रयोग • लेख्य वर्णको विविधता ख्याल गरी शब्दको सङ्केतन, विसङ्केतन र प्रयोग	• वर्ण लेखनका वैकल्पिक अनुकुलित ढाँचाको अनुकरण • अक्षर जोडेर तथा झिकेर, थपेर र परिवर्तन गरेर शब्द निर्माण र शब्दका अक्षर विभाजन • हलन्त तथा संयुक्त व्यञ्जन वर्ण र लेख्य सङ्केतको प्रयोग • सरल शब्दअनुसारका सरल चित्र र सरल चित्रअनुसारका सरल शब्दको लेखन • शब्दको सुरु र अन्त्यमा उस्तै उस्तै ध्वनि तथा समान संरचना भएका शब्दको पहिचान र प्रयोग • शब्द शब्दको जोडाइ वा छुट्याइ • मूल शब्दका अगाडि एवम् पछाडि आएका ध्वनिको जोडाइ र छुट्याइ • चन्द्रबिन्दु (ँ), शिरबिन्दु (ं) र विसर्ग (ः) को प्रयोग

				• लेख्य वर्णको विविधता ख्याल गरी शब्दको सङ्केतन, विसङ्केतन र प्रयोग
	३.२ लेखाइ	• अरुको सहयोगमा वा आफै सङ्केतक (थोप्ला, सङ्केत, वर्ण र अङ्क) बाट वर्णको ढाँचा निर्माण • छड्के, सिधा र गोलो रेखा कोराइ • सरल चित्र तथा आकृतिमा रङ भराइ • वर्ण, शब्द, वाक्य र अनुच्छेदको अनुलेखन तथा श्रुतिलेखन • विषयवस्तुका आधारमा सरल शब्दभरण र वाक्य पूरण • प्रश्नोत्तर वा अभिनय • निर्धारित शीर्षक तथा विषयवस्तुका आधारमा सरल एवं निर्देशित लेखन • स्वतन्त्र रचना	• सरल शब्द, वाक्य र अनुच्छेदको अनुलेखन तथा श्रुतिलेखन • प्रश्नोत्तर र अन्य ढाँचामा लिखित मौखिक वा सांकेतिक प्रतिक्रिया • सरल विषयवस्तुको सिलसिला तथा क्रम मिलान • पाठगत पात्र तथा सन्दर्भ परिवर्तन गरी पुनर्लेखन • निर्धारित शीर्षक तथा विषयवस्तुका आधारमा निर्देशित र स्वतन्त्र रचना • विषयवस्तुका आधारमा सरल शब्दभरण र वाक्य पूरण • कार्यमूलक व्याकरण र लेख्य चिह्नको प्रयोग गरी लेखन अभ्यास • निर्धारित शीर्षक तथा विषयवस्तुका आधारमा निर्देशित लेखन स्वतन्त्र रचना	• सरल शब्द, वाक्य र अनुच्छेदको अनुलेखन तथा श्रुतिलेखन • पाठगत प्रश्नोत्तर, बुँदा टिपोट र भाव विस्तार • सरल विषयवस्तुको सिलसिला तथा क्रम मिलान • विषयवस्तुका आधारमा सरल शब्दभरण र वाक्य पूरण • पाठगत पात्र तथा सन्दर्भ परिवर्तन गरी पुनर्लेखन • परम्परागत मूल्यमान्यतापरक अनुच्छेद लेखन • निर्धारित विषयवस्तुको मौलिक वाक्यमा पुनकर्थन • कार्यमूलक व्याकरण र लेख्य चिह्नको • प्रयोग गरी लेखन अभ्यास • निर्धारित शीर्षक तथा विषयवस्तुका आधारमा निर्देशित लेखन • स्वतन्त्र एवं सहजीकरण र सरल रचना
४. शब्द भण्डार र कार्यमूलक व्याकरण	**४.१ शब्द भण्डार**	• आफ्नो वरिपरिका अति आवश्यक वस्तु वा चित्रको नाम, सम्मानबोधक शब्दको उच्चारण वा संकेत, अर्थबोध र प्रयोग • दैनिक प्रयोगमा आउने अति आवश्यक शब्द, लब्ध शब्द, शीर्ष शब्द तथा विसङ्केतक शब्दको उच्चारण वा संकेत,, अर्थबोध र प्रयोग • अव धारणा र शब्दलाई सिकाइमा उपयोग वा बोध • नयाँ शब्दको पहिचान, अर्थबोध र प्रयोग	▪ दैनिक प्रयोग हुने अति आवश्यक शब्द, शीर्ष शब्द र विषयक्षेत्रगत शब्दको उच्चारण, अर्थबोध र प्रयोग ▪ अर्थ सामीप्य भएका शब्दहरू (टुसुक्क बस्नु, मुसुक्क हाँस्नुलगायत) पहिचान, उच्चारण संकेत, अर्थबोध र प्रयोग ▪ पाठबाट नयाँ शब्द पहिचान, उच्चारण वा संकेत, अर्थबोध र प्रयोग ▪ समूहबोधक शब्दको उच्चारण संकेत, अर्थबोध र प्रयोग ▪ पठन सामग्री, अनुभव र अभ्यासका आधारमा नयाँ शब्द उच्चारण वा संकेत, अर्थबोध र प्रयोग	▪ निर्देशित सरल शब्दका वर्णहरू प्रयोग गरी नयाँ शब्दहरू निर्माण ▪ पर्यायवाची, विपरीतार्थी र धेरै अर्थ दिने शब्दको पहिचान र प्रयोग ▪ निर्देशित शब्दको उच्चारण वा संकेत, अर्थबोध र प्रयोग ▪ विद्यालयमा प्रयोग गरिने वस्तु जनाउने शब्दको पहिचान, उच्चारण, अर्थबोध र प्रयोग

		• आनो परम्परागत मूल्यमान्यताका बारेमा बोध वा छलफल।	▪ सांस्कृतिक सन्दर्भमा प्रयोग हुने शब्द सङ्कलन, उच्चारण वा संकेत र प्रयोग ▪ स्थानीय रूपमा प्रचलित शब्दहरूको प्रयोग ▪ सरल सम्मानबोधक शब्दको प्रयोग	▪ पाठबाट नयाँ शब्द पहिचान, उच्चारण वा संकेत, वा अर्थबोध र प्रयोग ▪ सन्दर्भगत प्रयोगमा आउने शब्दको उच्चारण, अर्थबोध र प्रयोग ▪ आफ्नो परम्परा र रीतिरिवाजको वर्णन वा अभिनय ▪ पठन सामग्री, अनुभव र अभ्यासका आधारमा नयाँ शब्द उच्चारण वा संकेत, अर्थबोध र प्रयोग ▪ बाल शब्दकोशको प्रयोग ▪ सम्मानबोधक शब्दको प्रयोग
	४.२कार्यमूलक व्याकरण	• पदसङ्गति (लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदर) • क्रियाका काल र पक्ष • लेख्य चिह्न प्रयोग (पूर्णविराम, अल्पविराम, प्रश्नवाचक, विस्मयादिबोधक र उद्धरण चिह्न)	• पदसङ्गति (लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदर) • क्रियाका काल र पक्ष • लेख्य चिह्न प्रयोग (पूर्णविराम, अल्पविराम, प्रश्नवाचक, विस्मयादिबोधक र उद्धरण चिह्न)	• पदसङ्गति (लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदर) • क्रियाका काल र पक्ष • लेख्य चिह्न प्रयोग (पूर्णविराम, अल्पविराम, प्रश्नवाचक, विस्मयादिबोधक र उद्धरण चिह्न)

CDC Integrated Curriculum

Accommodated for Students with Intellectual Disability

Grade 1-3

२.२ English

a. Introduction

The English language is a global lingua franca and is an appropriate international language for Nepal to be connected with global community. It is not only the language of international communication but also a language of higher education, mass media, information and communication technology (ICT), business, tourism, science and medicine. In the context of Nepal, English is necessary for various purposes. To be specific, our learners need English to participate in classroom interactions; to study course materials; to read things for pleasure and general information; to gain access to the world body of knowledge; to read and enjoy a wide range of literary texts; to participate in international meetings, seminars and conferences; to communicatewith foreigners in general; to enhance their career development; to appreciate movies, plays, talks, radio and television programmes, and many more. English is taught as a compulsory subject from grade one to the bachelor's level in Nepal.

Curriculum Development Centre (CDC) has recently developed the National Curriculum Framework (NCF), 2019 to addressthe changed socio-political condition of the country and the current needs of the learner. Following the structure of NCF, this curriculum has been designed for basic level (Grades 1-3) education in Nepal, with a view to catering to the immediate needs ofchildren learning English and building a basic foundation for their further studies in and through English. Moreover, it aims at developing a comprehensive communicative competence on the part of the learners. It also includes the language functions which the students need for real life communication and further studies.

The major focus of this curriculum is on language skills viz., listening, speaking, reading and writing. By the end of Grade 3, children will be able to use English effectively in a limited set of situations. This curriculum is based on the principle that children learn English better when they get ample exposure to spoken and written English and sufficient opportunity to use it in stress-free environment. Therefore, it expects the child-friendly learning facilitation process from the teachers. Furthermore, various soft skills appropriate for this level have also been included in the curriculum.

b. Competencies for Grades 1 - 3

By the end of grade three, students will have developed the competencies to:

1. demonstrate an understanding of simple spoken language
2. respond in simple English with intelligible pronunciation
3. use English for communication inside and outside the classroom
4. read simple texts for understanding and pleasure
5. express opinions, ideas and feelings using simple English
6. work with peers to learn language together.

c. Grade-wise Learning Outcomes for Grades 1-3

Table 10 M Grade-wise learning outcomes in English

Skill	Grade One	Grade Two	Grade Three

Listening	1. Imitate, identify and discriminate sounds. 2. Identify words that have the same initial, medial or final sound. 3. Blend individual sounds in simple one-syllable words. (e.g. /s/ /i/ /t/ →sit) 4. Recognize, identify and produce rhyming words. (e.g. cat →bat, sat) 5. Link an initial sound to a picture of an object that begins with that sound (e.g. Show a picture of a book and identify the initial sound /b/). 6. Name a printed letter that matches with the sound (e.g. the teacher says /t/ and the student points to the /t/ letter). 7. Match spoken words to printed words (e.g. the teacher pronounces /pin/, and the student selects pin from a set of three word cards). 8. Recognize and comprehend words and simple expressions.	1. Identify and discriminate sounds. 2. Identify words that have the same initial, medial or final sound. 3. Recognize, identify and produce rhyming words. (e.g. cow →now) 4. Identify individual sounds in words. 5. Comprehend words and simple expressions. 6. Respond to the audio or the teacher verbally and non-verbally. 7. Identify key information from a short speech or conversation. 8. Follow the message in short simple conversations. 9. Perform a variety of listening comprehension tasks. 10. Show an understanding of simple stories with visual clues.	1. Recognize, identify and produce rhyming words. e.g. near →here. 2. Comprehend words and simple expressions. 3. Listen and respond to a wide variety of spoken stimuli (words, sentences, questions, instructions, etc.) both verbally and non-verbally. 4. Follow the message in short simple conversations. 5. Identify key information from a short speech or conversation. 6. Find out specific information (names, dates, time, etc) from different kinds of simple spoken language. 7. Listen in order to participate in a variety of short conversations. 8. Perform a variety of listening comprehension tasks. 9. Listen and comprehend a range of songs and stories with a variety of

	9. Respond to the audio or the teacher non-verbally and verbally. 10. Respond to simple commands and questions. 11. Perform different kinds of listening tasks (e.g. drawing, matching, etc.).		visual clues.
Speaking	1. Imitate and produce sounds and words. 2. Blend the initial sounds with other sounds, i.e. onset with rime. (e.g. c+at). 3. Pronounce grade appropriate words correctly. 4. Give basic personal information about themselves (e.g. name, address, family, nationality) using short words and phrases. 5. Ask and answer short, simple questions. 6. Sing or recite a song/chant by listening to the teacher or an audio. 7. Name people, objects and places and describe them with adjectives.	1. Decode phonetically regular and irregular words using letter sound knowledge, e.g. rat, too, blank, house, have, said, where, etc. 2. Produce words, phrases, simple sentences with intelligible pronunciation. 3. Participate in short conversation with teachers and friends using simple English. 4. Describe familiar objects, persons and events using simple adjectives and adverbs. 5. Ask ans answer short, simple questions. 6. Sing or recite a song/chant by listening to the teacher or an audio. 7. Talk about present and past.	1. Produce words, phrases, simple sentences with intelligible pronunciation. 2. Participate in short conversations. 3. Ask and answer a range of questions. 4. Describe people, objects and events using adjectives, adverbs and prepositions. 5. Talk about present, past and future events. 6. Sing or recite a song/chant by listening to the teacher or an audio. 7. Make simple telephone conversation.
Reading	1. Read small and capital letters. 2. Put sounds together to read words and sentences. 3. Recognise and read familiar words accompanied by visuals 4. Perform rhymes and chants with appropriate rhyme and rhythm. 5. Understand the meaning of grade appropriate words. 6. Read words, simple sentences and short paragraphs correctly 7. Retrieve specific information from simple sentences. 8. Do different kinds of comprehension tasks (answering verbally, matching, action, etc.)	1. Put sounds together to read words and sentences. 2. Recognise and read words with the help of the visuals. 3. Recognize and read high frequency words including compound words 4. Understand the meaning of grade appropriate words. 5. Perform rhymes and chants with appropriate rhyme and rhythm. 6. Read sentences and short paragraphs correctly. 7. Understand plurals (-s), verb tense, contractions and simple comparatives. 8. Show an understanding of different kinds of reading texts (stories, letters, etc.) 9. Retrieve specific information (names, number, etc) from reading texts. 10. Decode words correctly which have consonant digraphs in initial positions (th, sh, ch, wh), vowel digraphs (oo, ee, ea, oa, aw, ai, ay), initial consonant blends (sw, sn, sk, bl, br, ch, cl, cr, dr, fl, gl, ph, pl, pr, sh, sl, sm, sp, st, th, tr, tw, wh, qu), and final consonant blends (nd, nk, nt, mp).	1. Decode two-syllabic words using letter-sound knowledge of consonants, consonant blends and digraphs, short and long vowels, and vowel digraphs. 2. Recognise silent letters, e.g. e (home), b (comb), k (knee), gh (right), w (write), t (often), l (walk), etc. 3. Read words correctly which have initial consonant blends (thr, str, scr), double consonants (tt, pp, rr, gg, nn, ss, ll, ck), word endings (ple, ble, dle, tle, ng, tch), and diphthongs (ou,ow, oy, oi). 4. Read multi-syllabic words composed of roots, prefixes, and suffixes. 5. Read common abbreviations (e.g., Dr., Mr., AM, PM). 6. Perform the rhymes and chants with appropriate rhyme and rhythm. 7. Read short texts silently and retrieve specific information (name, number, etc.). 8. Read short texts silently and find out the main ideas and supporting details of the text. 9. Guess the meaning of unfamiliar words from contexts. 10. Consult a dictionary to find out the meaning of words. 11. Retrieve required information from para-orthographic texts such as charts, tables, graphs and maps. 12. Read poems and short stories for pleasure.

Writing	1. Hold pencil correctly to gain control to draw lines, curves, circles, etc. 2. Develop hand-eye coordination through drawing lines and patterns. 3. Trace the letters and write them. 4. Form lower and upper case letters of regular size and shape. 5. Write letters and words in a straight line from left to right with regular spacing between words. 6. Copy letters and highly frequent familiar words and phrases correctly and reproduce them. 7. Combine and recombine different letters to form words, and put the words in correct order to form simple sentences. 8. Use correct spelling of words. 9. Write simple phrases and sentences independently. 10. Give basic personal information in writing (e.g. name, address, age, nationality). 11. Demonstrate good handwriting skills.	1. Write words in correct order to form simple sentences. 2. Write dictated words, phrases and sentences. 3. Use capital letters, full stops and question marks correctly. 4. Give basic personal information in writing (e.g. name, address, age, nationality, family information, etc.). 5. Express ideas in simple sentences. 6. Use correct spelling of words. 7. Use suffix -s/es to form plural nouns. 8. Use present (with/without -s/es) and regular past (-ed) forms of verbs. 9. Connect sentences using simple coordinators, (e.g. 'and' and 'but'.) 10. Demonstrate good handwriting skills.	1. Use capital letters, full stops and question marks correctly. 2. Connect sentences using simple coordinators (e.g. and, but, because). 3. Write in a simple paragraph about oneself, people, places and things. 4. Write simple stories through completion, matching with pictures or ordering. 5. Use correct spelling of words. 6. Use regular and irregular plural nouns. 7. Use present (with/without -s/es) and regular past (-ed) forms of verbs 8. Arrange words in alphabetical order. 9. Use words in meaningful sentences. 10. Make compound words e.g. roundtable, playground, etc. 11. Write very short simple messages. 12. Demonstrate good handwriting skills.

d. Scope and sequence of the contents

Table 11 Scope And Sequence Of The Contents For Grade One

Theme	Language functions	Exponents/structures /contents	Activities	Soft skills	Time (in hours)
1. Alphabet	-	Upper case and lower caseletters from Aa-Zz	**Decoding Activities** • Use simple and clear visuals for each letter • Introduce one letter at a time • Provide adaptive tools or aids for decoding • Use a multi-sensory objects with each letter • Reinforce decoding through repetition and positive reinforcement. **Phonemic and Grapho phonemic Awareness Activities:** • Use different sensory stimuli (visual, auditory, tactile) **Pre-listening/Reading/Writing Activities:** • Use adaptive writing tools (larger and griped pencils) • Breakdown writing activities by starting with basic strokes. • Allow the child to explore writing through various materials (sand, play dough). • Focus on recognizing and imitating basic letter shapes. **Acting/Role Play:** • Keep role-playing scenarios simple and relevant • Provide visual cues or prompts during role play. • Encourage non/verbal expression and gestures.	• Problem solving • Active listening • Team work • Communication	58 Adapt the time allotted and allowed for learning, task completion

			Tracing: • Provide larger letters for tracing • Use adapted tactile materials such as sandpaper • Use positive reinforcement during tracing activities. **Matching:** • Create simple letters matching games • Use adaptive matching tools such as magnets. **Coloring/Drawing:** • Provide adaptive coloring tools (larger crayons, grips, etc.). • Simplify coloring sheets with bold outlines. • Allow for open-ended drawing(focuses on the process rather than final product) for each letter. **Chants, Rhymes, and Action Songs:** • Repeat chants and songs to reinforce learning • Incorporate gestures that correspond to each letter • Encourage verbal or non-verbal participation **Puzzles:** • Engage in letter finding puzzles. • Use clear visuals for puzzle pieces. • increase puzzle complexity based on child's progress • Incorporate positive reinforcement for completing puzzles.		
2. Me and my family	Greeting and leave taking	Good morning /afternoon (name/children) Hello, how are you?I'm fine. Thank you.Bye/See you.	• **Drills:** Provide visual cues for each step and allow additional time for responses • **Chants,** Rhymes, and Action Songs: Incorporate gestures and movements at a slower pace with flexibility in participation. • **Role Play:** Break down role plays into smaller steps and encourage peer modeling • **Conversation:** Use visual cues such as picture cards in communication and allow augmentative and alternative communication (AAC) such as gestures, signs , communication board or apps. • **Games:** Choose simple games as per needs and interest of child and provide guided support in gameplay	• Communication • Team work • Collaboration • Active listening • Taking care of oneself Self-awareness	
	Introducing	I'm Ram.She's Sita. Hello, I'm Raj.My name is Nima.			
	Talking about home and family	I've got two brothers. What's your sister's name? Her name is Sarita.Mahesh is Ram's brother. My father's a farmer.			

			• **Pair Work and Group Work:** Observe pair work and group work closely for individualized support • **Describing Family Chart:** Encourage verbal or non-verbal responses for describing family members. • **Group Discussion**: Allow individual responses within the group setting. • **Drawing**: Allow alternative ways of expression		

Theme	Language functions	Exponents/structures/contents	Activities	Soft skills	Time (in hours)
3. My daily life	Talking about days of the week	What day is today?It's Monday. Is it Monday? Today is Friday.	**Question and Answer** Simplify questions to single-choice or yes/no format/ Use visual aids representing days **Chants/Rhymes:** repetitive chants of days **Dictation**: Use tactile materials for dictation/Keep the sentences short and simple/focusing on one days of week at a time/Provide guided support to trace the words **Ordering** Provide verbal cues as per needs **Games:** Adapt games /Use simple board games /Modify rules and expectations to suit the as per child's needs	• Time management • Managing dailylife • Self-discipline • Self- management • Team work • Communication • Self-awareness Taking care ofself	5
	Expressing ability	I can dance. She can sing.He can jump.	**Language Games** use repetitive language patterns/ reinforce activity/ allow to express even via non verbal **Action/Role Play** Allow the child to express through non-verbal communication		

	Telling the time	It is 7 o'clock.	**Demonstration** Incorporate sensory experiences like touching a clock with tactile markings. Provide plenty of time for repetition. **Conversation** Engage in simple & repetitive conversations **Drawing** Use guided drawing activities with step-by-step instructions. Encourage for self-expression through art		

Theme	Language functions	Exponents/structures / contents	Activities	Soft skills	Time (in hours)
4. My school	Talking about present actions	She is drinking. He is dancing. I am writing.	**Games** Adapt traditional games such as Simon Says.... Apply repetition and reinforcement **Matching Pictures** Use picture cards Start with a small step and increase as the child progresses	• Communication • Team work • Active listening • Self-awareness	5
	Giving simple commands	Sit down. Stand up! Come here. Be quiet.	**Acting/Role Play** Create familiar scenarios for role-playing Break down actions into small steps **Mimes/Gestures** mimes to communicate actions Allow the child to express whichever gestures are most comfortable for them **Chants and Rhymes** repeat to reinforce learning and engagement.		
	Asking for permission	May I play? Yes, you can. No, you can't.	**Question Answer** Provide positive reinforcement for each responses **Pair Work** Pair the child with as per their choice Offer support and guidance as needed		
5. Our environment	Identifying	What's this? Who's this? It's a book. This is Mrs. Thapa. Is it a book? Yes, it is/No, it isn't.	**Drilling** Use repetitive practice to reinforce Break down sentences into smaller chunks **Conversation:** Engage in one-on-one conversations **Question** Use verbal and non verbal modes.	• Information management • Respect for the environment • Respect for diversity • Communication • Active listening • Responsibility • Collaboration • Team work	4
	Describing location	The book is in the bag. The bird is on the roof.	**Demonstration:** Provide step-by-step guidance with visual cues **Picture Description:** Start with concrete images Provide support and guidance as needed **Outdoor Observation:** Take the learning outdoors to observe real-life objects Use nature walks or outdoor activities		
	Identifying colours	The rose is red. The banana is yellow. The lotus is white.			

	Asking and answering 'Yes/No' and 'wh questions.	Is this a flower? Yes, it is. What is this? This is a bird. Where do you live? I live in Chitwan.	**Chants and Rhymes** Encourage to participate by clapping, tapping, or moving along with the rhythm. **Pair Work and Group Work** Provide opportunities for cooperative learning and social interaction. Pictures/Realia Based Activities: Use pictures or real objects to learning **Games** Adapt games as per learner's need Apply repetition and reinforcement **Ordering Preferences:** Focus on child's choices Provide visual prompts according to preferences. **Question Answer** Engage in simple question-answer activities Allow verbal and non verbal modes of expression		
6. My belongings	Describing possessions	This is my book. That is your pen. It is his/her house. My uncle has a bicycle.		• Integrity/honesty • Collaboration • Taking care of one's belongings • Active listening	4
7. Our culture	Asking and answering about age	How old are you? How old is Sita? I'm six. She's seven.	**Guessing Games** Give verbal or non-verbal clues to guessing . **Acting/Role Play:** Act out scenarios based on the content provided Allow to express through gestures or facial expressions. **Picture Description** Provide guidance and support as needed **Conversation:** Engage the child in conversations related to the content provided. Use open-ended (Wh) questions in conversation **Interview:** Encourage the child to listen actively and respond appropriately to questions.	• Tolerance • National identity • Democratic participation • Respect for diversity • Communication • Building rapport with others • Intercultural skills	2
	Understanding and using numbers (one to twenty)	It's my sixth birthday. There are fifteen days in Dashain.	**Counting Objects:** Use local resources for counting . Focus on hands-on manipulation of objects. **Role Play:** Encourage the child to take on different roles **Group Work/Pair Work:**		

			Engage the child in collaborative activities		

8. Communication Technology and Market	Talking about jobs	He is a pilot. She is a doctor. He is a shopkeeper. He is a nurse.	**Matching** Adjust in matching by using simple ,large & clear images Reduce the number of options to match Provide guided support Use repetitive practice to reinforce learning **Question-Answer** Break down questions into simple use familiar vocabulary. Offer choices for responses Use visual aids such as pictures Allow extra time for responding Praise each attempts to engage **Role Play** Create a simplified role-playing scenario Outline the sequence of actions Provide modeling Focus on simple actions Scaffold the child's engagement Celebrate each effort made during role play	• Communication • Self-esteem • Respecting • Building rapport with others • Multi-literacy skills	3
9. Fruits and vegetables	Giving information	This is an apple. That is a bag. It is a book. She is a student.	**Role Play** Simplify the role-play focusing on familiar actions related to fruits and vegetables. For example, provide a basket of plastic fruits and vegetables. Provide positive reinforcement for any attempts to engage in role-play activities. **Conversation** Focus on the immediate environment using familiar vocabulary related to fruits and vegetables Use picture cards or communication boards to facilitate communication Encourage turn-taking Use gestures, or other non-verbal cues to enhance communication **Chants and Rhymes:** Adapt chants and rhymes related to fruits and vegetables Repeat the chants and rhymes frequently Offer modeling as needed **Describing Real Objects:**	• Communication • Information management • Problem solving	3

			Use real fruits and vegetables as objects for description Focus on its characteristics such as color, size, and shape. Use descriptive language to talk about the objects Model action to describe the objects using gestures, pictures, or non/verbal responses		
10. Hobbies and interests	Expressing likes and dislikes	I like fruits. I like dancing. I like to read books. I like milk. I don't like singing.	**Drilling** Focus on repetitive practice and reinforcement Use visual aids to present each hobby or interest Provide non/ verbal prompts to encourage the child Keep the drilling sessions short and engaging **Drawing Pictures** Choose simple drawing activities Use adaptive drawing tools Scaffold drawing activities Celebrate the child's efforts and creativity regardless of the outcome. **Games** Adapt games as per the hobbies and interests of child Use simple and turn-taking games to reinforce social skills Adjust the rules and difficulty level of the games **Matching** Use matching of pictures related to the child's hobbies and interests. **Question-Answer:** Use simple and direct questions Provide multiple-choice to facilitate learning Encourage the child to express preferences through verbal or non-verbal communication. **Role Play:** Offer support and scaffolding as needed to engage in the role-play activities	• Creativity • Creative thinking • Self-esteem • Communication • Active listening	2
11. Birds and animals	Describing birds and animals	This is a big elephant. The elephant has a big body. The bird is flying. Rama has black eyes. Mina is tall. Crow is a black bird.	**Describing** Use visual cues in describing activities Offer prompts such as "What color is the bird?" or "What does the elephant look like?" **Mimicry** Encourage to mimic sounds made by different birds and animals. Use audio recordings or videos of animal sounds for the child to imitate. **Games** Play simple identification games where the child matches pictures of birds and animals to their names or descriptions.	• Respect for the environment • Communication • Critical thinking	6

			Create a memory game where the child matches pairs of cards with pictures of animals or birds. **Information gap tasks** Provide the child with incomplete sentences to fill in the missing information. For example, give them a sentence like "The ____ has a big body" and ask them to fill in the blank with the correct animal name		
Assessment, revision and remedial teaching. (This should be done in all the themes.)					20
Total					128

Table 12: Grade-Wise Scope And Sequence Of The Contents In English For Grade Two

Theme	Language functions	Exponents/structures	Activities	Soft skills	Time (in hours)
1. Me and my family	Greeting and leave taking	Good morning /afternoon (name/children) Hello, how are you? I'm fine. Thank you. Bye/See you	**Drills:** Provide visual cues for each step and allow additional time for responses **Chants,** Rhymes, and Action Songs: Incorporate gestures and movements at a slower pace with flexibility in participation. **Role Play:** Break down role plays into smaller steps and encourage peer modeling **Conversation:** Use visual cues such as picture cards in communication and allow augmentative and alternative communication (AAC) such as gestures, signs , communication board or apps. **Games:** Choose simple games as per needs and interest of child and provide guided support in gameplay • **Pair Work and Group Work:** Observe pair work and group work closely for individualized support • **Describing Family Chart:** Encourage verbal or non-verbal responses for describing family members.	• Taking care of oneself • Self-discipline • Self-awareness • Communication • Collaboration • Self-discipline • Sociability • Decision making • Honesty/integrity • Self esteem • Sense of belonging	20
	Introducing others	She is Rita. This is my friend, Ramesh. This is my father.			
	Talking about age	How old is your father? He's thirty-five. How old are you? I'm seven years old.			
	Talking about home and family	I've a big family. How many members are there in your family? There are eight members in my family.			
2. My daily life	Talking about daily habits and activities	I get up at six o'clock everyday. I walk to school with my sister. I play with my friends after school. Our school starts at 10 o'clock.		• Managing daily life • Time management • Making action plans • Team work	15

			• **Group Discussion**: Allow individual responses within the group setting. • **Drawing**: Allow alternative ways of expression		

	Telling the time	It is 7 o'clock. It is half past two. It is 10:30.	• **Question and Answer** Simplify questions to single-choice or yes/no format/ Use visual aids representing days words **Sequencing and describing pictures** Provide verbal cues as per needs **Games:** Adapt games /Use simple board games /Modify rules and expectations to suit the as per child's needs	• Communication • Self-awareness • Self-motivation	
	Describing past actions and events	Bishnu bought a doll yesterday. She went to the park this morning. What did you do yesterday/last night/this morning? I went to the park yesterday. We had sports day yesterday.			
3. My school	Talking about now	What are you doing now? I'm doing my homework. What is she doing? She is drawing a picture.	**Games** Adapt traditional games such as Simon Says.... Apply repetition and reinforcement **Acting/Role Play** Create familiar scenarios for role-playing Break down actions into small steps **Acting/Role Play** Create familiar scenarios for role-playing Break down actions into small steps	• Application • Decision making • Respect for others • Communication • Collaboration • Reading maps	15
	Giving and responding to commands and instructions	Don't run. Open your book. Fold the paper. Don't open the window			
	Describing location	The book is on the table. The pen is in the box. The box is under the table. Sima is sitting between Mina and Nim.			
4. Our environment	Talking about weather	How is the weather today? It's Sunny. It's cloudy. It's rainy. It's windy. It's very cold. It's snowy.	**Role Play** - Provide props such as pictures of different weather conditions (sunny, cloudy, rainy and snowy) - Encourage students to act out the weather by pretending to feel hot for sunny weather, using an umbrella for rainy weather, etc. **Describing Pictures:** - Use large and clear images showing various weather situations. - Prompt the child to describe what they see in the pictures using simple phrases like It's sunny and It's raining, **Matching Pictures** - Prepare sets of picture cards showing different weather conditions. - Guide the students to match pictures describing the same weather settings. **Question and Answer** - Engage the child in a simple question and answer session about the weather. - Use repetitive questions like How is the weather today? and provide choices for	• Communication • Collaboration • Creativity • Respect for diversity • Respect for the environment	20

			responses such as "It's sunny and It's rainy etc		
	Describing people and places	The man is tall. The woman is fat. She is slim. My village is plain.			
	Describing picture	There are six birds. There's a tiger lying under the tree. It is raining outside. The birds are flying.			
	Understanding and using numbers (twenty one-fifty)	How many birds are there? There are twenty-two birds. There are fifty people.			
5. My belongings	Asking for and giving information about immediate possession	What is he wearing? A blue shirt. What is he carrying? He is carrying a stick. She has a big ring.	**Picture Description** Use house core images of belongings such as clothing, accessories, and objects. Describe what the people in the pictures are wearing using basic phrases like "He is wearing a blue shirt. **Information Gap Tasks** Create worksheets with missing information, such as one picture showing what someone is wearing and another picture showing what they are carrying, then ask the students to match the correct pairs to fill in the missing information. **Role Play** Set up scenarios where the child can act out asking for and giving information about possessions. Provide props such as clothing items, accessories, and toys for the child to interact with during role-play activities. **Question-Answer** Use repetitive questions like "What is he wearing?" and "What is she carrying?" with corresponding picture cues to support comprehension. **Conversation** Facilitate structured conversations between the child and a peer about their own belongings. **Games** Create interactive games like "Guess the Belonging" where the child listens to descriptions of items and tries to identify them from a set of picture cards.	• Information management • Communication • Collaboration • Consumer skills	5
6. Our culture	Talking about months of the year	January is the first month of the year. May comes after April. There are 12 months in a year.	**Calendar-Based Activities** Use a large and visually appealing calendar with clear month indicators. Guide the students through each month, pointing to and naming or indicating them	• Time management • Making action plans • Communication	10

			And reinforce the sequence and names of the months. Ask simple questions like "What month comes after January?" to retention. **Field Visit** Plan a field trip to culturally significant locations or events that occur during specific months of the year. Before the visit, introduce the concept of months and briefly discuss the cultural significance of the upcoming event or season. During the visit, reinforce the names		
	Talking about jobs	He is a farmer. He grows vegetables. She is a nurse. She works in hospital.			

		He is a priest. She is a nun. He is a monk.			
7. Communication technology and market	Asking for and giving information	What's this? It's a camera. Where do you buy clothes? I buy them from the market.	**Question and Answer** Use visual aids to represent communication technology devices Prompt the child with simple questions like What's this? Model questions and answers related to buying items such as Where do you buy clothes? **Role Play** Set up role-playing scenarios where the child can practice asking for communication technology and shopping. Provide props such as toy phones, tablets to enhance the role-playing experience. Guide the child through simple exchanges to reinforce language functions **Chants and Rhymes** chant or rhyme about communication technology and market activities. Use repetitive phrases and actions to engage the child and reinforce vocabulary Encourage students through clapping, tapping, or other interactive gestures to make learning fun	• Communication • Time management	5
8. Fruits and vegetables	Describing objects	The orange is yellow. The tomato is green The apple is red. The pumpkin is round. The gourd is long.	**Games** Develop simple games like "Guess the Fruit or Vegetable" where the child listens to descriptions of different fruits and vegetables and identifies the correct item from a set of pictures or objects. **Drills** Use repetition drills to reinforce vocabulary and descriptive phrases related to fruits and vegetables. Create flashcards with pictures of fruits and vegetables and practice describing each item using simple sentences like "The apple is red" or "The banana is yellow." **Matching:** Prepare sets of cards with pictures of fruits and vegetables Guide the child to match the pictures with their correct descriptions **Drawing and Coloring** Facilitate the child to draw or color pictures of various fruits and vegetables. **Word Puzzle:** Create simple word puzzles or crossword puzzles using vocabulary related to fruits and	• Creativity • Organizational skills	5

			vegetables. **Spot the Difference:** Prepare pairs of pictures depicting similar fruits or vegetables with minor differences. Encourage the child to identify and describe the differences between the pictures.		
9. Hobbies and interests	Expressing likes and dislikes	I like dancing. I don't like singing. I like to cook food. I enjoy drawing pictures.	• Drawing • Realia-based activities • Making a list • Games • Question answer	• Honesty/integrity • Self-respect/self-esteem	5
10. Birds and animals	Retelling stories	Once there lived a fox. It lived in a jungle. It was very clever. One day it ...	**Telling Stories with Pictures**: Provide visual storybooks featuring birds and animals. Guide the child through retelling a simple story using the pictures as prompts, focusing on key events and characters. **Ordering Pictures and Making Stories** Prepare sets of picture cards illustrating different scenes from the story Encourage the child to sequence the pictures in the correct order to retell the story **Strip Storytelling:** Create comic strip-style storyboards depicting a narrative involving birds or animals. Prompt the child to narrate the story by describing each panel of the storyboard in sequence, focusing on the characters, actions, and settings depicted	• Active listening • Communication • Critical thinking	10
	Expressing ability	The birds can fly. The tigers can't fly. The cows can't climb a tree. The monkeys can jump.	• Acting/Role play • Question and answer • Songs and rhymes • Picture description		
Assessment, revision and remedial teaching. (This should be done in all the themes.)					18
Total					128

Table 13 Scope And Sequence Of The Contents For Grade Three

Theme	Language functions	Exponents/structures	Activities	Soft skills	Time (in hours)
1. Me and myfamily	Greeting and leave taking	Good morning/afternoon/evening.Hi! everyone. Good morning to all.See you. Good night. Have a sound sleep.How are you?	**Role Play** Encourage the student to take on different roles of their family member **Conversation** Facilitate student with guided conversations about family members and their occupations. Use visual aids to support comprehension. **Drilling** Practice greetings and leave-taking phrases through repetitive drills. Use positive reinforcement during drills. **Question-Answer** Ask simple questions about family members and their roles. Encourage the student to respond using the provided contents. **Making a Job Chart** Create a visual job chart with pictures. Discuss roles and responsibilities family members . **Describing Pictures** Use visual cues for describing family occupations. Encourage the student to describe what they see using simple language. **Drawing and Describing a Family Chart** Guide the student in drawing their family tree or chart. Help them to describe family members and their relationships	• Empathy • Awareness • Active listening	15
	Talking about occupations	What does your father do?What's your mother? My mother is a teacher.My brother is a farmer.			
	Talking about home and family	I have a small family. How many members do youhave in your family? There are four members in myfamily. My family is a joint family.			
2. My daily life	Talking about future	I will go to Pokhara tomorrow. I will get up early tomorrow.He will come this evening.	**Describing Time Tables** Use visuals of daily schedules with simple wording Highlight key times using pictures or symbols **Question and Answer** Ask simple questions about future plans and daily routines. Provide visual cues to support comprehension.	• Active listening • Collaboration	15
		I will brush my teeth at 6 am.		• Communication	

	Apologizing	I'm sorry. Sorry. Excuse me!	**Drill** Practice repetitive drills of future tense statements and apologies. Use tactile prompts for reinforcement. **Conversation** Facilitate guided conversations about daily activities Use role-play with simplified dialogues for real-life scenarios. **Demonstration:** Use hands-on demonstrations of daily tasks like brushing teeth or telling time. Provide step-by-step guidance and visual supports throughout. **Drawing Clock** Simplify the drawing of a clock face with large numbers and clear hands. Practice telling time using hands-on activities		
	Telling the time	It's quarter past three. It's quarter to ten. It's ten to five.			
3. My school	Asking for and giving permission	May I come in, teacher? Can I sit down/have crayon/clean the board? Yes, of course. No, I'm sorry. You can't.	**Role play** Provide visual supports to guide the student's role-playing. Use familiar roles and scenarios related to the student's daily routines. **Question-answer** Keep questions simple and concrete, focusing on basic comprehension. Allow the student extra time to process and respond **Conversation** Structure conversations around familiar topics and routines. Use visual supports or communication devices to facilitate communication. **Drill** Break down tasks into smaller steps. Provide repeated practice with immediate reinforcement	• Flexibility and adaptability • Responsibility • Decision making skill • Taking initiatives	15
	Interrupting or getting attention	Excuse me. Can I help you? Excuse me please! Yes. Hello!			
	Congratulating and praising	Very good! Well done! Congratulations !			
4. Our environment	Describing people and places	He is a tall man. She is beautiful. He is taller than me. The place is beautiful. Kathmandu is a big city.	**Question-answer** Use yes/no questions to facilitate comprehension. Provide visual cues or prompts to support responses. **Role play** Choose roles and scenarios that are relevant and familiar to the student Provide visual prompts to guide interactions. **Outdoor activities** Adapt outdoor activities to accommodate the student's needs and abilities. Focus on simple observations and experiences in the immediate outdoor environment. **Describing pictures/realia** Use concrete and familiar pictures or objects for description activities. Break down descriptions into simple sentences and provide scaffolding as needed	• Communicatio n • Collaboration • Creativity • Respect for diversity • Respect for the environment	15

	Talking about seasons	The winter is cold. The summer is hot. It rains in the monsoon. It's a rainy season. It snows in the winter.	**Describing weather chart** Use a simplified weather chart with clear visual symbols for different seasons. Model and encourage the student to describe each season using simple phrases. **Question-answer** Ask simple questions about the weather and seasons Allow extra time and provide positive reinforcement for responses. **Describing pictures** Use visual prompts for depicting different seasons. Encourage the student to describe what they see using basic adjectives and nouns Use scaffolding and support as needed		
	Giving directions	Turn left. Turn right. Go ahead. Cross the road. Go East/ west /north / south.	Describing Pictures Use picture cards or real-life objects to describe. Provide verbal prompts and visual supports to guide descriptions. Question-answer Use choice-based questions related to the student's belongings. Provide visual cues to support responses. Role Play Create scenarios where the student can interact with their belongings in a meaningful context. Provide visual cues to support role-playing		
5. My belongings	Describing objects	This is my pencil. I write with it. That is your book. It's old.		• Information management • Communication • Collaboration	11
	Understanding and using numbers (fifty one to hundred)	I have fifty one balloons. We have eighty hens. I have a ball of thread. The thread is one hundred metres long.	**Role Play** Create scenarios where the student can use numbers in context, such as counting objects. Provide visual aids to support role-playing activities. **Question-answer** Ask simple questions related to numbers focusing on counting and quantity. **Describing Number Charts** Use simplified number charts with clear visual representations. Encourage the student to identify and describe numbers using concrete examples.		
6. Our culture	Narrating past events	We had a party last night. We went for a picnic last month.	Question-answer: Ask simple questions about past events, providing prompts. Use visual cues or real-life objects to support comprehension. **Storytelling** Use picture visual aids to prompt storytelling Break down stories into simple, sequential steps and provide scaffolding as needed. **Strip Story, Picture Story, Chain Story** Adapt activities by using simplified visuals related to cultural events.	• Map reading • Self-awareness	11

			Provide guided support and modeling		
	Asking and answering about past	What did you do during the holiday? I went home to celebrate Tihar. What did people do in the last Lhosar? They sang and danced.	**Question-answer** Use yes/no questions related to past events. Provide visual cues or prompts to support responses. **Describing Pictures** Use pictures depicting past cultural events. Encourage the student to describe what they see using basic vocabulary and simple sentences. **Role Play** Create scenarios related to cultural events for the student to act out. **Storytelling** Use simplified story prompts or visuals to guide storytelling about past events. Encourage the student to use their own words and experiences to tell the story.		
7. Communication technology and market	Using the telephone	Hello! Who is speaking? Hi. Can I talk to Ramesh? Hello! Can I take your message? Bye! Thank you!	**Question-answer** Use yes/no questions related to telephone conversations. Provide visual cues or prompts to support responses. **Role Play** Create simulated telephone conversations using role-playing scenarios. Provide scripts or visual aids to guide interactions. **Simulation** Use role-playing activities to simulate real-life telephone conversations.	• Ethical use of ICTs • Operating basic electronic devices • Communication	10
	Asking and answering with a choice	Do you like milk or tea? Do you buy shorts or pants? Do you want to go to the cinema or to the park? I like milk. I buy pants. I want to go to the park.	**Question-answer** Ask simple choice-based questions related to preferences or decisions. Provide visual cues or physical objects to represent choices. **Role Play** Create scenarios where the student can practice making choices in different situations. Provide prompts or visual cues to support decision-making.		

8. Fruits and vegetables	Describing pictures	The orange is yellow. The apple is sweet. The mango is sour. The bitter gourd is bitter. The banana is big. It's juicy.	**Question-answer** Use yes/no questions related to fruits and vegetables. **Describing Pictures** Use picture cards or real-life objects for the student to describe. Provide verbal prompts and visual supports to guide descriptions. Picture Discussion Use large, clear images of fruits and vegetables for group discussion. Encourage the student to share their opinions using simple language	• Creativity • Organizationalskills • Communication	6
9. Hobbies and interests	Expressing likes and dislikes	I enjoy dancing. I love music. I hate crowd. I prefer tea to milk. I like to dance. I don't like singing.	**Question-answer** Use simple and short yes/no questions about student's hobbies and interests. Provide visual cues or prompts to support responses. **Role Play** Create scenarios where the student can practice expressing likes and dislikes in different situations. Provide visual aids to guide role-playing interactions. **Describing Pictures** Use picture cards depicting various hobbies and activities. Encourage the student to describe what they see using basic vocabulary and simple sentences. **Doing a Survey** Conduct a simplified survey to gather information about the hobbies and interests of the student and their peers. Provide structured support to facilitate participation in the survey	• Honesty andintegrity • Collaboration and team work	6
10. Birds and animals	Expressing ability	Can you swim? Yes, I can.No, I can't. Fish can swim, but cats can't.	**Actions** Demonstrate simple actions about abilities of birds and animals, such as flying (birds) or swimming (fish). **Drills** Practice repetitive drills focusing on the abilities of different animals Provide positive reinforcement for correct responses. **Question-answer** Use yes/no questions s related to the abilities of birds and animals. Provide visual cues or prompts to support responses. **Language Game** Create a simple language	• Independentlearning	6

			game where the student matches pictures of animals. Provide structured support and guidance to facilitate participation in the game.		
Assessment, revision and remedial teaching. (This should be done in all the themes.)					**18**
Total					**128**

२.३ गणित

(क) परिचय

गणितीय ज्ञान, सिप र अभिवृत्ति दैनिक जीवनका क्रियाकलापहरूसँग प्रत्यक्ष सम्बन्धित हुन्छन् । गणितले मानिसमा समालोचनात्मक रूपले सोच्ने, तार्किक निर्णय दिने, दैनिक जीवनमा आउने समस्याहरूलाई समाधान गर्नेलगायत प्राप्त सूचनाको प्रस्तुति, विश्लेषण र उपयोगका लागि आवश्यक सिपहरूको विकासमा सहयोग पुऱ्याउँछ । निरन्तर विकास हुँदै गरेका र मानिसको दैनिक जीवनमा प्रयोगमा आउने विभिन्न वस्तु, साधन, यन्त्र आदिलाई प्रयोगमा ल्याउन तथा वैज्ञानिक अन्वेषण र अनुसन्धानका लागि पनि गणितीय ज्ञान र सिप अपरिहार्य हुन्छ । समाजका सामाजिक, आर्थिक, राजनीतिक, वैज्ञानिक, भौगोलिक, ऐतिहासिकलगायत मानव जीवनका सम्पूर्ण पक्षसँग सम्बन्धित र तत्सम्बन्धी सम्पूर्ण विषयहरूको अध्ययनका लागि समेत गणितीय ज्ञान र सिप अत्यावश्यक छ । गणित विषयको यस पाठ्यक्रमले विद्यार्थीहरूका दैनिक जीवनसँग सम्बन्धित क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्न र समस्या समाधानका लागि आवश्यक न्यूनतम गणितीय ज्ञान, सिप र अभिवृत्तिको विकास गराउने लक्ष्य लिएको छ । त्यसै गरी यस पाठ्यक्रमले कक्षा ३ को पढाइपछि कक्षा ४ मा पढ्नका लागि पूर्वाधारका रूपमा आवश्यक गणितीय ज्ञान र सिपको विकास गराउने लक्ष्य पनि राखेको छ । यसका लागि पाठ्यक्रमलाई विद्यार्थीहरूको आवश्यकता एवम् रुचिअनुसार सामयिक, उपयोगी र व्यवहारमूलक बनाउने प्रयास गरिएको छ ।

विद्यालय शिक्षाको मूल दस्तावेजको रूपमा रहेको राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०७६ मा आधारभूत तहको कक्षा १ देखि ३ सम्म एकीकृत पाठ्यक्रम ढाँचा अवलम्बन गर्ने नीति लिइने व्यवस्था भएअनुसार विभिन्न क्षेत्रबाट प्राप्त सुझावहरू समेतका आधारमा बहुविषयक ढाँचाको एकीकृत पाठ्यक्रमअन्तर्गत गणितीय विषयवस्तु पनि समावेश गरिएको छ । विद्यार्थीहरूमा समस्या समाधान गर्ने, तर्क प्रस्तुत र पुष्टि गर्ने, सामग्रीको छनोट र गणना गर्ने, सिकेका कुरालाई नयाँ अवस्थामा प्रयोग गर्ने जस्ता सिपहरूको साथै व्यवहारकुशल सिप विकास गर्ने गरी गणित विषयको पाठ्यक्रमलाई एकीकृत ढाँचामा प्रस्तुत गरिएको छ । यो विषयको पठनपाठनका लागि कक्षा १, २ र ३ प्रत्येकमा पाठ्यभार ४ र वार्षिक कार्यघण्टा १२८ छुट्याइएको छ ।

आधारभूत तहअन्तर्गत कक्षा १-३ को गणितमा ज्यामिति, सङ्ख्याको ज्ञान, गणितका आधारभूत क्रियाहरू, नाप र साधारण ग्राफ गरी पाँचओटा विषयक्षेत्र समेटिएको छ । यी विषयक्षेत्रअन्तर्गतका विषयवस्तुलाई विभिन्न बहुविषयक र विषयक विषयक्षेत्रमा सङ्गठित गरी एकीकृत गरिएको छ ।

(ख) तहगत सक्षमता

कक्षा १-३ को गणित विषय अध्ययनपश्चात विद्यार्थीहरूमा निम्नलिखित सक्षमताहरू विकास हुने छन् :

१. दुई आयामिक ज्यामितीय आकृतिहरूको पहिचान, मापन र रचना
२. पाँच अङ्कसम्मका सङ्ख्यालाई देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्क प्रयोग गरी दैनिक जीवनमा प्रयोग
३. स्थानीय सङ्ख्याङ्कन पद्धतिको प्रयोग
४. भिन्नको अवधारणा बोध र तुलना गर्ने क्षमता विकास
५. गणितीय आधारभूत क्रियाहरूको प्रयोग गरी दैनिक जीवनका समस्या समाधान
६. उपयुक्त सामग्री तथा एकाइ प्रयोग गरी वस्तुहरू तथा समयको व्याख्या तथा दैनिक जीवनका समस्या समाधानमा प्रयोग
७. नेपाली मुद्रा चिनेर दैनिक हिसाब गर्न सक्ने क्षमता विकास
८. साधारण ग्राफ र तालिकाबाट जानकारी हासिल
९. गणितीय ज्ञान, सिप, सोच र अभिवृत्तिको विकास तथा दैनिक जीवनमा प्रयोग

(ग) कक्षागत सिकाइ उपलब्धि

तालिका ८ : गणित विषयका कक्षागत सिकाइ उपलब्धि

कक्षा १	कक्षा २	कक्षा ३
१. स्थानको आधारमा वस्तुहरूलाई भित्र र बाहिर, अगाडि र पछाडि, तल र माथि, दायाँ, बायाँ र बिच, नजिक र टाढा छुट्याउन २. सिधा रेखा र वक्र रेखा पहिचान गर्न, ट्रेस गर्न र चित्र कोर्न ३. आफ्नो वरपर पाइने ज्यामितीय आकारहरू (त्रिभुज, चतुर्भुज र वृत्त) चिन्न ४. देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा १०० सम्म गन्ती गर्न, पढ्न, लेख्न र तुलना गर्न ५. देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा एक देखि बीससम्मका सङ्ख्या अक्षरमा लेख्न । ६. ठोस वस्तुको प्रयोग गरी १ देखि २० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई जोर र बिजोर सङ्ख्यामा वर्गीकरण गर्न ७. पहिलोदेखि दसौँसम्मका स्थान पहिचान गर्न	१. ठोस वस्तुहरू (जस्तै : सिन्का, तार, बाँस, किला, बाँसका चोया, डोरी, आदि) को प्रयोग गरी त्रिभुज र चतुर्भुजका आकारहरू बनाउन २. त्रिभुज, चतुर्भुज र वृत्तका आकारहरू ट्रेस गर्न ३. भुजा र कुनाका आधारमा त्रिभुज र चतुर्भुजको अवधारणा विकास गर्न ४. देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा १००० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई स्थानमान तालिकामा प्रस्तुत गर्न, स्थानमान भन्न, पढ्न र लेख्न ५. १०० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा (अक्षरमा) तीन अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूलाई स्थानमान तालिकामा प्रस्तुत गर्न, स्थानमान भन्न, पढ्न र लेख्न ६. तीन अङ्कसम्मले बनेका सङ्ख्याहरूमा जोर र बिजोर सङ्ख्या पहिचान गर्न	१. दिइएको वस्तुको किनारा वा रेखाखण्डको नाप लिन र दिइएको नापको रेखाखण्ड खिच्न २. वरपर पाइने ठोस वस्तुमा बनेका कोणहरू देखाउन ३. रुलरको प्रयोग गरी कोणहरू खिच्न, नाम लेख्न र तुलना गर्न ४. समकोण पहिचान गर्न ५. सिधा किनारा (straight edge) भएको वस्तु र सिसाकलम प्रयोग गरी त्रिभुज र चतुर्भुज खिच्न र नाम लेख्न ६. आयताकार र वर्गाकार सतह पहिचान गर्न ७. पाँच अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूलाई देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कमा स्थानमान तालिकामा प्रस्तुत गर्न, स्थानमान भन्न, पढ्न र लेख्न ८. १००० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार अक्षरमा पढ्न

८. योगफल २० सम्म आउने तीनओटा सम्म सङ्ख्याहरूको जोड गर्न

९. हात लागी नआउने र योगफल १०० सम्म आउने दुईओटा सङ्ख्याहरूको जोड गर्न

१०. ठोस वस्तुको प्रयोग गरी २० सम्मका सङ्ख्याको घटाउ गर्न

११. सापटी लिन नपर्ने दुई अङ्कसम्मको सङ्ख्याको घटाउ गर्न

१२. दैनिक क्रियाकलापहरूका समय भन्न

१३. हप्ताका दिनहरू भन्न र लेख्न

१४. चलन चल्तीमा रहेका रु. १०० सम्मका नेपाली सिक्का तथा नोट चिन्न

१५. अप्रामाणिक नापोको प्रयोग गरी ठोस वस्तुहरू नाप्न र त्यसको आधारमा अग्लो र होचो, लामो र छोटो छुट्याउन

१६. चित्रग्राफबाट जानकारी लिन र दिन

७. तीन अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूलाई तुलना गरी बढ्दो वा घट्दो क्रममा पढ्न र लेख्न (तीनओटासम्म मात्र)

८. सिङ्गो, आधा र एक चौथाइको अवधारणाको आधारमा वस्तुहरूको तुलना गर्न

९. योगफल १,००० सम्म आउने तीन अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूको जोड गर्न

१०. तीन अङ्कसम्मको सङ्ख्याको घटाउ गर्न

११. गुणनलाई दोहोरिएको जोडको रूपमा व्यक्त गर्न

१२. १० सम्मको गुणन तालिका निर्माण गर्न

१३. १० सम्मको गुणनतालिकामा आधारित रहेर दुई अङ्कसम्मको सङ्ख्यालाई १० सम्मको सङ्ख्याले निशेष भाग जाने भाग गर्न

१४. घडी हेरी घण्टा र मिनेटमा समय भन्न र लेख्न

१५. क्यालेन्डर हेरेर कुनै दिनको मिति (साल, महिना, गते र बार) भन्न र लेख्न

१६. रु. १००० सम्मका सिक्का तथा नोट चिन्न

१७. रूपान्तर गर्न नपर्ने मुद्रासम्बन्धी जोड र घटाउ गर्न

१८. लम्बाइको नापको प्रामाणिक एकाइको पहिचान र रुलरको प्रयोग गरी वस्तुको नाप सेन्टिमिटर र मिलिमिटर स्केलमा पढ्न

१९. विभिन्न वस्तुको लम्बाइ सेन्टिमिटर स्केलमा अनुमान गर्न, नाप्न र पुष्टि गर्न

२०. किलोग्राम र ग्रामको सम्बन्ध बताउन

२१. १०० ग्राम देखि १ किलोग्रामसम्मको प्रामाणिक ढकको प्रयोग गरी वरपरका वस्तुको तौल लिन

२२. समान प्रकृतिका भाँडाहरूको अवलोकन गरी क्षमता तुलना गर्न

२३. विभिन्न भाँडोहरूको क्षमताको अनुमान गर्न र अप्रामाणिक नापोद्वारा पुष्टि गर्न

२४. समान प्रकृतिका कुनै दुईओटा सतहको अवलोकन गरी क्षेत्रफल तुलना गर्न ।

२५. दिइएको तालिकाबाट जानकारी लिन दिन

२६. दिइएको चित्रग्राफबाट सदस्यहरूको सङ्ख्या गनेर तालिकामा प्रस्तुत गर्न

र लेख्न

९. सङ्ख्याको ढाँचा पहिचान गर्न

१०. चार अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूलाई बढ्दो वा घट्दो क्रममा पढ्न र लेख्न

११. चार अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूलाई सङ्केतहरू =, >, < प्रयोग गरी तुलना गर्न

१२. स्थानीय सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा २० सम्म पढ्न र लेख्न

१३. आधा, एक चौथाइ, तीन चौथाइ, एक तिहाइ र दुई तिहाइलाई भिन्नको रूपमा लेख्न

१४. भिन्नहरू $\frac{1}{2}, \frac{1}{4}, \frac{3}{4}, \frac{1}{3}, \frac{2}{3}$ लाई सामग्री प्रयोग गरी देखाउन

१५. चित्रद्वारा माथिका भिन्नहरूमध्ये कुनै दुई ओटा भिन्नहरू तुलना गर्न

१६. योगफल १०,००० सम्म आउने चार अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूको जोड गर्न

१७. जोड र घटाउबिचको सम्बन्ध पहिचान गर्न

१८. चार अङ्कले बनेका सङ्ख्याहरूको घटाउ गर्न

१९. तीन अङ्कसम्मको सङ्ख्यालाई दुई अङ्कसम्मको सङ्ख्याले गुणन गर्न

२०. तीन अङ्कसम्मको सङ्ख्यालाई १० सम्मको सङ्ख्याले भाग गर्न

२१. घडी हेरी घण्टा, मिनेट र सेकेन्डमा समय भन्न र लेख्न

२२. समयका एकाइहरूबिचको सम्बन्ध पहिचान गर्न (वर्ष, महिना, हप्ता, दिन, घण्टा, मिनेट र सेकेन्ड)

२३. कुनै काममा लागेको समय पत्ता लगाउन

२४. रुपियाँलाई पैसामा र पैसालाई रुपियाँमा रूपान्तर गर्न

२५. मुद्रासम्बन्धी जोड र घटाउ गर्न

२६. मिटर, सेन्टिमिटर र मिलिमिटरको सम्बन्ध बताउन

२७. विभिन्न वस्तुको लम्बाइ मिटर वा सेन्टिमिटर स्केलमा अनुमान गर्न, नाप्न र पुष्टि गर्न

२८. मिटरलाई सेन्टिमिटर र सेन्टिमिटरलाई मिलिमिटरमा रूपान्तर गर्न

२९. वस्तुहरूको तौलको अनुमान गर्न र नापद्वारा यकिन गर्न

३०. किलोग्रामलाई ग्राममा रूपान्तर गर्न

३१. लिटर र मिलिलिटरको सम्बन्ध बताउन

३२. विभिन्न क्षमताका भाँडाहरूको क्षमता लिटर र मिलिलिटर एकाइमा नाप लिन

३३. लिटर र मिलिलिटरसम्बन्धी जोड र घटाउ गर्न

३४. वर्ग कोठाहरूको सङ्ख्या गनेर वर्गाकार वा आयताकार समतलीय सतहको क्षेत्रफल पत्ता लगाउन

३५. चित्रग्राफ बनाउन

(घ) विषयवस्तु तथा तिनको क्षेत्र र क्रम

तालिका ९ : गणित विषयको विषयवस्तुको क्षेत्र र क्रम

विषयक्षेत्र	कक्षा १	अ.घ.	कक्षा २	अ.घ.	कक्षा ३	अ.घ.
१. ज्यामिति	• स्थानगत अवधारणा (भित्र र बाहिर, अगाडि र पछाडि, तल र माथि, दायाँ, बायाँ र बिच, नजिक र टाढा) • सिधा रेखा र वक्र रेखा • ज्यामितीय आकारहरू (त्रिभुज, चतुर्भुज र वृत्त)	१४	• ठोस वस्तुहरू (जस्तै : सिन्का, तार, बाँस, किला, बाँसका चोया, डोरी, आदि) को प्रयोगबाट त्रिभुज र चतुर्भुज का आकारहरू निर्माण • त्रिभुज, चतुर्भुज र वृत्तका आकारहरूको ट्रेस • भुजा र कुनाका आधारमा त्रिभुज र चतुर्भुजको अवधारणा विकास	७	• दिइएको वस्तुको किनारा वा रेखाखण्डको नाप र दिइएको नापको रेखाखण्ड • ठोस वस्तुमा बनेका कोणहरू • कोणहरूको निर्माण, नाम र तुलना • समकोण पहिचान • सिधा किनारा (straight edge) भएको वस्तु र सिसाकलमको प्रयोगबाट त्रिभुज र चतुर्भुज निर्माण र नाम • आयताकार र वर्गाकार सतह पहिचान	१६

२. सङ्ख्याको ज्ञान (क) पूर्ण सङ्ख्या	• देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा १०० सम्मका सङ्ख्याहरू (सङ्ख्याङ्कमा) • देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा एकदेखि बीससम्म (अक्षरमा)	४७	• देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा १००० सम्मका सङ्ख्याहरूको स्थानमान तालिका, स्थानमान र सङ्ख्याङ्कहरू • १०० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा (अक्षरमा)	१८	• पाँच अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूको देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा स्थानमान तालिका, स्थानमान र सङ्ख्याङ्कहरू • १००० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा (अक्षरमा) • सङ्ख्याको ढाँचा	१३
	• २० सम्मका जोर र बिजोर सङ्ख्याहरू • दसौं स्थानसम्मका क्रमात्मक सङ्ख्याहरू	७	• तीन अङ्कसम्मका जोर र बिजोर सङ्ख्याहरू • तीन अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूको तुलना र बढ्दो वा घट्दो क्रम (तीनओटासम्म मात्र)	७	• चार अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूको बढ्दो वा घट्दो क्रम • चार अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूको तुलना (तीनओटासम्म मात्र) • स्थानीय सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा २० सम्मका सङ्ख्याहरू	९
(ख) भिन्न			• सिङ्गो, आधा र एक चौथाइको अवधारणाको आधारमा वस्तुहरूको तुलना	७	• आधा, एक चौथाइ, तीन चौथाइ, एक तिहाइ र दुई तिहाइ भिन्न • भिन्नहरू $\frac{1}{2}, \frac{1}{4}, \frac{3}{4}, \frac{1}{3}, \frac{2}{3}$ लाई सामग्री प्रयोग गरी देखाउन • चित्रद्वारा माथिका भिन्नहरूमध्ये कुनै दुईओटा भिन्नहरूको तुलना	९
३. गणितका आधारभूत क्रिया (क) जोड	• योगफल २० सम्म आउने तीनओटा सम्म सङ्ख्याहरूको जोड • हात लागी नआउने र योगफल १०० सम्म आउने दुईओटा सङ्ख्याहरूको जोड	२५	• योगफल १,००० सम्म आउने तीन अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूको जोड (कुनै तीनओटा सङ्ख्याहरू मात्र)	१२	• योगफल १०,००० सम्म आउने चार अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूको जोड (कुनै तीनओटा सङ्ख्याहरू मात्र)	८
(ख) घटाउ	• ठोस वस्तुको प्रयोग गरी २० सम्मका सङ्ख्याको घटाउ • सापटी लिन नपर्ने दुई अङ्कसम्मको सङ्ख्याको घटाउ	१९	• तीनअङ्कसम्मको सङ्ख्याको घटाउ	११	• जोड र घटाउबिचको सम्बन्ध • चार अङ्कले बनेका सङ्ख्याहरूको घटाउ	१०
(ग) गुणन			• गुणन र जोडको सम्बन्ध • १० सम्मको गुणन तालिका निर्माण	१५	• तीन अङ्कसम्मको सङ्ख्यालाई दुई अङ्कसम्मको सङ्ख्याले गुणन	११
(घ) भाग			• १० सम्मको गुणनतालिकामा आधारित रहेर दुई अङ्कसम्मको सङ्ख्यालाई १० सम्मको सङ्ख्याले निशेष भाग जाने भाग	१०	• तीन अङ्कसम्मको सङ्ख्यालाई १० सम्मको सङ्ख्याले भाग	१०
४. नाप (क) समय	• दैनिक क्रियाकलापहरूको समय • हप्ताका दिनहरू	५	• घडी हेरी घण्टा र मिनेटमा समय • क्यालेन्डर हेरेर कुनै दिनको मिति (साल, महिना, गते र बार)	६	• घडी हेरी घण्टा, मिनेट र सेकेन्डमा समय • समयका एकाइहरूबिचको सम्बन्ध (वर्ष, महिना, हप्ता, दिन, घण्टा, मिनेट र सेकेन्ड) • कुनै काममा लागेको समय	८
(ख) मुद्रा	• चलन चल्तीमा रहेका रु. १०० सम्मका नेपाली सिक्का तथा नोट	३	• रु. १००० सम्मका सिक्का तथा नोट • रूपान्तर गर्न नपर्ने मुद्रासम्बन्धी जोड र घटाउ (कुनै एउटा एकाइको मात्र)	६	• रुपियाँलाई पैसामा र पैसालाई रुपियाँमा रूपान्तर • मुद्रासम्बन्धी जोड र घटाउ	७
(ग) लम्बाइ	• अप्रामाणिक नापोको प्रयोग र वस्तुहरूको लम्बाइको तुलना (अग्लो र होचो, लामो र छोटो)	४	• लम्बाइको नापको प्रामाणीक एकाइको पहिचान र रुलरको सेन्टिमिटर र मिलिमिटर स्केल • विभिन्न वस्तुको लम्बाइ सेन्टिमिटर स्केलमा अनुमान, नाप र पुष्टि	६	• मिटर, सेन्टिमिटर र मिलिमिटरको सम्बन्ध • विभिन्न वस्तुको लम्बाइ मिटर वा सेन्टिमिटर स्केलमा अनुमान, नाप र पुष्टि • मिटरलाई सेन्टिमिटर र सेन्टिमिटरलाई मिलिमिटरमा रूपान्तर	९
(घ) तौल			• किलोग्राम र ग्रामको सम्बन्ध पहिचान • १०० ग्राम देखि १ किलोग्रामसम्मको प्रामाणिक ढकको प्रयोग गरी वरपरका वस्तुको तौल	६	• वस्तुहरूको तौलको अनुमान र नापद्वारा यकिन • किलोग्रामलाई ग्राममा रूपान्तर	५

(ङ) क्षमता			• समान प्रकृतिका भाँडाहरूको अवलोकन गरी क्षमता तुलना • विभिन्न भाँडाहरूको क्षमताको अनुमान र अप्रामाणिक नापोद्वारा पुष्टि	७	• लिटर र मिलिलिटरको सम्बन्ध पहिचान • विभिन्न क्षमताका भाँडाहरूको क्षमता लिटर र मिलिलिटर एकाइमा • लिटर र मिलिलिटरसम्बन्धी जोड र घटाउ (कुनै एउटा एकाइको मात्र)	७
(च) क्षेत्रफल			• कुनै दुईओटा वर्गाकार वा आयताकार सतहको अवलोकन गरी क्षेत्रफल तुलना	४	• वर्ग कोठाहरूको सङ्ख्या गनेर वर्गाकार वा आयताकार समतलीय सतहको क्षेत्रफल	३
५. साधारण ग्राफ	• चित्रग्राफ	४	• दिइएको तालिकाबाट जानकारी • दिइएको चित्रग्राफबाट सदस्यहरूको सङ्ख्या गनेर तालिकामा प्रस्तुत	६	• चित्रग्राफ (सङ्केतको प्रयोग गरी)	३
जम्मा		१२८		१२८		१२८

१०.४ हाम्रो सेरोफेरो

(क) परिचय

विद्यार्थीहरू आफ्नो वरिपरिको सामाजिक, भौतिक, सांस्कृतिकलगायतका अवस्थासँग परिचित भएमा सिकाइलाई दैनिक जीवनसापेक्ष बनाउन सहज हुन्छ । सिकाइलाई विद्यार्थीको दैनिक जीवन र समाजसँग जोड्न सकेमा सिकारुलाई आफ्ना सामाजिक र भौतिक वातावरणसँग अन्तरक्रिया गरी वातावरणअनुकूल आफूलाई समायोजित हुन सहज हुन्छ । विगतका अनुभवबाट सिक्न, वर्तमान अवसरको खोजमा संलग्न हुन र भविष्यप्रति सचेत रहन एवम् आफू र आफू रहेको वातावरणको सरसफाइ, संरक्षण र संवर्धनमा सरिक भई शारीरिक सबलताका लागि स्वच्छ र तन्दुरुस्त रहने जीवनशैली अवलम्बन गरी, सिर्जना र कलाको माध्यमबाट सकारात्मक र असल एवम् समाजोपयोगी नागरिकका रूपमा तयार रहन सहयोग पुगोस् भनी हाम्रो सेरोफेरो विषयक्षेत्रको पाठ्यक्रम विकास गरिएको छ । आधारभूत तह (कक्षा १-३) को हाम्रो सेरोफेरो विषयक्षेत्रको पाठ्यक्रममा बालबालिकालाई सामाजिक र भौतिक वातावरणप्रति रुचि जगाउने, आफू वरपर रहेको वातावरणको पहिचान गर्ने, वैज्ञानिक सोच गर्ने, सरसफाइ र संरक्षण एवम् स्वास्थ्यप्रति सचेत हुने, कला र सङ्गीतप्रति रुचि जगाई सिर्जनात्मक प्रतिभाको विकासमा सहयोग गर्ने विषयवस्तुको समावेश गरी उत्पादनशील र सक्रिय नागरिकको जग बसाउने उद्देश्य लिइएको छ । यस पाठ्यक्रमले सहभागितात्मक तथा क्रियाकलापमुखी शिक्षण सिकाइलाई जोड दिँदै विद्यार्थीहरूलाई सिर्जनशील तथा खोजउन्मुख बनाई दैनिक समस्या समाधानका सिप विकासमा सहयोग गर्ने लक्ष्य लिएको छ ।

राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०७६ को संरचनाअनुसार आधारभूत तह (कक्षा १-३) मा हाम्रो सेरोफेरो विषयको पाठ्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ । यो तह पूरा गर्ने बालबालिकाहरूले आफ्ना दैनिक जीवनमा आइपर्ने कार्य सम्पादन गर्न, समस्याहरूको समाधान गर्न र सामाजिक तथा व्यावहारिक भूमिका निर्वाह गर्न एवम् वातावरण, स्वास्थ्य र तन्दुरुस्तीप्रति सचेत हुनुका साथै आफ्ना सिर्जना र कला बुझेर सोअनुरूप अघि बढ्ने अवसर प्राप्त गर्न सक्ने छन् । यी विषयवस्तुका अध्ययनले माथिल्ला कक्षामा अध्ययनका लागि आधारसमेत प्रदान गर्ने छ । यस विषयक्षेत्रको पाठ्यक्रममा मूलत: सामाजिक अध्ययन, चारित्रिक विकास, विज्ञान तथा वातावरण, स्वास्थ्य तथा शारीरिक र सिर्जनात्मक कला जस्ता सिकाइका क्षेत्रहरूका विषयवस्तुलाई एकीकृत गरिएको छ । विज्ञान तथा वातावरण, सामाजिक अध्ययन, स्वास्थ्य तथा शारीरिक शिक्षा र सिर्जनात्मक कलासम्बन्धी विषयवस्तुलाई एकीकृत स्वरूपमा विभिन्न विषयक्षेत्रहरूमा सङ्गठित गर्नुको मुख्य उद्देश्य विषयवस्तुलाई अन्तरसम्बन्धित गरी सिकाइलाई विद्यार्थीको दैनिक जीवनसँग सम्बन्धित गरेर सिकाइको सान्दर्भिकता वृद्धि गर्नु हो । जीवनका दैनिक आवश्यकताहरू पूरा गर्न र परिवर्तित सामाजिक वातावरणअनुकूल असल नागरिकका रूपमा जीवनयापन गर्न बालबालिकाहरू सामाजिक र भौतिक वातावरणसँग परिचित भई विगतका अनुभवबाट सिक्न, वर्तमान अवसरको खोजमा संलग्न हुन र भविष्यप्रति सचेत रहन समाजको अध्ययन गर्नु आवश्यक भएकाले यी पक्षहरू रहने गरी सामाजिक अध्ययनका विषयवस्तु छनोट गरिएको छ ।

यी कक्षामा सामाजिक शिक्षाअन्तर्गतका आफू र आफ्नो परिवार तथा छरछिमेक, हाम्रो परम्परा, सामाजिक मूल्य र मान्यता, सामाजिक समस्या र समाधान, नागरिक चेतना, हाम्रो पृथ्वी, हाम्रो विगत र हाम्रो आर्थिक क्रियाकलाप गरी सात विषयक्षेत्रमा विषयवस्तु समावेश गरिएको छ । हाम्रो सेरोफेरोको अध्ययनले बालबालिकालाई आफूले आफैँलाई चिन्ने र परिवार र छरछिमेकहरूमा घुलमिल गराउने, संस्कृति तथा परम्परादेखि स्थापित सामाजिक चालचलन, नियम आदिसँग परिचित गराउने, समाजमा विद्यमान विभिन्न समस्या र विकृतिहरू हटाउनका लागि सहयोगी बनाउने, असल नागरिकमा हुनुपर्ने मानवीय गुण, अधिकार र कर्तव्यको पहिचान गरी सामाजिकीकरणमा जोड दिने, बालबालिकाहरूलाई आफू रहेको ठाउँ, क्षेत्र, देश आदिको भौगोलिक स्वरूपप्रति परिचित गराउने, आफू र आफ्नो परिवार, समुदायका विगतका सम्बन्धमा खोजिनिती गर्न प्रेरित गर्ने र उनीहरूलाई मितव्ययी भई परिवार तथा स्थानीय समुदायका आर्थिक क्रियाकलापका बारेमा जानकारी लिन प्रेरित गर्ने अपेक्षा गरिएको छ । व्यक्ति, समाज र राष्ट्रका लागि असल र दक्ष नागरिक तयार गर्न बालबालिकाहरूमा सानै उमेरदेखि विज्ञान तथा प्रविधि र वातावरणसँग परिचित गराई उनीहरूमा वैज्ञानिक सोच, चिन्तन र अभिवृत्तिप्रति सकारात्मक भावनाको विकास गर्न विद्यालय शिक्षाको प्रारम्भिक कक्षादेखि नै विज्ञान तथा वातावरणका विषयवस्तु समावेश गरिएको छ । यसमा वैज्ञानिक सिकाइ, सजीवहरू, वातावरण, पदार्थ र शक्ति, पृथ्वी र अन्तरिक्ष समावेश गरिएको छ । बालबालिकाहरूमा रहेका अन्तर्निहित प्रतिभा, अनुभव, सिर्जना जस्ता पक्षलाई दृश्यकला र सङ्गीतकलाको माध्यमबाट अभिव्यक्त गरिने सिपलाई सिर्जनात्मक कला भनिन्छ । यस विषयको माध्यमबाट बालबालिकाहरूले आफ्नो अनुभूति, अनुभव, सिर्जनालाई स्वतन्त्र र मौलिक रूपले अभिव्यक्त गर्न सक्ने बनाउनु यस विषयको मूल उद्देश्य रहेको छ । सिर्जनात्मक कलाअन्तर्गत दृश्यकला (चित्रकला तथा हस्तकला) तथा सङ्गीत कला समावेश गरिएको छ । स्वास्थ्य शिक्षाले व्यक्तिमा स्वास्थ्यसम्बन्धी ज्ञान, धारणा र सिपको विकास गरी व्यवहारमा सकारात्मक परिवर्तन ल्याउन महत्त्वपूर्ण योगदान दिन्छ । त्यसैले विद्यालय शिक्षाको आधारभूत तहको प्रारम्भदेखि नै स्वास्थ्य शिक्षालाई अनिवार्य विषयका रूपमा समावेश गरिएको छ । आधारभूत तहको कक्षा १-३ मा स्वस्थ जीवनशैली, वातावरणीय सफाइ, पोषण तथा स्वास्थ्य, रोगहरू, सुरक्षा तथा प्राथमिक उपचार, स्वास्थ्य सेवा र धूमपान तथा लागु पदार्थ क्षेत्रहरू समावेश गरिएका छन् । व्यक्तिको शारीरिक, मानसिक, सामाजिक र संवेगात्मक पक्षको विकास अर्थात् सर्वाङ्गीण विकासमा सहयोग पुऱ्याउने उद्देश्यले शारीरिक शिक्षाअन्तर्गतका विभिन्न शारीरिक क्रियाकलाप तथा खेलकुद समावेश गरिएको छ ।

विज्ञान तथा वातावरण, सामाजिक अध्ययन, स्वास्थ्य तथा शारीरिक शिक्षा र सिर्जनात्मक कला विषयहरूलाई अन्तरविषयक ढाँचा (Interdisciplinary model) मा एकीकृत गरी यसलाई हाम्रो सेरोफेरो विषयक्षेत्र भनिएको छ । यस ढाँचामा एकीकृत गर्दा केही विषयक्षेत्र सबै विषयमा अन्तरसम्बन्धित हुने, केही दुई वा दुईभन्दा बढी विषयमा अन्तरसम्बन्धित हुने र केही कुनै एक विषयसँग मात्र अन्तरसम्बन्धित हुने गरी विषयक्षेत्रहरू (Themes) व्यवस्थित गरिएका छन् । जम्मा १० विषयक्षेत्र वा क्षेत्रमा सङ्गठित गरिएका हाम्रो सेरोफरो विषयक्षेत्रको पाठ्यक्रममा समावेश विज्ञान तथा वातावरण, सामाजिक अध्ययन, स्वास्थ्य तथा शारीरिक शिक्षा र सिर्जनात्मक कला विषयहरूका विषयगत सिकाइक्षेत्र र सिकाइ उपब्धिहरूलाई अन्तरविषयक ढाँचामा एकीकृत गरिएको छ । यस विषयक्षेत्रको सिकाइ सहजीकरणमा स्थानीय परिवेश र सन्दर्भलाई समेटेर यस विषयक्षेत्रअन्तर्गत राखिएका विषयवस्तुलाई अन्तरसम्बन्धित गर्नु आवश्यक छ । यो विषयको पठनपाठनका लागि कक्षा १, २ र ३ प्रत्येकमा पाठ्यभार ८ र वार्षिक कार्यघण्टा २५६ छुट्याइएको छ ।

(ख) तहगत सक्षमता

कक्षा १-३ सम्मको हाम्रो सेरोफेरो विषयको अध्ययनपश्चात् विद्यार्थीहरूले निम्नलिखित सक्षमता हासिल गर्ने छन् :

१. आफू, आफ्नो परिवारको परिचय तथा परिवार र छिमेकीको काममा सहयोग
२. खानेकुरा र सामानको जतन र उपयोग
३. मेलमिलाप, सहयोग, समन्वय, सहभागिता जस्ता सामाजिक सिपको विकास
४. विद्यालयमा हुने क्रियाकलापमा सहभागिता र दुर्घटना एवम् प्रकोपप्रति सचेतता र सावधानी
५. हाम्रा सामाजिक, सांस्कृतिक गतिविधिहरूको पहिचान, सम्मान र सहभागिता
६. सूचना तथा सञ्चार र यातायातका साधनको सामान्य चिनारी र उपयोग
७. पृथ्वी र आफ्नो वरपरको भौगोलिक स्वरूपको जानकारी र नक्साङ्कन
८. आफ्नो समुदायमा भएका सार्वजनिक सम्पत्ति र प्राकृतिक सम्पदाको संरक्षण र प्रयोग
९. आफ्नो अधिकार र कर्तव्यप्रति सचेतना र सामाजिक शिष्टाचार तथा नियमहरूको पालना
१०. कामको सम्मान तथा मितव्ययिता कायम र सामान्य आर्थिक क्रियाकलापको महत्त्वबोध
११. शारीरिक एवम् मानसिक सिप विकाससँग सम्बन्धित स्थानीय तथा अन्य खेलहरूको अभ्यास र खेल सामग्रीको उचित प्रयोग
१२. आधारभूत शारीरिक क्रियाकलाप र योगमा सहभागिता र अभ्यास तथा स्वस्थकर र सुरक्षित बानी विकास
१३. दैनिक जीवनमा शक्तिका स्रोत, हावा, पानी आदिको विशेषता पहिचान र उपयोग
१४. वरपरका वस्तु, घटना तथा मौसमप्रति सचेतता
१५. वातावरणीय सरसफाइ, रोग र स्वास्थ्यप्रति सचेतता
१६. सङ्गीत तथा दृश्यकलामार्फत सिर्जनात्मक प्रस्तुति र सम्मान
१७. बिरुवा र जनावरहरूको लक्षण पहिचान, वर्गीकरण, संरक्षण र यिनीहरूको वातावरणसँग अन्तरसम्बन्धको बोध
१८. वैज्ञानिक सिकाइ र विज्ञानका प्रक्रियागत सिप तथा व्यवहारकुशल सिप विकास
१९. कागज र माटाको प्रयोगवाट वस्तुको नमुना निर्माण तथा स्थानीय वस्तुबाट छपाइ

(ग) कक्षागत सिकाइ उपलब्धि

तालिका १४ : हाम्रो सेरोफेरो विषयक्षेत्रका कक्षागत सिकाइ उपलब्धि

कक्षा १	कक्षा २	कक्षा ३
१. आफू र आफ्नो परिवारको परिचय दिन २. समूहगत रुपमा बालगीतमा लय मिलाइ खुट्टा र शरीर चलाउन तथा रेखाहरू कोर्न ३. सफा र ताजा खानेकुरा खाने बानी बसाल्न ४. खेलौनाको प्रयोग गरिने खेलहरु, स्थानीय खेलहरु तथा कथामा आधारित खेलहरु खेल्न ५. घरायसी सामानको जतनकासाथ उपयोग गर्न ६. आधारभूत शारीरिक क्रियाकलाप र योगको अभ्यास गर्न ७. स्वस्थकर र सुरक्षित बानी बसाल्न ८. ताल मिलाएर हिड्न र औँला वा छेस्काले कागजमा स्वतन्त्र रूपले चित्र बनाउन ९. दैनिक जीवनमा प्रयोग हुने शक्तिका स्रोत पहिचान गर्न १०. सहयोगात्मक भावनाको विकास गर्न ११. आफ्नो स्वास्थ्यप्रति सचेत हुन १२. आफ्ना वरपरका जनावरहरुको खाना, बच्चा पहिचान गर्न र तिनीहरुको हेरचाहमा सहयोग गर्न १३. आफ्नो विद्यालयको परिचय दिन र विद्यालयमा गरिने क्रियाकलापहरुमा सहभागी हुन १४. शारीरिक क्रियाकलापहरुमा सहभागी हुन १५. घर, विद्यालय र समुदायमा घट्ने दुर्घटना र प्रकोपप्रति सचेत रहन १६. सजिव र निर्जिव वस्तुका लक्षणहरु पहिचान गरी वर्गीकरण गर्न १७. वरपरका विरुवाहरु पहिचान गरी वर्गीकरण गर्न १८. वरपरको वातावरण सरसफाइ गर्न र व्यवहारमा प्रदर्शन गर्न १९. वरपरका वस्तु तथा घटनाको पहिचान गर्न २०. गायनद्वारा सिर्जनशीलता प्रस्तुत गर्न २१. वादन र नृत्यद्वारा सिर्जनशीलता प्रस्तुत गर्न २२. चित्र कोरी रङ भर्न, छपाइ गर्न र माटो तथा पिठोबाट नमुना निर्माण गर्न	१. आफ्नो परिवारका सदस्य र साथीको परिचय दिन २. आफ्नो परिवार र छिमेकप्रति सकारात्मक व्यवहार प्रदर्शन गर्न ३. सफा र ताजा खानेकुरा खाने बानी बसाल्न ४. खेलौनाको प्रयोग गरी वा नगरी खेल खेल्ने अभ्यास गर्न ५. सिकाइ र सरसफाइका लागि सरसामानहरु प्रयोग गर्न ६. हाउभाउ सहित नृत्य गर्न र ज्यामितीय आकृतिहरू बनाउन ७. आधारभुत शारीरिक क्रियाकलाप र योगको अभ्यास गर्न ८. स्वस्थकर र सुरक्षित बानी बसाल्न ९. दैनिक जीवनमा विद्युत र चुम्बक शक्तिको परिचय दिन १०. दैनिक [illegible]ा ध्वनि, ताप र प्रकाश शक्तिका स्रोतहरुको परिचय दिन ११. सङ्गीतको तालमा शरीर[illegible]उन र रङहरू मिश्रण गर्न १२. सहयोग र सम्मानको व्यवहार प्रदर्शन गर्न १३. साधारण खेलहरु खेल्न १४. स्वस्थ्यप्रति सचेत भई व्यवहारमा अवलम्बन गर्न १५. जनावरको वर्गिकरण गर्न र खानाकोलागि जीवहरुबिचको अन्तरनिर्भरताका उदाहरण दिन १६. आकृति छाप्न र पशुपंक्षीका क्रियाकलापको नक्कल गर्न १७. विद्यालयको सरसफाई र बगैचा निर्माणमा सहयोग गर्न १८. विद्यालयमा हुने शारीरिक कसरत, कवाज र खेल सम्वन्धी सिप विकास गर्न १९. घर, विद्यालय र समुदायमा घट्ने दुर्घटना र प्रकोपप्रति सचेत रहन	१. आफू बसेको वडाको परिचय दिई समुदायको कामका सहयोग र सम्मान गर्न २. नातेदार र पाहुनाको सत्कार गर्न तथा परिवारको काममा सहयोग गर्न ३. सफा र ताजा खानेकुरा खाने बानी बसाल्न र विभिन्न खेल खेल्ने अभ्यास गर्न ४. हिड्ने, नाघ्ने, हप गर्ने र लख्ट्ने खेल खेल्न ५. फ्याँक्ने र उभिने तथा अभिनय र कथामा आधारित खेल खेल्न ६. सिकाइकालागि सरसामानहरु प्रयोग गर्न र समूहमा साधारण नृत्य गर्न तथा विभिन्न आकृति बनाउन ७. आधारभुत शारीरिक क्रियाकलाप र योगको अभ्यास गर्न ८. स्वस्थकर र सुरक्षित बानी बसाल्न ९. शक्तिका स्रोतहरुको मितव्ययी उपयोग र संरक्षण गर्न १०. सहयोग र सम्मानको व्यवहार प्रदर्शन गर्न ११. बाल अधिकारप्रति सचेत रहन, खेलहरु खेल्न र अभिनय गर्न १२. स्वस्थ्यप्रति सचेत भई व्यवहारमा अवलम्बन गर्न १३. जीवहरुसँगको अन्तरनिर्भरता र तिनीहरुको अनुकुलता सम्बन्धमा सुसूचित हुन १४. विद्यालयमा हुने शारीरिक कसरत, व्यायाम, खेल र सरसफाइ सम्वन्धी सिप प्रदर्शन गर्न १५. कागज टाँसी विभिन्न किसिमका आकृति बनाउन १६. घर, विद्यालय र समुदायमा घट्ने दुर्घटनाप्रति सचेत रहन १७. व्यक्तिगत सुरक्षाका उपायहरु अवलम्बन गर्न र सन्तुलन कार्य गर्न

२३. आफ्ना सांस्कृतिक क्रियाकलापहरुसँग परिचित हुन २४. दैनिक जीवनमा सञ्चारका साधनहरुको पहिचान र होसीयारीपूर्वक प्रयोग गर्न २५. यातायातका साधन र बजारसँग परिचित हुन २६. मौसमको अवस्था तथा वरपरको भौगोलिक स्वरुपसँग परिचित हुन र पानीको उपयोगीता बनाउन २७. कागजबाट नमुना बनाउन र रङसम्बन्धी साधारण प्रयोग गर्न	२०. कागजका विभिन्न आकृति बनाउन २१. जनावर र विरुवाका लक्षणहरु विभिन्न माध्ययवाट प्रदर्शन गर्न २२. विरुवाको वर्गीकरण गर्न र विरुवाका विभिन्न भागहरुको काम बताउन २३. वरपरको वातावरण सरसफाइ सम्बन्धी व्यवहार प्रदर्शन गर्न र उपलब्ध सामग्रीहरुबाट बस्तुको नमुना निर्माण गर्न २४. वरपरका वस्तुका विशेषताहरु तथा घटनाहरुप्रति जिज्ञासु हुन २५. गायनद्वारा सिर्जनशीलता अभ्यास गर्न २६.बादन र नृत्यद्वारा सिर्जनशीलता अभ्यास गर्न २७. नक्सा कोर्न, सामान्य बुट्टा बनाउन, माटाबाट नमुना बस्तु बनाउन र छपाई गर्न २८. आफ्ना सांस्कृतिक क्रियाकलापहरुसँग परिचित भई सहभागी हुन २९. दैनिक जीवनमा सञ्चारका साधनहरुको साबधानीपूर्वक उपयोग गर्न ३०. स्थानीय उत्पादनको पहिचान गरी उपयोगमा मितव्ययीता अपनाउन ३१. मौसमअनुरुप व्यवहार प्रदर्शन गर्न र वरपरको भौगोलिक स्वरुपको विवरण दिन ३२. हावा र पानीका भौतिक गुणहरुसँग परिचित भइ उपयोगीता बताउन ३३. कागजबाट विभिन्न आकृतिका वस्तुहरू बनाउन र रङहरूको प्रयोग गरी कागजमा चित्र बनाउन	१८. जनावर र वनस्पतिबीच भिन्नता छुट्याउन र विरुवाका लक्षणहरु पहिचान गरी वर्गीकरण गर्न १९. विरुवाहरु रोप्न, संरक्षण गर्न र खाद्य शृङ्खलाको उदाहरण दिन २०. वरपरका वातावरण सरसफाइ सम्बन्धी व्यवहार प्रदर्शन गर्न २१. वरपरका वस्तुका विशेषताहरु तथा घटनाहरुप्रति जिज्ञासु भइ अवलोकन तथा परीक्षण गर्न २२. गायन, बादन तथा नृत्यसम्बन्धी प्रतिभा प्रस्तुत गर्न २३. वस्तुको नमुना बनाउन, चित्र कोरी रङ भर्न र माटोवाट नमुना निर्माण गर्न २४. आफ्ना सांस्कृतिक क्रियाकलापहरुसँग परिचित भई सहभागी हुन २५. दैनिक जीवनमा संचारका साधनहरुको उचित र साबधानी पूर्वक प्रयोग गर्न २६. स्थानीय उत्पादनको प्रयोग गरी मितव्ययी हुन र बचत गर्ने बानी बसाल्न २७. मौसमको अवस्थाप्रति सचेत भई व्यवहार प्रदर्शन गर्न २८. आफ्नो वडाको भौगोलिक स्वरुप र सामाजिक रहनसहनको अवलोकन गरी अवस्था प्रस्तुत गन २९. माटो पानी र हावाको उपयोग बताउन र प्रदर्शन गर्न ३०. कागजबाट नमुना तयार गर्न तथा चित्र कोरी रङ भर्न

(घ) विषयवस्तुको क्षेत्र र क्रम

तालिका १५ : हाम्रो सेरोफेरो विषयक्षेत्रको विषयवस्तुको क्षेत्र र क्रम

विषय क्षेत्र	कक्षा १	कार्य घण्टा	कक्षा २	कार्य घण्टा	कक्षा ३	कार्य घण्टा
म र मेरो परिवार	• आफ्नो नाम, ठेगाना र पहिरन तथा परिवारका सदस्यहरूको नाम • परिवारका सदस्यहरूको नाता र उपयुक्त अभिवादन • आफूभन्दा सानालाई माया • आफ्नो परिवारका सदस्यहरूले गर्ने मुख्यमुख्य काम • समूहमा साधारण बालगीतमा लय र खुट्टाको चाल • समूहमा साधारण बालगीतमा लय र शरीर हल्लाउने अभ्यास • पेन्सिल, चक, पेस्टल वा खरी प्रयोग गरी मोटा र मसिना, सिधा र बाँङ्गाटिङ्गा रेखा कोर्ने अभ्यास • आफूले खाने खानेकुराका नाम • स्थानीय स्तरमा पाइने सफा र ताजा खानेकुरा पहिचान • खानेकुरा सफा राख्ने काम • स्थानीय स्तरमा पाइने सफा र ताजा खानेकुरा खाने बानी • आफ्नो खेलौना र खेल • स्थानीय खेल • लाइनमा मिलेर हिँड्न बानी • कथामा आधारित खेलहरू • आफ्नो घरमा भएका सरसमानहरू • सामानहरुको जतन गर्ने र उपयुक्त स्थानमा राख्ने बानी • साधारण उपकरणको अवलोकन गरी आवश्यकताअनुसार मापनका लागि प्रयोग	४०	• आफ्नो कक्षामा पढ्ने साथीहरूको घर ठेगाना • आफ्नो परिवारका सदस्यहरूले लगाउने पहिरनको नाम • आफू र आफ्नो परिवारका सदस्यहरूको काम (पेसा) र उमेर • छरछिमेकीको आदर, सत्कार • घरपरिवारका सदस्यहरूसँग सहयोग • परिवारका सदस्यहरू बिरामी परेको अवस्थामा स्वास्थ्य सेवा र सहयोग • घर र आफ्नो वरपर पाइने खानेकुराको पहिचान • घर र आफ्नो वरपर पाइने खानेकुराको उपयोग • रैथाने खानेकुराहरु पहिचान गरी सूची • स्थानीय स्तरमा पाइने हरियो सागपात र पहेँला फलफूल खाने बानी • खेलका लागि खेलौना र स्थानीय सामग्रीहरूको प्रयोग • जोडीमा हिँडाई र शरीर तताउने सामान्य कसरत • हपिङ र टेनिक्वट (रबर रिङ) फ्याँकाई • कथामा आधारित खेलहरू • दैनिक प्रयोगका सरसामानहरूको नाम • दैनिक प्रयोगका सरसामानहरूको हिफाजत • व्यक्तिगत सरसफाइमा प्रयोग हुने सामग्रीहरूको पहिचान र प्रयोग • साधारण उपकरणरु, त्यसका	४०	• आफु बसेको वडाको सामान्य परिचय • समुदायका विभिन्न व्यक्तिहरुले गर्ने श्रमको पहिचान र सम्मान • समुदायको काममा सहयोग • नातेदार र पाहुनाहरूको सत्कार • आफु र परिवारका सदस्यहरूको नाता सम्बन्ध • आफ्ना पारिवारिक पृष्ठभूमि (पुर्खा, पुस्तागत) • परिवारको काममा आफूले सकेको सहयोग • विभिन्न प्रकारका खानेकुराको स्रोत पहिचान • विभिन्न प्रकारका खानेकुराको स्रोत वर्गीकरण र प्रयोग • आफ्नो शारीरिक स्वास्थ्यप्रति सचेतता • साकाहारी र मांसाहारी पौष्टिक खानेकुराको पहिचान र प्रयोग • हात समाइ लखेटेर खेलिने खेलहरु • छोटो दुरी हिँडाइ र ससाना उचाइ नाघाइ • विभिन्न तरिकाले हपिङ • साइड स्किपिङ र घुमेको डोरीमा स्किपिङ • सानो तौलका बलहरू फ्याँकाई • ताँती र पङ्क्तिमा उभिने र सामूहिक रूपमा कदम मिलाएर हिँड्ने अभ्यास • पाठ्यपुस्तकमा भएका कथावस्तुहरूमा अभिनय • कथाहरूमा आधारित खेलहरू • साधारण उपकरणको आवश्यकताअनुसार मापनका लागि प्रयोग, परीक्षण र निष्कर्ष • आफूले सिकेका गीतहरूलाई ताल र भाव मिलाई समूहमा साधारण नृत्य • गोलो, च्याप्टो, बाटुलो र लाम्चो आकारलाई जोडेर विभिन्न प्रकारका आकृति निर्माण • दैनिक जीवनमा प्रयोग हुने सरसमानको	४०

			मापनका लागि प्रयोग • सिकेका जानेका गीतमा सामान्य नृत्य • सिकेका जानेका गीतमा खुट्टा र हातको चाल मिलाई हाउभाउ सहित नृत्य • ज्यामितीय आकारमा आधारित विभिन्न आकृतिहरू • दैनिक जीवनमा प्रयोग हुने सरसमानको सामान्य रेखाङ्कन		रेखाङ्कन	
मेरो दैनिक जीवन	• आधारभूत योग अभ्यास (सुखासन, शिशु आसन र सबासन) • शरीरलाई विभिन्न दिशामा तन्काउने र झुकाउने काम • भकुन्डो गुडाउने र समाउने अभ्यास • ठिक तरिकाले हिँड्ने, उभिने, बस्ने, सुत्ने र सिधा रेखामा दौडने अभ्यास • शरीरका बाहिरी अङ्गहरूको पहिचान र सरसफाइ • हात धोएर खाने बानी • चर्पीमा दिसापिसाब गर्ने बानी • सफा र सुरक्षित पानी पिउने बानी • सिधा र बाँगोटिङ्गो रेखामा ताल मिलाएर हिँड्ने अभ्यास • विविध दिशामा ताल मिलाएर शरीर घुमाउने र बटार्ने अभ्यास • आफ्नो वरपर उपलब्ध सामग्रीहरूबाट बनाइएका रङहरू प्रयोग गरी औंला वा छेस्काले कागजमा स्वतन्त्र रूपले चित्र बनाउने अभ्यास • आफ्नो इच्छाअनुसार स्वतन्त्र रूपमा चित्र कोर्ने अभ्यास • दैनिक जीवनमा विद्युत्को उपयोग • घरमा खाना पकाउन प्रयोग गरिने इन्धनको नाम • विभिन्न प्रकारका ध्वनिहरू र तिनीहरूका स्रोत • प्रकाश र यसका मुख्य स्रोत पहिचान	४५	• आधारभूत योग अभ्यास (पुतली आसन, बज्रासन र बृक्षासन) • विविध दिशामा भकुण्डो फाल्ने र समाउने अभ्यास • साधारण लङजम्प • साधारण हाइजम्प • खोक्दा, हाच्छिउँ गर्दा नाकमुख छोप्ने र जथाभावी नथुक्ने बानी • शरीरका विभिन्न अङ्गहरू सफा गर्ने बानी • पिउने पानी सुरक्षित राख्ने तरिका पहिचान र समय समयमा पानी पिउने बानी • ठिक तरिकाले हिँड्ने, उभिने, बस्ने र सुत्ने अभ्यास • विद्युत्का प्रमुख स्रोतहरू पहिचान • विद्युतको घरायसी प्रयोग • चुम्बक र चुम्बकले तान्ने बस्तुहरु • चुम्बकलाई शक्तिका रूपमा पहिचान • विभिन्न प्रकारका ध्वनिहरू पहिचान • वरपरका ध्वनिका स्रोतहरु • दैनिक जीवनमा प्रयोग हुने तापका स्रोतहरु • दैनिक जीवनमा प्रयोग हुने प्रकाशका स्रोतहरू • शिक्षकको निर्देशन सहित सङ्गीतको तालमा विविध दिसामा शरीर घुमाउने र बटार्ने अभ्यास • शिक्षकको निर्देशन विना सङ्गीतको तालमा विविध दिसामा शरीर घुमाउने र बटार्ने अभ्यास • रङहरू पहिचान • रङहरूको मिश्रण	४०	• आधारभूत योग अभ्यास (भुजंगासन, पद्मासन, ताडासन, अर्धचन्द्रासन) • भकुन्डो भुईंमा उफार्ने, फाल्ने र समाउने अभ्यास • कुर्कुच्चा र पञ्जाले हिड्ने अभ्यास • ठाडो वस्तुमा चढ्ने, झर्ने र वारमा झुन्डिने अभ्यास • शरीरका अङ्गहरूको सफाई • चर्पी तथा धारा र वरपरको वातावरण सफा राख्ने र पिउने पानी सुरक्षित राख्ने बानी • रोग लाग्नबाट बचावट र स्वस्थकर बानी अवलम्बन • शरीरका लागि आराम, निद्रा र व्यायामको सन्तुलन • दैनिक जीवनमा विद्युत्को उपयोगीता • विद्युत्को प्रयोगमा सावधानी • चुम्बकीय र अचुम्बकीय पदार्थ • ध्वनि प्रदूषण र मानव जीवनमा यसको असर	४०
हाम्रो समुदाय	• आफ्ना दौंतरीहरू र परिवारमा आपसी मेलमिलाप, सहयोग र सहकार्य • धारा, शौचालय आदिको प्रयोगको क्रममा पालो पर्खिने बानी • घेरामा खेलिने खेल र समूहमा खेलिने खेल • समूहमा काम गरी पात, रुखका बोक्रा, सिक्का, कपडा आदिलाई घोटेर विभिन्न टेक्सचर छपाइ • आफूलाई सन्चो नभएको कुरा परिवार, साथी र शिक्षकलाई बताउने बानी • बिरामी पर्दा उपचार गर्न जाने स्वास्थ्य संस्थाहरू • आफू बिरामीपर्दा परिवार, साथी र शिक्षकको सहयोग • सर्ने रोगहरू • वरपरका जनावरहरू पहिचान र तिनीहरूको खाना • जनावरहरूका बच्चा • जनावरहरूको हेरचाहमा सहयोग	३८	• आफ्नो गाउँटोलमा सामाजिक काम गर्ने व्यक्तिहरूको नाम • छरछिमेकमा आपसी सहयोग • सार्वजनिक स्थल र साधनहरू उपयोग गर्दा पङ्क्तिमा पालो पर्खने र अरूलाई पालो दिने बानी • साधारण लखेटाइ खेल • कुकुर फुक्यो खेल • स्वतन्त्र रुपमा अगाडि र पछाडी पल्टने अभ्यास • स्किपीङ खेल • सर्ने र नसर्ने रोगहरू तथा रोगहरु सर्ने माध्यम • स्वास्थ्य सेवा दिने स्थानीय संस्थाहरूको परिचय • बिरामी हुँदा स्वास्थ्य सेवा लिने बानी • बरामी, अशक्त र असहाय व्यक्तिलाई स्वास्थ्य सेवाका लागि सहयोग • वरपरका जमिन र पानीमा बस्ने जनावरहरू • जनावरलाई घरपालुवा र जङ्गली समुहमा वर्गीकरण	४०	• छरछिमेकको काममा सहयोग • आफ्नो वडाका सामाजिक काममा सहभागीता र समाजसेवीहरुको सम्मान • जेष्ठ नागरिक, असहाय तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई सम्मान र सहयोग • घरपरिवार र साथीसाथीमा समझदारी कायम गर्नका लागि आफ्नो भूमिका • बालअधिकारप्रति सचेतना • निश्चित दिशामा भाला (टर्बो ज्याबलिन) फ्याँक्ने अभ्यास • स्थानीय खेलहरुको पहिचान, प्रदर्शन र सामूहिक रूपमा प्रतिस्पर्धा • आफ्ना वरिपरि पाइने पशुपन्छीको हिँडाइ र उफ्राइ र बोलीको नक्कल गर्ने अभ्यास • नसर्ने रोगका सामान्य कारक तत्वहरु • बिरामी हुँदा स्वास्थ्य सेवा लिने र अरूलाई स्वास्थ्यसेवा लिनका लागि उत्प्रेरित गर्ने बानी • खोपको आबश्यकता र महत्त्व • धूमपान र मद्यपानको प्रयोगले परिवार र समुदायमा पर्ने असर तथा धूमपान र मद्यपानवाट टाढा रहने बानी • जमिन र पानीमा बस्ने वरपरका जनावरहरुका	४०

	• आफनो वरिपरि रहेका पशुपन्छीहरूको क्रियाकलापको अवलोकन र अभिनय		• जनावरहरूको खाना र खाना खाने तरिका • जनावरहरु र विरुवाहरुबाट पाउने खानेकुराको नाम • तेल, कार्बन कागज प्रयोग गरेर विभिन्न आकारहरू छाप्ने अभ्यास • आफ्ना वरिपरि पाइने पशुपन्छीको हिँडाइ, उफ्राइ र बोलीको नक्कल		बाहिरी अङ्गहरू र तिनीहरुका उपयोगीता • वरपरका जनावरहरूको खाना खान सघाउने अङ्गहरू • विभिन्न मौसम र समयमा देखिने जनावरहरू • मानिसले जनावर र बिरुवाहरूबाट पाउने फाइदा (खाना र लुगा)	
मेरो विद्यालय	• आफ्नो विद्यालय, साथी र कक्षा शिक्षकको नाम तथा विद्यालयको ठेगाना • फूलबारीको तथा बोटबिरुवाहरूको हेरचाह • विद्यालयमा भएका सरसामानहरूको नाम • प्राकृतिक वस्तुहरू टाँसेर सरल आकृतिहरूको संयोजन • शिक्षकको निर्देशनअनुसार उचाइ र लामो उफ्रने अभ्यास • शरीर तताउने सामान्य कसरत • पी.टी. तालिका नं. १ देखि ३ सम्मका कसरतहरू ताल मिलाएर गर्ने अभ्यास • विविध दिशामा मुढाझैं पल्टने अभ्यास • घर विद्यालय, बाटोघाटो र समुदायमा घटेका दुर्घटनाबाट भएको चोटपटक बताउने बानी • घर, विद्यालय र बाटोघाटोमा हुने दुर्घटनाप्रति सचेतता • अपरिचित बेवारिसे वस्तुप्रति सचेतता • वरपर घट्न सक्ने प्रकोपप्रति सजगता	३८	• विद्यालयको कक्षाकोठा सरसफाइ • विद्यालयमा प्रयोग गरिने सामानको पहिचान र जतन • बगैंचाको निर्माणमा सहयोग • सतर्क, गोडाफाट र विश्राम जस्ता कार्यहरू गर्ने तथा लाइनमा अगाडि हिड्ने अभ्यास • पी.टी.तालिका नं. १ देखि ५ सम्मका कसरतहरू • २५ मिटरसम्मको दुरी दौड • एक खुट्टाले टेकी शरीर सन्तुलन गरी उभिने अभ्यास • घाउचोट वा दुर्घटना भएको अवस्थामा प्राथमिक उपचार गर्नुपर्ने भन्ने कुरामा सचेतता • घर तथा विद्यालय र समुदायमा हुन सक्ने दुर्घटनाहरूको कारण र सावधानी • व्यक्तिगत सुरक्षाका उपायहरू • वरपर घट्न सक्ने प्रकोपबाट सुरक्षा • छापिएका चित्रहरूलाई काट्ने अभ्यास • छापिएका चित्रहरूलाई काटेर टाँसी आफूलाई मनपर्ने आकार बनाउने अभ्यास • कागजका टुक्राहरुवाट सामान्य कोलाज • च्यातेका वा काटेका कागजका टुक्राहरूलाई संयोजन गरी नमूना तयारी	४०	• विद्यालयको हाताको सरसफाइ कार्यक्रममा सहभागी हुने बानी • विद्यालयमा भएको खेल सामग्री, पुस्तकालय तथा बुक कर्नरमा भएका सामानको जतनसाथ प्रयोग • विद्यालयमा निश्चित समयमा गरिने क्रियाकलापहरू। (जस्तैः अभिभावक दिवस, वार्षिक उत्सव, आदि) • पी.टी.तालिका नं. १ देखि ७ सम्मका ताल मिलाएर कसरतहरू • ५० मिटरसम्म दौड • विभिन्न किसिमका कागजलाई काट्ने अभ्यास • विभिन्न किसिमका कागजलाई निश्चित आकार मिलाएर काट्ने अभ्यास • विभिन्न किसिमका कागजलाई काटेर/च्यातेर टाँसी आफूलाई मन पर्ने आकृति बनाउने अभ्यास • च्यातेका/काटेका कागजका टुक्राहरूलाई एकमाथि अर्को टाँस्दै चित्र संयोजन • प्राथमिक उपचारको अवधारणा • विभिन्न स्थानमा हुन सक्ने दुर्घटनामा प्राथमिक उपचारको सेवा • घर तथा विद्यालय र समुदायमा हुने दुर्घटनाहरूका कारण र बच्ने उपाय • व्यक्तिगत सुरक्षाका उपायहरू • वरपर घट्न सक्ने प्रकोपबाट सुरक्षा • फलेक, बेन्च वा तेर्सो काठमा हिँड्ने अभ्यास • हातले टेकी छेउबाट पल्टने कार्य	४०
हाम्रा वरपरका सजीवहरु	• सजीव र निर्जिव वस्तुहरु पहिचान • सजीव वस्तुहरुका लक्षणहरु • निर्जिव वस्तुहरुका लक्षणहरु • सजीव र निर्जिव वस्तुमा फरक • वरपरका बिरुवाहरू पहिचान • ठुला, मझौला र साना बिरुवाहरूलाई क्रमशः रुख, बुट्यान र झारपातमा वर्गीकरण • रुख, बुट्यान र झारपात विच भिन्नता • बिरुवाका विभिन्न भागहरू (जरा, डाँठ, पात, फूल र फल) पहिचान	१७	• जनावरको चालको तरिका • जनावरका चालको अभिनय • आफ्नो वरपर भएका जनावर र वनस्पतिका सामान्य रेखाङ्कन • जनावर र विरुवाबिच भिन्नता • विरुवाहरुलाई फलफूल, अन्नवाली र तरकारी समूहमा वर्गीकरण • रुख, बुट्यान र झारपात • विभिन्न बिरुवाका भागहरू (जरा, डाँठ, पात, फूल र फल) पहिचान • बिरुवाका विभिन्न भागहरूको काम	१७	• आधारभूत लक्ष्यणहरू (चाल, शरीरका भागहरू र खाना प्राप्त गर्ने तरिका) का आधारमा बिरुवा र जनावरबिच भिन्नता • बिरुवाहरूलाई वर्गीकरण (फुल फुल्ने/फुल नफुल्ने जमिनमा पाइने/पानीमा पाइने, एकवर्षे/बहुवर्षे) • विभिन्न मौसममा पाइने बिरुवाहरू पहिचान • विभिन्न मौसममा पाइने बिरुवाहरूको सूची • बिरुवा रोप्ने बानी • आफुले रोपेको बिरुवाको आवश्यक हेरचाह गर्ने बानी • आफुले रोपेको बिरुवाको समय समयमा आउने परिवर्तनको अवलोकन र अभिलेखीकरण • खाद्य शृङ्खलाको साधारण उदाहरण	१७
हाम्रो वातावरण	• घरमा आफ्नो कोठा सरसफाइ गर्ने बानी • विद्यालयको कक्षाकोठा सरसफाइ गर्ने बानी • स्वच्छ वातावरणप्रति सचेतता र वरपरको वातावरण सफा राख्न सहयोग • घर तथा विद्यालयमा उत्पन्न हुने फोहोरलाई तोकिएको स्थानमा राख्ने बानी • वरपरका वस्तु तथा घटना सम्बन्धी खोजमूलक साधारण प्रश्नहरू सोध्ने बानी	१८	• घर तथा विद्यालय सफा राख्ने कार्यमा सहभागीता • वरपरको वातावरण फोहोर हुने कारणहरू • वरपरको वातावरण सफा राख्ने उपाय र वरपरको वातावरणको सरसफाइ कार्यमा सहभागीता • खेर गएका वा वरपर उपलब्ध सामग्रीहरु प्रयोग गरी विभिन्न नमुना संरचना निर्माण (जस्तै भवन, खेल्ने वस्तु, रोवोट) • आफ्नो गाउँ/टोलका सार्वजनिक सम्पत्तिहरू र तिनीहरुको संरक्षण	२०	• विद्यालय, घर, छरछिमेक र टोलको सरसफाइमा सहभागीता • आफ्नो वरपरको वातावरण प्रदूषणका कारणहरू पहिचान • वातावरणीय स्वच्छताप्रति सजगता र प्रदूषण रोक्न सहयोग • कुहिने र नकुहिने फोहोरहरुको बर्गीकरण र उचित विसर्जन • आफ्नो समुदायमा भएका प्राकृतिक सम्पदाको संरक्षण र प्रयोग • वरपरका वस्तु तथा घटनाहरू सम्बन्धी खोजमूलक प्रश्न गर्ने, अनुमान गर्ने, अवलोकन गर्ने र तर्क प्रस्तुत गर्ने बानी	२०

	• वरपरको प्राकृतिक र मानवनिर्मित वस्तुहरू पहिचान • आफ्ना वरपरका वस्तुका आकार र साइज • गन्ध, चिसो, तातो, कडा, नरमलगायतका गुणहरूका आधारमा वरपरका वस्तुहरुको पहिचान		कार्यमा सहयोग • वरपरका वस्तु तथा घटनासम्बन्धी खोजमूलक साधारण प्रश्नहरू सोध्ने बानी • दैनिक जीवनमा हावा, पानी र माटोको उपयोगिता • पारदर्शक र अपारदर्शक, डुब्ने र उत्रने, घुल्ने र नघुल्ने बस्तुहरु		• ठोस, तरल र ग्यास पदार्थका आधारभूत गुणहरूको अवलोकन र परीक्षण • विभिन्न वस्तुहरुको प्रयोग गरी झुण्डाउन मिल्ने खालका सजावटका सामग्रीहरु निर्माण	
मेरो सिर्जना	• सुनेका स्थानीय गीतहरू समूहमा गाउने अभ्यास • सुनेका स्थानीय गीतहरू एक्लै गाउने अभ्यास • समूहमा राष्ट्रियगान गाउने अभ्यास • समूहमा राष्ट्रिय भावनाका गीत गाउने अभ्यास • एकल वा समूहमा ताली बजाउने अभ्यास • बालगीत तथा कक्षागत गीतमा ताली बजाउँदै गाउने अभ्यास • आफूले सिकेका गीतहरू लय, ताल र भाव मिलाई सामूहिक नृत्य गर्ने अभ्यास • स्थानीय बाजाहरूको नाम • आकृतिविहिन छपाइकार्य • माटो, पिठो आदिमा विभिन्न आकृतिका वस्तुले थिचेर आकार प्रकार बनाउने अभ्यास • माटो, पिठोवाट विभिन्न आकृतिका वस्तु बनाउने अभ्यास • विभिन्न बस्तुका आकृतिमा रङ लगाउने अभ्यास	२०	• राष्ट्रिय गान लय मिलाएर गाउने अभ्यास • कक्षागत गीत लय मिलाएर गाउने अभ्यास • पाठ्यपुस्तकमा भएका बालगीतहरू लय मिलाएर गाउने अभ्यास • आफूले जानेका स्थानीय गीतहरू लय मिलाएर गाउने अभ्यास • लयमा ताली बजाउने र स्थानीय गीतमा नृत्य गर्ने अभ्यास • आफूले सिकेका गीतहरू लय, ताल, भाव र चाल मिलाई एकल नृत्य गर्ने अभ्यास • आफूले सिकेका गीतहरू लय, ताल, भाव र चाल मिलाई सामूहिक नृत्य गर्ने अभ्यास • स्थानीय बाजाहरू बजाउने अभ्यास • आफ्नो गाउँ/टोलको सामान्य नक्सा • आकार, स्वरूप र रङहरूबाट सामान्य बुट्टाहरू निर्माण • माटो, पिठो आदिको प्रयोग गरी गोलो चेप्टो, बाटुलो, लाम्चो आदि आकारका बस्तु बनाउने अभ्यास • रिलिफ प्रिन्ट ब्लक (relief print block) को प्रयोग गरी विभिन्न रङहरूमा छपाइ	२०	• राष्ट्रिय गान, कक्षागत गीत, पाठ्यपुस्तकमा भएका बालगीतहरू लय मिलाई गाउने अभ्यास • तालमा ताली बजाउने अभ्यास • स्थानीय गीतमा नृत्य गर्ने अभ्यास • स्थानीय बाजाहरू बजाउने अभ्यास • कागज र सिन्का प्रयोग गरी विभिन्न वस्तुको निर्माण • स्लेब (slab) मा विभिन्न प्रकारका आकृति वा फलफूलका बुट्टा बनाउने, माटोबाट विभिन्न आकारका मोडेलहरु बनाउने र वस्तुमा रङको प्रयोग गर्ने अभ्यास • माटामा रेखा, आकार, टेक्सचर र बुट्टासम्बन्धी विविध प्रयोगहरू • माटाका स्ल्याब (clay slabs) मा माटोलाई बेरेर (coils) बनाइएका बुट्टाहरू तथा ससाना गोलाहरू (pellets) द्वारा अलङ्करण	२०
हाम्रो संस्कृति	• परिवारमा मनाइने चाडपर्व र उक्त चाडपर्वमा खाइने खानेकुराहरू • घरमा विभिन्न समयमा गरिने क्रियाकलापहरू (जस्तै : जन्मदिन, कुलपूजा, विवाह, ब्रतवन्ध आदि) • आफ्ना समुदायका संकारहरु (दशै, तिहार, छठ, क्रिसमस, इद, विभिन्न जात्रा आदि) को अवस्था झल्कने चित्रमा रङ भर्ने अभ्यास • राष्ट्रिय चिह्नहरूको पहिचान	१२	• आफ्ना चाडपर्वमा लगाइने पोसाक पहिचान र चाडपर्वहरूमा सहभागीता • परिचित व्यक्तिसँग आबश्यक सहयोग लिने र दिने बानी • आफ्ना समुदायका संस्कारहरु (दशै, तिहार, छट, क्रिसमस, इद, विभिन्न जात्रा आदि) को अवस्था झल्कने सामान्य रेखाङ्कन • राष्ट्रिय चिह्नहरूको परिचय	१२	• आफ्नो गाउँ टोलमा बोलिने भाषा, पोषाक र चाडपर्व • आफ्नो गाउँ टोल तथा परिवारमा मनाइने चाडपर्वहरुमा सहभागीता र उक्त चाडपर्वमा गरिने मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरू • आफ्ना समुदायका संस्कारहरु (दशै, तिहार, छट, क्रिसमस, इद, विभिन्न जात्रा आदि) को अवस्था झल्कने सामान्य रेखाङ्कन गर्ने र रङ भर्ने अभ्यास • राष्ट्रिय चिह्नहरूको महत्व	१२
सञ्चार प्रविधि र बजार	• दैनिक जीवनमा प्रयोग हुने सञ्चारका माध्यमहरूको नाम • परिवारसँग मौखिक सञ्चार • साथीहरूसँग मौखिक सञ्चार • सञ्चारका साधनहरू प्रयोग गर्दा अपनाउनुपर्ने सुरक्षाका उपायहरूप्रति सचेतता • यातायातका मुख्य साधनहरूको नाम • आफूले प्रयोग गर्ने यातायातका साधनहरू पहिचान • आफ्नो परिवारले प्रयोग गर्ने यातायातका साधनहरू पहिचान • परिवारका सदस्यहरुले बजारमा किनबेच गर्ने सामग्रीहरु पहिचान	११	• विभिन्न सञ्चार माध्यमहरूमार्फत सूचना प्राप्त गर्ने अभ्यास • प्राप्त सूचना आदानप्रदान गर्ने अभ्यास • सञ्चारका साधनहरूको प्रयोग गर्दा अपनाउनुपर्ने सुरक्षाका उपायहरू पहिचान • सञ्चारका साधनहरूको प्रयोग गर्दा अपनाउनुपर्ने सुरक्षाका उपायहरूप्रति सचेतता • आफ्नो गाउँ/नगरमा उत्पादित तथा निर्मित वस्तुहरूको पहिचान • परिवारको आम्दानीका स्रोतहरू • घर तथा विद्यालयमा प्रयोग गरिने सामग्रीको प्रयोग • घर तथा विद्यालयमा प्रयोग गरिने सामग्रीको प्रयोगमा मितव्ययीता	१०	• सार्वजनिक स्थलहरूको सूचना, सङ्केत, पम्प्लेट, पोस्टर, ट्राफिक सङ्केतको जानकारी • सार्वजनिक स्थलहरूको सूचना, सङ्केत, पम्प्लेट, पोस्टर, ट्राफिक सङ्केतको पालना गर्ने बानी • सिकाइ एवम् सञ्चारका लागि कम्प्युटर र मोबाइल फोनको प्रयोग • कम्प्युटर र मोबाइल फोनको दुरूपयोगबाट हुने हानिप्रति सचेतता • आफ्नो गापा/ नपामा उत्पादित तथा निर्मित वस्तुहरूको पहिचान • आफ्नो गापा/ नपामा उत्पादित तथा निर्मित वस्तुहरूको उपयोग गर्ने बानी • मितव्ययी रुपमा खर्च गर्ने बानी • आफ्नो पैसा बचत गर्ने बानी	१०
हाम्रो वरपरको संसार	• विभिन्न किसिमका मौसमहरु र मौसमअनुकुल लुगाको छनोट • आफ्नो घर वरिपरि तथा	१७	• विभिन्न किसिमका मौसमका विशेषताहरू पहिचान • विभिन्न प्रकारका मौसम अनुकूल	१७	• विभिन्न प्रकारका मौसमको विशेशता पहिचान • विभिन्न प्रकारका मौसमले मानवीय जीवनमा पार्ने असरहरु	१७

	विद्यालयको जमिनको स्वरूप पहिचान ● दैनिक जीवनमा हावाबाट हुने काम अवलोकन र यस सम्बन्धी सामान्य क्रियाकलापहरु ● पानीका स्रोतहरु र दैनिक जीवनमा यिनको उपयोगिता ● कागज पट्याएर नमुना बनाउने अभ्यास ● कागजलाई स्वतन्त्र रुपमा काटेर नयाँ आकृति बनाउने अभ्यास ● रङहरुको पहिचान ● विभिन्न आकार, बनोटहरू, बुट्टाहरूमा रङको प्रयोग		आफ्नो हेरचाह ● चित्र हेरी भौगोलिक स्वरूप पहिचान ● आफ्नो टोल, समुदाय र त्यस वरिपरिको भौगोलिक स्वरूपको अवलोकन ● हावा र पानीका भौतिक गुणहरू पहिचान ● पानीका स्रोतहरू पहिचान ● दैनिक जीवनमा पानीको महत्व ● दैनिक जीवनमा हावाको प्रयोगको पहिचान ● त्रिभुज, चतुर्भुज, वर्गाकार तथा आयताकारमा कागज पट्याउने अभ्यास ● कागजबाट विभिन्न आकृतिका वस्तुहरू बनाउने अभ्यास ● स्थानीय क्षेत्रमा उपलब्ध सामग्रीबाट रङ बनाउने अभ्यास ● स्थानीय क्षेत्रमा उपलब्ध सामग्रीबाट बनाइएका रङहरूको प्रयोग गरी कागजमा चित्र बनाउने अभ्यास		● प्रतिकुल मौसमप्रति सचेतता ● पृथ्वीमा दिन र रात हुनुको कारण ● आफ्नो वडाको प्राकृतिक स्वरुप अवलोकन ● आफ्नो वडाको सामाजिक रहनसहन ● नक्सामा आफ्नो वडाका सामान्य आकृति कोर्ने अभ्यास ● नक्सामा आफ्नो वडाका सामान्य आकृति कोरी महत्त्वपूर्ण स्थलहरू देखाउने अभ्यास ● माटामा मिसिने पदार्थहरु (हावा, जैविक पदार्थहरू र पानी) ● पृथ्वीको आकार र भित्री तहहरूको नाम ● दैनिक जीवनमा गतिशील पानी र हावा शक्तिको प्रयोग ● पानी संरक्षणको उपायहरू ● ओरीगामीको परिचय ● कागजबाट चराको ओरिगामी तयार गर्ने अभ्यास ● कागजबाट सजावटका लागि वस्तु तयार गर्ने अभ्यास ● स्वतन्त्र चित्र बनाइ रङ भर्ने अभ्यास	

११. एकीकृत पाठ्यक्रममा व्यवहारकुशल सिपहरू

विद्यालय शिक्षाको एउटा महत्त्वपूर्ण कार्य विद्यार्थीहरूमा व्यवहारकुशल सिपहरू (Soft skills) विकास गराउन सहयोग गर्नु हो । व्यवहारकुशल सिपहरू सबैलाई आवश्यक हुन्छन् । यी कुनै निश्चित कार्य वा भूमिकामा मात्र सीमित नभई विभिन्न कार्य वा भूमिकाका लागि आवश्यक हुने गर्दछन् । यस्ता सिपहरू विशेषत: विद्यार्थीका दैनिक जीवनका वास्तविक समस्या समाधानमा सहायक हुन्छन् । त्यसैले व्यवहारकुशल सिपहरू कुनै निश्चित कार्य, पेसा, विषयक्षेत्र वा ज्ञानको क्षेत्रसँग मात्र सम्बन्धित नभई विभिन्न कार्य, पेसा, विषयक्षेत्र वा ज्ञानको क्षेत्रमा कार्यसम्पादनसँग सम्बन्धित हुन्छन् । व्यवहारकुशल सिपहरूलाई विभिन्न फरक फरक नामले पहिचान गर्ने गरिन्छ । जस्तै: यसलाई समतलीय, सामान्य, अन्तरसम्बन्धित, स्थानान्तरणीय, आधारभूत, व्यावहारिक, रोजगारीमूलक वा एक्काइसौँ शताब्दीका सिप नामले पनि चिनिन्छ ।

व्यवहारकुशल सिपलाई विभिन्न नामले जनाइनुका साथै यसअन्तर्गत पर्ने सिप वा सक्षमताका सूचीलाई निश्चित सङ्ख्यामा सीमित गर्न कठिन भए पनि सोचाइ सिप, वैयक्तिक सिप, अन्तरवैयक्तिक सिप, बहुसाक्षरता सिप, नागरिक सिपअन्तर्गत प्रायजसो सबै व्यवहारकुशल सिपहरूलाई वर्गीकरण गरी समावेश गर्न सकिन्छ ।

सिकाइलाई दैनिक जीवनसँग आबद्ध गर्नका लागि विभिन्न विषय र तहका पाठ्यक्रमबिच अन्तरक्रिया हुनु आवश्यक छ । यस्तो अन्तरक्रियाबाट सिकाइलाई सामान्य विषयगत ज्ञान तथा सिपमा सीमित नगरी अधिसंज्ञानात्मक (Metacognitive) सिकाइलाई सहज गराई जीवनका समस्या समाधानका लागि उपयोगी बनाउन सहयोग प्राप्त हुन्छ । व्यवहारकुशल सिप सिकाइलाई अधिसंज्ञानात्मक (Metacognitive) तहमा पुऱ्याउन सहयोग गर्ने भएकाले एकीकृत पाठ्यक्रमको अवधारणाअन्तर्गत व्यवहारकुशल सिपलाई उपयुक्तताका आधारमा सबै विषय र तहमा एकीकृत गर्नु महत्त्वपूर्ण हुने दृष्टिकोणमा आधारित भई यस पाठ्यक्रममा पनि व्यवहारकुशल सिपहरूलाई सबै विषय र कक्षामा उपयुक्तताका आधारमा एकीकृत गरिएको छ । यसका लागि व्यवहारकुशल सिपका मुख्य क्षेत्रहरू र तिनको विस्तृतीकरण गरिनु आवश्यक छ । व्यवहारकुशल सिपका उल्लिखित पाँच विस्तृत क्षेत्रअन्तर्गतका सिपहरूको विस्तृतीकरण र तिनको सम्भाव्य व्याख्या निम्नअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

सोचाइ सिपहरू (Thinking Skills) (S1)

बालबालिकाले सूचना प्रशोधन गर्न, विभिन्न सूचनालाई संयोजन गर्न, निर्णय लिन र नयाँ विचार सिर्जना गर्न प्रयोग गर्ने संज्ञानात्मक क्रियाकलापहरू नै सोचाइ सिपहरू हुन् । बालबालिकाहरूले आफ्ना अनुभवहरूको बोध गर्दा, समस्याहरू हल गर्दा, निर्णय लिँदा, प्रश्नहरू गर्दा, योजना बनाउँदा अथवा सूचनाहरू सङ्गठित गर्दा आफ्नो सोचाइ सिपहरू प्रयोग गर्दछन् । प्रमुख सोचाइ सिपहरू र तिनको व्याख्या निम्नलिखित तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

तालिका १६ : मुख्य सोचाइ सिपहरू

मुख्य सोचाइ सिपहरू (Major thinking skills)	सम्भाव्य व्याख्या (Possible explanation)
प्रयोग सिप (Application skill) (S1.1)	● नयाँ परिस्थिति एवम् सन्दर्भमा पहिले सिकेका ज्ञान तथा सिपलाई प्रयोग गर्ने योग्यता
सिकाइ सिप (Learning skill) (S1.2)	● सिकाइ हासिल गर्ने र जारी राख्ने योग्यता ● आफ्नो सिकाइलाई सङ्गठित गर्ने योग्यता
रचनात्मक सोचाइ सिप (Creative thinking skill) (S1.3)	● ढाँचा एवम् सम्बन्धलाई परीक्षण र सूचनालाई वर्गीकरण गरी क्रममा मिलाउने योग्यता ● राम्रा तर्कहरूको विश्लेषण तथा सिर्जना गर्ने र प्रचलित मान्यताहरूलाई चुनौती दिने योग्यता ● परिकल्पना निर्माण एवम् भविष्यवाणी गर्ने, सबुत वा प्रमाण परीक्षण गर्ने र नतिजामा पुग्ने योग्यता ● समस्याहरू र निर्णयहरू पहिचान तथा विश्लेषण गर्ने र विभिन्न विकल्पहरूको खोजी गर्ने योग्यता ● समस्याहरू समाधान गर्ने र उपलब्धिहरूको मूल्याङ्कन गर्ने योग्यता

				• Hold pencil correctly to gain control to draw lines, curves, circles, etc. • Develop hand-eye coordination through drawing lines and patterns. • Trace the letters and write them. • Form lower and upper case letters of regular size and shape. • Demonstrate good handwriting skills.
२. म र मेरो परिवार (Me and my family)	• आफ्नो नाम, ठेगाना र पहिरन तथा परिवारका सदस्यहरूको नाम बताउन • परिवारका सदस्यहरूको नाता बताई उपयुक्त अभिवादन गर्न • आफूभन्दा सानालाई माया गर्न • आफ्नो परिवारका सदस्यहरूले गर्ने मुख्यमुख्य काम बताउन • समूहमा साधारण बालगीतमा लय मिलाई खुट्टा चाल्न • समूहमा साधारण बालगीतमा लय मिलाई शरीर हल्लाउन • पेन्सिल, चक, पेस्टल वा खरी प्रयोग गरी मोटा र मसिना रेखा कोर्न • पेन्सिल, चक, पेस्टल वा खरी प्रयोग गरी सिधा र बाँङ्गाटिङ्गा रेखा कोर्न • आफूले खाने खानेकुराका नाम बताउन • स्थानीय स्तरमा पाइने सफा र ताजा खानेकुरा पहिचान गर्न • खानेकुरा सफा राख्न • स्थानीय स्तरमा पाइने सफा र ताजा खानेकुरा खाने बानी बसाल्न • आफ्नो खेलौना बताउन र घरमा भएका खेलौनाहरू प्रयोग गरी खेल खेल्न • साथीसँग रमाइलो गर्दै स्थानीय खेल खेल्न • लाइनमा मिलेर हिँड्न बानी विकास गर्न	• स्थानको आधारमा वस्तुहरूलाई भित्र र बाहिर, अगाडि र पछाडि, तल र माथि, दायाँ, बायाँ र बिच, नजिक र टाढा छुट्याउन • देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा २० सम्म गन्ती गर्न, पढ्न, लेख्न र तुलना गर्न	**ध्वनि सचेतीकरण** • पारिवारिक परिवेशमा प्रयोग हुने शब्द पहिचान गरी उच्चारण गर्न • कुराकानी, सोधपुछ र प्रश्नोत्तरका क्रममा उपयुक्त भाषाको प्रयोग गर्न • शिष्टाचारयुक्त शब्दको पहिचान र प्रयोग गर्न **श्रव्य/दृश्यबोध** • दृश्य वस्तुको नाम उच्चारण गर्न • प्रचलित आकृति, रङ र सङ्केत चिह्नको पहिचान गर्न • दृश्य सामग्रीका आधारमा मुख्य मुख्य विषयवस्तु पहिचान गर्न **लेख्यवर्ण सचेतीकरण** • समान र असमान चित्रको पहिचान गरी सङ्केतन तथा विसङ्केतन गर्न • शब्दअनुसारका चित्र र चित्रअनुसारका शब्द पहिचान गर्न • सङ्केतक (थोप्ला, सङ्केत, वर्ण र अङ्क) बाट विभिन्न आकृति र चित्र निर्माण गर्न **शब्दभण्डार** • वस्तु वा चित्रको नाम उच्चारण गर्न • सम्मानबोधक शब्दको उच्चारण, अर्थबोध र प्रयोग गर्न • दैनिक प्रयोगमा आउने शब्दहरूको प्रयोग गर्न **पठन प्रवाह** • बायाँबाट सुरु गरी दायाँतिर र माथिबाट सुरु गरी तलतिर मुद्रित सामग्री पढ्न **पठन बोध** • सङ्केत र चित्रका आधारमा शब्द तथा सन्दर्भ पहिचान गर्न • शीर्षक तथा चित्र हेरेर पूर्वानुमान वा अनुमान गर्न • पूर्वानुमान वा अनुमान मिले नमिलेको छलफल गर्न **लेखाइ** • दिइएका सङ्केतका आधारमा छड्के, सिधा र गोलो रेखा कोर्न • चित्रमा रङ भर्न **कार्यमूलक व्याकरण** • लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदरको ख्याल गरी मौखिक अभिव्यक्ति दिन	**Language functions** Greeting and leave taking Introducing Talking about home and family **Listening** • Imitate, identify and discriminate sounds. • Blend individual sounds in simple one-syllable words. (e.g. /s/ /i/ /t/ →sit) • Respond to the audio or the teacher non-verbally and verbally. • Perform different kinds of listening tasks (e.g. drawing, matching, etc.). **Speaking** • Imitate and produce sounds and words. • Pronounce grade appropriate words correctly. • Give basic personal information about themselves (e.g. name, address, family, nationality) using short words and phrases. • Ask and answer short, simple questions. • Sing or recite a song/chant by listening to the teacher or an audio. **Reading** • Put sounds together to read words and sentences. • Recognize and read familiar words accompanied by visuals. • Perform rhymes and chants with appropriate rhyme and rhythm. • Understand the meaning of grade appropriate words. • Read words, simple sentences and short paragraphs correctly. **Writing** • Hold pencil correctly to gain control to draw lines, curves, circles, etc. • Develop hand-eye

	• शिक्षकको निर्देशनअनुसारका विभिन्न कथामा आधारित खेलहरू खेल्न • आफ्नो घरमा भएका सरसमानहरूको नाम बताउन • आफ्नो घरमा भएका सरसमानहरूको जतन गर्न • आफ्नो घरमा भएका सरसमानहरूलाई उपयुक्त स्थानमा राख्न • साधारण उपकरणको अवलोकन गरी आवश्यकताअनुसार मापनका लागि प्रयोग गर्न			coordination through drawing lines and patterns. • Trace the letters and write them. • Demonstrate good handwriting skills.
३. मेरो दैनिक जीवन (My daily life)	• शिक्षकको निर्देशनमा आधारभूत योग अभ्यास गर्न (सुखासन, शिशु आसन र सबासन) गर्न • शरीरलाई विभिन्न दिशामा तन्काउन र झुकाउन • भकुन्डो गुडाउने र समाउने अभ्यास गर्न • ठिक तरिकाले हिँड्न, उभिन, बस्न, सुत्न र सिधा रेखामा दौडन • शरीरका बाहिरी अङ्गहरूको पहिचान र सरसफाइ गर्न • हात धोएर खाने बानी बसाल्न • चर्पीमा दिसापिसाब गर्ने बानी बसाल्न • सफा र सुरक्षित पानी पिउने बानी बसाल्न • सिधा र बाँगोटिङ्गो रेखामा ताल मिलाएर हिँड्न • विविध दिशामा ताल मिलाएर शरीर घुमाउन र बटार्न • आफ्नो वरपर उपलब्ध सामग्रीहरूबाट बनाइएका रङहरू प्रयोग गरी औँला वा छेस्काले कागजमा स्वतन्त्र रूपले चित्र बनाउन • आफ्नो इच्छाअनुसार स्वतन्त्र रूपमा चित्र कोर्न • दैनिक जीवनमा विद्युत्को उपयोग उल्लेख गर्न • घरमा खाना पकाउन प्रयोग गरिने इन्धनको	• दैनिक क्रियाकलापहरूको समय भन्न • हप्ताका दिनहरू भन्न र लेख्न	**ध्वनि सचेतीकरण** • अ, आ, इ वर्ण पहिचान गरी उच्चारण गर्न • वाक्यमा शब्द पहिचान र शब्द गणना गर्न • कुराकानी, संवाद, छलफल र प्रश्नोत्तरका क्रममा शब्दको सही उच्चारणसहित प्रयोग गर्न **श्रव्य/दृश्यबोध** • श्रव्य र दृश्य सामग्रीका आधारमा मुख्य मुख्य विषयवस्तु पहिचान गर्न • प्रचलित आकृति, रङ र सङ्केत चिह्नको पहिचान गर्न • हाउभाउ र अभिनयसहित मौखिक प्रस्तुति गर्न **लेख्यवर्ण सचेतीकरण** • सङ्केतक (थोप्ला, सङ्केत, वर्ण र अङ्क) बाट वर्णको ढाँचा निर्माण गर्न • अ वर्ण र आ, इ, ई वर्ण तथा मात्राको सङ्केतन एवम् विसङ्केतन गरी ढाँचाको अनुकरण गर्न **शब्दभण्डार** • परिचित वस्तु र चित्रको नाम उच्चारण गर्न • दैनिक प्रयोगमा आउने शब्द, लब्ध शब्द, शीर्ष शब्द तथा विसङ्केतक शब्द उच्चारण गर्न • पाठका अनुच्छेद सुनी नयाँ शब्द पहिचान गर्न **पठन प्रवाह** • वर्ण तथा विसङ्केतक शब्द पढ्न **पठन बोध** • शीर्षक तथा चित्रबारे पूर्वानुमान वा अनुमान गर्न • आफ्नो अनुभवसँग पाठका सन्दर्भ मिले नमिलेको दाँज्न • स्थानीय परिवेश र पाठको सन्दर्भबारे छलफल र प्रश्नोत्तर गर्न **लेखाइ**	**Language functions** Talking about days of the week Expressing ability Telling time **Listening** • Recognize, identify and produce rhyming words. (e.g. cat →bat, sat) • Match spoken words to printed words (e.g. the teacher pronounces /pin/, and the student selects pin from a set of three word cards). • Recognize and comprehend words and simple expressions. • Respond to the audio or the teacher non-verbally and verbally. • Perform different kinds of listening tasks (e.g. drawing, matching, etc.). **Speaking** • Imitate and produce sounds and words. • Pronounce grade appropriate words correctly. • Ask and answer short, simple questions. • Sing or recite a song/chant by listening to the teacher or an audio. **Reading** • Put sounds together to read words and sentences. • Recognize and read familiar words accompanied by visuals • Perform rhymes and chants with appropriate rhyme and rhythm. • Understand the meaning of grade appropriate words. • Read words, simple sentences

	नाम बताउन ● विभिन्न प्रकारका ध्वनिहरू पहिचान गर्न र तिनीहरूका स्रोत बताउन ● वस्तु देख्न प्रकाश आवश्यक पर्ने तथ्य बताउन र प्रकाशका मुख्य स्रोत पहिचान गर्न		● दिइएका सङ्केतका आधारमा छड्के, सिधा र गोलो रेखा कोर्न ● अ, आ, इ, ई वर्णको अनुलेखन गर्न ● विसङ्केतन शब्द तथा लब्ध शब्दको अनुलेखन गर्न **कार्यमूलक व्याकरण** ● लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदरको सचेततासहित मौखिक अभिव्यक्ति दिन ● क्रियाका कालअनुसार विषयवस्तु वा सन्दर्भको वर्णन गर्न	and short paragraphs correctly. **Writing** ● Use correct spelling of the words. ● Write simple phrases and sentences independently. ● Demonstrate good handwriting skills.
४. हाम्रो समुदाय (Our Community)	● आफ्ना दौँतरीहरू र परिवारमा आपसी मेलमिलाप, सहयोग र सहकार्य गर्न ● धारा, शौचालय आदिको प्रयोगको क्रममा पालो पर्खिन ● साथीसँग रमाइलो गर्दै घेरामा खेलिने खेल र समूहमा खेलिने खेल खेल्न ● समूहमा काम गरी पात, रुखका बोक्रा, सिक्का, कपडा आदिलाई घोटेर विभिन्न टेक्सचर छपाइ गर्न र प्रदर्शन गर्न ● आफूलाई सन्चो नभएको कुरा परिवार, साथी र शिक्षकलाई बताउन ● बिरामी पर्दा उपचार गर्न जाने स्वास्थ्य संस्थाहरूको नाम बताउन ● आफू बिरामीपर्दा परिवार, साथी र शिक्षकको सहयोग लिन ● सर्ने रोगहरूको नाम बताउन ● वरपरका जनावरहरू पहिचान गर्न र तिनीहरूको खाना चिन्न ● जनावरहरूका बच्चा चिन्न र तिनीहरूका नाम बताउन ● जनावरहरूको हेरचाहमा सक्दो सहयोग गर्न ● आफनो वरिपरि रहेका पशुपन्छीहरूको क्रियाकलापको अवलोकन गरी तिनको अभिनय गर्न	● देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा २१ देखि १०० सम्म गन्ती गर्न, पढ्न, लेख्न र तुलना गर्न ● देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा एक देखी बीससम्म अक्षरमा पढ्न र लेख्न ● ठोस वस्तुको प्रयोग गरी २० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई जोर र बिजोर सङ्ख्यामा वर्गीकरण गर्न ● योगफल २० सम्म आउने तीनओटा सम्म सङ्ख्याहरूको जोड गर्न ● अप्रामाणिक नापोको प्रयोग गरी ठोस वस्तुहरू नाप्न र त्यसको आधारमा अग्लो र होचो, लामो र छोटो छुट्याउन	**ध्वनि सचेतीकरण** ● उ, ए वर्ण पहिचान गरी उच्चारण गर्न ● अ, आ, इ, उ, ए वर्ण पहिचान गरी उच्चारण गर्न **श्रव्य/दृश्यबोध** ● श्रव्यदृश्य सामग्रीका आधारमा हाउभाउ र अभिनयसहित मौखिक प्रस्तुतिको नक्कल गर्न ● आश्चर्य, उत्सुकता, घृणा, चिन्ता, हर्ष जस्ता संवेगात्मक अभिव्यक्ति बुझेर प्रतिक्रिया व्यक्त गर्न **लेख्यवर्ण सचेतीकरण** ● सङ्केतक (थोप्ला, सङ्केत, वर्ण र अङ्क) बाट उ, ऊ, ऋ, ए, ऐ वर्णको ढाँचा निर्माण गर्न ● पढेका स्वरवर्ण तथा मात्राको सङ्केतन र विसङ्केतन गरी ढाँचाको अनुकरण गर्न **शब्दभण्डार** ● परिचित वस्तु र चित्रहरूको नाम भन्न ● दैनिक प्रयोगमा आउने शब्द, लब्ध शब्द, शीर्ष शब्द तथा विसङ्केतक शब्दको उच्चारण र अर्थबोध गर्न ● पाठ सुनी नयाँ शब्द पहिचान र उच्चारण गर्न **पठन प्रवाह** ● स्वरवर्ण तथा विसङ्केतक शब्द पढ्न **पठन बोध** ● स्थानीय परिवेश र पाठगत सन्दर्भ बुझेर छलफल गर्न ● विभिन्न शीर्षक, चित्र, परिवेश र सन्दर्भका आधारमा छलफल र प्रश्नोत्तर गर्न ● पाठका आधारमा पात्र पहिचान गरी तिनका कार्यको वर्णन गर्न **लेखाइ** ● विभिन्न आकृति/सङ्केतको अनुलेखन गर्न ● थोप्ला जोडी विभिन्न आकृति बनाउन ● पढेका वर्णको अनुलेखन तथा श्रुतिलेखन गर्न ● विसङ्केतक शब्द तथा लब्ध शब्दको अनुलेखन गर्न **कार्यमूलक व्याकरण**	

			• पूर्णविराम, अल्पविराम र प्रश्नवाचक चिह्नको प्रयोग गरी मौखिक अभिव्यक्ति दिन	
५. मेरो विद्यालय (My school)	• आफ्नो विद्यालय, साथी र शिक्षकको नाम तथा विद्यालयको ठेगाना बताउन • फूलबारीको तथा बोटबिरुवाहरूको हेरचाह गर्न • विद्यालयमा भएका सरसामानहरूको नाम बताउन • प्राकृतिक वस्तुहरू टाँसेर सरल आकृतिहरूको संयोजन गर्न • शिक्षकको निर्देशनअनुसार उचाइ र लामो उफ्रन • शरीर तताउने सामान्य कसरत गर्न • पी.टी. तालिका नं. १ देखि ३ सम्मका कसरतहरू ताल मिलाएर गर्न • विविध दिशामा मुढाभैँ पल्टने अभ्यास गर्न • घर विद्यालय, बाटोघाटो र समुदायमा घटेका दुर्घटनाबाट भएको चोटपटक बताउन • घर, विद्यालय र बाटोघाटोमा हुने दुर्घटनाप्रति सचेत रहन • अपरिचित बेवारिसे वस्तुप्रति सचेत रहन • वरपर घट्न सक्ने प्रकोपप्रति सजग रहन	• पहिलोदेखि दसौँसम्मका स्थान पहिचान गर्न • हात लागी नआउने र योगफल १०० सम्म आउने दुईओटा सङ्ख्याहरूको जोड गर्न • ठोस वस्तुको प्रयोग गरी २० सम्मका सङ्ख्याको घटाउ गर्न • सापटी लिन नपर्ने दुई अङ्कसम्मको सङ्ख्याको घटाउ गर्न	**ध्वनि सचेतीकरण** • ओ वर्ण पहिचान गरी उच्चारण गर्न • अ, आ, इ, उ, ए, ओ वर्ण पहिचान गरी उच्चारण गर्न **श्रव्य/दृश्यबोध** • श्रव्यदृश्य सामग्रीका आधारमा हाउभाउ र अभिनयसहित मौखिक प्रस्तुति गर्न • आश्चर्य, उत्सुकता, घृणा, चिन्ता, हर्ष जस्ता संवेगात्मक अभिव्यक्ति बुझेर प्रतिक्रिया व्यक्त गर्न **लेख्यवर्ण सचेतीकरण** • सङ्केतक (थोप्ला, सङ्केत, वर्ण र अङ्क) बाट ओ, औ, अं, अः वर्णको ढाँचा निर्माण गर्न • चन्द्रबिन्दु (ँ), शिरबिन्दु (ं) र विसर्ग (:) को प्रयोग गर्न • पढेका स्वरवर्ण तथा मात्राको सङ्केतन र विसङ्केतन गरी ढाँचाको अनुकरण गर्न **शब्दभण्डार** • परिचित वस्तु र चित्रहरूको समूह बनाउन • दैनिक प्रयोगमा आउने शब्द, लब्ध शब्द, शीर्ष शब्द तथा विसङ्केतक शब्दको उच्चारण र अर्थबोध गर्न • पाठका अनुच्छेद सुनेर नयाँ शब्द पहिचान र उच्चारण गर्न **पठन प्रवाह** • स्वरवर्ण, विसङ्केतक र लब्ध शब्द पढ्न **पठन बोध** • स्थानीय परिवेश, पाठको परिवेश र आफ्नो अनुभवबारे छलफल गर्न • शीर्षक, चित्र, परिवेश र सन्दर्भका आधारमा छलफल र प्रश्नोत्तर गर्न • पाठका आधारमा पात्र र घटना पहिचान गरी वर्णन गर्न **लेखाइ** • सङ्केतक (थोप्ला, सङ्केत, वर्ण र अङ्क) बाट वर्णको ढाँचा निर्माण गर्न • पढेका वर्णको अनुलेखन र श्रुतिलेखन गर्न • विसङ्केतक शब्द तथा लब्ध शब्दको अनुलेखन गर्न **कार्यमूलक व्याकरण** पूर्णविराम, अल्पविराम, प्रश्नवाचक, विस्मयादिबोधक र उद्धरण चिह्नको प्रयोग अवस्था ख्याल गरी अभिव्यक्ति दिन	**Language functions** Talking about present actions Giving simple commands Asking for permission **Listening** • Recognize and comprehend words and simple expressions. • Respond to the audio or the teacher non-verbally and verbally. • Respond to simple commands and questions. • Perform different kinds of listening tasks (e.g. drawing, matching, etc.). **Speaking** • Imitate and produce sounds and words. • Pronounce grade appropriate words correctly. • Ask and answer short, simple questions. • Sing or recite a song/chant by listening to the teacher or an audio. **Reading** • Put sounds together to read words and sentences. • Recognize and read familiar words accompanied by visuals • Perform rhymes and chants with appropriate rhyme and rhythm. • Understand the meaning of grade appropriate words. • Read words, simple sentences and short paragraphs correctly. • Retrieve specific information from simple sentences. **Writing** • Write letters and words in a straight line from left to right with regular spacing between words. • Copy letters and highly frequent familiar words and phrases correctly and reproduce them. • Combine and recombine different letters to form words, and put the words in correct order to form simple sentences. • Use correct spelling of the words. • Write simple phrases and sentences independently. • Give basic personal

				information in writing (e.g. name, address, age, nationality). • Demonstrate good handwriting skills.
६. हाम्रा वरपरका सजीवहरू (Living things around us)	• सजीव र निर्जीव वस्तुहरु पहिचान गर्न • सजीव वस्तुहरुका लक्षण बताउन • निर्जीव वस्तुहरुका लक्षण बताउन • सजीव र निर्जीव वस्तुमा फरक छुट्याउन • वरपरका बिरुवाहरू पहिचान गर्न • ठुला, मझ्यौला र साना बिरुवाहरूलाई क्रमशः रुख, बुट्यान र झारपातमा वर्गीकरण गरी सामान्य वर्णन गर्न • रुख, बुट्यान र झारपात बिच भिन्नता छुट्याउन • बिरुवाका विभिन्न भागहरू (जरा, डाँठ, पात, फूल र फल) पहिचान गर्न			
७. हाम्रो वातावरण (Our environment)	• घरमा आफ्नो कोठा सरसफाइ गर्ने बानी बसाल्न • विद्यालयको कक्षाकोठा सरसफाइ गर्ने बानी बसाल्न • स्वच्छ वातावरणप्रति सचेत भई वरपरको वातावरण सफा राख्न सहयोग गर्न • घर तथा विद्यालयमा उत्पन्न हुने फोहोरलाई तोकिएको स्थानमा राख्न • वरपरका वस्तु तथा घटना सम्बन्धी खोजमूलक साधारण प्रश्नहरू सोध्न • वरपरको प्राकृतिक र मानवनिर्मित वस्तुहरू पहिचान गर्न • आफ्ना वरपरका वस्तुका आकार र साइज चिन्न र सोका आधारमा वस्तुहरु छुट्याउन • आफ्ना वरपरका वस्तुका गन्ध, चिसो, तातो, कडा, नरमलगायतका गुणहरूका आधारमा चिन्न र छुट्याउन		**ध्वनि सचेतीकरण** • मात्रा नलागेका र लागेका क वर्णको पहिचान गरी उच्चारण र शब्दमा वर्ण विभेदीकरण गर्न • विसङ्केतक शब्दका सुरु र अन्त्यका ध्वनि पहिचान तथा उच्चारण गर्न **श्रव्य/दृश्यबोध** • आश्चर्य, उत्सुकता, घृणा, चिन्ता, हर्ष जस्ता संवेगात्मक अभिव्यक्ति बुझेर प्रतिक्रिया व्यक्त गर्न • अनुमान र समस्या पहिचानसहित मौखिक वर्णन गर्न **लेख्यवर्ण सचेतीकरण** • सङ्केतक (थोप्ला, सङ्केत, वर्ण र अङ्क) बाट वर्णको ढाँचा निर्माण गर्न • पढेका वर्ण (स्वर र व्यञ्जन) तथा मात्राको सङ्केतन र विसङ्केतन गरी ढाँचाको अनुकरण गर्न **शब्दभण्डार** • पूर्वज्ञानमा आधारित भई धारणा र शब्दलाई सिकाइसँग मिले नमिलेको दाँज्न • पाठका अनुच्छेदका आधारमा नयाँ शब्द पहिचान, अर्थबोध र प्रयोग गर्न • दैनिक प्रयोगमा आउने शब्द, लब्ध शब्द, शीर्ष शब्द तथा विसङ्केतक शब्दको अर्थबोध र वाक्यमा प्रयोग गर्न **पठन प्रवाह** • हाउभाउ, गति र शुद्धतासहित विसङ्केतक वर्ण, शब्द र सरल वाक्य पढ्न **पठन बोध** • स्थानीय परिवेश, पाठको परिवेश र	**Language functions** Identifying Describing location Identifying colours Asking and answering 'Yes/No' and 'Wh' questions **Listening** • Match spoken words to printed words (e.g. the teacher pronounces /pin/, and the student selects pin from a set of three word cards). • Recognize and comprehend words and simple expressions. • Respond to the audio or the teacher non-verbally and verbally. • Perform different kinds of listening tasks (e.g. drawing, matching, etc.). **Speaking** • Pronounce grade appropriate words correctly. • Ask and answer short, simple questions. • Sing or recite a song/chant by listening to the teacher or an audio. • Name people, objects and places and describe them with adjectives. **Reading** • Put sounds together to read words and sentences. • Recognize and read familiar

			आफ्नो अनुभवबारे छलफल गर्न • शीर्षक, चित्र, परिवेश र सन्दर्भका बारेमा छलफल र प्रश्नोत्तर गर्न • पाठमा आधारित भई पात्र, कार्य, घटना र चरित्र पहिचान तथा वर्णन गर्न **लेखाइ** • सङ्केतक (थोप्ला, सङ्केत, वर्ण र अङ्क) बाट वर्णको ढाँचा निर्माण गर्न • वर्ण तथा शब्दको अनुलेखन र श्रुतिलेखन गर्न • पढेका शब्द प्रयोग भएका वाक्यको आकारप्रकार मिलाई उपयुक्त ढाँचामा अनुलेखन गर्न **कार्यमूलक व्याकरण** • लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदरको सचेततासहित मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन • क्रियाका कालअनुसारका वाक्यको प्रयोग गरी विषयवस्तु वा सन्दर्भको वर्णन गर्न	words accompanied by visuals • Perform rhymes and chants with appropriate rhyme and rhythm. • Understand the meaning of grade appropriate words. • Read words, simple sentences and short paragraphs correctly. • Retrieve specific information from simple sentences. • Do different kinds of comprehension tasks (answering verbally, matching, action, etc.) **Writing** • Write letters and words in a straight line from left to right with regular spacing between words. • Copy letters and highly frequent familiar words and phrases correctly and reproduce them. • Combine and recombine different letters to form words, and put the words in correct order to form simple sentences. • Use correct spelling of words. • Write simple phrases and sentences independently. • Demonstrate good handwriting skills.
८. मेरो सरसमान (My belongings)				**Language function** Describing possessions **Listening** • Match spoken words to printed words (e.g. the teacher pronounces /pin/, and the student selects pin from a set of three word cards). • Recognize and comprehend words and simple expressions. • Respond to the audio or the teacher non-verbally and verbally. • Respond to simple commands and questions. • Perform different kinds of listening tasks (e.g. drawing, matching, etc.). **Speaking** • Pronounce grade appropriate words correctly. • Ask and answer short, simple questions. • Sing or recite a song/chant by listening to the teacher or an audio. • Name people, objects and places and describe them

				with adjectives. **Reading** • Recognize and read familiar words accompanied by visuals. • Perform rhymes and chants with appropriate rhyme and rhythm. • Understand the meaning of grade appropriate words. • Read words, simple sentences and short paragraphs correctly. • Retrieve specific information from simple sentences. • Do different kinds of comprehension tasks (answering verbally, matching, action, etc.) **Writing** • Write letters and words in a straight line from left to right with regular spacing between words. • Copy letters and highly frequent familiar words and phrases correctly and reproduce them. • Combine and recombine different letters to form words, and put the words in correct order to form simple sentences. • Use correct spelling of words. • Write simple phrases and sentences independently. • Demonstrate good handwriting skills.
९. मेरो सिर्जना (My creation)	• सुनेका स्थानीय गीतहरू समूहमा गाउन • सुनेका स्थानीय गीतहरू एक्लै गाउन • समूहमा राष्ट्रियगान गाउन • समूहमा राष्ट्रिय भावनाका गीत गाउन • एकल वा समूहमा ताली बजाउन • बालगीत तथा कक्षागत गीतमा ताली बजाउँदै गाउन • आफूले सिकेका गीतहरू लय, ताल र भाव मिलाई सामूहिक नृत्य गर्न • स्थानीय बाजाहरूको नाम बताउन • आकृतिविहिन छपाइकार्य गर्न • माटो, पिठो आदिमा विभिन्न आकृतिका वस्तुले थिचेर आकार प्रकार बनाउन	• सिधा रेखा र वक्र रेखा, पहिचान गर्न, ट्रेस गर्न र चित्र कोर्न • आफ्नो वरपर पाइने ज्यामितीय आकारहरू (त्रिभुज, चतुर्भुज र वृत्त) चिन्न	**ध्वनि सचेतीकरण** • मात्रा नलागेका र लागेका ख, ग, घ वर्णको पहिचान गरी उच्चारण र शब्दमा वर्ण विभेदीकरण गर्न • विसङ्केतक शब्दका सुरु वा अन्त्यका ध्वनि पहिचान र उच्चारण गर्न **श्रव्य/दृश्यबोध** • श्रव्य वा दृश्य सामग्रीका आधारमा मुख्य मुख्य विषयवस्तु पहिचान गर्न • आश्चर्य, उत्सुकता, घृणा, चिन्ता, हर्ष जस्ता संवेगात्मक अभिव्यक्ति बुझेर प्रतिक्रिया व्यक्त गर्न **लेख्यवर्ण सचेतीकरण** • सङ्केतक (थोप्ला, सङ्केत, वर्ण र अङ्क) बाट वर्णको ढाँचा निर्माण गर्न • पढेका वर्ण (स्वर र व्यञ्जन) तथा मात्राको सङ्केतन र विसङ्केतन गरी उपयुक्त ढाँचामा लेख्न **शब्दभण्डार** • पूर्वज्ञानमा आधारित भई धारणा र	

	• माटो, पिठोवाट विभिन्न आकृतिका वस्तु बनाउन विभिन्न वस्तुका आकृतिमा रङ लगाउन		शब्दलाई सिकाइसँग मिले नमिलेको दाँज्न • शीर्ष शब्द, लब्ध शब्द तथा विसङ्केतक शब्दको अर्थबोधसहित वाक्यमा प्रयोग गर्न • पाठका अनुच्छेद पढेर नयाँ शब्द पहिचान, अर्थबोध र प्रयोग गर्न **पठन प्रवाह** • हाउभाउ, गति र शुद्धतासहित विसङ्केतक वर्ण, शब्द र सरल वाक्य पढ्न **पठन बोध** • पाठगत सन्दर्भ र परिवेशका बारेमा छलफल र प्रश्नोत्तर गर्न • पाठमा प्रयोग भएका शब्दको अर्थ बताउन • आफ्नो अनुभवसँग पाठका सन्दर्भको तुलना गर्न **लेखाइ** • वर्ण, शब्द र वाक्यको अनुलेखन र श्रुतिलेखन गर्न • अनुच्छेद अनुलेखन गर्न **कार्यमूलक व्याकरण** • पूर्णविराम, अल्पविराम, प्रश्नवाचक, विस्मयादिबोधक र उद्धरण चिह्नको प्रयोग अवस्था ख्याल गरी भन्न र लेख्न • क्रियाका कालअनुसारका वाक्यको प्रयोग गरी मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन	
१०. हाम्रो संस्कृति (Our culture)	• परिवारमा मनाइने चाडपर्वको नाम नाम बताई परिवारमा मनाइने चाडपर्वमा खाइने खानेकुराहरूको सूची तयार गर्न • घरमा विभिन्न समयमा गरिने क्रियाकलापहरू बताउन (जस्तै : जन्मदिन, कुलपूजा, विवाह, ब्रतवन्ध आदि) • आफ्ना समुदायका संस्कारहरु (दशैं, तिहार, छट, क्रिसमस, इद, विभिन्न जात्रा आदि) को अवस्था झल्कने चित्रमा रङ भर्न • राष्ट्रिय चिह्नहरूको पहिचान गर्न		**ध्वनि सचेतीकरण** • मात्रा नलागेका र लागेका ट, ठ, ड, ढ, त, थ वर्णको पहिचान गरी उच्चारण र शब्दमा वर्ण विभेदीकरण गर्न • विसङ्केतन शब्दका सुरु वा अन्त्यका ध्वनि पहिचान र उच्चारण गर्न • शब्दका वर्ण विभाजन गर्न र वर्ण जोडेर, छुट्याएर, झिकेर, थपेर र परिवर्तन गरेर शब्द बनाउन **श्रव्य/दृश्यबोध** • श्रव्य वा दृश्य सामग्रीका आधारमा मुख्य मुख्य विषयवस्तु पहिचान गर्न • अनुमान र कल्पना गरी मौखिक वर्णन गर्न **लेख्यवर्ण सचेतीकरण** • सङ्केतक (थोप्ला, सङ्केत, वर्ण र अङ्क) बाट वर्णको ढाँचा निर्माण गर्न • पढेका वर्ण (स्वर र व्यञ्जन) तथा मात्राको सङ्केतन र विसङ्केतन गरी ढाँचाको अनुकरण गर्न • ण वर्ण पहिचान गरी ढाँचाको अनुकरण गर्न **शब्दभण्डार** • सम्मानबोधक शब्दको उच्चारण, अर्थबोध र प्रयोग गर्न • पूर्वज्ञानमा आधारित भई धारणा र शब्दलाई सिकाइसँग मिले नमिलेको दाँज्न • दैनिक प्रयोगमा आउने शब्द, शीर्ष	**Language functions** Asking and answering about age Understanding and using numbers (one to twenty) **Listening** • Match spoken words to printed words (e.g. the teacher pronounces /pin/, and the student selects pin from a set of three word cards). • Recognize and comprehend words and simple expressions. • Respond to the audio or the teacher non-verbally and verbally. • Respond to simple commands and questions. • Perform different kinds of listening tasks (e.g. drawing, matching, etc.). **Speaking** • Pronounce grade appropriate words correctly. • Give basic personal information about themselves (e.g. name, address, family, nationality) using short words and phrases. • Ask and answer short, simple questions.

	● पानीका स्रोतहरु र दैनिक जीवनमा यिनको उपयोगिता बताउन ● कागज पट्याएर नमुना बनाउन ● कागजलाई स्वतन्त्र रुपमा काटेर नयाँ आकृति बनाउन ● रङहरुको पहिचान गर्न ● विभिन्न आकार, बनोटहरू, बुट्टाहरूमा रङको प्रयोग गर्न		संवेगात्मक अभिव्यक्ति बुझेर प्रतिक्रिया व्यक्त गर्न **लेख्यवर्ण सचेतीकरण** ● हलन्त तथा संयुक्त व्यञ्जन वर्णको उच्चारण र लेख्य सङ्केत पहिचान गरी लेख्न ● अनुनासिकताको उच्चारण र लेख्य सङ्केत पहिचान गरी लेख्न ● लेख्य वर्णको विविधता ख्याल गरी शब्दको सङ्केतन र विसङ्केतन गर्न **शब्दभण्डार** ● आफ्नो परम्परागत मूल्यमान्यताका बारेमा छलफल गर्न ● दैनिक प्रयोगमा आउने शब्द, शीर्ष शब्द, लब्ध शब्द तथा विसङ्केतक शब्द अर्थबोधसहित वाक्यमा प्रयोग गर्न **पठन प्रवाह** ● हाउभाउ, गति, यति, लय र शुद्धतासहित पाठ (गीत, कविता) पठन (सस्वर, युगल, समूह र द्रुत) पढ्न ● गति, यति र हाउभाउसहित अनुच्छेद (सस्वर र द्रुत) पढ्न **पठन बोध** ● पाठगत सन्दर्भ र परिवेशका आधारमा छलफल र प्रश्नोत्तर गर्न ● पाठको सामान्य साङ्गठनिक ढाँचा (प्रारम्भ, मध्य र अन्त्य) को बोध गर्न ● पाठको सार प्रस्तुत गर्न **लेखाइ** ● वर्ण, शब्द र वाक्यको अनुलेखन तथा श्रुतिलेखन गर्न ● निर्धारित शीर्षक तथा विषयवस्तुका आधारमा निर्देशित र स्वतन्त्र रचना गर्न **कार्यमूलक व्याकरण** ● लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदरको सचेततासहित मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन ● क्रियाका कालअनुसारका वाक्यको प्रयोग गरी मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन ● पूर्णविराम, अल्पविराम, प्रश्नवाचक, विस्मयादिबोधक र उद्धरण चिह्नको प्रयोग अवस्था ख्याल गरी भन्न र लेख्न	
१६. हाम्रा क्रियाकलाप (Our activities)			**ध्वनि सचेतीकरण** ● मात्रा नलागेका र लागेका र, ल, व, स, ह वर्णको पहिचान गरी उच्चारण र शब्दमा वर्ण विभेदीकरण गर्न ● समान तथा असमान संरचना भएका शब्दका सुरुका ध्वनि पहिचान र उच्चारण गर्न ● विसङ्केतन शब्दका मध्य वा अन्त्यका ध्वनि पहिचान र उच्चारण गर्न ● शब्दका वर्ण विभाजन गर्न र वर्ण जोडेर, छुट्याएर, झिकेर, थपेर र परिवर्तन गरेर शब्द बनाउन **श्रव्य/दृश्यबोध** ● दृश्य सामग्रीका आधारमा मुख्य मुख्य	

			विषयवस्तु पहिचान गर्न • उमङ्ग, उत्सुकता र आश्चर्य जस्ता संवेगात्मक अभिव्यक्ति बुझेर प्रतिक्रिया व्यक्त गर्न **लेख्यवर्ण सचेतीकरण** • सङ्केतक (थोप्ला, सङ्केत, वर्ण र अङ्क) बाट र, ल, व, श, ष, स, ह, क्ष, त्र, ज्ञ वर्णको ढाँचा अनुकरण गर्न • पढेका वर्ण (स्वर र व्यञ्जन) तथा मात्राको सङ्केतन र विसङ्केतन गरी ढाँचाको अनुकरण गर्न • चन्द्रबिन्दु (ँ), शिरबिन्दु (ं) र विसर्ग (:) को प्रयोग गर्न • समान असमान संरचना भएका शब्दको सूची निर्माण गर्न **शब्दभण्डार** • दैनिक प्रयोगमा आउने शब्द, शीर्ष शब्द, लब्ध शब्द तथा विसङ्केतक शब्द अर्थबोधसहित वाक्यमा प्रयोग गर्न **पठन प्रवाह** • हाउभाउ, गति र शुद्धतासहित विसङ्केतक पाठ पढ्न • अनुच्छेदको सस्वर र द्रुत वाचन गर्न • शब्दमा भएका वर्णगत ढाँचा र अर्थका बारेमा सचेततासहित पढ्न **पठन बोध** • पाठगत सन्दर्भ र परिवेशका आधारमा छलफल र प्रश्नोत्तर गर्न • परिवेशगत, पात्रगत र घटनागत सन्दर्भ पहिचान र तुलना गर्न • पात्र परिवर्तनसहित कथा निर्माण गर्न **लेखाइ** • वर्ण, शब्द र वाक्यको अनुलेखन तथा श्रुतिलेखन गर्न • बढीमा दश वाक्यसम्मका अनुच्छेदको अनुलेखन गर्न **कार्यमूलक व्याकरण** • पूर्णविराम, अल्पविराम, प्रश्नवाचक, विस्मयादिबोधक र उद्धरण चिह्नको प्रयोग अवस्था ख्याल गरी भन्न र लेख्न • क्रियाका कालअनुसारका वाक्यको प्रयोग गरी मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन	

तालिका २२ : पाठ्यक्रमको एकीकृत संरचनामा कक्षागत सिकाइ उपलब्धिको विस्तृतीकरण (कक्षा २)

विषयक्षेत्र	हाम्रो सेरोफेरो	गणित	नेपाली	अङ्ग्रेजी
१. म र मेरो परिवार (Me and my family)	• आफ्नो कक्षाम[illegible] साथीहरूको घ[illegible]ना बताउन • आफ्नो परिवारका सदस्यहरूले लगाउने पहिरनको नाम बताउन • आफू र आफ्नो परिवारका सदस्यहरूको काम (पेसा) बताउन • आफू र आफ्नो	• समान प्रकृतिका भाँडाहरूको अवलोकन गरी क्षमता तुलना गर्न • विभिन्न भाँडोहरूको क्षमताको अनुमान गर्न र अप्रामाणिक नापोद्वारा पुष्टि गर्न	**ध्वनि सचेतीकरण** • उस्तै उस्तै सुनिने ध्वनि पहिचान गरी उच्चारण गर्न • संवाद र छलफल सुनी त्यसका आधारमा प्रश्नोत्तर गर्न • पाठ सुनी नयाँ शब्द पहिचान गर्न • समान तथा असमान संरचना भएका शब्दका सुरु र अन्त्यका वर्णगत ध्वनि पहिचान गरी उच्चारण गर्न • विद्यालय तथा समुदायमा प्रयोग हुने	**Language functions** Greeting and leave taking Introducing others Talking about age Talking about home and family **Listenin[illegible]** • Identify and discriminate sounds. • Identify words that have the same initial, medial or final sound. • Recognize, identify and produce

	परिवारका सदस्यहरूको उमेर बताउन • छरछिमेकीको आदर, सत्कार गर्न • घरपरिवारका सदस्यहरूसँग सहयोग लिन र दिन • परिवारका सदस्यहरू बिरामी परेको अवस्थामा स्वास्थ्य सेवा लिन • परिवारका सदस्यहरू बिरामी पर्दा सहयोग गर्न • घर र आफ्नो वरपर पाइने खानेकुराको पहिचान गर्न • घर र आफ्नो वरपर पाइने खानेकुराको उपयोग गर्न • रैथाने खानेकुराहरु पहिचान गरी सूची तयार पार्न • स्थानीय स्तरमा पाइने हरियो सागपात र पहेँला फलफूल खाने बानी बसाल्न • परिवारका सदस्यहरूसँग खेलौना र स्थानीय सामग्रीहरू प्रयोग गरी खेल्न • जोडी जोडी बनाएर चारै दिशामा हिँड्ने लगायत शरीर तताउने सामान्य कसरत गर्न • निश्चित दिशामा हपिङ गर्न र टेनिक्वट (रबर रिङ) फ्याँक्न • शिक्षक र समूह नेताको निर्देशनअनुसार कथामा आधारित खेलहरू खेल्न • घरायसी दैनिक प्रयोगका सरसामानहरूको नाम बताउन • घरायसी दैनिक प्रयोगका सरसामानहरूको हिफाजनसाथ प्रयोग गर्न • व्यक्तिगत सरसफाइमा प्रयोग हुने सामग्रीहरूको पहिचान र प्रयोग गर्न • साधारण उपकरणको अवलोकन गर्न, आवश्यकताअनुसार मापनका लागि प्रयोग गर्न र तुलना गर्न • सिकेका जानेका गीतमा सामान्य नृत्य गर्न • सिकेका जानेका गीतमा खुट्टा र हातको चाल मिलाई हाउभाउ सहित नृत्य गर्न • ज्यामितीय आकारमा		शब्द र आदरसूचक, आज्ञासूचक शब्द पहिचान गरी उच्चारण गर्न **श्रव्य/दृश्यबोध** • श्रव्यदृश्य सामग्रीका आधारमा हाउभाउसहित छलफल, कुराकानी र प्रस्तुति गर्न • दिइएका चित्रका आधारमा वर्णन गर्न **लेख्यवर्ण सचेतीकरण** • शब्दको सुरु र अन्त्यमा समान ध्वनि र समान संरचना भएका शब्द पहिचान र प्रयोग गर्न • संयुक्त वर्ण प्रयोग भएका शब्द पहिचान गर्न • वस्तु र चित्रका नाम भन्न र लेख्न **शब्दभण्डार** • शब्दहरूलाई स्तर (दैनिक प्रयोग हुने शब्द, शीर्ष शब्द र विषयक्षेत्रगत) अनुसार समुचित प्रयोग गर्न • पाँच शब्दसम्म प्रयोग भएका वाक्य निर्माण गर्न **पठन प्रवाह** • हाउभाउ, गति, यति, लय र शुद्धतासहित पाठ (गीत, कविता) पठन (सस्वर, युगल, समूह र द्रुत) गर्न • गति, यति र हाउभाउसहित अनुच्छेद (सस्वर र द्रुत) पढ्न **पठन बोध** • शीर्षक तथा चित्रबारे अनुमान गर्दै पढ्न • पाठगत सन्दर्भ र पूर्वज्ञानका आधारमा पाठबारे अनुमान गर्न • अनुमान मिले नमिलेकामा छलफल, प्रश्नोत्तर र मूल्याङ्कन गर्न • विषयवस्तुका आधारमा प्रश्नोत्तर गर्न **लेखाइ** • अनुच्छेदमा प्रयोग भएका शब्द तथा वाक्य गन्न र लेख्न • पढेका शब्द, वाक्य र अनुच्छेदको श्रुतिलेखन तथा अनुलेखन गर्न **कार्यमूलक व्याकरण** • लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदर मिलाई बोल्न र लेख्न	rhyming words. (e.g. cow →now) • Identify individual sounds in words. • Comprehend words and simple expressions. • Respond to the audio or the teacher verbally and non-verbally. • Identify key information from a short speech or conversation. • Follow the message in short simple conversations. • Perform a variety of listening comprehension tasks. **Speaking** • Decode phonetically regular and irregular words using letter sound knowledge, e.g. rat, too, blank, house, have, said, where, etc. • Produce words, phrases, simple sentences with intelligible pronunciation. • Participate in short conversation with teachers and friends using simple English. • Ask and answer short, simple questions. • Sing or recite a song/chant by listening to the teacher or an audio. **Reading** • Put sounds together to read words and sentences. • Recognize and read words with the help of the visuals. • Understand the meaning of grade appropriate words. • Perform rhymes and chants with appropriate rhyme and rhythm. • Read sentences and short paragraphs correctly. • Retrieve specific information (names, number, etc) from reading texts. • Decode words correctly which have consonant digraphs in initial positions (th, sh, ch, wh), vowel digraphs (oo, ee, ea, oa, aw, ai, ay), initial consonant blends (sw, sn, sk, bl, br, ch, cl, cr, dr, fl, gl, ph, pl, pr, sh, sl, sm, sp, st, th, tr, tw, wh, qu), and final consonant blends (nd, nk, nt, mp). **Writing** • Write words in correct order to form simple sentences. • Write dictated words, phrases and sentences. • Use capital letters, full stops and question marks correctly. • Give basic personal information

	आधारित विभिन्न आकृतिहरू बनाउन • दैनिक जीवनमा प्रयोग हुने सरसमानको सामान्य रेखाङ्कन गर्न			in writing (e.g. name, address, age, nationality, family information, etc.). • Use correct spelling of words. • Connect sentences using simple coordinators, (e.g. 'and' and 'but'.) • Demonstrate good handwriting skills.
२. मेरो दैनिक जीवन (My daily life)	• शिक्षक र समूह नेताको निर्देशनमा आधारभूत योग अभ्यास (पुतली आसन, बज्रासन र बृक्षासन) गर्न • विविध दिशामा भकुण्डो फाल्ने र समाउने अभ्यास गर्न • साधारण लङजम्प गर्न • साधारण हाइजम्प गर्न • खोक्दा, हाच्छिउँ गर्दा नाकमुख छोप्न र जथाभावी नथुक्न • शरीरका विभिन्न अङ्गहरू सफा गर्न • पिउने पानी सुरक्षित राख्ने तरिका पहिचान गर्न र समय समयमा पानी पिउन • ठिक तरिकाले हिँड्न, उभिन, बस्न र सुत्न • विद्युत्का प्रमुख स्रोतहरू पहिचान गर्न • विद्युतको घरायसी प्रयोग बताउन • चुम्बकको प्रयोग गरी दिइएका वस्तुहरु मध्ये चुम्बकले तान्ने वस्तु छुट्याउन • चुम्बकलाई शक्तिका रूपमा पहिचान गर्न • विभिन्न प्रकारका ध्वनिहरू पहिचान गर्न • वरपरका ध्वनिका स्रोतहरु खोजी गरी सूची तयार गर्न • दैनिक जीवनमा प्रयोग हुने तापका स्रोतहरु पहिचान गर्न • दैनिक जीवनमा प्रयोग हुने प्रकाशका स्रोतहरू पहिचान गर्न • शिक्षकको निर्देशन सहित सङ्गीतको तालमा विविध दिसामा शरीर घुमाउन र बटार्न	• घडी हेरी घण्टा र मिनेटमा समय भन्न र लेख्न • क्यालेन्डर हेरेर कुनै दिनको मिति (साल, महिना, गते र बार) भन्न र लेख्न	**ध्वनि सचेतीकरण** • परिचित शब्दका वर्णगत ध्वनि जोड्न र छुट्याउन • लेख्य चिह्नका आधारमा हुने उच्चारणगत भिन्नता पहिचान र प्रयोग गरी भन्न • पाठ सुनी समूह र एकल वाचन गर्न **श्रव्य/दृश्यबोध** • श्रव्यदृश्य सामग्रीका बारेमा कुराकानी, छलफल र प्रश्नोत्तर गर्न • दिइएका चिका आधारमा वर्णन गर्न **लेख्यवर्ण सचेतीकरण** • दैनिक प्रयोगमा आउने शब्दको सूची निर्माण गर्न • समान संरचना भएका शब्दको वर्ण जोड्न र छुट्याउन • संयुक्त वर्ण प्रयोग भएका शब्द पहिचान गर्न **शब्दभण्डार** • अर्थ सामीप्य भएका शब्दहरू चिनेर प्रयोग गर्न (टुसुक्क बस्नु, मुसुक्क हाँस्नु) • निर्देशित शब्दलाई वाक्यमा प्रयोग गर्न • दैनिक प्रयोग हुने शब्द, शीर्ष शब्द र विषयक्षेत्रगत शब्दको प्रयोग गर्न • पाठका अनुच्छेद सुनी नयाँ शब्द पहिचान गर्न **पठन प्रवाह** • उपयुक्त गति, यति र लयसहित पाठ पढ्न • गति वृद्धि गर्ने गरी वाक्य तथा अनुच्छेद पढ्न **पठन बोध** • शीर्षक तथा चित्रबारे पूर्वानुमान वा अनुमान गर्न • आफ्नो अनुभवसँग पाठका सन्दर्भ मिले नमिलेको दाँज्न • स्थानीय परिवेश र पाठको सन्दर्भबारे छलफल र प्रश्नोत्तर गर्न **लेखाइ** • पढेका शब्द, वाक्य र अनुच्छेदको अनुलेखन तथा श्रुतिलेखन गर्न • पाठका विषयवस्तुका बारेमा प्रश्नोत्तर गर्न **कार्यमूलक व्याकरण** • लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदर मिलाई बोल्न तथा लेख्न • लेख्य चिह्नको प्रयोग गरी वाक्य लेख्न	**Language functions** Talking about daily habits and activities Telling the time Describing past actions and events **Listening** • Identify and discriminate sounds. • Identify words that have the same initial, medial or final sound. • Recognize, identify and produce rhyming words. (e.g. cow →now) • Identify individual sounds in words. • Respond to the audio or the teacher verbally and non-verbally. • Identify key information from a short speech or conversation. • Follow the message in short simple conversations. • Perform a variety of listening comprehension tasks. **Speaking** • Produce words, phrases, simple sentences with intelligible pronunciation. • Participate in short conversation with teachers and friends using simple English. • Describe familiar objects, persons and events using simple adjectives and adverbs. • Ask and answer short, simple questions. • Sing or recite a song/chant by listening to the teacher or an audio. • Talk about present and past. **Reading** • Recognize and read words with the help of the visuals. • Recognize and read high frequency words including compound words. • Understand the meaning of grade appropriate words. • Perform rhymes and chants with appropriate rhyme and rhythm. • Read sentences and short paragraphs correctly. • Understand plurals (-s), verb tense, contractions and simple

	• शिक्षकको निर्देशन विना सङ्गीतको तालमा विविध दिसामा शरीर घुमाउन र बटार्न • रङहरू चिन्न • रङहरू मिश्रण गर्न			comparatives. • Show an understanding of different kinds of reading texts (stories, letters, etc.) • Retrieve specific information (names, number, etc) from reading texts. • Decode words correctly which have consonant digraphs in initial positions (th, sh, ch, wh), vowel digraphs (oo, ee, ea, oa, aw, ai, ay), initial consonant blends (sw, sn, sk, bl, br, ch, cl, cr, dr, fl, gl, ph, pl, pr, sh, sl, sm, sp, st, th, tr, tw, wh, qu), and final consonant blends (nd, nk, nt, mp). **Writing** • Write words in correct order to form simple sentences. • Write dictated words, phrases and sentences. • Use capital letters, full stops and question marks correctly. • Express ideas in simple sentences. • Use correct spelling of the words. • Use present (with/without -s/es) and regular past (-ed) forms of verbs. • Connect sentences using simple coordinators, (e.g. 'and' and 'but'.) • Demonstrate good handwriting skills.
३. हाम्रो समुदाय (Our community)	• आफ्नो गाउँटोलमा सामाजिक काम गर्ने व्यक्तिहरूको नाम बताउन • छरछिमेकबाट आपसी सहयोग लिन • छरछिमेकमा आपसी सहयोग दिन • सार्वजनिक स्थल र साधनहरू उपयोग गर्दा पङ्क्तिमा पालो पर्खन र अरूलाई पालो दिन • साधारण लखेटाइ खेल खेल्न • कुकुर फुक्यो खेल खेल्न • स्वतन्त्र रुपमा अगाडि र पछाडी पल्टने अभ्यास गर्न • साथीहरूसँग स्किपीङ खेल्न • सर्ने र नसर्ने रोगहरूको नाम बताउन तथा रोगहरु सर्ने माध्यम बताउन • स्वास्थ्य सेवा दिने स्थानीय संस्थाहरूको छोटो परिचय दिन	• तीन अङ्कसम्मले बनेका सङ्ख्याहरूमा जोर र बिजोर सङ्ख्या पहिचान गर्न • तीन अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूलाई तुलना गरी बढ्दो वा घट्दो क्रममा पढ्न र लेख्न • १०० ग्राम देखि १ किलोग्रामसम्मको प्रामाणिक ढकको प्रयोग गरी वरपरका वस्तुको तौल लिन • किलोग्राम र ग्रामको सम्बन्ध बताउन	**ध्वनि सचेतीकरण** • पाठ सुनी शब्दको शुद्ध उच्चारण गर्न • अनुस्वार र चन्द्रबिन्दु प्रयोग भएका शब्दको शुद्ध उच्चारण गर्न **श्रव्य/दृश्यबोध** • हाउभाउसहित कुराकानी, छलफल र प्रस्तुतिको अनुकरण गर्न • दुई दृश्य अवस्थाको सम्बन्ध पहिचान गरी तुलना गर्न • दृश्य सामग्रीको अवलोकन गरी प्रतिक्रिया व्यक्त गर्न **लेख्यवर्ण सचेतीकरण** • चित्रका आधारमा शब्द भन्न र हिज्जे मिलाई लेख्न • शब्दको सुरु र अन्त्यमा उस्तै उस्तै ध्वनि तथा समान संरचना भएका शब्द पहिचान गरी वर्णहरू छुट्याउन • परिचित शब्दका वर्ण परिवर्तन गरी नयाँ शब्द बनाउन **शब्दभण्डार** • समूहबोधक शब्दहरू उच्चारण गरी अर्थबोध र प्रयोग गर्न • दैनिक प्रयोग हुने शब्द, शीर्ष शब्द र विषयक्षेत्रगत शब्द प्रयोग गर्न **पठन प्रवाह** • हाउभाउ, गति र शुद्धतासहित गद्य रचना	

	• बिरामी हुँदा स्वास्थ्य सेवा लिन • बिरामी, अशक्त र असहाय व्यक्तिलाई स्वास्थ्य सेवाका लागि सहयोग गर्न • वरपरका जमिन र पानीमा बस्ने जनावरहरू चिन्न • जनावरलाई घरपालुवा र जङ्गली समुहमा वर्गीकरण गर्न • जनावरहरूको खाना चिन्न र खाना खाने तरिका बनाउन • जनावरहरु र विरुवाहरुबाट पाउने खानेकुराको नाम बताउन • तेल, कार्बन कागज प्रयोग गरेर विभिन्न आकारहरू छाप्न • आफ्ना वरिपरि पाइने पशुपन्छीको हिँडाइ नक्कल गर्न • आफ्ना वरिपरि पाइने पशुपन्छीको उफ्राइ नक्कल गर्न • आफ्ना वरिपरि पाइने पशुपन्छीको बोलीको नक्कल गर्न		सस्वर र द्रुत पठन गर्न • हाउभाउ, गति, यति, लय र शुद्धतासहित पद्य रचना सस्वर, युगल, सामूहिक, स्वतन्त्र र द्रुत पठन गर्न **पठन बोध** • आफ्नो अनुभव र अनुमानका आधारमा प्रतिक्रिया व्यक्त गर्न • पाठगत सन्दर्भ र परिवेशका आधारमा प्रश्नोत्तर गर्न • विषयवस्तुका आधारमा मौखिक तथा लिखित प्रश्नोत्तर गर्न **लेखाइ** • बान्की मिलाई शब्द, वाक्य तथा अनुच्छेद लेख्न • पदसङ्गति मिलाई लेख्य चिह्नको प्रयोग गरेर स्वतन्त्र रचना गर्न **कार्यमूलक व्याकरण** • क्रियाका कालअनुसारका वाक्यको प्रयोग गरी मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन • लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदर मिलाई मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन	
४. मेरो विद्यालय (My school)	• विद्यालयको कक्षाकोठा सरसफाइ गर्न • विद्यालयमा प्रयोग गरिने सामानको पहिचान गर्न • विद्यालयमा प्रयोग गरिने सामानको जतन गर्न • बगैंचाको निर्माणमा सहयोग गर्न • सतर्क, गोडाफाट र विश्राम जस्ता कार्यहरू गर्न तथा लाइनमा अगाडि हिड्न • पी.टी.तालिका नं. १ देखि ५ सम्मका कसरतहरू ताल मिलाएर गर्न • २५ मिटरसम्मको दुरी दौडन • एक खुट्टाले टेकी शरीर सन्तुलन गरी उभिन र जोडीमा अभ्यास गर्न • घाउचोट वा दुर्घटना भएको अवस्थामा प्राथमिक उपचार गर्नुपर्ने भन्ने कुरामा सचेत हुन • घर तथा विद्यालय र समुदायमा हुन सक्ने दुर्घटनाहरूको कारण बताउन र यस्ता दुर्घटनाहरूप्रति सावधान हुन • व्यक्तिगत सुरक्षाका	• समान प्रकृतिका कुनै दुईओटा सतहको अवलोकन गरी क्षेत्रफल तुलना गर्न • सिङ्गो, आधा र एक चौथाइको अवधारणाको आधारमा वस्तुहरूको तुलना गर्न • गुणनलाई दोहोरिएको जोडको रूपमा व्यक्त गर्न • लम्बाइको नापको प्रामाणिक एकाइको पहिचान गर्न र रुलरको प्रयोग गरी वस्तुको नाप सेन्टिमिटर र मिलिमिटर स्केलमा पढ्न • विभिन्न वस्तुको लम्बाइ सेन्टिमिटर स्केलमा अनुमान गर्न, नाप्न र पुष्टि गर्न	**ध्वनि सचेतीकरण** • पाठ सुनी शब्दको शुद्ध उच्चारण गर्न • अनुस्वार र चन्द्रबिन्दु प्रयोग भएका शब्दको शुद्ध उच्चारण गर्न **श्रव्य/दृश्यबोध** • दुईओटा दृश्यहरूको समानता र भिन्नता पहिचान गर्न • दृश्य सामग्रीको अवलोकन गरी प्रतिक्रिया व्यक्त गर्न **लेख्यवर्ण सचेतीकरण** • शब्दको सुरु र अन्त्यमा उस्तै ध्वनि तथा समान संरचना भएका शब्द पहिचान गरी वर्णहरू छुट्याउन • परिचित शब्दका वर्ण परिवर्तन गरी नयाँ शब्द बनाउन **शब्दभण्डार** • शब्दहरूलाई समूहमा सूचीकरण गर्न • पठन सामग्री र अभ्यासका आधारमा पहिचान गरिएका नयाँ शब्दहरूलाई सार्थक वाक्यमा प्रयोग गर्न • दैनिक प्रयोग हुने शब्द, शीर्ष शब्द र विषयक्षेत्रगत शब्दको प्रयोग गर्न **पठन प्रवाह** • हाउभाउ, गति र शुद्धतासहित गद्य रचना सस्वर र द्रुत पठन गर्न • हाउभाउ, गति, यति, लय र शुद्धतासहित पद्य रचना सस्वर, युगल, सामूहिक, स्वतन्त्र र द्रुत पठन गर्न **पठन बोध**	**Language functions** Talking about now Giving and responding to commands and instructions Describing location **Listening** • Identify individual sounds in words. • Comprehend words and simple expressions. • Respond to the audio or the teacher verbally and non-verbally. • Identify key information from a short speech or conversation. • Follow the message in short simple conversations. • Perform a variety of listening comprehension tasks. • Show an understanding of simple stories with visual clues. **Speaking** • Produce words, phrases, simple sentences with intelligible pronunciation. • Participate in short conversation with teachers and friends using simple English. • Ask and answer short, simple questions.

	उपायहरू अपनाउन ● वरपर घट्न सक्ने प्रकोपबाट सुरक्षित हुन ● छापिएका चित्रहरूलाई काट्न ● छापिएका चित्रहरूलाई काटेर टाँसी आफूलाई मनपर्ने आकार बनाउन ● कागजका टुक्राहरुवाट सामान्य कोलाज बनाउन ● च्यातेका वा काटेका कागजका टुक्राहरूलाई संयोजन गरी नमूना तयारी गर्न		● पाठगत सन्दर्भ, परिवेश र विषयवस्तुका आधारमा छलफल र प्रश्नोत्तर गर्न ● पाठ पढी घटनाक्रम र सार भन्न तथा लेख्न **लेखाइ** ● बान्की मिलाई शब्द, वाक्य तथा सरल अनुच्छेद लेख्न ● निर्धारित पाठमा पात्र तथा सन्दर्भ परिवर्तन गरी पुनर्लेखन गर्न **कार्यमूलक व्याकरण** ● पूर्णविराम, अल्पविराम, प्रश्नवाचक, विस्मयादिबोधक र उद्धरण चिह्न प्रयोग गरी लिखित अभिव्यक्ति दिन	• Sing or recite a song/chant by listening to the teacher or an audio. • Talk about present and past. **Reading** • Recognize and read high frequency words including compound words. • Understand the meaning of grade appropriate words. • Perform rhymes and chants with appropriate rhyme and rhythm. • Read sentences and short paragraphs correctly. • Understand plurals (-s), verb tense, contractions and simple comparatives. • Show an understanding of different kinds of reading texts (stories, letters, etc.) • Retrieve specific information (names, number, etc) from reading texts. • Decode words correctly which have consonant digraphs in initial positions (th, sh, ch, wh), vowel digraphs (oo, ee, ea, oa, aw, ai, ay), initial consonant blends (sw, sn, sk, bl, br, ch, cl, cr, dr, fl, gl, ph, pl, pr, sh, sl, sm, sp, st, th, tr, tw, wh, qu), and final consonant blends (nd, nk, nt, mp). **Writing** • Write words in correct order to form simple sentences. • Write dictated words, phrases and sentences . • Use capital letters, full stops and question marks correctly. • Give basic personal information in writing (e.g. name, address, age, nationality, family information, etc.). • Express ideas in simple sentences. • Use correct spelling of words. • Connect sentences using simple coordinators, (e.g. 'and' and 'but'.) • Demonstrate good handwriting skills.
५. हाम्रा वरपरका सजीवहरु (Living things around us)	● जनावरको चालको तरिका बताउन ● जनावरका चालको अभिनय गर्न ● आफ्नो वरपर भएका जनावर र वनस्पतिका सामान्य रेखाङ्कन गर्न ● सजीव र निर्जीवबिच भिन्नता छुट्याउन ● विरुवाहरुलाई फलफूल, अन्नवाली र तरकारी			

	समूहमा छुट्याउन • रुख, बुट्यान र झारपातको सामान्य वर्णन गर्न • विभिन्न बिरुवाका भागहरू (जरा, डाँठ, पात, फूल र फल) पहिचान गर्न • बिरुवाका विभिन्न भागहरूको काम बताउन			
६. हाम्रो वातावरण (Our environment)	• घर तथा विद्यालय सफा राख्ने कार्यमा सहभागी हुन • वरपरको वातावरण फोहोर हुने कारणहरू बताउन • वरपरको वातावरण सफा राख्ने उपाय बताउन र वरपरको वातावरणको सरसफाइ कार्यमा सहभागी हुन • खेर गएका वा वरपर उपलब्ध सामग्रीहरु प्रयोग गरी विभिन्न नमुना संरचना निर्माण गर्न (जस्तै भवन, खेल्ने बस्तु, रोबोट) • आफ्नो गाउँ/टोलका सार्वजनिक सम्पत्तिहरूको सूची बनाउन र तिनीहरुको संरक्षण कार्यमा सहयोग गर्न • वरपरका वस्तु तथा घटनासम्बन्धी खोजमूलक साधारण प्रश्नहरू सोध्न • दैनिक जीवनमा हावा, पानी र माटोको उपयोगिता बताउन • पारदर्शक र अपारदर्शक, डुब्ने र उत्रने, घुल्ने र नघुल्ने बस्तुहरु छुट्याउन		**ध्वनि सचेतीकरण** • शब्दका सुरु, मध्य र अन्त्यमा रहेका वर्ण पहिचान गरी उच्चारण गर्न • अनुस्वार र चन्द्रबिन्दु प्रयोग भएका शब्दको शुद्ध उच्चारण गर्न **श्रव्य/दृश्यबोध** • दुई दृश्य अवस्थाको सम्बन्ध पहिचान गर्न • दृश्य सामग्रीको अवलोकन गरी प्रतिक्रिया व्यक्त गर्न **लेख्यवर्ण सचेतीकरण** • परिचित शब्दका सूची निर्माण गर्न • सूचीमा भएका शब्दको सुरु, मध्य र अन्त्यमा वर्ण जोडी वा छुट्याई नयाँ शब्द निर्माण गर्न • शब्दमा वर्ण थपी वा झिकी नयाँ शब्द निर्माण गर्न **शब्दभण्डार** • पठन सामग्री र अभ्यासका आधारमा पहिचान गरिएका नयाँ शब्दहरूलाई सार्थक वाक्यमा प्रयोग गर्न • दैनिक प्रयोग हुने शब्द, शीर्ष शब्द र विषयक्षेत्रगत शब्द प्रयोग गर्न **पठन प्रवाह** • हाउभाउ, गति र शुद्धतासहित गद्य रचना सस्वर र द्रुत पठन गर्न • हाउभाउ, गति, यति, लय र शुद्धतासहित पद्य रचना सस्वर, युगल, सामूहिक, स्वतन्त्र र द्रुत पठन गर्न **पठन बोध** • पाठसँग आफ्नो अनुभव मिले नमिलेको दाँजी साथी, समूह र अन्य व्यक्तिसँग छलफल गर्न • आफ्नो अनुभवका आधारमा निर्देशित विषयवस्तुको वर्णन गर्न • पाठगत सन्दर्भ र परिवेशका आधारमा छलफल तथा प्रश्नोत्तर गर्न • पढेका पाठका आधारमा घटनाक्रम तथा सार भन्न र लेख्न **लेखाइ** • दिइएको विषयवस्तुलाई क्रम मिलाई लेख्न • विषयवस्तुमा आधारित भई प्रश्नको उत्तर लेख्न • देखे, सुने र अनुभव गरेका विषयमा स्वतन्त्र रचना गर्न **कार्यमूलक व्याकरण** • पूर्णविराम, अल्पविराम, प्रश्नवाचक, विस्मयादिबोधक र उद्धरण चिह्नको प्रयोग गरी लिखित अभिव्यक्ति दिन • क्रियाका कालको प्रयोग गरी वाक्य निर्माण गर्न	**Language functions** Talking about weather Describing people and places Describing pictures Understanding and using numbers (twenty one to fifty) **Listening** • Identify individual sounds in words. • Comprehend words and simple expressions. • Respond to the audio or the teacher verbally and non-verbally. • Identify key information from a short speech or conversation. • Follow the message in short simple conversations. • Perform a variety of listening comprehension tasks. • Show an understanding of simple stories with visual clues. **Speaking** • Produce words, phrases, simple sentences with intelligible pronunciation. • Participate in short conversation with teachers and friends using simple English. • Describe familiar objects, persons and events using simple adjectives and adverbs. • Ask and answer short, simple questions. • Sing or recite a song/chant by listening to the teacher or an audio. • Talk about present and past. **Reading** • Recognize and read high frequency words including compound words. • Understand the meaning of grade appropriate words. • Perform rhymes and chants with appropriate rhyme and rhythm. • Read sentences and short paragraphs correctly. • Understand plurals (-s), verb tense, contractions and simple comparatives. • Show an understanding of

				different kinds of reading texts (stories, letters, etc.) • Retrieve specific information (names, number, etc) from reading texts. • Decode words correctly which have consonant digraphs in initial positions (th, sh, ch, wh), vowel digraphs (oo, ee, ea, oa, aw, ai, ay), initial consonant blends (sw, sn, sk, bl, br, ch, cl, cr, dr, fl, gl, ph, pl, pr, sh, sl, sm, sp, st, th, tr, tw, wh, qu), and final consonant blends (nd, nk, nt, mp). **Writing** • Write words in correct order to form simple sentences. • Write dictated words, phrases and sentences. • Use capital letters, full stops and question marks correctly. • Give basic personal information in writing (e.g. name, address, age, nationality, family information, etc.). • Express ideas in simple sentences. • Use correct spelling of words. • Connect sentences using simple coordinators, (e.g. 'and' and 'but'.) • Demonstrate good handwriting skills.
७. मेरो सरसामान (My belongings)				**Language function** Asking for and giving information about immediate possession **Listening** • Comprehend words and simple expressions. • Respond to the audio or the teacher verbally and non-verbally. • Identify key information from a short speech or conversation. • Follow the message in short simple conversations. • Perform a variety of listening comprehension tasks. • Show an understanding of simple stories with visual clues. **Speaking** • Produce words, phrases, simple sentences with intelligible pronunciation. • Participate in short conversation with teachers and friends using simple English. • Describe familiar objects, persons and events using simple adjectives and adverbs. • Ask and answer short, simple questions.

				• Sing or recite a song/chant by listening to the teacher or an audio. • Talk about present and past. **Reading** • Recognize and read high frequency words including compound words. • Understand the meaning of grade appropriate words. • Perform rhymes and chants with appropriate rhyme and rhythm. • Read sentences and short paragraphs correctly. • Understand plurals (-s), verb tense, contractions and simple comparatives. • Show an understanding of different kinds of reading texts (stories, letters, etc.) • Retrieve specific information (names, number, etc) from reading texts. • Decode words correctly which have consonant digraphs in initial positions (th, sh, ch, wh), vowel digraphs (oo, ee, ea, oa, aw, ai, ay), initial consonant blends (sw, sn, sk, bl, br, ch, cl, cr, dr, fl, gl, ph, pl, pr, sh, sl, sm, sp, st, th, tr, tw, wh, qu), and final consonant blends (nd, nk, nt, mp). **Writing** • Write words in correct order to form simple sentences. • Write dictated words, phrases and sentences. • Use capital letters, full stops and question marks correctly. • Express ideas in simple sentences. • Use correct spelling of words. • Use suffix -s/es to form plural nouns. • Connect sentences using simple coordinators, (e.g. 'and' and 'but'.) • Demonstrate good handwriting skills.
८. मेरो सिर्जना (My creation)	• राष्ट्रिय गान लय मिलाएर गाउन • कक्षागत गीत लय मिलाएर गाउन • पाठ्यपुस्तकमा भएका बालगीतहरू लय मिलाएर गाउन • आफूले जानेका स्थानीय गीतहरू लय मिलाएर गाउन • लयमा ताली बजाउन र स्थानीय गीतमा नृत्य गर्न	• ठोस वस्तुहरू (जस्तै : सिन्का, तार, बाँस, किला, बाँसका चोया, डोरी, आदि) को प्रयोग गरी त्रिभुज र चतुर्भुजका आकारहरू बनाउन • त्रिभुज, चतुर्भुज र वृत्तका आकारहरू ट्रेस गर्न • भुजा र कुनाका आधारमा त्रिभुज र चतुर्भुजको	**ध्वनि सचेतीकरण** • संयुक्त वर्ण प्रयोग भएका शब्द पहिचान गरी उच्चारण गर्न • हलन्त वर्ण प्रयोग भएका शब्द पहिचान गरी उच्चारण गर्न **श्रव्य/दृश्यबोध** • सञ्चारका क्रममा प्रचलित आकृति, रङ र सङ्केत चिह्नको प्रयोग गर्न • पाठ्यवस्तुको बोध गरी वर्णन गर्न **लेख्यवर्ण सचेतीकरण**	

	• आफूले सिकेका गीतहरू लय, ताल, भाव र चाल मिलाई एकल नृत्य गर्न • आफूले सिकेका गीतहरू लय, ताल, भाव र चाल मिलाई सामूहिक नृत्य गर्न • स्थानीय बाजाहरू बजाउने अभ्यास गर्न • आफ्नो गाउँ/टोलको सामान्य नक्सा कोरी खोला, नदी, पोखरी आदि देखाउन • आकार, स्वरूप र रङहरूको पुनरावृत्ति गरी सामान्य बुट्टाहरू बनाउन • माटो, पिठो आदिको प्रयोग गरी गोलो चेप्टो, बाटुलो, लाम्चो आदि आकारका बस्तु बनाउन • रिलिफ प्रिन्ट ब्लक (relief print block) को प्रयोग गरी विभिन्न रङहरूमा छपाइ गर्न	अवधारणा विकास गर्न	• शब्दमा प्रयोग भएका संयुक्त वर्ण जोड्न र छुट्याउन • शब्दमा प्रयोग भएका हलन्त व्यञ्जन र वर्ण सङ्केत पहिचान गरी प्रयोग गर्न **शब्दभण्डार** • सांस्कृतिक सन्दर्भमा प्रयोग हुने शब्द सङ्कलन गरी प्रयोग गर्न • दैनिक प्रयोग हुने शब्द, शीर्ष शब्द र विषयक्षेत्रगत शब्द प्रयोग गर्न **पठन प्रवाह** • हाउभाउ, गति र शुद्धतासहित गद्य रचना सस्वर र द्रुत पठन गर्न • हाउभाउ, गति, यति, लय र शुद्धतासहित पद्य रचना सस्वर, युगल, सामूहिक, स्वतन्त्र र द्रुत पठन गर्न **पठन बोध** • विभिन्न उद्देश्यका लागि पाठ पढी प्रश्नोत्तर गर्न • पाठका विषयवस्तुसँग मिल्दाजुल्दा अन्य विषयवस्तुका आधारमा वर्णन गर्न • पाठगत सन्दर्भ पहिचान गरी अर्थ वा आशय बोध गर्न **लेखाइ** • दिइएका बुँदाका आधारमा अनुच्छेद निर्माण गर्न • रुचिका विषयक्षेत्र वा शीर्षकमा आधारित भई स्वतन्त्र लेखन गर्न **कार्यमूलक व्याकरण** • लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदर मिलाई मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन • क्रियाका कालअनुसारका वाक्यको प्रयोग गरी मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन	
९. हाम्रो संकृति (Our culture)	• आफ्ना चाडपर्वमा लगाइने पोसाक पहिचान गर्न र चाडपर्वहरूमा सहभागी हुन • परिचित व्यक्तिसँग आवश्यक सहयोग लिन र दिन • आफ्ना समुदायका संकारहरु (दशैं, तिहार, छट, क्रिसमस, इद, विभिन्न जात्रा आदि) को अवस्था झल्कने सामान्य रेखाङ्कन गर्न • राष्ट्रिय चिह्नहरूका वर्णन गर्न		**ध्वनि सचेतीकरण** • संयुक्त तथा हलन्त वर्ण प्रयोग भएका शब्द पहिचान गरी उच्चारण गर्न • विषयवस्तु, पात्र र घटनासम्बन्धी मौखिक वर्णन सुन्न र सुनाउन **श्रव्य/दृश्यबोध** • सञ्चारका क्रममा प्रचलित आकृति, रङ र सङ्केत चिह्नको प्रयोग गर्न • निर्धारित पाठ्यसामग्री, चित्र र पत्रपत्रिका पढी बोध गर्न • पाठ सुनी विषयवस्तु वर्णन गर्न **लेख्यवर्ण सचेतीकरण** • संयुक्त व्यञ्जन वर्णको उच्चारण गरी लेख्य स्वरूप चिन्न र लेख्न • शब्दमा संयुक्त वर्णहरूको पहिचान गरी लेख्न **शब्दभण्डार** • पढेका र अनुभव गरेका आधारमा शब्द पहिचान गरी नयाँ शब्दहरूलाई सार्थक वाक्यमा प्रयोग गर्न • दैनिक प्रयोग हुने शब्द, शीर्ष शब्द र विषयक्षेत्रगत शब्द प्रयोग गर्न **पठन प्रवाह** • हाउभाउ, गति र शुद्धतासहित गद्य रचना सस्वर र द्रुत पठन गर्न • हाउभाउ, गति, यति, लय र	**Language functions** Talking about months of the year Talking about jobs **Listening** • Comprehend words and simple expressions. • Respond to the audio or the teacher verbally and non-verbally. • Identify key information from a short speech or conversation. • Follow the message in short simple conversations. • Perform a variety of listening comprehension tasks. • Show an understanding of simple stories with visual clues. **Speaking** • Produce words, phrases, simple sentences with intelligible pronunciation. • Participate in short conversation with teachers and friends using simple English. • Describe familiar objects,

			शुद्धतासहित पद्य रचना सस्वर, युगल, सामूहिक, स्वतन्त्र र द्रुत पठन गर्न **पठन बोध** • विभिन्न उद्देश्यका लागि पढी प्रतिक्रिया दिन • विषयवस्तुमा आधारित भई प्रश्नोत्तर गर्न • पाठका विषयवस्तु जस्तै वा समान अन्य विषयवस्तुका आधारमा आफ्नो अनुभव वर्णन गर्न • प्राप्त सूचना तथा सामग्रीका आधारमा अर्थबोध गरी वर्णन गर्न **लेखाइ** • दिइएका वाक्य तथा अनुच्छेदको अनुलेखन र श्रुतिलेखन गर्न • रुचिका विषयक्षेत्र वा शीर्षकमा आधारित भई स्वतन्त्र लेखन गर्न **कार्यमूलक व्याकरण** • पदसङ्गति मिलाई मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन • क्रियाका कालअनुसारका वाक्यको प्रयोग गरी मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन	persons and events using simple adjectives and adverbs. • Ask and answer short, simple questions. • Sing or recite a song/chant by listening to the teacher or an audio. • Talk about present and past. **Reading** • Recognize and read high frequency words including compound words. • Understand the meaning of grade appropriate words. • Perform rhymes and chants with appropriate rhyme and rhythm. • Read sentences and short paragraphs correctly. • Understand plurals (-s), verb tense, contractions and simple comparatives. • Show an understanding of different kinds of reading texts (stories, letters, etc.) • Retrieve specific information (names, number, etc) from reading texts. • Decode words correctly which have consonant digraphs in initial positions (th, sh, ch, wh), vowel digraphs (oo, ee, ea, oa, aw, ai, ay), initial consonant blends (sw, sn, sk, bl, br, ch, cl, cr, dr, fl, gl, ph, pl, pr, sh, sl, sm, sp, st, th, tr, tw, wh, qu), and final consonant blends (nd, nk, nt, mp). **Writing** • Write words in correct order to form simple sentences. • Write dictated words, phrases and sentences. • Use capital letters, full stops and question marks correctly. • Express ideas in simple sentences. • Use correct spelling of words. • Use suffix -s/es to form plural nouns. • Use present (with/without -s/es) and regular past (-ed) forms of verbs. • Connect sentences using simple coordinators, (e.g. 'and' and 'but'.) • Demonstrate good handwriting skills.
१०. सञ्चार प्रविधि र बजार (Communication technology and market)	• विभिन्न सञ्चार माध्यमहरूमार्फत सूचना प्राप्त गर्न • प्राप्त सूचना आदानप्रदान गर्न • सञ्चारका साधनहरूको	• रु. १००० सम्मका सिक्का तथा नोट चिन[illegible] • रूपान्तर गर्न नपर्ने मुद्रासम्बन्धी जोड र घटाउ गर्न	**ध्वनि सचेतीकरण** • शब्द शब्द जोडेर वा छुट्याएर उच्चारण गर्न • अनुमान र कल्पना गरी मौखिक वर्णन गर्न **श्रव्य/दृश्यबोध**	**Language function** Asking and giving information **Listening** • Comprehend words and simple expressions. • Respond to the audio or the

	प्रयोग गर्दा अपनाउनुपर्ने सुरक्षाका उपायहरू बताउन • सञ्चारका साधनहरूको प्रयोग गर्दा अपनाउनुपर्ने सुरक्षाका उपायहरूप्रति सचेत रहन • आफ्नो गाउँ/नगरमा उत्पादित तथा निर्मित वस्तुहरूको पहिचान गर्न • परिवारको आम्दानीका स्रोतहरू पहिचान गर्न • घर तथा विद्यालयमा प्रयोग गरिने सामग्रीको प्रयोग बताउन • घर तथा विद्यालयमा प्रयोग गरिने सामग्रीको प्रयोगमा मितव्ययीता अपनाउन	• दिइएको तालिकाबाट जानकारी लिन दिन • दिइएको चित्रग्राफबाट सदस्यहरूको सङ्ख्या गनेर तालिकामा प्रस्तुत गर्न	• सञ्चारका क्रममा प्रचलित आकृति, रङ र सङ्केत चिह्नको प्रयोग गर्न • निर्धारित पाठ्यसामग्री, चित्र र पत्रपत्रिका पढी बोध गर्न • पाठ सुनी विषयवस्तु वर्णन गर्न **लेख्यवर्ण सचेतीकरण** • दुईओटा शब्द जोडेर वा छुट्याएर शब्द भन्न र लेख्न • शब्दको उच्चारणसहित पढ्न र लेख्न **शब्दभण्डार** • मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्तिका क्रममा स्थानीय रूपमा प्रचलित शब्दहरूको प्रयोग गर्न • दैनिक प्रयोग हुने शब्द, शीर्ष शब्द र विषयक्षेत्रगत शब्द प्रयोग गर्न **पठन प्रवाह** • शब्द शब्द जोडी बनेका सिङ्गो शब्द प्रयोग भएका पाठ पढ्न • पाठमा दिइएका शब्दको परिभाषा, उदाहरण, तुलनाबोधक शब्द र विपरीत अर्थबोधक शब्द बुझेर पढ्न **पठन बोध** • विभिन्न उद्देश्यका लागि पाठ पढी प्रतिक्रिया दिन र प्रश्न निर्माण गर्न • पाठका विषयवस्तु जस्तै वा समान अन्य विषयवस्तुका आधारमा आफ्नो अनुभव वर्णन गर्न • पात्र परिवर्तनसहित कथा निर्माण गर्न **लेखाइ** • दिइएका वाक्य तथा अनुच्छेदको अनुलेखन तथा श्रुतिलेखन गर्न • रुचिका विषयक्षेत्र वा शीर्षकमा आधारित भई स्वतन्त्र लेखन गर्न **कार्यमूलक व्याकरण** • लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदरको सङ्गति मिलाई मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन • पूर्णविराम, अल्पविराम, प्रश्नवाचक, विस्मयादिबोधक र उद्धरण चिह्नको प्रयोग गरी लिखित अभिव्यक्ति दिन • क्रियाका कालअनुसारका वाक्यको प्रयोग गरी मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन	teacher verbally and non-verbally. • Identify key information from a short speech or conversation. • Follow the message in short simple conversations. • Perform a variety of listening comprehension tasks. • Show an understanding of simple stories with visual clues. **Speaking** • Decode phonetically regular and irregular words using letter sound knowledge, e.g. rat, too, blank, house, have, said, where, etc. • Produce words, phrases, simple sentences with intelligible pronunciation. • Participate in short conversation with teachers and friends using simple English. • Describe familiar objects, persons and events using simple adjectives and adverbs. • Ask and answer short, simple questions. • Sing or recite a song/chant by listening to the teacher or an audio. • Talk about present and past. **Reading** • Recognize and read high frequency words including compound words. • Understand the meaning of grade appropriate words. • Perform rhymes and chants with appropriate rhyme and rhythm. • Read sentences and short paragraphs correctly. • Understand plurals (-s), verb tense, contractions and simple comparatives. • Show an understanding of different kinds of reading texts (stories, letters, etc.) • Retrieve specific information (names, number, etc) from reading texts. • Decode words correctly which have consonant digraphs in initial positions (th, sh, ch, wh), vowel digraphs (oo, ee, ea, oa, aw, ai, ay), initial consonant blends (sw, sn, sk, bl, br, ch, cl, cr, dr, fl, gl, ph, pl, pr, sh, sl, sm, sp, st, th, tr, tw, wh, qu), and final consonant blends (nd, nk, nt, mp). **Writing** • Write words in correct order to form simple sentences.

				• Write dictated words, phrases and sentences. • Use capital letters, full stops and question marks correctly. • Express ideas in simple sentences. • Use correct spelling of words. • Use suffix -s/es to form plural nouns. • Connect sentences using simple coordinators, (e.g. 'and' and 'but'.) • Demonstrate good handwriting skills.
११. फलफूल र तरकारी (Fruits and vegetables)				**Language function** Describing objects **Listening** • Comprehend words and simple expressions. • Respond to the audio or the teacher verbally and non-verbally. • Identify key information from a short speech or conversation. • Follow the message in short simple conversations. • Perform a variety of listening comprehension tasks. • Show an understanding of simple stories with visual clues. **Speaking** • Produce words, phrases, simple sentences with intelligible pronunciation. • Participate in short conversation with teachers and friends using simple English. • Describe familiar objects, persons and events using simple adjectives and adverbs. • Ask and answer short, simple questions. • Sing or recite a song/chant by listening to the teacher or an audio. • Talk about present and past. **Reading** • Recognize and read high frequency words including compound words. • Understand the meaning of grade appropriate words. • Perform rhymes and chants with appropriate rhyme and rhythm. • Read sentences and short paragraphs correctly. • Understand plurals (-s), verb tense, contractions and simple comparatives. • Show an understanding of different kinds of reading texts (stories, letters, etc.) • Retrieve specific information

				(names, number, etc) from reading texts. • Decode words correctly which have consonant digraphs in initial positions (th, sh, ch, wh), vowel digraphs (oo, ee, ea, oa, aw, ai, ay), initial consonant blends (sw, sn, sk, bl, br, ch, cl, cr, dr, fl, gl, ph, pl, pr, sh, sl, sm, sp, st, th, tr, tw, wh, qu), and final consonant blends (nd, nk, nt, mp). **Writing** • Write words in correct order to form simple sentences. • Write dictated words, phrases and sentences. • Use capital letters, full stops and question marks correctly. • Use correct spelling of words. • Use suffix -s/es to form plural nouns. • Connect sentences using simple coordinators, (e.g. 'and' and 'but'.) • Demonstrate good handwriting skills.
१२. रुचि र बानी (Hobbies and interests)			**ध्वनि सचेतीकरण** • संयुक्त र जोडेमोडेका व्यञ्जन ध्वनि पहिचान गरी उच्चारण गर्न • अनुमान र कल्पना गरी मौखिक वर्णन गर्न **श्रव्य/दृश्यबोध** • सञ्चारका क्रममा प्रचलित आकृति, रङ र सङ्केत चिह्नको प्रयोग गर्न • निर्धारित पाठ्यसामग्री, चित्र र पत्रपत्रिका पढी बोध गर्न **लेख्यवर्ण सचेतीकरण** • संयुक्त व्यञ्जन वर्णको उच्चारण गरी लेख्य स्वरूप चिन्न र लेख्न • शब्दमा संयुक्त वर्णहरूको पहिचान गरी लेख्न **शब्दभण्डार** • आफ्नो अनुभव र व्यवहारका आधारमा पहिचान गरिएका नयाँ शब्दहरूलाई सार्थक वाक्यमा प्रयोग गर्न • दैनिक प्रयोग हुने शब्द, शीर्ष शब्द र विषयक्षेत्रगत शब्द प्रयोग गर्न **पठन प्रवाह** • हाउभाउ, गति र शुद्धतासहित गद्य रचना सस्वर र द्रुत पठन गर्न • हाउभाउ, गति, यति, लय र शुद्धतासहित पद्य रचना सस्वर, युगल, सामूहिक, स्वतन्त्र र द्रुत पठन गर्न **पठन बोध** • प्रश्नोत्तर तथा विभिन्न उद्देश्यका लागि पढी प्रतिक्रिया व्यक्त गर्न • पाठका विषयवस्तु जस्तै वा समान अन्य विषयवस्तुका आधारमा आफ्नो अनुभव वर्णन गर्न • पाठगत सन्दर्भ पहिचान गरी अर्थ वा आशय बोध गर्न • विषयवस्तुका आधारमा प्रश्नोत्तर गर्न **लेखाइ** • दिइएका वाक्य तथा अनुच्छेदको	**Language function** Expressing likes and dislikes **Listening** • Comprehend words and simple expressions. • Respond to the audio or the teacher verbally and non-verbally. • Identify key information from a short speech or conversation. • Follow the message in short simple conversations. • Perform a variety of listening comprehension tasks. • Show an understanding of simple stories with visual clues. **Speaking** • Produce words, phrases, simple sentences with intelligible pronunciation. • Participate in short conversation with teachers and friends using simple English. • Ask and answer short, simple questions. • Sing or recite a song/chant by listening to the teacher or an audio. • Talk about present and past. **Reading** • Recognize and read high frequency words including compound words. • Understand the meaning of grade appropriate words. • Perform rhymes and chants with appropriate rhyme and rhythm.

			अनुलेखन गर्न • रुचिका विषयक्षेत्र वा शीर्षकमा आधारित भई स्वतन्त्र लेखन गर्न **कार्यमूलक व्याकरण** • पूर्णविराम, अल्पविराम, प्रश्नवाचक, विस्मयादिबोधक र उद्धरण चिह्नको प्रयोग गरी लिखित अभिव्यक्ति दिन • क्रियाका कालअनुसारका वाक्यको प्रयोग गरी मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन	• Read sentences and short paragraphs correctly. • Understand plurals (-s), verb tense, contractions and simple comparatives. • Show an understanding of different kinds of reading texts (stories, letters, etc.) • Retrieve specific information (names, number, etc) from reading texts. • Decode words correctly which have consonant digraphs in initial positions (th, sh, ch, wh), vowel digraphs (oo, ee, ea, oa, aw, ai, ay), initial consonant blends (sw, sn, sk, bl, br, ch, cl, cr, dr, fl, gl, ph, pl, pr, sh, sl, sm, sp, st, th, tr, tw, wh, qu), and final consonant blends (nd, nk, nt, mp). **Writing** • Write words in correct order to form simple sentences. • Write dictated words, phrases and sentences. • Use capital letters, full stops and question marks correctly. • Express ideas in simple sentences. • Use correct spelling of words. • Connect sentences using simple coordinators, (e.g. 'and' and 'but'.) • Demonstrate good handwriting skills.
१३. हाम्रो वरपरको संसार (Our immediate world)	• विभिन्न किसिमका मौसमका विशेषताहरू पहिचान गर्न • विभिन्न प्रकारका मौसम अनुकूल आफ्नो हेरचाह गर्न • चित्र हेरी भौगोलिक स्वरूप पहिचान गर्न • आफ्नो टोल, समुदाय र त्यस वरिपरिको भौगोलिक स्वरूप अवलोकन गरी विवरण दिन • हावा र पानीका भौतिक गुणहरू पहिचान गर्न • पानीका स्रोतहरू पहिचान गर्न • दैनिक जीवनमा पानीको महत्व बताउन • दैनिक जीवनमा हावाको प्रयोगको पहिचान गर्न • त्रिभुज, चतुर्भुज, वर्गाकार तथा आयताकारमा कागज पट्याउन • कागजबाट विभिन्न आकृतिका वस्तुहरू बनाउन		**ध्वनि सचेतीकरण** • मूल शब्दका अगाडि एवम् पछाडि आएका ध्वनि जोडेर र छुट्याएर भन्न • शब्दको उच्चारणसहित पढ्न र लेख्न **श्रव्य/दृश्यबोध** • दृश्य सामग्रीका बारेमा प्रतिक्रिया दिन • निर्धारित पाठ्यसामग्री, चित्र र पत्रपत्रिका पढी बोध गर्न **लेख्यवर्ण सचेतीकरण** • शब्दका अगाडि एवम् पछाडि आएका सर्ग चिन्न र भन्न • शब्दका अगाडि एवम् पछाडि आएका सर्ग छुट्याउन तथा जोडेर शब्द बनाउन **शब्दभण्डार** • सम्मानबोधक शब्दको प्रयोग गर्न • दैनिक प्रयोग हुने शब्द, शीर्ष शब्द र विषयक्षेत्रगत शब्द प्रयोग गर्न **पठन प्रवाह** • सर्गयुक्त शब्द प्रयोग भएका पाठ पढ्न • पाठमा दिइएका शब्दको परिभाषा, उदाहरण, तुलनाबोधक शब्द र विपरीत अर्थबोधक शब्द बुझेर पढ्न **पठन बोध**	

	• स्थानीय क्षेत्रमा उपलब्ध सामग्रीबाट रङ बनाउन • स्थानीय क्षेत्रमा उपलब्ध सामग्रीबाट बनाइएका रङहरूको प्रयोग गरी कागजमा चित्र बनाउन		• पाठगत सन्दर्भ र परिवेशका आधारमा छलफल र प्रश्नोत्तर गर्न • परिवेशगत, पात्रगत र घटनागत सन्दर्भ पहिचान र तुलना गर्न • पात्र परिवर्तनसहित कथा निर्माण गर्न **लेखाइ** • पाठबारे लिखित प्रतिक्रिया दिन • दिइएका शीर्षक तथा विषयवस्तुका आधारमा स्वतन्त्र लेखन गर्न **कार्यमूलक व्याकरण** • लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदरको सङ्गति मिलाई मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन • पूर्णविराम, अल्पविराम, प्रश्नवाचक, विस्मयादिबोधक र उद्धरण चिह्न प्रयोग गरी लिखित अभिव्यक्ति दिन • क्रियाका कालअनुसारका वाक्यको प्रयोग गरी मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन	
१४. चरा र जनावर (Birds and animals)				**Language functions** Retelling stories Expressing ability **Listening** • Comprehend words and simple expressions. • Respond to the audio or the teacher verbally and non-verbally. • Identify key information from a short speech or conversation. • Follow the message in short simple conversations. • Perform a variety of listening comprehension tasks. • Show an understanding of simple stories with visual clues. **Speaking** • Produce words, phrases, simple sentences with intelligible pronunciation. • Participate in short conversation with teachers and friends using simple English. • Describe familiar objects, persons and events using simple adjectives and adverbs. • Ask and answer short, simple questions. • Sing or recite a song/chant by listening to the teacher or an audio. • Talk about present and past. **Reading** • Recognize and read high frequency words including compound words. • Understand the meaning of grade appropriate words. • Perform rhymes and chants with appropriate rhyme and rhythm. • Read sentences and short paragraphs correctly. • Understand plurals (-s), verb

				tense, contractions and simple comparatives. • Show an understanding of different kinds of reading texts (stories, letters, etc.) • Retrieve specific information (names, number, etc) from reading texts. • Decode words correctly which have consonant digraphs in initial positions (th, sh, ch, wh), vowel digraphs (oo, ee, ea, oa, aw, ai, ay), initial consonant blends (sw, sn, sk, bl, br, ch, cl, cr, dr, fl, gl, ph, pl, pr, sh, sl, sm, sp, st, th, tr, tw, wh, qu), and final consonant blends (nd, nk, nt, mp). **Writing** • Write words in correct order to form simple sentences. • Write dictated words, phrases and sentences. • Use capital letters, full stops and question marks correctly. • Express ideas in simple sentences. • Use correct spelling of words. • Use suffix -s/es to form plural nouns. • Connect sentences using simple coordinators, (e.g. 'and' and 'but'.) • Demonstrate good handwriting skills.
१५. हाम्रा क्रियाकलाप (our activities)			**ध्वनि सचेतीकरण** • शब्द शब्द मिलेर बनेका शब्द पहिचान गरी उच्चारण गर्न • दुई शब्द मिली बनेका शब्दका सार्थक शब्दहरू जोड्न र छुट्याउन **श्रव्य/दृश्यबोध** • दृश्य सामग्रीका बारेमा प्रतिक्रिया दिन • निर्धारित पाठ्यसामग्री, चित्र र पत्रपत्रिका पढी बोध गर्न **लेख्यवर्ण सचेतीकरण** • दुई शब्द मिली बनेका शब्दका सार्थक शब्दहरू जोडेर र छुट्याएर लेख्न • शब्दको उच्चारणसहित पढ्न र लेख्न **शब्दभण्डार** • विभिन्न पाठ्यसामग्री पढी शब्दसूची निर्माण गर्न • दैनिक प्रयोग हुने शब्द, शीर्ष शब्द र विषयक्षेत्रगत शब्दको प्रयोग गर्न **पठन प्रवाह** • शब्द शब्द जोडी बनेका सिङ्गो शब्द प्रयोग भएका पाठ पढ्न • पाठमा दिइएका शब्दको परिभाषा, उदाहरण, तुलनाबोधक शब्द र विपरीत अर्थबोधक शब्द बुझेर पढ्न **पठन बोध** • पाठको सुरु, बिच र अन्त्यका मुख्य मुख्य घटना बताउन • पाठलाई मौलिक शब्दमा भन्न र लेख्न • प्रश्नोत्तर तथा विभिन्न उद्देश्यका लागि पाठ पढी प्रतिक्रिया व्यक्त गर्न **लेखाइ**	

			• पाठबारे लिखित प्रतिक्रिया दिन • दिइएका शीर्षक तथा विषयवस्तुका आधारमा स्वतन्त्र लेखन गर्न **कार्यमूलक व्याकरण** • लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदरको सङ्गति मिलाई मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन • पूर्णविराम, अल्पविराम, प्रश्नवाचक, विस्मयादिबोधक र उद्धरण चिह्नको प्रयोग गरी लिखित अभिव्यक्ति दिन • क्रियाका कालअनुसारका वाक्यको प्रयोग गरी मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन	
१६. सङ्ख्याको ज्ञान		• देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा १००० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई स्थानमान तालिकामा प्रस्तुत गर्न, स्थानमान भन्न, पढ्न र लेख्न • १०० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार अक्षरमा पढ्न र लेख्न		
१७. गणितका आधारभूत क्रिया		• योगफल १,००० सम्म आउने तीन अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूको जोड गर्न • तीनअङ्कसम्मको सङ्ख्याको घटाउ गर्न • १० सम्मको गुणन तालिका निर्माण गर्न • १० सम्मको गुणनतालिकामा आधारित रहेर दुई अङ्कसम्मको सङ्ख्यालाई १० सम्मको सङ्ख्याले निशेष भाग जाने भाग गर्न		
१८. नाप				

तालिका २३ : पाठ्यक्रमको एकीकृत संरचनामा कक्षागत सिकाइ उपलब्धिको विस्तृतीकरण (कक्षा ३)

कक्षा ३

विषयक्षेत्र	हाम्रो सेरोफेरो	गणित	नेपाली	अङ्ग्रेजी
१. म र मेरो परिवार (Me and my family)	• आफु बसेको वडाको सामान्य परिचय दिन • समुदायका विभिन्न व्यक्तिहरूले गर्ने श्रमको पहिचान गर्न • समुदायका विभिन्न व्यक्तिहरूले गर्ने श्रमको सम्मान गर्न • समुदायका काममा आफूले सकेको सहयोग गर्न • नातेदार र पाहुनाहरूको सत्कार		**ध्वनि सचेतीकरण** • पारिवारिक, विद्यालयीय र सामाजिक गतिविधिमा प्रयोग हुने शब्द पहिचान र उच्चारण गर्न • कुराकानी, संवाद, अन्तरक्रिया र प्रश्नोत्तरका आधारमा भाषिक सञ्चार गर्न **श्रव्य/दृश्यबोध** • शब्दका सुरु र अन्त्यका वर्ण छुट्याएर र जोडेर पढ्न तथा लेख्न • वस्तु र चित्रका नाम भन्न र लेख्न **लेख्यवर्ण सचेतीकरण**	**Language functions** Greeting and leave taking Talking about occupations Talking about home and family **Listening** • Recognize, identify and produce rhyming words. e.g. near →here. • Listen and respond to a wide variety of spoken stimuli (words, sentences, questions, instructions, etc.) both verbally

	गर्न • आफु र परिवारका सदस्यहरूको नाता सम्बन्ध बताउन • आफ्ना पारिवारिक पृष्ठभूमि बताउन (पुर्खा, पुस्तागत) • परिवारको काममा आफूले सकेको सहयोग गर्न • विभिन्न प्रकारका खानेकुराको स्रोत पहिचान गर्न • विभिन्न प्रकारका खानेकुराको स्रोत वर्गीकरण र प्रयोग गर्न • आफ्नो शारीरिक स्वास्थ्यप्रति सचेत रहन • साकाहारी र मांसाहारी पौष्टिक खानेकुराको पहिचान र प्रयोग गर्न • हात समाइ लखेटेर खेलिने खेलहरु खेल्न • छोटो दुरी हिँड्न र ससाना उचाइ नाघ्न • विभिन्न तरिकाले हप गर्न • साइड स्किपिङ र घुमेको डोरीमा स्किपिङ गर्न • सानो तौलका बलहरू निश्चित दिशामा फ्याक्न • ताँती र पङ्क्तिमा ठिकसँग उभिन र सामूहिक रूपमा कदम मिलाएर हिँड्न • पाठ्यपुस्तकमा भएका कथा वस्तुहरूलाई सरल किसिमले अभिनय गर्न • आफू, समूह र शिक्षक निर्मित कथाहरूमा आधारित खेलहरू खेल्न • साधारण उपकरणको आवश्यकताअनुसार मापनका लागि प्रयोग गर्न, परीक्षण गर्न र निष्कर्ष दिन • आफूले सिकेका गीतहरूलाई ताल र भाव मिलाई समूहमा साधारण नृत्य गर्न • गोलो, च्याप्टो, बाटुलो र लाम्चो आकारलाई जोडेर विभिन्न प्रकारका आकृति बनाउन • दैनिक जीवनमा प्रयोग हुने सरसमानको		• श्रव्यदृश्य सामग्रीबाट सूचना तथा जानकारी लिन र दिन • श्रव्यदृश्य सामग्रीको समीक्षा गर्न **शब्दभण्डार** • निर्देशित शब्दका वर्णहरू प्रयोग गरी नयाँ शब्दहरू निर्माण गर्न • पाठमा पढेका शब्दको अर्थबोध गरी उही अर्थ दिने अरू शब्दहरू खोज्न • निर्देशित शब्दहरूलाई अर्थ खुल्ने गरी वाक्यमा प्रयोग गर्न **पठन प्रवाह** • निर्धारित समयभित्र शब्द, वाक्य तथा अनुच्छेद पढ्न • आशय र भावअनुकूल हाउभाउ, गति र शुद्धतासहित पाठ पढ्न • सन्दर्भ सामग्री पढी पढाइको गति बढाउन **पठन बोध** • शीर्षक, चित्र र पूर्वज्ञान, पदावली र वाक्यका आधारमा स्वतन्त्र अनुमान गर्न • निर्धारित पाठ पढेर धारणा निर्माण गर्न • पाठगत सन्दर्भ र परिवेशका आधारमा छलफल र प्रश्नोत्तर गर्न **लेखाइ** • शब्द, वाक्य र अनुच्छेद लेख्न • पाठसँग सम्बन्धित प्रश्नका उत्तर लेख्न **कार्यमूलक व्याकरण** • लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदरको सङ्गति मिलाई मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन • पूर्णविराम, अल्पविराम, प्रश्नवाचक, विस्मयादिबोधक र उद्धरण चिह्नको प्रयोग गरी लिखित अभिव्यक्ति दिन • क्रियाका कालअनुसारका वाक्यको प्रयोग गरी मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन	and non-verbally. • Follow the message in short simple conversations. • Identify key information from a short speech or conversation. • Find out specific information (names, dates, time, etc) from different kinds of simple spoken language. • Perform a variety of listening comprehension tasks. • Listen and comprehend a range of songs and stories with a variety of visual clues. **Speaking** • Produce words, phrases, simple sentences with intelligible pronunciation. • Participate in short conversations. • Sing or recite a song/chant by listening to the teacher or an audio. **Reading** • Recognise silent letters, e.g. e (home), b (comb), k (knee), gh (right), w (write), t (often), l (walk), etc. • Read multi-syllabic words composed of roots, prefixes, and suffixes. • Read common abbreviations (e.g., Dr., Mr., AM, and PM). • Perform rhymes and chants with appropriate rhyme and rhythm. • Read short texts silently and retrieve specific information (name, number, etc.). • Guess the meaning of unfamiliar words from contexts. • Consult dictionary to find out the meaning of words. • Retrieve required information from para-orthographic texts such as charts, tables, graphs and maps. • Read poems and short stories for pleasure. **Writing** • Use capital letters, full stops and question marks correctly. • Connect sentences using simple coordinators (e.g. and, but, because). • Write in a simple paragraph about oneself, people, places and things. • Use correct spelling of words. • Use present (with/without -s/es)

	रेखाङ्कन गर्न			and regular past (-ed) forms of verbs • Use words in meaningful sentences. • Demonstrate good handwriting skills.
२. मेरो दैनिक जीवन (My daily life)	• शिक्षक र समूह नेताको निर्देशनमा आधारभूत योग अभ्यास (भुजंगासन, पद्मासन, ताडासन, अर्धचन्द्रासन) गर्न • भकुन्डो भुईंमा उफार्न, फाल्न र समाउन • कुर्कुच्चा र पञ्जाले हिड्ने अभ्यास गर्न • ठाडो वस्तुमा चढ्ने, झर्ने र वारमा झुन्डिने अभ्यास गर्न • शरीरका अङ्गहरू सफा राख्ने बानीको विकास गर्न • चर्पी तथा धारा र वरपरको वातावरण सफा राख्न र पिउने पानी सुरक्षित राख्न • रोग लाग्नबाट बच्न र स्वस्थकर बानी अवलम्बन गर्न • शरीरका लागि आराम, निद्रा र व्यायामको सन्तुलन मिलाउन • दैनिक जीवनमा विद्युत्को उपयोगीता उल्लेख गर्न • विद्युत्को प्रयोगमा सावधानी अपनाउन • चुम्बकको प्रयोग गरी चुम्बकीय र अचुम्बकीय पदार्थ छुट्याउन • ध्वनि प्रदूषण र मानव जीवनमा यसको असर सम्बन्धमा सचेत हुन	• घडी हेरी घण्टा, मिनेट र सेकेन्डमा समय भन्न र लेख्न • समयका एकाइहरू बिचको सम्बन्ध भन्न र लेख्न (वर्ष, महिना, हप्ता, दिन, घण्टा, मिनेट र सेकेन्ड) • कुनै काममा लागेको समय पत्ता लगाउन	**ध्वनि सचेतीकरण** • कुराकानी, संवाद, अन्तरक्रिया र प्रश्नोत्तरका आधारमा भाषिक सञ्चार गर्न • बालगीत, बालकविता, बालकथा तथा सूचनामूलक पाठ सुनी आफ्नै शब्दमा पुनर्कथन गर्न **श्रव्य/दृश्यबोध** • श्रव्यदृश्य सामग्रीबाट सूचना तथा जानकारी लिन र दिन • श्रव्यदृश्य सामग्रीको समीक्षा गर्न **लेख्यवर्ण सचेतीकरण** • शब्दका सुरु र अन्त्यका वर्ण छुट्याएर र जोडेर पढ्न तथा लेख्न • वस्तु र चित्रका नाम भन्न र लेख्न **शब्दभण्डार** • निर्देशित शब्दका वर्णहरू प्रयोग गरी नयाँ शब्दहरू निर्माण गर्न • पाठमा पढेका शब्दको अर्थबोध गरी उल्टो अर्थ दिने अरू शब्दहरू खोज्न • निर्देशित शब्दहरूलाई अर्थ खुल्ने गरी वाक्यमा प्रयोग गर्न **पठन प्रवाह** • निर्धारित समयभित्र शब्द, वाक्य तथा अनुच्छेद पढ्न • आशय र भावअनुकूल हाउभाउ, गति र शुद्धतासहित पाठ पढ्न • सन्दर्भ सामग्री पढी पढाइको गति बढाउन **पठन बोध** • अनुमान तथा धारणा मिले नमिलेको छुट्याई सुधार गर्न • अनुमान योग्य र सूचनामूलक पाठहरू पढेर शाब्दिक, तार्किक र वर्णनात्मक प्रश्नोत्तर गर्न **लेखाइ** • विषयवस्तुका आधारमा शब्दभरण गरी वाक्य पूरा गर्न • पाठगत प्रश्नोत्तर, बुँदा टिपोट र भाव विस्तार गर्न • रुचिका विषयक्षेत्र वा शीर्षकमा आधारत भई स्वतन्त्र लेखन गर्न **कार्यमूलक व्याकरण** • लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदरको सङ्गति मिलाई मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन • पूर्णविराम, अल्पविराम, प्रश्नवाचक, विस्मयादिबोधक र उद्धरण चिह्नको प्रयोग गरी लिखित अभिव्यक्ति दिन • क्रियाका कालअनुसारका वाक्यको प्रयोग गरी मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन	**Language functions** Talking about future Apologizing Telling the time **Listening** • Recognize, identify and produce rhyming words. e.g. near →here. • Comprehend words and simple expressions. • Listen and respond to a wide variety of spoken stimuli (words, sentences, questions, instructions, etc.) both verbally and non-verbally. • Identify key information from a short speech or conversation. • Find out specific information (names, dates, time, etc) from different kinds of simple spoken language. • Listen in order to participate in a variety of short conversations. • Perform a variety of listening comprehension tasks. **Speaking** • Produce words, phrases, simple sentences with intelligible pronunciation. • Ask and answer a range of questions. • Talk about present, past and future events. • Sing or recite a song/chant by listening to the teacher or an audio. **Reading** • Perform rhymes and chants with appropriate rhyme and rhythm. • Read short texts silently and retrieve specific information (name, number, etc.). • Guess the meaning of unfamiliar words from contexts. • Read poems and short stories for pleasure. **Writing** • Use capital letters, full stops and question marks correctly. • Connect sentences using simple coordinators (e.g. and, but, because). • Write simple stories through completion, matching with

				pictures or ordering. • Use correct spelling of words. • Use regular and irregular plural nouns. • Arrange words in alphabetical order. • Use words in meaningful sentences. • Demonstrate good handwriting skills.
३. हाम्रो समुदाय (Our Community)	• छरछिमेकको काममा आफूले सकेको सहयोग गर्न • आफ्नो वडाका सामाजिक काममा सहभागी हुन र समाजसेवीहरुको सम्मान गर्न • जेष्ठ नागरिक, असहाय तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई सम्मान गर्न र सहयोग गर्न • घरपरिवार र साथीसाथीमा समझदारी कायम गर्नका लागि आफ्नो भूमिका निर्वाह गर्न • बालअधिकारप्रति सचेत रहन • निश्चित दिशामा भाला (टर्बो ज्याबलिन) फ्याँक्न • स्थानीय खेलहरुको पहिचान गर्न, प्रदर्शन र सामूहिक रूपमा प्रतिस्पर्धा गर्न • आफ्ना वरिपरि पाइने पशुपन्छीको हिँडाइ, उफ्राइ र बोलीको नक्कल गर्न • नसर्ने रोगका सामान्य कारक तत्वहरु बताउन • बिरामी हुँदा स्वास्थ्य सेवा लिन र अरूलाई स्वास्थ्यसेवा लिनका लागि उत्प्रेरित गर्न • खोपको आवश्यकता र महत्त्व बताउन • धूमपान र मद्यपानको प्रयोगले परिवार र समुदायमा पर्ने असर बताउन तथा धूमपान र मद्यपानबाट टाढा रहन • जमिन र पानीमा बस्ने वरपरका जनावरहरुका बाहिरी अङ्गहरू चिन्न र उपयोगीता बताउन • वरपरका जनावरहरूको खाना खान सघाउने	• चार अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूलाई बढ्दो वा घट्दो क्रममा पढ्न र लेख्न • स्थानीय सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा २० सम्म पढ्न र लेख्न) • आधा, एक चौथाइ, तीन चौथाइ, एक तिहाइ र दुई तिहाइलाई भिन्नको रूपमा लेख्न • भिन्नहरू $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{2}{3}$ लाई सामग्री प्रयोग गरी देखाउ • चित्रद्वारा माथिका भिन्नहरूमध्ये कुनै दुईओटा भिन्नहरू तुलना गर्न • विभिन्न वस्तुको लम्बाइ मिटर वा सेन्टिमिटर स्केलमा अनुमान गर्न, नाप्न र पुष्टि गर्न	**ध्वनि सचेतीकरण** • कुराकानी, संवाद, अन्तरक्रिया र प्रश्नोत्तरका आधारमा भाषिक सञ्चार गर्न • बालगीत, बालकविता, बालकथा तथा सूचनामूलक पाठ सुनी आफ्नै शब्दमा पुनर्कथन गर्न **श्रव्य/दृश्यबोध** • दुई दृश्य अवस्थाको तुलना गरी मौखिक तथा लिखित वर्णन गर्न • श्रव्यदृश्य सामग्रीको समीक्षा गर्न **लेख्यवर्ण सचेतीकरण** • शब्दका सुरु र अन्त्यका वर्ण छुट्याएर र जोडेर पढ्न तथा लेख्न • वस्तु र चित्रका नाम भन्न र लेख्न **शब्दभण्डार** • निर्देशित शब्दका वर्णहरू प्रयोग गरी नयाँ शब्दहरू निर्माण गर्न • पाठमा पढेका शब्दको अर्थबोध गरी धेरै अर्थ दिने शब्दहरू खोज्न • निर्देशित शब्दहरूलाई अर्थ खुल्ने गरी वाक्यमा प्रयोग गर्न **पठन प्रवाह** • हाउभाउ, गति र शुद्धतासहित गद्य रचनाको सस्वर र द्रुत पठन गर्न • हाउभाउ, गति, यति, लय र शुद्धतासहित पद्य रचनाको सस्वर, युगल, सामूहिक, स्वतन्त्र र द्रुत पठन गर्न **पठन बोध** • दिइएका अनुच्छेद पढी सोधिएका उत्तर भन्न र लेख्न • निर्धारित पाठको सार भन्न र लेख्न **लेखाइ** • विषयवस्तुका आधारमा शब्दभरण गरी वाक्य पूरा गर्न • पाठगत प्रश्नोत्तर, बुँदा टिपोट र भाव विस्तार गर्न • रुचिका विषयक्षेत्र वा शीर्षकमा आधारित भई स्वतन्त्र लेखन गर्न **कार्यमूलक व्याकरण** • लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदरको सङ्गति मिलाई मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन • पूर्णविराम, अल्पविराम, प्रश्नवाचक, विस्मयादिबोधक र उद्धरण चिह्नको प्रयोग गरी लिखित अभिव्यक्ति दिन • क्रियाका कालअनुसारका वाक्यको	

	अङ्गहरू चिन्न ● विभिन्न मौसम र समयमा देखिने जनावरहरू चिन्न र तिनीहरूको सूची तयार गर्न ● मानिसले जनावर र बिरुवाहरूबाट पाउने फाइदा (खाना र लुगा) बताउन		प्रयोग गरी मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन	
४. मेरो विद्यालय (My school)	● विद्यालयको हाताको सरसफाइ कार्यक्रममा सहभागी हुन ● विद्यालयमा भएको खेल सामग्री, पुस्तकालय तथा बुक कर्नरमा भएका सामानको जतनसाथ प्रयोग गर्न ● विद्यालयमा निश्चित समयमा गरिने क्रियाकलापहरू बताउन । (जस्तैः अभिभावक दिवस, वार्षिक उत्सव, आदि) ● पी.टी.तालिका नं. १ देखि ७ सम्मका ताल मिलाएर कसरतहरू गर्न र ५० मिटरसम्म दौडन ● विभिन्न किसिमका कागजलाई काट्न ● विभिन्न किसिमका कागजलाई निश्चित आकार मिलाएर काट्न ● विभिन्न किसिमका कागजलाई काटेर/च्यातेर टाँसी आफूलाई मन पर्ने आकृति बनाउन ● च्यातेका/काटेका कागजका टुक्राहरूलाई एकमाथि अर्को टाँस्दै चित्र संयोजन गर्न ● प्राथमिक उपचारको अवधारणा बताउन ● विभिन्न स्थानमा हुन सक्ने दुर्घटनामा प्राथमिक उपचारको सेवा लिन ● घर तथा विद्यालय र समुदायमा हुने दुर्घटनाहरूका कारण बताउन ● घर तथा विद्यालय र समुदायमा हुने दुर्घटनाहरूबाट बच्ने उपाय अपनाउन ● व्यक्तिगत सुरक्षाका उपायहरू अपनाउन ● वरपर घट्न सक्ने प्रकोपबाट सुरक्षित हुन		**ध्वनि सचेतीकरण** ● सरल तथा जोडेमोडेका वर्णयुक्त शब्दको पहिचान गरी उच्चारण गर्न ● संयुक्त वर्ण प्रयोग हुने शब्द उच्चारण गर्न **श्रव्य/दृश्यबोध** ● दुई दृश्य अवस्थाको तुलना गरी मौखिक तथा लिखित वर्णन गर्न ● विभिन्न दृश्य सूचना तथा सामग्रीका बारेमा प्रतिक्रिया दिन **लेख्यवर्ण सचेतीकरण** ● संयुक्त वर्णसंरचना भएका शब्दका सुरु र अन्त्यका वर्ण छुट्याएर र जोडेर पढ्न तथा लेख्न ● वस्तु र चित्रका नाम भन्न र लेख्न **शब्दभण्डार** ● शब्दको अर्थ भन्न, लेख्न र वाक्यमा प्रयोग गर्न ● विद्यालयमा प्रयोग गरिने वस्तु जनाउने शब्दहरूको सूची बनाउन **पठन प्रवाह** ● हाउभाउ, गति र शुद्धतासहित गद्य रचना सस्वर र द्रुत पठन गर्न ● हाउभाउ, गति, यति, लय र शुद्धतासहित पद्य रचना सस्वर, युगल, सामूहिक, स्वतन्त्र र द्रुत पठन गर्न **पठन बोध** ● निर्धारित पाठको सार भन्न र लेख्न ● पाठ पढेर वा सुनेर स्वमूल्याङ्कन गर्न ● पाठमा प्रयोग भएका मुख्य शब्द तथा विषयका बारेमा लेख्न ● निर्धारित पाठको पात्र तथा शीर्षक परिवर्तन गरी भन्न र लेख्न **लेखाइ** ● विषयवस्तुमा आधारित भई प्रश्नोत्तर गर्न ● विचार र धारणालाई सङ्गठित गरी मौखिक तथा लिखित प्रस्तुति दिन ● घटना वर्णन र बुँदा लेखन गर्न **कार्यमूलक व्याकरण** ● लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदरको सङ्गति मिलाई मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन ● पूर्णविराम, अल्पविराम, प्रश्नवाचक, विस्मयादिबोधक र उद्धरण चिह्नको प्रयोग गरी लिखित अभिव्यक्ति दिन ● क्रियाका कालअनुसारका वाक्यको प्रयोग गरी मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन	**Language functions** Asking for and giving permission Interrupting and getting attention Congratulating and praising **Listening** ● Comprehend words and simple expressions. ● Listen and respond to a wide variety of spoken stimuli (words, sentences, questions, instructions, etc.) both verbally and non-verbally. ● Find out specific information (names, dates, time, etc) from different kinds of simple spoken language. ● Perform a variety of listening comprehension tasks. ● Listen and comprehend a range of songs and stories with a variety of visual clues. **Speaking** ● Produce words, phrases, simple sentences with intelligible pronunciation. ● Participate in short conversations. ● Describe people, objects and events using adjectives, adverbs and prepositions. ● Talk about present, past and future events. ● Sing or recite a song/chant by listening to the teacher or an audio. **Reading** ● Read multi-syllabic words composed of roots, prefixes, and suffixes. ● Read common abbreviations (e.g., Dr., Mr., AM, and PM). ● Perform rhymes and chants with appropriate rhyme and rhythm. ● Guess the meaning of unfamiliar words from contexts. ● Read poems and short stories for pleasure. **Writing** ● Connect sentences using simple coordinators (e.g. and, but,

	• फलेक, बेन्च वा तेर्सो काठमा हिँड्ने अभ्यास गर्न • हातले टेकी छेउबाट पल्टने कार्य गर्न			because). • Write in a simple paragraph about oneself, people, places and things. • Use correct spelling of words. • Use words in meaningful sentences. • Make compound words e.g. roundtable, playground, etc. • Write very short simple messages. • Demonstrate good handwriting skills.
५. हाम्रा वरपरका सजीवहरु (Living things around us)	• आधारभूत लक्ष्यणहरू (चाल, शरीरका भागहरू र खाना प्राप्त गर्ने तरिका) का आधारमा बिरुवा र जनावरबिच भिन्नता छुट्याउन • बिरुवाहरूलाई वर्गीकरण गर्न (फूल फुल्ने/फूल नफुल्ने जमिनमा पाइने/पानीमा पाइने, एकवर्षे/बहुवर्षे) • विभिन्न मौसममा पाइने बिरुवाहरू चिन्न • विभिन्न मौसममा पाइने बिरुवाहरूको सूची तयार गर्न • बिरुवा रोप्न • आफुले रोपेको बिरुवाको आवश्यक हेरचाह गर्न • आफुले रोपेको बिरुवाको समय समयमा आउने परिवर्तन अवलोकन गरी अभिलेख राख्न • खाद्य शृङ्खलाको साधारण उदाहरण दिन			
६. हाम्रो वातावरण (Our environment)	• विद्यालय, घर, छरछिमेक र टोलको सरसफाइमा सहभागी हुन • आफ्नो वरपरको वातावरण प्रदूषणका कारणहरू पहिचान गर्न • वातावरणीय स्वच्छताप्रति सजग रही प्रदूषण रोक्न सहयोग गर्न • कुहिने र नकुहिने फोहोरहरुको वर्गीकरण र उचित विसर्जन गर्न • आफ्नो समुदायमा भएका प्राकृतिक सम्पदाको संरक्षण र प्रयोग गर्न		**ध्वनि सचेतीकरण** • पाठमा प्रयुक्त समान र असमान ध्वनि भएका शब्दहरू पहिचान र उच्चारण गर्न **श्रव्य/दृश्यबोध** • विभिन्न दृश्य सूचना तथा सामग्रीबारे प्रतिक्रिया दिन **लेख्यवर्ण सचेतीकरण** • संयुक्त वर्ण संरचना भएका शब्दका सुरु र अन्त्यका वर्ण छुट्याएर र जोडेर पढ्न तथा लेख्न • वस्तु र चित्रका नाम भन्न र लेख्न **शब्दभण्डार** • शब्दहरूको अर्थबोध गरी वाक्यमा प्रयोग गर्न • विभिन्न सन्दर्भमा प्रयोग हुने शब्दहरू पढी वाक्यमा प्रयोग गर्न **पठन प्रवाह** • हाउभाउ, गति र शुद्धतासहित गद्य रचनाको सस्वर र द्रुत पठन गर्न	**Language functions** Describing people and places Talking about seasons Giving directions **Listening** • Listen and respond to a wide variety of spoken stimuli (words, sentences, questions, instructions, etc.) both verbally and non-verbally. • Find out specific information (names, dates, time, etc) from different kinds of simple spoken language. • Listen in order to participate in a variety of short conversations. • Perform a variety of listening comprehension tasks. • Listen and comprehend a range of songs and stories with a

	• वरपरका वस्तु तथा घटनाहरू सम्बन्धी खोजमूलक प्रश्न गर्न, अनुमान गर्न, अवलोकन गर्न र तर्क प्रस्तुत गर्न • ठोस, तरल र ग्यास पदार्थका आधारभूत गुणहरूको अवलोकन र परीक्षण गर्न • विभिन्न वस्तुहरुको प्रयोग गरी झुण्डाउन मिल्ने खालका सजावटका सामग्रीहरु निर्माण गर्न		• हाउभाउ, गति, यति, लय र शुद्धतासहित पद्य रचनाको सस्वर, युगल, सामूहिक, स्वतन्त्र र द्रुत पठन गर्न **पठन बोध** • शब्द र पदावलीको अर्थ बुझेर प्रयोग गर्न • पाठ पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर दिन • पाठका आधारमा घटना वर्णन, अनुभव वर्णन र बुँदा लेखन गर्न **लेखाइ** • पाठसित सम्बन्धित प्रश्नका उत्तर लेख्न • अन्य विषयका शीर्षक तथा विषयवस्तुका आधारमा स्वतन्त्र लेखन गर्न **कार्यमूलक व्याकरण** • लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदरको प्रयोग गरी लिखित अभिव्यक्ति दिन • पूर्णविराम, अल्पविराम, प्रश्नवाचक, विस्मयादिबोधक र उद्धरण चिह्नको प्रयोग गरी लिखित अभिव्यक्ति दिन • क्रियाका कालअनुसारका वाक्यको प्रयोग गरी मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन	variety of visual clues. **Speaking** • Produce words, phrases, simple sentences with intelligible pronunciation. • Participate in short conversations. • Ask and answer a range of questions. • Describe people, objects and events using adjectives, adverbs and prepositions. • Sing or recite a song/chant by listening to the teacher or an audio. **Reading** • Read multi-syllabic words composed of roots, prefixes, and suffixes. • Perform rhymes and chants with appropriate rhyme and rhythm. • Read short texts silently and find out the main ideas and supporting details of the text. • Guess the meaning of unfamiliar words from contexts. • Consult dictionary to find out the meaning of words. • Read poems and short stories for pleasure. **Writing** • Use capital letters, full stops and question marks correctly. • Connect sentences using simple coordinators (e.g. and, but, because). • Use correct spelling of words. • Use regular and irregular plural nouns. • Use words in meaningful sentences. • Make compound words e.g. roundtable, playground, etc. • Write very short simple messages. • Demonstrate good handwriting skills.
७. मेरा सरसामान (My belongings)				**Language functions** Describing objects Understanding and using numbers (fifty one to hundred) **Listening** • Listen and respond to a wide variety of spoken stimuli (words, sentences, questions, instructions, etc.) both verbally and non-verbally. • Identify key information from a

				short speech or conversation. • Find out specific information (names, dates, time, etc) from different kinds of simple spoken language. • Perform a variety of listening comprehension tasks. **Speaking** • Produce words, phrases, simple sentences with intelligible pronunciation. • Ask and answer a range of questions. • Describe people, objects and events using adjectives, adverbs and prepositions. • Sing or recite a song/chant by listening to the teacher or an audio. **Reading** • Read short texts silently and retrieve specific information (name, number, etc.). • Guess the meaning of unfamiliar words from contexts. • Consult dictionary to find out the meaning of words. • Read poems and short stories for pleasure. **Writing** • Connect sentences using simple coordinators (e.g. and, but, because). • Write in a simple paragraph about oneself, people, places and things. • Use correct spelling of words. • Use regular and irregular plural nouns. • Use words in meaningful sentences. • Make compound words e.g. roundtable, playground, etc. • Write very short simple messages. • Demonstrate good handwriting skills.
८. मेरो सिर्जना (My creation)	• राष्ट्रिय गान, कक्षागत गीत, पाठ्यपुस्तकमा भएका बालगीतहरू लय मिलाई गाउन • तालमा ताली बजाउन • स्थानीय गीतमा नृत्य गर्न • स्थानीय बाजाहरू बजाउने अभ्यास गर्न • कागज र सिन्का	• दिइएको वस्तुको किनारा वा रेखाखण्डको नाप लिन र दिइएको नापको रेखाखण्ड खिच्न • वरपर पाइने ठोस वस्तुमा बनेका कोणहरू देखाउन • रुलरको प्रयोग गरी कोणहरू खिच्न, नाम लेख्न र तुलना गर्न	**ध्वनि सचेतीकरण** • पाठमा प्रयुक्त समान र असमान ध्वनि भएका शब्दहरू पहिचान गरी उच्चारण गर्न • अनुच्छेद सुनी मुख्य मुख्य शब्द पहिचान र उच्चारण गर्न **श्रव्य/दृश्यबोध** • सञ्चारका क्रममा प्रचलित आकृति, रङ र सङ्केत चिह्नको प्रयोग गर्न • दिइएका सामग्रीका आधारमा	

	प्रयोग गरी विभिन्न वस्तुको निर्माण गर्न • स्लेब (slab) मा विभिन्न प्रकारका आकृति वा फलफूलका बुट्टा बनाउन, माटोबाट विभिन्न आकारका मोडेलहरु बनाउन र वस्तुमा रङको प्रयोग गर्न • माटामा रेखा, आकार, टेक्सचर र बुट्टासम्बन्धी विविध प्रयोगहरू गर्न • माटाका स्ल्याब (clay slabs) मा माटोलाई बेरेर (coils) बनाइएका बुट्टाहरू तथा ससाना गोलाहरू (pellets) द्वारा अलङ्करण गर्न	• समकोण पहिचान गर्न • सिधा किनारा (straight edge) भएको वस्तु र सिसाकलम प्रयोग गरी त्रिभुज र चतुर्भुज खिच्न र नाम लेख्न • आयताकार र वर्गाकार सतह पहिचान गर्न	विषयवस्तुको बोध गरी हाउभाउसहित वर्णन गर्न **लेख्यवर्ण सचेतीकरण** • संयुक्त वर्ण संरचना भएका शब्दका सुरु र अन्त्यका वर्ण छुट्याएर र जोडेर पढ्न तथा लेख्न • वस्तु र चित्रका नाम भन्न र लेख्न **शब्दभण्डार** • पाठमा प्रयोग भएका शब्दहरू अर्थबोध गरी वाक्यमा प्रयोग गर्न • दुई शब्द जोडेर सिङ्गो शब्द बनाई वाक्यमा प्रयोग गर्न **पठन प्रवाह** • हाउभाउ, गति र शुद्धतासहित गद्य रचनाको सस्वर र द्रुत पठन गर्न • हाउभाउ, गति, यति, लय र शुद्धतासहित पद्य रचनाको सस्वर, युगल, सामूहिक, स्वतन्त्र र द्रुत पठन गर्न **पठन बोध** • विषयवस्तुसँग मिल्दाजुल्दा अनुभव वर्णन गर्न • पाठगत सन्दर्भ पहिचान गरी लिखित अभिव्यक्ति दिन • तथ्य, सन्दर्भ, सूचना र पूर्वज्ञानमा आधारित भई मौखिक र लिखित उत्तर दिन • पाठका आधारमा घटना वर्णन, अनुभव वर्णन, बुँदा लेखन र अनुच्छेद लेखन गर्न **लेखाइ** • शीर्षक तथा विषयवस्तुका आधारमा स्वतन्त्र लेखन गर्न • पाठबारे लिखित प्रतिक्रिया दिन • घटना वा छलफल गरिएका विषय वा सिकेका शब्दहरूलाई आफ्नै शब्दमा पुनर्लेखन गर्न **कार्यमूलक व्याकरण** • लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदरको प्रयोग गरी लिखित अभिव्यक्ति दिन • पूर्णविराम, अल्पविराम, प्रश्नवाचक, विस्मयादिबोधक र उद्धरण चिह्नको प्रयोग गरी लिखित अभिव्यक्ति दिन • क्रियाका कालअनुसारका वाक्यको प्रयोग गरी मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन	
९. हाम्रो संस्कृति (Our culture)	• आफ्नो गाउँ टोलमा बोलिने भाषा, पोषाक र चाडपर्वसँग परिचित हुन • आफ्नो गाउँ टोल तथा परिवारमा मनाइने चाडपर्वहरुमा सहभागी हुन र चाडपर्वमा गरिने मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरूको सूची तयार गर्न • आफ्ना समुदायका संकारहरु (दशैं, तिहार, छट, क्रिसमस, इद,		**ध्वनि सचेतीकरण** • अनुच्छेद सुनी मुख्य मुख्य शब्द पहिचान र उच्चारण गर्न • प्राकृतिक तथा सामाजिक परिवेशलाई चित्रका आधारमा वर्णन गर्न • सम्मानबोधक शब्द सुनी उच्चारण गर्न **श्रव्य/दृश्यबोध** • दिइएका सामग्रीका आधारमा विषयवस्तुको बोध गरी हाउभाउसहित वर्णन गर्न • सञ्चारका क्रममा प्रचलित आकृति, रङ र सङ्केत चिह्नको प्रयोग गर्न **लेख्यवर्ण सचेतीकरण** • शब्दहरूको अर्थबोध गरी पढ्न र लेख्न • शब्दका वर्ण छुट्याएर र वर्ण जोडेर	**Language functions** Narrating past events Asking and answering about past **Listening** • Listen and respond to a wide variety of spoken stimuli (words, sentences, questions, instructions, etc.) both verbally and non-verbally. • Identify key information from a short speech or conversation. • Find out specific information (names, dates, time, etc) from different kinds of simple spoken language.

	विभिन्न जात्रा आदि) को अवस्था झल्कने सामान्य रेखाङ्कन गर्न र रङ भर्न • राष्ट्रिय चिह्नहरूको महत्व बताउन		पढ्न र लेख्न **शब्दभण्डार** • शब्दहरूको अर्थबोध र प्रयोग गर्न • दुई शब्द वा शब्द समूह जोडेर अर्थबोध र प्रयोग गर्न **पठन प्रवाह** • हाउभाउ, गति र शुद्धतासहित गद्य रचना सस्वर र द्रुत पठन गर्न • हाउभाउ, गति, यति, लय र शुद्धतासहित पद्य रचनाको सस्वर, युगल, सामूहिक, स्वतन्त्र र द्रुत पठन गर्न **पठन बोध** • निर्धारित विषयवस्तुका आधारमा छलफल र प्रश्नोत्तर गर्न • पाठका चरित्र, परिवेश र घटनाको वर्णन गर्न **लेखाइ** • भावविस्तार, शब्दभरण र सार लेखन गर्न • स्थानीय परिवेश, सन्दर्भ तथा विषयवस्तु झल्किने शीर्षक वा विषयवस्तु छनोट गरी अनुच्छेद लेख्न **कार्यमूलक व्याकरण** • लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदरको सङ्गतिसहित मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन • पूर्णविराम, अल्पविराम, प्रश्नवाचक, विस्मयादिबोधक र उद्धरण चिह्नको प्रयोग गरी लिखित अभिव्यक्ति दिन • क्रियाका कालअनुसारका वाक्यको प्रयोग गरी मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन	• Listen in order to participate in a variety of short conversations. • Perform a variety of listening comprehension tasks. • Listen and comprehend a range of songs and stories with a variety of visual clues. **Speaking** • Produce words, phrases, simple sentences with intelligible pronunciation. • Participate in short conversations. • Ask and answer a range of questions. • Talk about present, past and future events. • Sing or recite a song/chant by listening to the teacher or an audio. **Reading** • Read multi-syllabic words composed of roots, prefixes, and suffixes. • Perform rhymes and chants with appropriate rhyme and rhythm. • Read short texts silently and retrieve specific information (name, number, etc.). • Read short texts silently and find out the main ideas and supporting details of the text. • Guess the meaning of unfamiliar words from contexts. • Retrieve required information from para-orthographic texts such as charts, tables, graphs and maps. • Read poems and short stories for pleasure. **Writing** • Use capital letters, full stops and question marks correctly. • Connect sentences using simple coordinators (e.g. and, but, because). • Write simple stories through completion, matching with pictures or ordering. • Use present (with/without -s/es) and regular past (-ed) forms of verbs • Use words in meaningful sentences. • Write very short simple messages. • Demonstrate good handwriting skills.
१०. सञ्चार प्रविधि र	• सार्वजनिक	• रुपियाँलाई पैसामा र	**ध्वनि सचेतीकरण**	**Language functions**

बजार (Communication technology and market)	स्थलहरूको सूचना, सङ्केत, पम्प्लेट, पोस्टर, ट्राफिक सङ्केत आदि पढ्न • सार्वजनिक स्थलहरूको सूचना, सङ्केत, पम्प्लेट, पोस्टर, ट्राफिक सङ्केतको पालना गर्न • सिकाइ एवम् सञ्चारका लागि कम्प्युटर र मोबाइल फोनको प्रयोग गर्न • कम्प्युटर र मोबाइल फोनको दुरूपयोगबाट हुने हानिप्रति सचेत रहन • आफ्नो गापा/नपामा उत्पादित तथा निर्मित वस्तुहरूको पहिचान गर्न • आफ्नो गापा/नपामा उत्पादित तथा निर्मित वस्तुहरूको उपयोग गर्न • मितव्ययी रुपमा खर्च गर्न • आफ्नो पैसा बचत गर्ने बानी बसाल्न	पैसालाई रुपियाँमा रूपान्तर गर्न • मुद्रासम्बन्धी जोड र घटाउ गर्न • मिटर, सेन्टिमिटर र मिलिमिटरको सम्बन्ध बताउन • मिटरलाई सेन्टिमिटर र सेन्टिमिटरलाई मिलिमिटरमा रूपान्तर गर्न • वस्तुहरूको तौलको अनुमान गर्न र नापद्वारा यकिन गर्न • किलोग्रामलाई ग्राममा रूपान्तर गर्न • लिटर र मिलिलिटरको सम्बन्ध बताउन • विभिन्न क्षमताका भाँडाहरूको क्षमता लिटर र मिलिलिटर एकाइमा नाप लिन • लिटर र मिलिलिटरसम्बन्धी जोड र घटाउ गर्न • चित्रग्राफ बनाउन ।	• शब्द शब्द जोडेर वा छुट्याएर उच्चारण गर्न • अनुमान र कल्पना गरी मौखिक वर्णन गर्न **श्रव्य/दृश्यबोध** • सञ्चारका क्रममा प्रचलित आकृति, रङ र सङ्केत चिह्नको प्रयोग गर्न • निर्धारित पाठ्यसामग्री, चित्र र पत्रपत्रिका पढी बोध गर्न • पाठ सुनी विषयवस्तु वर्णन गर्न **लेख्यवर्ण सचेतीकरण** • दुईओटा शब्द जोडेर वा छुट्याएर शब्द भन्न र लेख्न • शब्दको उच्चारणसहित पढ्न र लेख्न **शब्दभण्डार** • उही तथा उल्टो अर्थ दिने शब्दहरूको अर्थबोध र प्रयोग गर्न • बाल शब्दकोशको प्रयोग गर्न **पठन प्रवाह** • पठन गति वृद्धिका लागि निर्धारित समयमा तोकिएको पाठ वा अनुच्छेद पढ्न • पाठमा दिइएका शब्दको परिभाषा, उदाहरण र विपरीत अर्थबोधक शब्द बुझेर पढ्न **पठन बोध** • विषयवस्तुका आधारमा प्रश्नोत्तर गर्न • चिठी, निवेदन, साइन बोर्ड, पोस्टर, सूचना र अन्य विवरणहरू पढी अर्थबोध गर्न **लेखाइ** • पाठसँग सम्बन्धित भई प्रश्नोत्तर गर्न • दिइएका बुँदाका आधारमा अनुच्छेद लेख्न • स्वतन्त्र रूपमा विभिन्न प्रकारका रचना गर्न **कार्यमूलक व्याकरण** • लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदरको सङ्गति मिलाई मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन • पूर्णविराम, अल्पविराम, प्रश्नवाचक, विस्मयादिबोधक र उद्धरण चिह्नको प्रयोग गरी लिखित अभिव्यक्ति दिन • क्रियाका कालअनुसारका वाक्यको प्रयोग गरी मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन	Using the telephone Asking and answering with a choice **Listening** • Comprehend words and simple expressions. • Listen and respond to a wide variety of spoken stimuli (words, sentences, questions, instructions, etc.) both verbally and non-verbally. • Identify key information from a short speech or conversation. • Find out specific information (names, dates, time, etc) from different kinds of simple spoken language. • Perform a variety of listening comprehension tasks. • Listen and comprehend a range of songs and stories with a variety of visual clues. **Speaking** • Participate in short conversations. • Ask and answer a range of questions. • Describe people, objects and events using adjectives, adverbs and prepositions. • Talk about present, past and future events. • Sing or recite a song/chant by listening to the teacher or an audio. • Make simple telephone conversation. **Reading** • Perform rhymes and chants with appropriate rhyme and rhythm. • Read short texts silently and retrieve specific information (name, number, etc.). • Read short texts silently and find out the main ideas and supporting details of the text. • Guess the meaning of unfamiliar words from contexts. • Consult dictionary to find out the meaning of words. • Retrieve required information from para-orthographic texts such as charts, tables, graphs and maps. • Read poems and short stories for pleasure. **Writing** • Connect sentences using simple coordinators (e.g. and, but, because). • Write in a simple paragraph about oneself, people, places and

				things. • Use correct spelling of words. • Use regular and irregular plural nouns. • Use words in meaningful sentences. • Make compound words e.g. roundtable, playground, etc. • Write very short simple messages. • Demonstrate good handwriting skills.
११. फलफूल र तरकारी (Fruits and vegetables)				**Language function** Describing pictures **Listening** • Listen and respond to a wide variety of spoken stimuli (words, sentences, questions, instructions, etc.) both verbally and non-verbally. • Identify key information from a short speech or conversation. • Find out specific information (names, dates, time, etc) from different kinds of simple spoken language. • Listen in order to participate in a variety of short conversations. • Perform a variety of listening comprehension tasks. • Listen and comprehend a range of songs and stories with a variety of visual clues. **Speaking** • Produce words, phrases, simple sentences with intelligible pronunciation. • Participate in short conversations. • Ask and answer a range of questions. • Describe people, objects and events using adjectives, adverbs and prepositions. • Sing or recite a song/chant by listening to the teacher or an audio. **Reading** • Perform rhymes and chants with appropriate rhyme and rhythm. • Read short texts silently and retrieve specific information (name, number, etc.). • Read short texts silently and find out the main ideas and supporting details of the text. • Guess the meaning of unfamiliar words from contexts. • Consult dictionary to find out the meaning of words. • Read poems and short stories for

				pleasure. **Writing** • Connect sentences using simple coordinators (e.g. and, but, because). • Write in a simple paragraph about oneself, people, places and things. • Use correct spelling of words. • Use regular and irregular plural nouns. • Arrange words in alphabetical order. • Use words in meaningful sentences. • Make compound words e.g. roundtable, playground, etc. • Write very short simple messages. • Demonstrate good handwriting skills.
१२. रुचि र बानी (Hobbies and interests)			**ध्वनि सचेतीकरण** • पाठमा प्रयुक्त समान र असमान ध्वनि भएका शब्दहरू पहिचान गरी उच्चारण गर्न • अनुच्छेद सुनी मुख्य मुख्य शब्द पहिचान र उच्चारण गर्न **श्रव्य/दृश्यबोध** • सञ्चारका क्रममा प्रचलित आकृति, रङ र सङ्केत चिह्नको प्रयोग गर्न • दिइएका सामग्रीका आधारमा विषयवस्तुको बोध गरी हाउभाउसहित वर्णन गर्न **लेख्यवर्ण सचेतीकरण** • संयुक्त वर्ण संरचना भएका शब्दका सुरु र अन्त्यका वर्ण छुट्याएर र जोडेर पढ्न तथा लेख्न • वस्तु र चित्रका नाम भन्न र लेख्न **शब्दभण्डार** • आफ्नो परम्परा र रीतिरिवाजको वर्णन गर्न • सम्मानबोधक शब्द प्रयोग गरी वाक्य भन्न र लेख्न **पठन प्रवाह** • हाउभाउ, गति र शुद्धतासहित गद्य रचना सस्वर र द्रुत पठन गर्न • हाउभाउ, गति, यति, लय र शुद्धतासहित पद्य रचना सस्वर, युगल, सामूहिक, स्वतन्त्र र द्रुत पठन गर्न **पठन बोध** • पात्र परिवर्तन गरी पाठ पुनर्लेखन गर्न • पाठगत सन्दर्भ पहिचान गरी लिखित अभिव्यक्ति दिन • तथ्य, सन्दर्भ, सूचना र पूर्वज्ञानमा आधारित भई मौखिक र लिखित उत्तर दिन • पाठका आधारमा घटना वर्णन, अनुभव वर्णन, बुँदा लेखन र अनुच्छेद लेख्न गर्न **लेखाइ** • पाठमा आधारित प्रश्नको उत्तर लेख्न • आफ्नो परम्परागत मूल्यमान्यता बुझाउने विषयवस्तु छनोट गरी अनुच्छेद लेख्न	**Language function** Expressing likes and dislikes **Listening** • Listen and respond to a wide variety of spoken stimuli (words, sentences, questions, instructions, etc.) both verbally and non-verbally. • Identify key information from a short speech or conversation. • Find out specific information (names, dates, time, etc) from different kinds of simple spoken language. • Perform a variety of listening comprehension tasks. • Listen and comprehend a range of songs and stories with a variety of visual clues. **Speaking** • Ask and answer a range of questions. • Describe people, objects and events using adjectives, adverbs and prepositions. • Talk about present, past and future events. • Sing or recite a song/chant by listening to the teacher or an audio. **Reading** • Perform rhymes and chants with appropriate rhyme and rhythm. • Read short texts silently and retrieve specific information (name, number, etc.). • Read short texts silently and find out the main ideas and supporting details of the text. • Guess the meaning of unfamiliar words from contexts. • Consult dictionary to find out the meaning of words.

			कार्यमूलक व्याकरण • लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदरको सङ्गति मिलाई मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन • पूर्णविराम, अल्पविराम, प्रश्नवाचक, विस्मयादिबोधक र उद्धरण चिह्नको प्रयोग गरी लिखित अभिव्यक्ति दिन • क्रियाका कालअनुसारका वाक्यको प्रयोग गरी मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन	• Read poems and short stories for pleasure. **Writing** • Use capital letters, full stops and question marks correctly. • Connect sentences using simple coordinators (e.g. and, but, because). • Write in a simple paragraph about oneself, people, places and things. • Write simple stories through completion, matching with pictures or ordering. • Use correct spelling of words. • Use regular and irregular plural nouns. • Use words in meaningful sentences. • Make compound words e.g. roundtable, playground, etc. • Demonstrate good handwriting skills.
१३. Birds and animals				**Language function** Expressing ability **Listening** • Listen and respond to a wide variety of spoken stimuli (words, sentences, questions, instructions, etc.) both verbally and non-verbally. • Identify key information from a short speech or conversation. • Find out specific information (names, dates, time, etc) from different dinds of simple spoken language. • Perform a variety of listening comprehension tasks. • Listen and Comprehend a range of songs and stories with a variety of vasual clues. **Speaking** • Participate in short conversations. • Ask and answer a range of questions. • Talk about present, past and future events. • Sing or recite a song/chant by listening to the teacher or an audio. **Reading** • Perform rhymes and chants with appropriate rhyme and rhythm. • Read short texts silently and retrieve specific information (name, number, etc.) • Read short texts silently and find out the main ideas and supporting details of the text. • Consult dictionary to find out the meaning of words. • Retrieve required information from para-orthographic texts such as charts, tables, graphs and maps.

				• Read poems and short stories for pleasure. **Writing** • Write simple strough completion, matching with pictures or ordering. • Use regular and irregular plural nouns. • Write very short simple messages. • Demonstrate good handwriting skills.
१४. हाम्रो वरपरको संसार (Our immediate world)	• विभिन्न प्रकारका मौसमको विषेशता पहिचान गर्न • विभिन्न प्रकारका मौसमले मानवीय जीवनमा पार्ने असर व्याख्या गर्न • प्रतिकुल मौसमप्रति सचेत रहन • पृथ्वीमा दिन र रात हुनुको कारण बताउन • आफ्नो वडाको प्राकृतिक स्वरुप अवलोकन गरी बताउन • आफ्नो वडाको सामाजिक रहनसहन अवलोकन गरी बताउन • नक्सामा आफ्नो वडाका सामान्य आकृति कोर्न • नक्सामा आफ्नो वडाका सामान्य आकृति कोरी महत्त्वपूर्ण स्थलहरू देखाउन • माटामा हावा, जैविक पदार्थहरू र पानी हुन्छन् भन्ने तथ्य प्रदर्शन गर्न • पृथ्वीको आकार वर्णन गर्न र भित्री तहहरूको नाम बताउन • दैनिक जीवनमा गतिशील पानी र हावा शक्तिको प्रयोगको व्याख्या गर्न र प्रदर्शन गर्न • पानी संरक्षणको उपायहरू अवलम्बन गर्न • ओरीगामीको परिचय दिन • कागजबाट चराको ओरिगामी तयार गर्न • कागजबाट सजावटका लागि वस्तु तयार गर्न • स्वतन्त्र चित्र बनाइ रङ भर्न		**ध्वनि सचेतीकरण** • शब्दका अगाडि एवम् पछाडि आएका ध्वनि जोडेर र छुट्याएर भन्न • शब्दको उच्चारणसहित पढ्न र लेख्न **श्रव्य/दृश्यबोध** • दृश्य सामग्रीका बारेमा प्रतिक्रिया दिन • निर्धारित पाठ्यसामग्री, चित्र र पत्रपत्रिका पढी बोध गर्न **लेख्यवर्ण सचेतीकरण** • शब्दका अगाडि एवम् पछाडि आएका सर्ग चिन्न र भन्न • शब्दका अगाडि एवम् पछाडि आएका सर्ग छुट्याउन तथा जोडेर शब्द बनाउन **शब्दभण्डार** • शब्दको अर्थबोध र प्रयोग गर्न • दुई शब्द वा शब्द समूह जोडेर अर्थबोध र प्रयोग गर्न **पठन प्रवाह** • निर्धारित समयमा तोकिएको पाठ वा अनुच्छेद पढ्न • पाठमा दिइएका शब्दको परिभाषा, उदाहरण र विपरीत अर्थबोधक शब्द बुझेर पढ्न **पठन बोध** • पाठका सुरु, बिच र अन्त्यका मुख्य मुख्य घटना बताउन • पाठका विषयवस्तुका आधारमा प्रश्नोत्तर गर्न • निर्धारित पाठको मुख्य मुख्य बुँदा टिपोट गरी भन्न तथा लेख्न **लेखाइ** • पाठसँग सम्बन्धित प्रश्नका उत्तर लेख्न • दिइएका बुँदाका आधारमा अनुच्छेद लेख्न • स्वतन्त्र रूपमा विभिन्न प्रकारका रचनात्मक लेखन अभ्यास गर्न **कार्यमूलक व्याकरण** • लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदरको सङ्गति मिलाई मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन • पूर्णविराम, अल्पविराम, प्रश्नवाचक, विस्मयादिबोधक र उद्धरण चिह्नको प्रयोग गरी लिखित अभिव्यक्ति दिन • क्रियाका कालअनुसारका वाक्यको प्रयोग गरी मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन	

१५. हाम्रा क्रियाकलाप (Our activities)			**ध्वनि सचेतीकरण** ● शब्दका अगाडि एवम् पछाडि आएका ध्वनि जोडेर र छुट्याएर भन्न ● शब्दको उच्चारणसहित पढ्न र लेख्न **श्रव्य/दृश्यबोध** ● दृश्य सामग्रीका बारेमा प्रतिक्रिया दिन ● निर्धारित पाठ्यसामग्री, चित्र र पत्रपत्रिका पढी बोध गर्न **लेख्यवर्ण सचेतीकरण** ● शब्दका अगाडि एवम् पछाडि आएका सर्ग चिन्न र भन्न ● शब्दका अगाडि एवम् पछाडि आएका सर्ग छुट्याउन तथा जोडेर शब्द बनाउन **शब्दभण्डार** ● उही तथा उल्टो अर्थ दिने शब्दहरूको अर्थबोध र प्रयोग गर्न ● बाल शब्दकोशको प्रयोग गर्न **पठन प्रवाह** ● निर्धारित समयमा तोकिएको पाठ वा अनुच्छेद पढ्न ● पाठमा दिइएका शब्दको परिभाषा, उदाहरण र विपरीत अर्थबोधक शब्द बुझेर पढ्न **पठन बोध** ● पाठका सुरु, बिच र अन्त्यका मुख्य मुख्य घटना बताउन ● पाठका विषयवस्तुका आधारमा प्रश्नोत्तर गर्न ● निर्धारित पाठको मुख्य मुख्य बुँदा टिपोट गरी भन्न तथा लेख्न **लेखाइ** ● पाठसँग सम्बन्धित प्रश्नका उत्तर लेख्न ● दिइएका बुँदाका आधारमा अनुच्छेद लेख्न ● स्वतन्त्र रूपमा विभिन्न प्रकारका रचनात्मक लेखन अभ्यास गर्न **कार्यमूलक व्याकरण** ● लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदरको सङ्गति मिलाई मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन ● पूर्णविराम, अल्पविराम, प्रश्नवाचक, विस्मयादिबोधक र उद्धरण चिह्नको प्रयोग गरी लिखित अभिव्यक्ति दिन ● क्रियाका कालअनुसारका वाक्यको प्रयोग गरी मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति दिन	
१६. सङ्ख्याको ज्ञान		● पाँच अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूलाई देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा स्थानमान तालिकामा प्रस्तुत गर्न, स्थानमान भन्न, पढ्न र लेख्न ● १००० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार अक्षरमा पढ्न र लेख्न ● सङ्ख्याको ढाँचा पहिचान गर्न ● चार अङ्कसम्मका		

		सङ्ख्याहरूलाई सङ्केतहरू =, >, < प्रयोग गरी तुलना गर्न		
१७. गणितका आधारभूत क्रिया		• योगफल १०,००० सम्म आउने चार अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूको जोड गर्न • जोड र घटाउबिचको सम्बन्ध पहिचान गर्न • चार अङ्कले बनेका सङ्ख्याहरूको घटाउ गर्न • तीन अङ्कसम्मको सङ्ख्यालाई दुई अङ्कसम्मको सङ्ख्याले गुणन गर्न • तीन अङ्कसम्मको सङ्ख्यालाई १० सम्मको सङ्ख्याले भाग गर्न		
१८. नाप		• वर्ग कोठाहरूको सङ्ख्या गनेर वर्गाकार वा आयताकार समतलीय सतहको क्षेत्रफल पत्ता लगाउन		

अनुसूची ३ (ख) : गणित विषयको विद्यार्थीको सिकाइ उपलब्धि मूल्याङ्कन अभिलेख

विद्यार्थी मूल्याङ्कन मापनका आधार : प्रत्येक सिकाइ उपलब्धिमा चारओटा सूचक निर्धारण गरिएको हुनाले पुरा गरेको सूचकअनुसारको अङ्क प्रदान गर्नुपर्छ । सिकाइ उपलब्धि मूल्याङ्कन गर्दा प्रयोग गरिएका साधन कैफियत महलमा उल्लेख गर्नुपर्दछ । मूल्याङ्कनका लागि अवलोकन, मौखिक प्रश्नोत्तर, लिखित कार्य (कक्षा कार्य, गृहकार्य, छोटा कक्षा परीक्षा), परियोजना कार्यमध्ये कुनै वा अन्य कुनै उपयुक्त साधन प्रयोग गर्न सकिन्छ । कुनै सिकाइ उपलब्धिको सिकाइ कुन बाँकी रहेमा कैफियत महलमा उल्लेख गरी सिकाइ पश्चात् मात्र मूल्याङ्कन गरी अभिलेखित गर्नुपर्छ ।

कक्षा : १ **विषयक्षेत्र : गणित** **विद्यार्थीको नाम :**

थिम/विषयक्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सूचक	नियमित पढाइपछिको मूल्याङ्कन		थप सहायतापछिको मूल्याङ्कन		कैफियत
			मिति	उपलब्धि	मिति	उपलब्धि	
म र मेरो परिवार	स्थानको आधारमा वस्तुहरूलाई भित्र र बाहिर, अगाडि र पछाडि, तल र माथि, दायाँ, बायाँ र बिच, नजिक र टाढा छुट्याउन	स्थानको आधारमा वस्तुहरूलाई भित्र र बाहिर, अगाडि र पछाडि, तल र माथि, दायाँ, बायाँ र बिच, नजिक र टाढा छुट्याउन सकेमा (४ अङ्क)					
		स्थानको आधारमा वस्तुहरूलाई भित्र र बाहिर वा अगाडि र पछाडि वा तल र माथि वा दायाँ, बायाँ र बिच वा नजिक र टाढामध्ये कुनै तीनओटा छुट्याउन सकेमा (३ अङ्क)					
		स्थानको आधारमा वस्तुहरूलाई भित्र र बाहिर वा अगाडि र पछाडि वा तल र माथि वा दायाँ, बायाँ र बिच वा नजिक र टाढामध्ये कुनै दुईओटा छुट्याउन सकेमा (२ अङ्क)					
		स्थानको आधारमा वस्तुहरूलाई भित्र र बाहिर वा अगाडि र पछाडि वा तल र माथि वा दायाँ, बायाँ र बिच वा नजिक र टाढामध्ये कुनै एउटा छुट्याउन सकेमा (१ अङ्क)					
	देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा १० सम्म गन्ती गर्न, पढ्न, लेख्न र तुलना गर्न	देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा १० सम्म गन्ती गर्न, पढ्न, लेख्न र तुलना गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा १० सम्म गन्ती गर्ने, पढ्ने, लेख्ने र तुलना गर्नेमध्ये कुनै तीनओटा कार्य गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा १० सम्म गन्ती गर्ने, पढ्ने, लेख्ने र तुलना गर्नेमध्ये कुनै दुईओटा कार्य गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा १० सम्म गन्ती गर्ने, पढ्ने, लेख्ने र तुलना गर्नेमध्ये कुनै एउटा कार्य गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा ११ देखि २० सम्म गन्ती गर्न, पढ्न, लेख्न र तुलना गर्न	देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा ११ देखि २० सम्म गन्ती गर्न, पढ्न, लेख्न र तुलना गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा ११ देखि २० सम्म गन्ती गर्ने, पढ्ने, लेख्ने र तुलना गर्नेमध्ये कुनै तीनओटा कार्य गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा ११ देखि २० सम्म गन्ती गर्ने, पढ्ने, लेख्ने र तुलना गर्नेमध्ये कुनै दुईओटा कार्य गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा ११ देखि २० सम्म गन्ती गर्ने, पढ्ने, लेख्ने र तुलना					

		गर्नेमध्ये कुनै एउटा कार्य गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा २० सम्म गन्ती गर्न, पढ्न, लेख्न र तुलना गर्न	हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा २० सम्म गन्ती गर्न, पढ्न, लेख्न र तुलना गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा २० सम्म गन्ती गर्ने, पढ्ने, लेख्ने र तुलना गर्नेमध्ये कुनै तीनओटा कार्य गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा २० सम्म गन्ती गर्ने, पढ्ने, लेख्ने र तुलना गर्नेमध्ये कुनै दुईओटा कार्य गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा २० सम्म गन्ती गर्ने, पढ्ने, लेख्ने र तुलना गर्नेमध्ये कुनै एउटा कार्य गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
अभिभावकको दस्तखत :	**शिक्षकको दस्तखत र मिति :**	सिकाइ उपलब्धिको अङ्कको जोड					
		सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत					

कक्षा : १ **विषयक्षेत्र : गणित** **विद्यार्थीको नाम :**

थिम/विषयक्षेत्र	**मुख्य सिकाइ उपलब्धि**	**सूचक**	**नियमित पढाइपछिको मूल्याङ्कन**		**थप सहायतापछिको मूल्याङ्कन**		**कैफियत**
			मिति	**उपलब्धि**	**मिति**	**उपलब्धि**	
मेरो दैनिक जीवन	दैनिक क्रियाकलापहरुका समय बताउन	कुनै चारओटा दैनिक क्रियाकलापहरुको समय सोध्दा चारैओटाको सही समय बताउन सकेमा (४ अङ्क)					
		कुनै चारओटा दैनिक क्रियाकलापहरुको समय सोध्दा तीनओटाको सही समय बताउन सकेमा (३ अङ्क)					
		कुनै चारओटा दैनिक क्रियाकलापहरुको समय सोध्दा दुईओटाको सही समय बताउन सकेमा (२ अङ्क)					
		चारओटा दैनिक क्रियाकलापहरुको समय सोध्दा एउटाको समय बताउन सकेमा (१ अङ्क)					
	हप्ताका दिनहरू भन्न र लेख्न	हप्ताका दिनहरू क्रमैसँग भन्न र लेख्न सकेमा (४ अङ्क)					
		हप्ताका दिनहरू क्रमैसँग भन्न वा लेख्न सकेमा (३ अङ्क)					
		हप्ताका दिनहरू क्रम नमिलाई भन्न वा लेख्न सकेमा (२ अङ्क)					
		हप्ताका दिनहरू क्रम नमिलाई भन्न सकेमा (१ अङ्क)					
अभिभावकको दस्तखत :	**शिक्षकको दस्तखत र**	सिकाइ उपलब्धिको अङ्कको जोड					
मिति :		**सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत**					

कक्षा : १ विषयक्षेत्र : गणित विद्यार्थीको नाम :

थिम/विषयक्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सूचक	नियमित पढाइपछिको मूल्याङ्कन		थप सहायतापछिको मूल्याङ्कन		कैफियत
			मिति	उपलब्धि	मिति	उपलब्धि	
हाम्रो समुदाय	देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा २१ देखि १०० सम्म गन्ती गर्न, पढ्न, लेख्न र तुलना गर्न	२१ देखि १०० सम्म गन्ती गर्न, पढ्न, लेख्न र तुलना गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		२१ देखि १०० सम्म गन्ती गर्ने, पढ्ने, लेख्ने र तुलना गर्नेमध्ये कुनै तीनओटा कार्य गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		२१ देखि १०० सम्म गन्ती गर्ने, पढ्ने, लेख्ने र तुलना गर्नेमध्ये कुनै दुईओटा कार्य गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		२१ देखि १०० सम्म गन्ती गर्ने, पढ्ने, लेख्ने र तुलना गर्नेमध्ये कुनै एउटा कार्य गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा एकदेखि बीससम्म अक्षरमा पढ्न र लेख्न ।	देवनागरी सङ्ख्याङ्कन बिससम्म अक्षरमा पढ्न र लेख्न सकेमा (४ अङ्क)					
		देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा बीससम्म अक्षरमा पढ्न वा लेख्न वा पन्ध्रसम्म पढ्न र लेख्न सकेमा (३ अङ्क)					
		पन्ध्रसम्म पढ्न वा लेख्न वा दशसम्म अक्षरमा पढ्न र लेख्न सकेमा (२ अङ्क)					
		एकदेखि दशसम्म अक्षरमा पढ्न वा लेख्न वा पाँचसम्म पढ्न र लेख्न सकेमा (१ अङ्क)					
	हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा २१ देखि १०० सम्म गन्ती गर्न, पढ्न, लेख्न र तुलना गर्न	हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा २१ देखि १०० सम्म गन्ती गर्न, पढ्न, लेख्न र तुलना गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		२१ देखि १०० सम्म गन्ती गर्ने, पढ्ने, लेख्ने र तुलना गर्नेमध्ये कुनै तीनओटा कार्य गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		२१ देखि १०० सम्म गन्ती गर्ने, पढ्ने, लेख्ने र तुलना गर्नेमध्ये कुनै दुईओटा कार्य गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		२१ देखि १०० सम्म गन्ती गर्ने, पढ्ने, लेख्ने र तुलना गर्नेमध्ये कुनै एउटा कार्य गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा एकदेखि बिससम्म अक्षरमा पढ्न र लेख्न ।	हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा बिससम्म अक्षरमा पढ्न र लेख्न सकेमा (४ अङ्क)					
		बिससम्म अक्षरमा पढ्न वा लेख्न वा पन्ध्रसम्म पढ्न र लेख्न सकेमा (३ अङ्क)					
		पन्ध्रसम्म पढ्न वा लेख्न वा दशसम्म अक्षरमा पढ्न र लेख्न सकेमा (२ अङ्क)					
		एकदेखि दशसम्म अक्षरमा पढ्न वा लेख्न वा पाँचसम्म पढ्न र लेख्न सकेमा (१ अङ्क)					
	ठोस वस्तुको प्रयोग गरी २० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई जोर र बिजोर सङ्ख्यामा वर्गीकरण गर्न	ठोस वस्तुको प्रयोग गरी २० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई जोर र बिजोर सङ्ख्यामा वर्गीकरण गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		ठोस वस्तुको प्रयोग गरी कुनै १५ ओटा सङ्ख्याहरूलाई जोर र बिजोर सङ्ख्यामा वर्गीकरण गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		ठोस वस्तुको प्रयोग गरी कुनै १० ओटा सङ्ख्याहरूलाई जोर र बिजोर सङ्ख्यामा वर्गीकरण गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		ठोस वस्तुको प्रयोग गरी कुनै पाँच ओटा सङ्ख्याहरूलाई जोर र बिजोर सङ्ख्यामा वर्गीकरण गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	योगफल १० आउनेसम्मका दुईओटा सङ्ख्याहरूको जोड गर्न	ठोस सामग्री, चित्र र सङ्केत प्रयोग गरेर योगफल १० आउनेसम्मका दुईओटा सङ्ख्याहरूको जोड गर्न सकेमा (४ अङ्क)					

		ठोस सामग्री वा चित्र र सङ्केत प्रयोग गरेर योगफल १० आउनेसम्मका दुईओटा सङ्ख्याहरूको जोड गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		ठोस सामग्री र चित्र प्रयोग गरेर योगफल १० आउनेसम्मका दुईओटा सङ्ख्याहरूको जोड गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		ठोस सामग्री प्रयोग गरेर योगफल १० आउनेसम्मका दुईओटा सङ्ख्याहरूको जोड गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	योगफल २० सम्म आउने तीनओटासम्म सङ्ख्याहरूको जोड गर्न	ठोस सामग्री, चित्र र सङ्केत प्रयोग गरेर योगफल २० आउनेसम्मका तीनओटासम्म सङ्ख्याहरूको जोड गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		ठोस सामग्री वा चित्र र सङ्केत प्रयोग गरेर योगफल २० आउनेसम्मका तीनओटासम्म सङ्ख्याहरूको जोड गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		ठोस सामग्री र चित्र प्रयोग गरेर योगफल २० आउनेसम्मका तीनओटासम्म सङ्ख्याहरूको जोड गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		ठोस सामग्री प्रयोग गरेर योगफल २० आउनेसम्मका दुईओटा सङ्ख्याहरूको जोड गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	अप्रामाणिक नापोको प्रयोग गरी ठोस वस्तुहरू नाप्न र त्यसको आधारमा अग्लो र होचो, लामो र छोटो छुट्याउन	अप्रामाणिक नापोको प्रयोग गरी आँफै ठोस वस्तुहरू नाप्न र त्यसको आधारमा अग्लो र होचो, लामो र छोटो छुट्याएर बताएमा (४ अङ्क)					
		अप्रामाणिक नापोको प्रयोग गरी ठोस वस्तुहरू नाप्न र अन्य व्यक्तिको सहयोगमा त्यसको आधारमा अग्लो र होचो, लामो र छोटो छुट्याउन सकेमा (३ अङ्क)					
		अप्रामाणिक नापोको प्रयोग गरी ठोस वस्तुहरू नाप्न सकेमा (२ अङ्क)					
		अप्रामाणिक नापोको बारेमा बताउन सकेमा (१ अङ्क)					
अभिभावकको दस्तखत : **मिति :**	**शिक्षकको दस्तखत र**	सिकाइ उपलब्धिको अङ्कको जोड					
		सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत					

कक्षा : १ विषयक्षेत्र : गणित विद्यार्थीको नाम :

थिम/विषयक्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सूचक	नियमित पढाइपछिको मूल्याङ्कन		थप सहायतापछिको मूल्याङ्कन		कैफियत
			मिति	उपलब्धि	मिति	उपलब्धि	
हाम्रो विद्यालय	पहिलोदेखि दसौँसम्मका स्थान पहिचान गर्न	पहिलोदेखि दसौँसम्मका स्थान पहिचान गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		पहिलोदेखि दसौँसम्मका स्थानमध्ये कुनै आठ स्थान पहिचान गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		पहिलोदेखि दसौँसम्मका स्थानमध्ये कुनै पाँच स्थान पहिचान गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		पहिलोदेखि दसौँसम्मका स्थानमध्ये कुनै तीन स्थान पहिचान गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	हात लागी नआउने र योगफल १०० सम्म आउने दुईओटा सङ्ख्याहरूको जोड गर्न	ठोस सामग्री, चित्र र सङ्केत प्रयोग गरेर हात लागी नआउने र योगफल १०० सम्म आउने दुईओटा सङ्ख्याहरूको जोड गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		ठोस सामग्री वा चित्र र सङ्केत प्रयोग गरेर हात लागी नआउने र योगफल १०० सम्म आउने दुईओटा सङ्ख्याहरूको जोड गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		ठोस सामग्री र चित्र प्रयोग गरेर हात लागी नआउने र योगफल १०० सम्म आउने दुईओटा सङ्ख्याहरूको जोड गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		ठोस सामग्री प्रयोग गरेर हात लागी नआउने र योगफल १०० सम्म आउने दुईओटा सङ्ख्याहरूको जोड गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	ठोस वस्तुको प्रयोग गरी १० सम्मका सङ्ख्याको घटाउ गर्न	ठोस वस्तुको प्रयोग गरी आँफै १० सम्मका सङ्ख्याको घटाउ गरी प्रस्तुत गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		ठोस वस्तुको प्रयोग गरी साथीको सहयोगमा १० सम्मका सङ्ख्याको घटाउ गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		ठोस वस्तुको प्रयोग गरी शिक्षकको आंशिक सहयोगमा १० सम्मका सङ्ख्याको घटाउ गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		ठोस वस्तुको प्रयोग गरी शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा १० सम्मका सङ्ख्याको घटाउ गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	ठोस वस्तुको प्रयोग गरी २० सम्मका सङ्ख्याको घटाउ गर्न	ठोस वस्तुको प्रयोग गरी आँफै २० सम्मका सङ्ख्याको घटाउ गरी प्रस्तुत गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		ठोस वस्तुको प्रयोग गरी साथीको सहयोगमा २० सम्मका सङ्ख्याको घटाउ गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		ठोस वस्तुको प्रयोग गरी शिक्षकको आंशिक सहयोगमा २० सम्मका सङ्ख्याको घटाउ गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		ठोस वस्तुको प्रयोग गरी शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा २० सम्मका सङ्ख्याको घटाउ गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	सापटी लिन नपर्ने दुई अङ्कसम्मको सङ्ख्याको घटाउ गर्न	सापटी लिन नपर्ने १०० सम्मका सङ्ख्याको घटाउ आँफै गरी प्रस्तुत गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा सापटी लिन नपर्ने १०० सम्मका सङ्ख्याको घटाउ गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		शिक्षकको आंशिक सहयोगमा सापटी लिन नपर्ने १०० सम्मका सङ्ख्याको घटाउ गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा सापटी लिन नपर्ने १०० सम्मका सङ्ख्याको घटाउ गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
अभिभावकको दस्तखत : र मिति :	**शिक्षकको दस्तखत**	सिकाइ उपलब्धिको अङ्कको जोड					
		सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत					

कक्षा : १ विषयक्षेत्र : गणित विद्यार्थीको नाम :

थिम/विषयक्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सूचक	नियमित पढाइपछिको मूल्याङ्कन		थप सहायतापछिको मूल्याङ्कन		कैफियत
			मिति	उपलब्धि	मिति	उपलब्धि	
मेरो सिर्जना	सिधा रेखा र वक्र रेखा पहिचान गर्न, ट्रेस गर्न र चित्र कोर्न	सिधा रेखा पहिचान गर्न, वक्र रेखा पहिचान गर्न, ट्रेस गर्न र चित्र कोर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		माथिका कार्यमध्ये कुनै तीनओटा कार्य गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		माथिका कार्यमध्ये कुनै दुईओटा कार्य गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		माथिका कार्यमध्ये कुनै एउटा कार्य गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	आफ्नो वरपर पाइने ज्यामितीय आकारहरू (त्रिभुज, चतुर्भुज र वृत्त) चिन्न ।	आफ्नो वरपर पाइने वस्तुमा भएका ज्यामितीय आकारहरू (त्रिभुज, चतुर्भुज र वृत्त) चिन्न सकेमा (४ अङ्क)					
		आफ्नो वरपर पाइने वस्तुमा भएका ज्यामितीय आकारहरू त्रिभुज, चतुर्भुज र वृत्तमध्ये कुनै दुईओटा चिन्न सकेमा (३ अङ्क)					
		आफ्नो वरपर पाइने वस्तुमा भएका ज्यामितीय आकारहरू त्रिभुज, चतुर्भुज र वृत्तमध्ये कुनै एउटा चिन्न सकेमा (२ अङ्क)					
		आफ्नो वरपर पाइने वस्तुमा भएका ज्यामितीय आकारहरू त्रिभुज, चतुर्भुज र वृत्ताकारलाई आकार हो भन्ने थाहा भएको तर छुट्याउन नसकेमा (१ अङ्क)					
अभिभावकको दस्तखत : **मिति :**	**शिक्षकको दस्तखत र**	सिकाइ उपलब्धिको अङ्कको जोड					
		सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत					

कक्षा : १ **विषयक्षेत्र : गणित** **विद्यार्थीको नाम :**

थिम/विषयक्षेत्र	**मुख्य सिकाइ उपलब्धि**	**सूचक**	**नियमित पढाइपछिको मूल्याङ्कन**		**थप सहायतापछिको मूल्याङ्कन**		**कैफियत**
			मिति	**उपलब्धि**	**मिति**	**उपलब्धि**	
सञ्चार प्रविधि र बजार	चलन चल्तीमा रहेका रु. १०० सम्मका नेपाली सिक्का तथा नोट चिन्न	चलन चल्तीमा रहेका रु. १०० सम्मका सबै नेपाली सिक्का तथा नोट चिन्न सकेमा (४ अङ्क)					
		चलन चल्तीमा रहेका रुपैयाँका सबै नेपाली सिक्का तथा नोट चिन्न सकेमा (३ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा चलन चल्तीमा रहेका रु. १०० सम्मका नेपाली सिक्का तथा नोट चिन्न सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको सहयोगमा रु. १०० सम्मका नेपाली सिक्का तथा नोट चिन्न सकेमा (१ अङ्क)					
	चित्रग्राफबाट जानकारी लिन र दिन	आँफै चित्रग्राफबाट पूर्ण जानकारी लिन र दिन सकेमा (४ अङ्क)					
		आँफै चित्रग्राफबाट आंशिक जानकारी लिन र दिन सकेमा (३ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा चित्रग्राफबाट आंशिक जानकारी लिन र दिन सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको सहयोगमा चित्रग्राफबाट आंशिक जानकारी लिन र दिन सकेमा (१ अङ्क)					
अभिभावकको दस्तखत :	**शिक्षकको दस्तखत र मिति :**	सिकाइ उपलब्धिको अङ्कको जोड					
		सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत					

कक्षा : २ विषय : गणित विषयक्षेत्र/थिम : म र मेरो परिवार विद्यार्थीको नाम : परिचय नम्बर :

थिम	**मुख्य सिकाइ उपलब्धि**	**सूचक**	**नियमित पढाइपछिको मूल्याङ्कन**		**थप सहायतापछिको मूल्याङ्कन**		**प्रयोग गरिएका मूल्याङ्कनका साधन**
			मिति	**उपलब्धि**	**मिति**	**उपलब्धि**	
म र मेरो परिवार	समान प्रकृतिका भाँडाहरूको अवलोकन गरी क्षमता तुलना गर्न	आँफै समान प्रकृतिका भाँडाहरूको अवलोकन गरी क्षमता तुलना गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा समान प्रकृतिका भाँडाहरूको अवलोकन गरी क्षमता तुलना गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		शिक्षकको आंशिक सहयोगमा समान प्रकृतिका भाँडाहरूको अवलोकन गरी क्षमता तुलना गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा समान प्रकृतिका भाँडाहरूको अवलोकन गरी क्षमता तुलना गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	विभिन्न भाँडोहरूको क्षमताको अनुमान गर्न र अप्रामाणिक नापोद्वारा पुष्टि गर्न ।	विभिन्न भाँडोहरूको क्षमताको अनुमान गर्न र अप्रामाणिक नापोद्वारा नाप्न र पुष्टि गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		विभिन्न भाँडोहरूको क्षमताको अनुमान गर्न र अप्रामाणिक नापोद्वारा नाप्न वा अप्रामाणिक नापोद्वारा नाप्न र पुष्टि गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		विभिन्न भाँडोहरूको क्षमताको अनुमान गर्न वा अप्रामाणिक नापोद्वारा नाप्न सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको सहयोगमा विभिन्न भाँडोहरूको क्षमताको अनुमान गर्न र अप्रामाणिक नापोद्वारा नाप्न र पुष्टि गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
अभिभावकको दस्तखत :	**शिक्षकको दस्तखत र मिति :**	सिकाइ उपलब्धिको अङ्कको जोड					
		सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत					

कक्षा : २ **विषय : गणित** **विषयक्षेत्रथिम : मेरो दैनिक जीवन** **विद्यार्थीको नाम :** **परिचय नम्बर :**

थिम	**मुख्य सिकाइ उपलब्धि**	**सूचक**	**नियमित पढाइपछिको मूल्याङ्कन**		**थप सहायतापछिको मूल्याङ्कन**		**प्रयोग गरिएका मूल्याङ्कनका साधन**
			मिति	**उपलब्धि**	**मिति**	**उपलब्धि**	
मेरो दैनिक जीवन	घडी हेरी घण्टा र मिनेटमा समय भन्न र लेख्न	आँफै घडी हेरी घण्टा र मिनेटमा समय भन्न र लेख्न सकेमा (४ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा घडी हेरी घण्टा र मिनेटमा समय भन्न र लेख्न सकेमा (३ अङ्क)					
		शिक्षकको आंशिक सहयोगमा घडी हेरी घण्टा र मिनेटमा समय भन्न र लेख्न सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा घडी हेरी घण्टा र मिनेटमा समय भन्न र लेख्न सकेमा (१ अङ्क)					
	क्यालेन्डर हेरेर कुनै दिनको मिति (साल, महिना, गते र बार) भन्न र लेख्न ।	आँफै क्यालेन्डर हेरेर कुनै दिनको मिति (साल, महिना, गते र बार) भन्न र लेख्न सकेमा (४ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा क्यालेन्डर हेरेर कुनै दिनको मिति (साल, महिना, गते र बार) भन्न र लेख्न सकेमा (३ अङ्क)					
		शिक्षकको आंशिक सहयोगमा क्यालेन्डर हेरेरे मिति (साल, महिना, गते र बार) भन्न र लेख्न सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा क्यालेन्डर हेरेर मिति (साल, महिना, गते र बार) भन्न र लेख्न सकेमा (१ अङ्क)					
अभिभावकको दस्तखत :	**शिक्षकको दस्तखत र मिति :**	सिकाइ उपलब्धिको अङ्कको जोड					
		सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत					

कक्षा : २ **विषय : गणित** **विषयक्षेत्ररथिम : हाम्रो समुदाय** **विद्यार्थीको नाम :** **परिचय नम्बर :**

थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सूचक	नियमित पढाइपछिको मूल्याङ्कन		थप सहायतापछिको मूल्याङ्कन		प्रयोग गरिएका मूल्याङ्कनका साधन
			मिति	उपलब्धि	मिति	उपलब्धि	
हाम्रो समुदाय	तीन अङ्कसम्मले बनेका सङ्ख्याहरूमा जोर र बिजोर सङ्ख्या पहिचान गर्न	तीन अङ्कसम्मले बनेका सङ्ख्याहरूमा जोर र बिजोर सङ्ख्या पहिचान गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		७०० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई जोर र बिजोर सङ्ख्यामा छुट्याउन सकेमा वा साथीको सहयोगमा तीन अङ्कसम्मले बनेका सङ्ख्याहरूमा जोर र बिजोर सङ्ख्या पहिचान गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		आँफै ५०० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई जोर र बिजोर सङ्ख्यामा छुट्याउन सकेमा वा शिक्षकको आंशिक सहयोगमा तीन अङ्कसम्मले बनेका सङ्ख्याहरूमा जोर र बिजोर सङ्ख्या पहिचान गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		आँफै १०० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई जोर र बिजोर सङ्ख्यामा छुट्याउन सकेमा वा शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा तीन अङ्कसम्मले बनेका सङ्ख्याहरूमा जोर र बिजोर सङ्ख्या पहिचान गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	तीन अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूलाई तुलना गरी बढ्दो वा घट्दो क्रममा पढ्न र लेख्न ।	तीन अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूलाई तुलना गरी बढ्दो वा घट्दो क्रममा पढ्न र लेख्न सकेमा (४ अङ्क)					
		७०० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई तुलना गरी बढ्दो वा घट्दो क्रममा पढ्न र लेख्न सकेमा वा साथीको सहयोगमा तीन अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूलाई तुलना गरी बढ्दो वा घट्दो क्रममा पढ्न र लेख्न सकेमा (३ अङ्क)					
		आँफै ५०० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई तुलना गरी बढ्दो वा घट्दो क्रममा पढ्न र लेख्न सकेमा वा शिक्षकको आंशिक सहयोगमा तीन अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूलाई तुलना गरी बढ्दो वा घट्दो क्रममा पढ्न र लेख्न सकेमा (२ अङ्क)					
		आँफै १०० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई तुलना गरी बढ्दो वा घट्दो क्रममा पढ्न र लेख्न सकेमा वा शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा तीन अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूलाई तुलना गरी बढ्दो वा घट्दो क्रममा पढ्न र लेख्न सकेमा (१ अङ्क)					
	किलोग्राम र ग्रामको सम्बन्ध बताउन	आँफै किलोग्राम र ग्रामको सम्बन्ध बताउन सकेमा (४ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा किलोग्राम र ग्रामको सम्बन्ध बताउन सकेमा (३ अङ्क)					
		शिक्षकको आंशिक सहयोगमा किलोग्राम र ग्रामको सम्बन्ध बताउन सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा किलोग्राम र ग्रामको सम्बन्ध बताउन सकेमा (१ अङ्क)					
	१०० ग्राम देखि १ किलोग्रामसम्मको प्रामाणिक ढकको प्रयोग गरी वरपरका वस्तुको तौल लिन ।	आँफै १०० ग्राम देखि १ किलोग्रामसम्मको प्रामाणिक ढकको प्रयोग गरी वरपरका वस्तुको तौल लिन सकेमा (४ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा १०० ग्राम देखि १ किलोग्रामसम्मको प्रामाणिक ढकको प्रयोग गरी वरपरका वस्तुको तौल लिन सकेमा (३ अङ्क)					
		शिक्षकको आंशिक सहयोगमा १०० ग्राम देखि १ किलोग्रामसम्मको प्रामाणिक ढकको प्रयोग गरी वरपरका वस्तुको तौल लिन सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा १०० ग्राम देखि १ किलोग्रामसम्मको प्रामाणिक ढकको प्रयोग गरी वरपरका वस्तुको तौल लिन सकेमा (१ अङ्क)					
अभिभावकको दस्तखत :	**शिक्षकको दस्तखत र मिति**	सिकाइ उपलब्धिको अङ्कको जोड					
		सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत					

कक्षा : २ विषय : गणित विषयक्षेत्र/थिम : हाम्रो विद्यालय विद्यार्थीको नाम : परिचय नम्बर :

थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सूचक	नियमित पढाइपछिको मूल्याङ्कन		थप सहायतापछिको मूल्याङ्कन		प्रयोग गरिएका मूल्याङ्कनका साधन
			मिति	उपलब्धि	मिति	उपलब्धि	
हाम्रो विद्यालय	गुणनलाई दोहोरिएको जोडको रूपमा व्यक्त गर्न	आँफै गुणनलाई दोहोरिएको जोडको रूपमा व्यक्त गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा गुणनलाई दोहोरिएको जोडको रूपमा व्यक्त गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		शिक्षकको आंशिक सहयोगमा गुणनलाई दोहोरिएको जोडको रूपमा व्यक्त गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा गुणनलाई दोहोरिएको जोडको रूपमा व्यक्त गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	सिङ्गो, आधा र एक चौथाइको अवधारणाको आधारमा वस्तुहरुको तुलना गर्न ।	सिङ्गो, आधा र एक चौथाइको अवधारणाको आधारमा वस्तुहरुको तुलना गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		आँफै सिङ्गो र आधा वा सिङ्गो र एक चौथाइको अवधारणाको आधारमा वस्तुहरुको तुलना गर्न सकेमा वा साथीको सहयोगमा सिङ्गो, आधा र एक चौथाइको अवधारणाको आधारमा वस्तुहरुको तुलना गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		शिक्षकको आंशिक सहयोगमा सिङ्गो, आधा र एक चौथाइको अवधारणाको आधारमा वस्तुहरुको तुलना गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा सिङ्गो, आधा र एक चौथाइको अवधारणाको आधारमा वस्तुहरुको तुलना गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	समान प्रकृतिका कुनै दुई ओटा सतहको अवलोकन गरी क्षेत्रफल तुलना गर्न ।	आँफै कुनै दुई ओटा वर्गाकार वा आयताकार सतहको अवलोकन गरी धेरै र थोरै क्षेत्रफल भन्न र लेख्न सकेमा (४ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा कुनै दुई ओटा वर्गाकार वा आयताकार सतहको अवलोकन गरी धेरै र थोरै क्षेत्रफल भन्न र लेख्न सकेमा (३ अङ्क)					
		शिक्षकको आंशिक सहयोगमा कुनै दुई ओटा वर्गाकार वा आयताकार सतहको अवलोकन गरी धेरै र थोरै क्षेत्रफल भन्न र लेख्न सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा कुनै दुई ओटा वर्गाकार वा आयताकार सतहको अवलोकन गरी धेरै र थोरै क्षेत्रफल भन्न र लेख्न सकेमा (१ अङ्क)					
	लम्बाइको नापको प्रामाणीक एकाइको पहिचान र रुलरको प्रयोग गरी वस्तुको नाप सेन्टिमिटर र मिलिमिटर स्केलमा पढ्न	आँफै लम्बाइको नापको प्रामाणीक एकाइको पहिचान र रुलरको प्रयोग गरी वस्तुको नाप सेन्टिमिटर र मिलिमिटर स्केलमा पढ्न सकेमा (४ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा लम्बाइको नापको प्रामाणीक एकाइको पहिचान र रुलरको प्रयोग गरी वस्तुको नाप सेन्टिमिटर र मिलिमिटर स्केलमा पढ्न सकेमा वा लम्बाइको नापको प्रामाणीक एकाइको पहिचान र रुलरको प्रयोग गरी वस्तुको नाप सेन्टिमिटर स्केलमा पढ्न सकेमा (३ अङ्क)					
		शिक्षकको आंशिक सहयोगमा लम्बाइको नापको प्रामाणीक एकाइको पहिचान र रुलरको प्रयोग गरी वस्तुको नाप सेन्टिमिटर र मिलिमिटर स्केलमा पढ्न सकेमा वा लम्बाइको नापको प्रामाणीक एकाइको पहिचान वा रुलरको प्रयोग गरी वस्तुको नाप सेन्टिमिटर स्केलमा पढ्न सकेमा (२ अङ्क)					

		शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा लम्बाइको नापको प्रामाणीक एकाइको पहिचान र रुलरको प्रयोग गरी वस्तुको नाप सेन्टिमिटर र मिलिमिटर स्केलमा पढ्न सकेमा वा आँफै लम्बाइको नापको प्रामाणीक एकाइको पहिचान गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	विभिन्न वस्तुको लम्बाइ सेन्टिमिटर स्केलमा अनुमान गर्न, नाप्न र पुष्टि गर्न ।	आँफै विभिन्न वस्तुको लम्बाइ सेन्टिमिटर स्केलमा अनुमान गर्न, नाप्न र पुष्टि गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा विभिन्न वस्तुको लम्बाइ सेन्टिमिटर स्केलमा अनुमान गर्न, नाप्न र पुष्टि गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		शिक्षकको आंशिक सहयोगमा विभिन्न वस्तुको लम्बाइ सेन्टिमिटर स्केलमा अनुमान गर्न, नाप्न र पुष्टि गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा विभिन्न वस्तुको लम्बाइ सेन्टिमिटर स्केलमा अनुमान गर्न, नाप्न र पुष्टि गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
अभिभावकको दस्तखत :	**शिक्षकको दस्तखत र मिति :**	सिकाइ उपलब्धिको अङ्कको जोड					
		सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत					

कक्षा : २ विषय : गणित विषयक्षेत्र/थिम : मेरो सिर्जना विद्यार्थीको नाम : परिचय नम्बर :

थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सूचक	नियमित पढाइपछिको मूल्याङ्कन		थप सहायतापछिको मूल्याङ्कन		प्रयोग गरिएका मूल्याङ्कनका साधन
			मिति	उपलब्धि	मिति	उपलब्धि	
मेरो सिर्जना	ठोस वस्तुहरू (जस्तै : सिन्का, तार, बाँस, किला, बाँसका चोया, डोरी, आदि) को प्रयोग गरी त्रिभुज र चतुर्भुजका आकारहरु बनाउन	ठोस वस्तुहरू (जस्तै : सिन्का, तार, बाँस, किला, बाँसका चोया, डोरी, आदि) को प्रयोग गरी आँफै त्रिभुज र चतुर्भुजका आकारहरु बनाउन सकेमा (४ अङ्क)					
		ठोस वस्तुहरू (जस्तै : सिन्का, तार, बाँस, किला, बाँसका चोया, डोरी, आदि) को प्रयोग गरी साथीको सहयोगमा त्रिभुज र चतुर्भुजका आकारहरु बनाउन सकेमा (३ अङ्क)					
		ठोस वस्तुहरू (जस्तै : सिन्का, तार, बाँस, किला, बाँसका चोया, डोरी, आदि) को प्रयोग गरी शिक्षकको आंशिक सहयोगमा त्रिभुज र चतुर्भुजका आकारहरु बनाउन सकेमा (२ अङ्क)					
		ठोस वस्तुहरू (जस्तै : सिन्का, तार, बाँस, किला, बाँसका चोया, डोरी, आदि) को प्रयोग गरी शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा त्रिभुज र चतुर्भुजका आकारहरु बनाउन सकेमा (१ अङ्क)					
	त्रिभुज, चतुर्भुज र वृत्तका आकारहरु ट्रेस गर्न	आँफै त्रिभुज, चतुर्भुज र वृत्तका आकारहरु ट्रेस गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा त्रिभुज, चतुर्भुज र वृत्तका आकारहरु ट्रेस गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		शिक्षकको आंशिक सहयोगमा त्रिभुज, चतुर्भुज र वृत्तका आकारहरु ट्रेस गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा त्रिभुज, चतुर्भुज र वृत्तका आकारहरु ट्रेस गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	भुजा र कुनाका आधारमा त्रिभुज र चतुर्भुजको अवधारणा विकास गर्न ।	भुजा र कुनाका आधारमा त्रिभुज र चतुर्भुजको पहिचान गर्न तथा त्रिभुज र चतुर्भुजको भुजा र कुनाको सङ्ख्या बताउन सकेमा (४ अङ्क)					
		भुजा र कुनाका आधारमा त्रिभुज र चतुर्भुजको पहिचान गर्न वा त्रिभुज र चतुर्भुजको भुजा र कुनाको सङ्ख्या बताउन सकेमा (३ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा भुजा र कुनाका आधारमा त्रिभुज र चतुर्भुजको पहिचान गर्न तथा त्रिभुज र चतुर्भुजको भुजा र कुनाको सङ्ख्या बताउन सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको आंशिक सहयोगमा भुजा र कुनाका आधारमा त्रिभुज र चतुर्भुजको पहिचान गर्न तथा त्रिभुज र चतुर्भुजको भुजा र कुनाको सङ्ख्या बताउन सकेमा (१ अङ्क)					
अभिभावकको दस्तखत :	**शिक्षकको दस्तखत र मिति :**	सिकाइ उपलब्धिको अङ्कको जोड					
		सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत					

कक्षा : २ विषय : गणित विषयक्षेत्रथिम : सञ्चार प्रविधि र बजार विद्यार्थीको नाम : परिचय नम्बर :

थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सूचक	नियमित पढाइपछिको मूल्याङ्कन		थप सहायतापछिको मूल्याङ्कन		प्रयोग गरिएका मूल्याङ्कनका साधन
			मिति	उपलब्धि	मिति	उपलब्धि	
सञ्चार प्रविधि र बजार	रु. १००० सम्मका सिक्का तथा नोट चिन्न	आँफै रु. १००० सम्मका सिक्का तथा नोट चिन्न सकेमा (४ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा रु. १००० सम्मका सिक्का तथा नोट चिन्न सकेमा (३ अङ्क)					
		शिक्षकको आंशिक सहयोगमा रु. १००० सम्मका सिक्का तथा नोट चिन्न सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा रु. १००० सम्मका सिक्का तथा नोट चिन्न सकेमा (१ अङ्क)					
	रूपान्तर गर्न नपर्ने मुद्रा सम्बन्धी जोड र घटाउ गर्न ।	आँफै रूपान्तर गर्न नपर्ने मुद्रा सम्बन्धी जोड र घटाउ गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा रूपान्तर गर्न नपर्ने मुद्रा सम्बन्धी जोड र घटाउ गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		शिक्षकको आंशिक सहयोगमा रूपान्तर गर्न नपर्ने मुद्रा सम्बन्धी जोड र घटाउ गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा रूपान्तर गर्न नपर्ने मुद्रा सम्बन्धी जोड र घटाउ गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	दिइएको तालिकाबाट जानकारी लिन र दिन	आँफै तालिकाबाट पूर्ण जानकारी लिन र दिन सकेमा (४ अङ्क)					
		आँफै तालिकाबाट आंशिक जानकारी लिन र दिन सकेमा (३ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा तालिकाबाट आंशिक जानकारी लिन र दिन सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको सहयोगमा तालिकाबाट आंशिक जानकारी लिन र दिन सकेमा (१ अङ्क)					
	दिइएको चित्रग्राफबाट सदस्यहरुको सङ्ख्या गनेर तालिकामा प्रस्तुत गर्न	दिइएको चित्रग्राफबाट आँफै सदस्यहरुको सङ्ख्या गनेर तालिकामा प्रस्तुत गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		दिइएको चित्रग्राफबाट आँफै सदस्यहरुको सङ्ख्या गनेर तालिकामा आंशिक रुपमा प्रस्तुत गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		दिइएको चित्रग्राफबाट साथीको सहयोगमा सदस्यहरुको सङ्ख्या गनेर तालिकामा प्रस्तुत गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		दिइएको चित्रग्राफबाट शिक्षकको सहयोगमा सदस्यहरुको सङ्ख्या गनेर तालिकामा प्रस्तुत गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
अभिभावकको दस्तखत :	**शिक्षकको दस्तखत र मिति :**	सिकाइ उपलब्धिको अङ्कको जोड					
		सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत					

कक्षा : २ | विषय : गणित | विषयक्षेत्र/थिम : सङ्ख्याको ज्ञान | विद्यार्थीको नाम : | परिचय नम्बर :

थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सूचक	नियमित पढाइपछिको मूल्याङ्कन		थप सहायतापछिको मूल्याङ्कन		प्रयोग गरिएका मूल्याङ्कनका साधन
			मिति	उपलब्धि	मिति	उपलब्धि	
सङ्ख्याको ज्ञान (क) पूर्ण सङ्ख्या	१००० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा स्थानमान तालिकामा प्रस्तुत गर्न, स्थानमान भन्न, पढ्न र लेख्न	१००० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा स्थानमान तालिकामा प्रस्तुत गर्न, स्थानमान भन्न, पढ्न र लेख्नमध्ये कुनै तीनओटा कार्य गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		१००० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा स्थानमान तालिकामा प्रस्तुत गर्न, स्थानमान भन्न, पढ्न र लेख्नमध्ये कुनै तीनओटा कार्य गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		१००० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा स्थानमान तालिकामा प्रस्तुत गर्न, स्थानमान भन्न, पढ्न र लेख्नमध्ये कुनै दुईओटा कार्य गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		१००० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा स्थानमान तालिकामा प्रस्तुत गर्न, स्थानमान भन्न, पढ्न र लेख्नमध्ये कुनै एउटा कार्य गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	१०० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार अक्षरमा पढ्न र लेख्न	देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा सयसम्म अक्षरमा पढ्न र लेख्न सकेमा (४ अङ्क)					
		देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा सयसम्म अक्षरमा पढ्न वा लेख्न वा सत्तरीसम्म पढ्न र लेख्न सकेमा (३ अङ्क)					
		देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा पचाससम्म अक्षरमा पढ्न र लेख्न सकेमा (२ अङ्क)					
		देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा तीससम्म अक्षरमा पढ्न र लेख्न सकेमा (१ अङ्क)					
	१००० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई हिन्दु अरेविक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा स्थानमान तालिकामा प्रस्तुत गर्न, स्थानमान भन्न, पढ्न र लेख्न	१००० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई हिन्दु अरेविक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा स्थानमान तालिकामा प्रस्तुत गर्न, स्थानमान भन्न, पढ्न र लेख्नमध्ये कुनै तीनओटा कार्य गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		१००० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई हिन्दु अरेविक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा स्थानमान तालिकामा प्रस्तुत गर्न, स्थानमान भन्न, पढ्न र लेख्नमध्ये कुनै तीनओटा कार्य गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		१००० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई हिन्दु अरेविक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा स्थानमान तालिकामा प्रस्तुत गर्न, स्थानमान भन्न, पढ्न र लेख्नमध्ये कुनै दुईओटा कार्य गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		१००० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई हिन्दु अरेविक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा स्थानमान तालिकामा प्रस्तुत गर्न, स्थानमान भन्न, पढ्न र लेख्नमध्ये कुनै एउटा कार्य गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	१०० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार अक्षरमा पढ्न र लेख्न	हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा सयसम्म अक्षरमा पढ्न र लेख्न सकेमा (४ अङ्क)					
		हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा सयसम्म अक्षरमा पढ्न वा लेख्न वा सत्तरीसम्म पढ्न र लेख्न सकेमा (३ अङ्क)					
		हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा पचाससम्म अक्षरमा पढ्न र लेख्न सकेमा (२ अङ्क)					
		हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा तीससम्म अक्षरमा पढ्न र लेख्न सकेमा (१ अङ्क)					
अभिभावकको दस्तखत :	**शिक्षकको दस्तखत र मिति :**	सिकाइ उपलब्धिको अङ्कको जोड					
		सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत					

कक्षा : २　　**विषय : गणित**　　**विषयक्षेत्रथिम : गणितका आधारभूत क्रिया**　　**विद्यार्थीको नाम :**　　**परिचय नम्बर :**

थिम	**मुख्य सिकाइ उपलब्धि**	**सूचक**	**नियमित पढाइपछिको मूल्याङ्कन**		**थप सहायतापछिको मूल्याङ्कन**		**प्रयोग गरिएका मूल्याङ्कनका साधन**
			मिति	**उपलब्धि**	**मिति**	**उपलब्धि**	
गणितका आधारभूत क्रिया	योगफल १,००० सम्म आउने तीन अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरुको जोड गर्न ।	ठोस सामग्री, चित्र, स्थानमान तालिका र सङ्केत प्रयोग गरेर हात लागी नआउने र आउने तथा योगफल १००० आउनेसम्मका सङ्ख्याहरुको जोड गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		ठोस सामग्री वा चित्र, स्थानमान तालिका र सङ्केत प्रयोग गरेर हात लागी नआउने र आउने तथा योगफल १००० आउनेसम्मका सङ्ख्याहरुको जोड गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		ठोस सामग्री र चित्र प्रयोग गरेर हात लागी नआउने र आउने तथा योगफल १००० आउनेसम्मका सङ्ख्याहरुको जोड गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		ठोस सामग्री प्रयोग गरेर वा हात लागी नआउने तथा योगफल १००० आउनेसम्मका सङ्ख्याहरुको जोड गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	तीन अङ्कसम्मको सङ्ख्याको घटाउ गर्न ।	ठोस सामग्री, चित्र, स्थानमान तालिका र सङ्केत प्रयोग गरेर तीन अङ्कसम्मको सङ्ख्याको सापटी लिन नपर्ने र पर्ने घटाउ गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		ठोस सामग्री वा चित्र, स्थानमान तालिका र सङ्केत प्रयोग गरेर तीन अङ्कसम्मको सङ्ख्याको सापटी लिन नपर्ने र पर्ने घटाउ गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		ठोस सामग्री र चित्र प्रयोग गरेर तीन अङ्कसम्मको सङ्ख्याको सापटी लिन नपर्ने र पर्ने घटाउ गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		ठोस सामग्री प्रयोग गरेर तीन अङ्कसम्मको सङ्ख्याको सापटी लिन नपर्ने घटाउ गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	१० सम्मको गुणन तालिका निर्माण गर्न ।	आँफै १० सम्मको गुणन तालिका निर्माण गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		आँफै ७ सम्मको गुणन तालिका निर्माण गर्न सकेमा वा साथीको सहयोगमा १० सम्मको गुणन तालिका निर्माण गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		आँफै ५ सम्मको गुणन तालिका निर्माण गर्न सकेमा वा शिक्षकको आंशिक सहयोगमा १० सम्मको गुणन तालिका निर्माण गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		आँफै ३ सम्मको गुणन तालिका निर्माण गर्न सकेमा वा शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा १० सम्मको गुणन तालिका निर्माण गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	१० सम्मको गुणनतालिकामा आधारित रहेर दुई अङ्कसम्मको सङ्ख्यालाई १० सम्मको सङ्ख्याले निशेष भाग जाने भाग गर्न ।	आँफै १० सम्मको गुणनतालिकामा आधारित रहेर दुई अङ्कसम्मको सङ्ख्यालाई १० सम्मको सङ्ख्याले निशेष भाग जाने भाग गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		आँफै ७ सम्मको गुणनतालिकामा आधारित रहेर दुई अङ्कसम्मको सङ्ख्यालाई ७ सम्मको सङ्ख्याले निशेष भाग जाने भाग गर्न सकेमा वा साथीको सहयोगमा १० सम्मको गुणनतालिकामा आधारित रहेर दुई अङ्कसम्मको सङ्ख्यालाई १० सम्मको सङ्ख्याले निशेष भाग जाने भाग गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		आँफै ५ सम्मको गुणनतालिकामा आधारित रहेर दुई अङ्कसम्मको सङ्ख्यालाई ५ सम्मको सङ्ख्याले निशेष भाग जाने भाग गर्न सकेमा वा शिक्षकको आंशिक सहयोगमा १० सम्मको गुणनतालिकामा आधारित रहेर दुई अङ्कसम्मको सङ्ख्यालाई १० सम्मको सङ्ख्याले निशेष भाग जाने भाग गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		आँफै ३ सम्मको गुणनतालिकामा आधारित रहेर दुई अङ्कसम्मको सङ्ख्यालाई ३ सम्मको सङ्ख्याले निशेष भाग जाने भाग गर्न सकेमा वा शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा १० सम्मको गुणनतालिकामा आधारित रहेर दुई अङ्कसम्मको सङ्ख्यालाई १० सम्मको सङ्ख्याले निशेष भाग जाने भाग गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
अभिभावकको दस्तखत :	**शिक्षकको दस्तखत र मिति :**	सिकाइ उपलब्धिको अङ्कको जोड					
		सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत					

कक्षा : ३ विषय : गणित थिम : मेरो दैनिक जीवन विद्यार्थीको नाम : विद्यार्थीको परिचयपत्र नं :

थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सूचक	नियमित पढाइपछिको मूल्याङ्कन		थप सहायतापछिको मूल्याङ्कन		प्रयोग गरिएका साधनहरु
			मिति	उपलब्धि	मिति	उपलब्धि	
मेरो दैनिक जीवन	घडी हेरी घण्टा, मिनेट र सेकेण्डमा समय भन्न र लेख्न	आँफै घडी हेरी घण्टा, मिनेट र सेकेण्डमा समय भन्न र लेख्न सकेमा (४ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा घडी हेरी घण्टा, मिनेट र सेकेण्डमा समय भन्न र लेख्न सकेमा (३ अङ्क)					
		शिक्षकको आंशिक सहयोगमा घडी हेरी घण्टा, मिनेट र सेकेण्डमा समय भन्न र लेख्न सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा घडी हेरी घण्टा, मिनेट र सेकेण्डमा समय भन्न र लेख्न सकेमा (१ अङ्क)					
	समयका एकाइहरुबिचको सम्बन्ध भन्न र लेख्न (वर्ष, महिना, हप्ता, दिन, घण्टा, मिनेट र सेकेण्ड)	वर्ष र महिना, महिना र हप्ता, हप्ता र दिन, दिन र घण्टा, घण्टा र मिनेट, मिनेट र सेकेण्डबिचको सम्बन्ध भन्न र लेख्न सकेमा (४ अङ्क)					
		वर्ष र महिना, महिना र हप्ता, हप्ता र दिन, दिन र घण्टा, घण्टा र मिनेट, मिनेट र सेकेण्डबिचको सम्बन्ध मध्ये कुनै चारओटा सम्बन्ध भन्न र लेख्न सकेमा (३ अङ्क)					
		वर्ष र महिना, महिना र हप्ता, हप्ता र दिन, दिन र घण्टा, घण्टा र मिनेट, मिनेट र सेकेण्डबिचको सम्बन्ध मध्ये कुनै तीनओटा सम्बन्ध भन्न र लेख्न सकेमा (२ अङ्क)					
		वर्ष र महिना, महिना र हप्ता, हप्ता र दिन, दिन र घण्टा, घण्टा र मिनेट, मिनेट र सेकेण्डबिचको सम्बन्ध मध्ये कुनै दुईओटा सम्बन्ध भन्न र लेख्न सकेमा (१ अङ्क)					
	कुनै काममा लागेको समय पत्ता लगाउन ।	आँफै कुनै काममा लागेको समय पत्ता लगाउन सकेमा (४ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा कुनै काममा लागेको समय पत्ता लगाउन सकेमा (३ अङ्क)					
		शिक्षकको आंशिक सहयोगमा कुनै काममा लागेको समय पत्ता लगाउन सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा कुनै काममा लागेको समय पत्ता लगाउन सकेमा (१ अङ्क)					
अभिभावकको दस्तखत :	**शिक्षकको दस्तखत र मिति :**	सिकाइ उपलब्धिको अङ्कको जोड					
		सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत					

कक्षा : ३ विषय : गणित थिम : हाम्रो समुदाय विद्यार्थीको नाम : विद्यार्थीको परिचयपत्र नं :

थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सूचक	नियमित पढाइपछिको मूल्याङ्कन		थप सहायतापछिको मूल्याङ्कन		प्रयोग गरिएका साधनहरु
			मिति	उपलब्धि	मिति	उपलब्धि	
हाम्रो समुदाय	चार अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूलाई बढ्दो वा घट्दो क्रममा पढ्न र लेख्न	चार अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूलाई तुलना गरी बढ्दो वा घट्दो क्रममा पढ्न र लेख्न सकेमा (४ अङ्क)					
		७००० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई तुलना गरी बढ्दो वा घट्दो क्रममा पढ्न र लेख्न सकेमा वा साथीको सहयोगमा ९९९९ सम्मका सङ्ख्याहरूलाई तुलना गरी बढ्दो वा घट्दो क्रममा पढ्न र लेख्न सकेमा (३ अङ्क)					
		आँफै ५००० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई तुलना गरी बढ्दो वा घट्दो क्रममा पढ्न र लेख्न सकेमा वा शिक्षकको आंशिक सहयोगमा ९९९९ सम्मका सङ्ख्याहरूलाई तुलना गरी बढ्दो वा घट्दो क्रममा पढ्न र लेख्न सकेमा (२ अङ्क)					
		आँफै ३००० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई तुलना गरी बढ्दो वा घट्दो क्रममा पढ्न र लेख्न सकेमा वा शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा ९९९९ सम्मका सङ्ख्याहरूलाई तुलना गरी बढ्दो वा घट्दो क्रममा पढ्न र लेख्न सकेमा (१ अङ्क)					
	स्थानीय सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा २० सम्म पढ्न र लेख्न ।	स्थानीय सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा २० सम्म पढ्न र लेख्न सकेमा (४ अङ्क)					
		स्थानीय सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा २० सम्म पढ्न वा लेख्न वा पन्ध्रसम्म पढ्न र लेख्न सकेमा (३ अङ्क)					
		स्थानीय सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा १५ सम्म पढ्न वा लेख्न वा दशसम्म पढ्न र लेख्न सकेमा (२ अङ्क)					
		स्थानीय सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा दशसम्म पढ्न वा लेख्न वा पाँचसम्म पढ्न र लेख्न सकेमा (१ अङ्क)					
	आधा, एक चौथाइ, तीन चौथाइ, एक तिहाइ र दुई तिहाइलाई भिन्नको रूपमा लेख्न	आधा, एक चौथाइ, तीन चौथाइ, एक तिहाइ र दुई तिहाइलाई भिन्नको रूपमा लेख्न सकेमा (४ अङ्क)					
		आधा, एक चौथाइ, तीन चौथाइ, एक तिहाइ र दुई तिहाइमध्ये कुनै चारओटालाई भिन्नको रूपमा लेख्न सकेमा (३ अङ्क)					
		आधा, एक चौथाइ, तीन चौथाइ, एक तिहाइ र दुई तिहाइमध्ये कुनै तीनओटालाई भिन्नको रूपमा लेख्न सकेमा (२ अङ्क)					
		आधा, एक चौथाइ, तीन चौथाइ, एक तिहाइ र दुई तिहाइमध्ये कुनै एउटालाई भिन्नको रूपमा लेख्न सकेमा (१ अङ्क)					
	भिन्नहरू $\frac{1}{2}, \frac{1}{4}, \frac{3}{4}, \frac{1}{3}, \frac{2}{3}$ लाई सामग्री प्रयोग गरी देखाउन	भिन्नहरू $\frac{1}{2}, \frac{1}{4}, \frac{3}{4}, \frac{1}{3}, \frac{2}{3}$ लाई सामग्री प्रयोग गरी देखाउन सकेमा (४ अङ्क)					
		भिन्नहरू $\frac{1}{2}, \frac{1}{4}, \frac{3}{4}, \frac{1}{3}, \frac{2}{3}$ मध्ये कुनै चारओटालाई सामग्री प्रयोग गरी देखाउन सकेमा (३ अङ्क)					
		भिन्नहरू $\frac{1}{2}, \frac{1}{4}, \frac{3}{4}, \frac{1}{3}, \frac{2}{3}$ मध्ये कुनै तीनओटालाई सामग्री प्रयोग गरी देखाउन सकेमा (२ अङ्क)					
		भिन्नहरू $\frac{1}{2}, \frac{1}{4}, \frac{3}{4}, \frac{1}{3}, \frac{2}{3}$ मध्ये कुनै दुईओटालाई सामग्री प्रयोग गरी देखाउन सकेमा (१ अङ्क)					
	चित्रद्वारा माथिका भिन्नहरूमध्ये कुनै दुई ओटा भिन्नहरू तुलना गर्न ।	आँफै चित्रद्वारा माथिका भिन्नहरूमध्ये कुनै दुई ओटा भिन्नहरू तुलना गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा चित्रद्वारा माथिका भिन्नहरूमध्ये कुनै दुई ओटा भिन्नहरू तुलना गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		शिक्षकको आंशिक सहयोगमा चित्रद्वारा माथिका भिन्नहरूमध्ये कुनै दुई ओटा भिन्नहरू तुलना गर्न सकेमा (२ अङ्क)					

		शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा चित्रद्वारा माथिका भिन्नहरूमध्ये कुनै दुई ओटा भिन्नहरू तुलना गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	विभिन्न वस्तुको लम्बाइ मिटर वा सेन्टिमिटर स्केलमा अनुमान गर्न, नाप्न र पुष्टि गर्न	विभिन्न वस्तुको लम्बाइ मिटर वा सेन्टिमिटर स्केलमा अनुमान गर्न, नाप्न र पुष्टि गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		विभिन्न वस्तुको लम्बाइ मिटर वा सेन्टिमिटर स्केलमा अनुमान गर्न र नाप्न वा नाप्न र पुष्टि गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		विभिन्न वस्तुको लम्बाइ मिटर वा सेन्टिमिटर स्केलमा अनुमान गर्न वा नाप्न सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको सहयोगमा विभिन्न वस्तुको लम्बाइ मिटर वा सेन्टिमिटर स्केलमा अनुमान गर्न, नाप्न र पुष्टि गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
अभिभावकको दस्तखत : **शिक्षकको दस्तखत र मिति :**		सिकाइ उपलब्धिको अङ्कको जोड					
		सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत					

कक्षा : ३ विषय : गणित थिम : मेरो सिर्जना विद्यार्थीको नाम : विद्यार्थीको परिचयपत्र नं :

थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सूचक	नियमित पढाइपछिको मूल्याङ्कन		थप सहायतापछिको मूल्याङ्कन		प्रयोग गरिएका साधनहरु
			मिति	उपलब्धि	मिति	उपलब्धि	
मेरो सिर्जना	दिइएको वस्तुको किनारा वा रेखाखण्डको नाप लिन र दिइएको नापको रेखाखण्ड खिच्न	दिइएको वस्तुको किनारा वा रेखाखण्डको नाप लिन र दिइएको नापको रेखाखण्ड खिच्न सकेमा (४ अङ्क)					
		दिइएको वस्तुको किनारा वा रेखाखण्डको नाप लिन वा दिइएको नापको रेखाखण्ड खिच्न सकेमा वा साथीको सहयोगमा दिइएको वस्तुको किनारा वा रेखाखण्डको नाप लिन र दिइएको नापको रेखाखण्ड खिच्न सकेमा (३ अङ्क)					
		शिक्षकककको आंशिक सहयोगमा दिइएको वस्तुको किनारा वा रेखाखण्डको नाप लिन र दिइएको नापको रेखाखण्ड खिच्न सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा दिइएको वस्तुको किनारा वा रेखाखण्डको नाप लिन र दिइएको नापको रेखाखण्ड खिच्न सकेमा (१ अङ्क)					
	वरपर पाइने ठोस वस्तु मा बनेका कोणहरू देखाउन	आँफै वरपर पाइने ठोस वस्तुमा बनेका कोणहरू देखाउन सकेमा (४ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा वरपर पाइने ठोस वस्तुमा बनेका कोणहरू देखाउन सकेमा (३ अङ्क)					
		शिक्षकककको आंशिक सहयोगमा वरपर पाइने ठोस वस्तुमा बनेका कोणहरू देखाउन सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा वरपर पाइने ठोस वस्तुमा बनेका कोणहरू देखाउन सकेमा (१ अङ्क)					
	रुलरको प्रयोग गरी कोणहरू खिच्न, नाम लेख्न र तुलना गर्न	रुलरको प्रयोग गरी कोणहरू खिच्न, नाम लेख्न र सानो ठूलो छुट्याउन सकेमा (४ अङ्क)					
		रुलरको प्रयोग गरी कोणहरू खिच्न र नाम लेख्न वा सानो ठूलो छुट्याउन सकेमा (३ अङ्क)					
		रुलरको प्रयोग गरी कोणहरू खिच्न वा नाम लेख्न वा सानो ठूलो छुट्याउन सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको सहयोगमा रुलरको प्रयोग गरी कोणहरू खिच्न, नाम लेख्न र सानो ठूलो छुट्याउन सकेमा (१ अङ्क)					
	समकोण पहिचान गर्न	आँफै समकोण पहिचान गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा समकोण पहिचान गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		शिक्षकककको आंशिक सहयोगमा समकोण पहिचान गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा समकोण पहिचान गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	सिधा किनारा (straight edge) भएको	सिधा किनारा (straight edge) भएको वस्तु र सिसाकलम प्रयोग गरी त्रिभुज र					

	वस्तु र सिसाकलम प्रयोग गरी त्रिभुज र चतुर्भुज खिच्न र नाम लेख्न	चतुर्भुज खिच्न र नाम लेख्न सकेमा (४ अङ्क)					
		सिधा किनारा (straight edge) भएको वस्तु र सिसाकलम प्रयोग गरी त्रिभुज र चतुर्भुजमध्ये एक खिचेर नाम लेख्न सकेमा वा त्रिभुज र चतुर्भुज दुबै खिचेको तर नाम लेख्न नसकेमा वा दुबै खिच्न नसकेको तर दिइएको दुबै चित्रको नाम लेख्न सकेमा (३ अङ्क)					
		सिधा किनारा (straight edge) भएको वस्तु र सिसाकलम प्रयोग गरी त्रिभुज र चतुर्भुजमध्ये एक खिच्न सकेमा (२ अङ्क)					
		सिधा किनारा (straight edge) भएको वस्तु र सिसाकलम प्रयोग गरी शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा मात्र त्रिभुज र चतुर्भुज खिच्न वा नाम लेख्न सकेमा (१ अङ्क)					
	आयताकार र वर्गाकार सतह पहिचान गर्न ।	आयताकार र वर्गाकार सतह पहिचान गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		आयताकार वा वर्गाकार सतह पहिचान गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा आयताकार र वर्गाकार सतह पहिचान गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा आयताकार र वर्गाकार सतह पहिचान गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
अभिभावकको दस्तखत :	**शिक्षकको दस्तखत र मिति :**	सिकाइ उपलब्धिको अङ्कको जोड					
		सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत					

कक्षा : ३ विषय : गणित थिम : सञ्चार प्रविधि र बजार विद्यार्थीको नाम : विद्यार्थीको परिचयपत्र नं :

थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सूचक	नियमित पढाइपछिको मूल्याङ्कन		थप सहायतापछिको मूल्याङ्कन		प्रयोग गरिएका साधनहरु
			मिति	उपलब्धि	मिति	उपलब्धि	
सञ्चार प्रविधि र बजार	रुपियाँलाई पैसामा र पैसालाई रुपियाँमा रूपान्तर गर्न	रुपियाँलाई पैसामा र पैसालाई रुपियाँमा रूपान्तर गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		रुपियाँलाई पैसामा वा पैसालाई रुपियाँमा रूपान्तर गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		रुपियाँलाई पैसामा रूपान्तर गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको सहयोगमा रुपियाँलाई पैसामा र पैसालाई रुपियाँमा रूपान्तर गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	मुद्रा सम्बन्धी जोड र घटाउ गर्न ।	रुपान्तर गर्न नपर्ने र पर्ने मुद्रा सम्बन्धी जोड र घटाउ गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		रुपान्तर गर्न नपर्ने र पर्ने मुद्रा सम्बन्धी जोड वा घटाउ गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		रुपान्तर गर्न नपर्ने जोड र घटाउ गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		रुपान्तर गर्न नपर्ने जोड वा घटाउ गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	मिटर, सेन्टिमिटर र मिलिमिटरको सम्बन्ध बताउन	आँफै मिटर, सेन्टिमिटर र मिलिमिटरको सम्बन्ध बताउन सकेमा (४ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा मिटर, सेन्टिमिटर र मिलिमिटरको सम्बन्ध बताउन सकेमा (३ अङ्क)					
		शिक्षकको आंशिक सहयोगमा मिटर, सेन्टिमिटर र मिलिमिटरको सम्बन्ध बताउन सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा मिटर, सेन्टिमिटर र मिलिमिटरको सम्बन्ध बताउन सकेमा (१ अङ्क)					
	मिटरलाई सेन्टिमिटर र सेन्टिमिटरलाई मिलिमिटरमा रूपान्तर गर्न ।	मिटरलाई सेन्टिमिटर र सेन्टिमिटरलाई मिलिमिटरमा रूपान्तर गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		मिटरलाई सेन्टिमिटर वा सेन्टिमिटरलाई मिलिमिटरमा रूपान्तर गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा मिटरलाई सेन्टिमिटर र सेन्टिमिटरलाई मिलिमिटरमा रूपान्तर गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको सहयोगमा मिटरलाई सेन्टिमिटर र सेन्टिमिटरलाई मिलिमिटरमा रूपान्तर गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	वस्तुहरूको तौलको अनुमान गर्न र नापद्वारा यकिन गर्न	वस्तुहरुको तौलको अनुमान गर्न, नाप्न र पुष्टि गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		वस्तुहरुको तौलको अनुमान गर्न र नाप्न वा नाप्न र पुष्टि गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		वस्तुहरुको तौलको अनुमान गर्न वा नाप्न सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको सहयोगमा वस्तुहरुको तौलको अनुमान गर्न, नाप्न र पुष्टि गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	किलोग्रामलाई ग्राममा रूपान्तर गर्न	आँफै किलोग्रामलाई ग्राममा रूपान्तर गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा किलोग्रामलाई ग्राममा रूपान्तर गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		शिक्षकको आंशिक सहयोगमा किलोग्रामलाई ग्राममा रूपान्तर गर्न सकेमा (२ अङ्क)					

		शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा किलोग्रामलाई ग्राममा रूपान्तर गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	लिटर र मिलिलिटरको सम्बन्ध बताउन	आँफै लिटर र मिलिलिटरको सम्बन्ध बताउन सकेमा (४ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा लिटर र मिलिलिटरको सम्बन्ध बताउन सकेमा (३ अङ्क)					
		शिक्षकको आंशिक सहयोगमा लिटर र मिलिलिटरको सम्बन्ध बताउन सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा लिटर र मिलिलिटरको सम्बन्ध बताउन सकेमा (१ अङ्क)					
	विभिन्न क्षमताका भाँडाहरूको क्षमता लिटर र मिलिलिटर एकाइमा नाप लिन	आँफै विभिन्न क्षमताका भाँडाहरूको क्षमता लिटर र मिलिलिटर एकाइमा नाप लिन सकेमा (४ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा विभिन्न क्षमताका भाँडाहरूको क्षमता लिटर र मिलिलिटर एकाइमा नाप लिन सकेमा (३ अङ्क)					
		शिक्षकको आंशिक सहयोगमा विभिन्न क्षमताका भाँडाहरूको क्षमता लिटर र मिलिलिटर एकाइमा नाप लिन सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा विभिन्न क्षमताका भाँडाहरूको क्षमता लिटर र मिलिलिटर एकाइमा नाप लिन सकेमा (१ अङ्क)					
	लिटर र मिलिलिटरसम्बन्धी जोड र घटाउ गर्न	आँफै लिटर र मिलिलिटरसम्बन्धी जोड र घटाउ गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा लिटर र मिलिलिटरसम्बन्धी जोड र घटाउ गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		शिक्षकको आंशिक सहयोगमा लिटर र मिलिलिटरसम्बन्धी जोड र घटाउ गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा लिटर र मिलिलिटरसम्बन्धी जोड र घटाउ गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	चित्रग्राफ बनाउन	आँफै सङ्केतको प्रयोग गरी चित्रग्राफ बनाउन सकेमा (४ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा सङ्केतको प्रयोग गरी चित्रग्राफ बनाउन सकेमा (३ अङ्क)					
		शिक्षकको आंशिक सहयोगमा सङ्केतको प्रयोग गरी चित्रग्राफ बनाउन सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा सङ्केतको प्रयोग गरी चित्रग्राफ बनाउन सकेमा (१ अङ्क)					
अभिभावकको दस्तखत :	**शिक्षकको दस्तखत र मिति :**	सिकाइ उपलब्धिको अङ्कको जोड					
		सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत					

कक्षा : ३ विषय : गणित थिम : सङ्ख्याको ज्ञान विद्यार्थीको नाम : विद्यार्थीको परिचयपत्र नं :

थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सूचक	नियमित पढाइपछिको मूल्याङ्कन		थप सहायतापछिको मूल्याङ्कन		प्रयोग गरिएका साधनहरु
			मिति	उपलब्धि	मिति	उपलब्धि	
सङ्ख्याको ज्ञान	पाँच अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूलाई देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार स्थानमान तालिकामा प्रस्तुत गर्न, स्थानमान भन्न र लेख्न	पाँच अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूलाई देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार स्थानमान तालिकामा प्रस्तुत गर्ने, स्थानमान भन्ने र लेख्ने सबै कार्य गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		पाँच अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूलाई देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार स्थानमान तालिकामा प्रस्तुत गर्ने, स्थानमान भन्ने र लेख्नेमध्ये कुनै दुई कार्य गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		पाँच अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूलाई देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार स्थानमान तालिकामा प्रस्तुत गर्ने, स्थानमान भन्ने र लेख्नेमध्ये कुनै एक कार्य गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		पाँच अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूलाई देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार स्थानमान तालिकामा प्रस्तुत गर्नका लागि स्थानमान तालिका बनाउन सकेमा (१ अङ्क)					
	१००० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार अक्षरमा पढ्न र लेख्न	१००० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार अक्षरमा पढ्न र लेख्न सकेमा (४ अङ्क)					
		१००० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार अक्षरमा पढ्न वा लेख्न वा ७०० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार पढ्न र लेख्न सकेमा (३ अङ्क)					
		देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा ५०० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार पढ्न र लेख्न सकेमा (२ अङ्क)					
		देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा ३०० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार पढ्न र लेख्न सकेमा (१ अङ्क)					
	पाँच अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूलाई हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार स्थानमान तालिकामा प्रस्तुत गर्न, स्थानमान भन्न र लेख्न	पाँच अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूलाई हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार स्थानमान तालिकामा प्रस्तुत गर्न, स्थानमान भन्न र लेख्न सकेमा (४ अङ्क)					
		पाँच अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूलाई हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार स्थानमान तालिकामा प्रस्तुत गर्न, स्थानमान भन्न वा लेख्न सकेमा (३ अङ्क)					
		पाँच अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूलाई हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार स्थानमान तालिकामा प्रस्तुत गर्न वा स्थानमान भन्न वा लेख्न सकेमा (२ अङ्क)					
		पाँच अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूलाई हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार स्थानमान तालिकामा प्रस्तुत गर्नका लागि स्थानमान तालिका बनाउन सकेमा (१ अङ्क)					
	१००० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार अक्षरमा पढ्न र लेख्न	१००० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार अक्षरमा पढ्न र लेख्न सकेमा (४ अङ्क)					
		१००० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार अक्षरमा					

		पढ्न वा लेख्न वा ७०० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार पढ्न र लेख्न सकेमा (३ अङ्क)					
		देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा ५०० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार पढ्न र लेख्न सकेमा (२ अङ्क)					
		देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा ३०० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार पढ्न र लेख्न सकेमा (१ अङ्क)					
	सङ्ख्याको ढाँचा पहिचान गर्न	आँफै सङ्ख्याको ढाँचा पहिचान गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा सङ्ख्याको ढाँचा पहिचान गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		शिक्षकको आंशिक सहयोगमा सङ्ख्याको ढाँचा पहिचान गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा सङ्ख्याको ढाँचा पहिचान गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	चार अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूलाई सङ्केतहरू =, >, < प्रयोग गरी तुलना गर्न	चार अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूलाई सङ्केतहरू =, >, < प्रयोग गरी तुलना गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		७००० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई सङ्केतहरू =, >, < प्रयोग गरी तुलना गर्न सकेमा वा साथीको सहयोगमा ९९९९ सम्मका सङ्ख्याहरूलाई सङ्केतहरू =, >, < प्रयोग गरी तुलना गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		आँफै ५००० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई सङ्केतहरू =, >, < प्रयोग गरी तुलना गर्न सकेमा वा शिक्षकको आंशिक सहयोगमा ९९९९ सम्मका सङ्ख्याहरूलाई सङ्केतहरू =, >, < प्रयोग गरी तुलना गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		आँफै ३००० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई सङ्केतहरू =, >, < प्रयोग गरी तुलना गर्न सकेमा वा शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा ९९९९ सम्मका सङ्ख्याहरूलाई सङ्केतहरू =, >, < प्रयोग गरी तुलना गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
अभिभावकको दस्तखत :	**शिक्षकको दस्तखत र मिति :**	सिकाइ उपलब्धिको अङ्कको जोड					
		सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत					

कक्षा : ३ विषय : गणित थिम : गणितका आधारभुत क्रिया विद्यार्थीको नाम : विद्यार्थीको परिचयपत्र नं :

थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सूचक	नियमित पढाइपछिको मूल्याङ्कन		थप सहायतापछिको मूल्याङ्कन		प्रयोग गरिएका साधनहरु
			मिति	उपलब्धि	मिति	उपलब्धि	
गणितका आधारभूत क्रिया	योगफल १०,००० सम्म आउने चार अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरुको जोड गर्न ।	स्थानमान तालिका र सङ्केत प्रयोग गरेर हात लागी नआउने र तीन स्थानसम्म हात लागी आउने तथा योगफल १०००० सम्म आउने चार अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरुको जोड गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		स्थानमान तालिका र सङ्केत प्रयोग गरेर हात लागी नआउने र दुई स्थानसम्म हात लागी आउने तथा योगफल १०००० सम्म आउने चार अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरुको जोड गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		स्थानमान तालिका र सङ्केत प्रयोग गरेर हात लागी नआउने र एक स्थानसम्म हात लागी आउने तथा योगफल १०००० सम्म आउने चार अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरुको जोड गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		स्थानमान तालिका र सङ्केत प्रयोग गरेर हात लागी नआउने तथा योगफल १०००० सम्म आउने चार अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरुको जोड गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	जोड र घटाउबिचको सम्बन्ध पहिचान गर्न	आँफै जोड र घटाउबिचको सम्बन्ध पहिचान गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा जोड र घटाउबिचको सम्बन्ध पहिचान गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		शिक्षकको आंशिक सहयोगमा जोड र घटाउबिचको सम्बन्ध पहिचान गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा जोड र घटाउबिचको सम्बन्ध पहिचान गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	चार अङ्कले बनेका सङ्ख्याहरूको घटाउ गर्न ।	स्थानमान तालिका र सङ्केत प्रयोग गरेर तीन अङ्कसम्मको सङ्ख्याको सापटी लिन नपर्ने र कुनै तीन स्थानबाट सापटी लिन पर्ने घटाउ गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		स्थानमान तालिका र सङ्केत प्रयोग गरेर तीन अङ्कसम्मको सङ्ख्याको सापटी लिन नपर्ने र कुनै दुई स्थानबाट सापटी लिन पर्ने घटाउ गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		स्थानमान तालिका र सङ्केत प्रयोग गरेर तीन अङ्कसम्मको सङ्ख्याको सापटी लिन नपर्ने र कुनै एक स्थानबाट सापटी लिन पर्ने घटाउ गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		स्थानमान तालिका र सङ्केत प्रयोग गरेर तीन अङ्कसम्मको सङ्ख्याको सापटी लिन नपर्ने घटाउ गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	तीन अङ्कसम्मको सङ्ख्यालाई दुई	तीन अङ्कको सङ्ख्यालाई दुई अङ्कको सङ्ख्याले गुणन गर्न सकेमा (४ अङ्क)					

	अङ्कसम्मको सङ्ख्याले गुणन गर्न	दुई अङ्कको सङ्ख्यालाई दुई अङ्कको सङ्ख्याले गुणन गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		तीन अङ्कसम्मको सङ्ख्यालाई एक अङ्कको सङ्ख्याले गुणन गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		दुई अङ्कसम्मको सङ्ख्यालाई एक अङ्कको सङ्ख्याले गुणन गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
	तीन अङ्कसम्मको सङ्ख्यालाई १० सम्मको सङ्ख्याले भाग गर्न	तीन अङ्कसम्मको सङ्ख्यालाई १० सम्मको सङ्ख्याले शेष नरहने र शेष रहने भाग गर्न सकेमा (४ अङ्क)					
		दुई अङ्कसम्मको सङ्ख्यालाई १० सम्मको सङ्ख्याले शेष नरहने र शेष रहने भाग गर्न सकेमा (३ अङ्क)					
		तीन अङ्कसम्मको सङ्ख्यालाई १० सम्मको सङ्ख्याले शेष नरहने भाग गर्न सकेमा (२ अङ्क)					
		दुई अङ्कसम्मको सङ्ख्यालाई १० सम्मको सङ्ख्याले शेष नरहने भाग गर्न सकेमा (१ अङ्क)					
अभिभावकको दस्तखत :	**शिक्षकको दस्तखत र मिति :**	सिकाइ उपलब्धिको अङ्कको जोड					
		सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत					

कक्षा : ३ विषय : गणित थिम : नाप विद्यार्थीको नाम : विद्यार्थीको परिचयपत्र नं :

थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सूचक	नियमित पढाइपछिको मूल्याङ्कन		थप सहायतापछिको मूल्याङ्कन		प्रयोग गरिएका साधनहरु
			मिति	उपलब्धि	मिति	उपलब्धि	
नाप	वर्ग कोठाहरूको सङ्ख्या गनेर वर्गाकार वा आयताकार समतलीय सतहको क्षेत्रफल पत्ता लगाउन ।	आँफै वर्ग कोठाहरूको सङ्ख्या गनेर वर्गाकार वा आयताकार समतलीय सतहको क्षेत्रफल पत्ता लगाउन सकेमा (४ अङ्क)					
		साथीको सहयोगमा वर्ग कोठाहरूको सङ्ख्या गनेर वर्गाकार वा आयताकार समतलीय सतहको क्षेत्रफल पत्ता लगाउन सकेमा (३ अङ्क)					
		शिक्षकको आंशिक सहयोगमा वर्ग कोठाहरूको सङ्ख्या गनेर वर्गाकार वा आयताकार समतलीय सतहको क्षेत्रफल पत्ता लगाउन सकेमा (२ अङ्क)					
		शिक्षकको पूर्ण सहयोगमा वर्ग कोठाहरूको सङ्ख्या गनेर वर्गाकार वा आयताकार समतलीय सतहको क्षेत्रफल पत्ता लगाउन सकेमा (१ अङ्क)					
अभिभावकको दस्तखत :	**शिक्षकको दस्तखत र मिति :**	सिकाइ उपलब्धिको अङ्कको जोड					
		सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत					

द्रष्टव्य : कार्यपुस्तक/पाठ्यपुस्तकको विषयगत क्षेत्रको अन्तिम क्रियाकलापको रूपमा राखिएको मूल्याङ्कन क्रियाकलापबाट समेत उक्त मूल्याङ्कन फाराम भर्न सकिने छ ।

कक्षा : १ **विषय : हाम्रो सेरोफेरो** **विषयक्षेत्र/थिम : मेरो दैनिक जीवन** **विद्यार्थीको नाम :** **परिचय नम्बर :**

थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछि मूल्याङ्कन			थप सहायतापछि मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
मेरो दैनिक जीवन	६. आधारभूत शारीरिक क्रियाकलाप र योगको अभ्यास गर्न	१. शिक्षकको निर्देशनमा आधारभूत योग अभ्यास गर्न (सुखासन, शिशु आसन र सबासन) गर्न							अवलोकन
		२. शरीरलाई विभिन्न दिशामा तन्काउन र झुकाउन							अवलोकन
		३. भकुन्डो गुडाउने र समाउने अभ्यास गर्न							अवलोकन
		४. ठिक तरिकाले हिँड्न, उभिन, बस्न, सुत्न र सिधा रेखामा दौडन							अवलोकन
	७. स्वस्थकर र सुरक्षित बानी बसाल्न	१. शरीरका बाहिरी अङ्गहरूको पहिचान र सरसफाइ गर्न							प्रश्नोत्तर, अवलोकन
		२. हात धोएर खाने बानी बसाल्न							प्रश्नोत्तर, अवलोकन
		३. चर्पीमा दिसापिसाब गर्ने बानी बसाल्न							प्रश्नोत्तर, अभिभावक प्रतिक्रिया
		४. सफा र सुरक्षित पानी पिउने बानी बसाल्न							प्रश्नोत्तर, अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
	८. ताल मिलाएर हिड्न र औँला वा छेस्काले कागजमा स्वतन्त्र रूपले चित्र बनाउन	१. सिधा र बाँगोटिङ्गो रेखामा ताल मिलाएर हिँड्न							अवलोकन
		२. विविध दिशामा ताल मिलाएर शरीर घुमाउन र बटार्न							अवलोकन
		३. आफ्नो वरपर उपलब्ध सामग्रीहरूबाट बनाइएका रङहरू प्रयोग गरी औँला वा छेस्काले कागजमा स्वतन्त्र रूपले चित्र बनाउन							अवलोकन
		४. आफ्नो इच्छाअनुसार स्वतन्त्र रूपमा चित्र कोर्न							अवलोकन
	९. दैनिक जीवनमा प्रयोग हुने शक्तिका स्रोत पहिचान गर्न	१. दैनिक जीवनमा विद्युत्को उपयोग उल्लेख गर्न							प्रश्नोत्तर
		२. घरमा खाना पकाउन प्रयोग गरिने इन्धनको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		३. विभिन्न प्रकारका ध्वनिहरू पहिचान गर्न र तिनीहरूका स्रोत बताउन							प्रश्नोत्तर
		४. वस्तु देख्न प्रकाश आवश्यक पर्ने तथ्य बताउन र प्रकाशका मुख्य स्रोत पहिचान गर्न							प्रश्नोत्तर
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धिस्तरको अङ्कको जोड						
			थिमगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

२.४ हाम्रो सेरोफेरो

कक्षा : १ **विषय : हाम्रो सेरोफेरो** **विषयक्षेत्र/थिम : हाम्रो समुदाय** **विद्यार्थीको नाम :** **परिचय नम्बर :**

थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछि मूल्याङ्कन			थप सहायतापछि मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
हाम्रो समुदाय	१०. सहयोगात्मक भावनाको विकास गर्न	१. आफ्ना दौँतरीहरू र परिवारमा आपसी मेलमिलाप, सहयोग र सहकार्य गर्न							अवलोकन, परियोजना कार्य, अभिभावक प्रतिक्रिया
		२. धारा, शौचालय आदिको प्रयोगको क्रममा पालो पर्खिन							अवलोकन, प्रश्नोत्तर
		३. साथीसँग रमाइलो गर्दै घेरामा र समूहमा खेलिने खेल खेल्न							अवलोकन
		४. समूहमा काम गरी पात, रुखका बोक्रा, सिक्का, कपडा आदिलाई घोटेर विभिन्न टेक्सचर छपाइ गर्न र प्रदर्शन गर्न							अवलोकन, परियोजना कार्य
	११. आफ्नो स्वास्थ्यप्रति सचेत हुन	१. आफूलाई सन्चो नभएको कुरा परिवार, साथी र शिक्षकलाई बताउन							अवलोकन, प्रश्नोत्तर
		२. बिरामी पर्दा उपचार गर्न जाने स्वास्थ्य संस्थाहरूको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		३. आफू बिरामीपर्दा परिवार, साथी र शिक्षकको सहयोग लिन							अवलोकन, प्रश्नोत्तर
		४. सर्ने रोगहरूको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
	१२. आफ्ना वरपरका जनावरहरुको खाना, बच्चा पहिचान गर्न र तिनीहरुको हेरचाहमा सहयोग गर्न	१. वरपरका जनावरहरू पहिचान गर्न र तिनीहरूको खाना चिन्न							परियोजना कार्य, प्रश्नोत्तर
		२. जनावरहरूका बच्चा चिन्न र तिनीहरूका नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		३. जनावरहरूको हेरचाहमा सक्दो सहयोग गर्न							अवलोकन
		४. आफनो वरिपरि रहेका पशुपन्छीहरूको क्रियाकलापको अवलोकन गरी तिनको अभिनय गर्न							मैखिक अभिव्यक्ति, अवलोकन
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धिस्तरको अङ्कको जोड						
			थिमगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

कक्षा : १	विषय : हाम्रो सेरोफेरो	विषयक्षेत्र/थिम : मेरो विद्यालय	विद्यार्थीको नाम :						परिचय नम्बर :
विषयक्षेत्र/थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछि मूल्याङ्कन			थप सहायतापछि मूल्याङ्कन			प्रयोग गरिएका साधनहरु
			सकेको / नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको / नसकेको	मिति	अङ्कन	
मेरो विद्यलय	१३. आफ्नो विद्यालयको परिचय दिन र विद्यालयमा गरिने क्रियाकलापहरुमा सहभागी हुन	१. आफ्नो विद्यालय, साथी र शिक्षकको नाम तथा विद्यालयको ठेगाना बताउन							प्रश्नोत्तर
		२. फूलबारीको तथा बोटबिरुवाहरूको हेरचाह गर्न							प्रश्नोत्तर, अवलोकन
		३. विद्यालयमा भएका सरसामानहरूको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		४. प्राकृतिक वस्तुहरू टाँसेर सरल आकृतिहरूको संयोजन गर्न							अवलोकन
	१४. शारीरिक क्रियाकलापहरुमा सहभागी हुन	१. शिक्षकको निर्देशनअनुसार उचाइ र लामो उफ्रन							अवलोकन
		२. शरीर तताउने सामान्य कसरत गर्न							अवलोकन
		३. पी.टी. तालिका नं. १ देखि ३ सम्मका कसरतहरू ताल मिलाएर गर्न							अवलोकन
		४. विविध दिशामा मुढाझैं पल्टने अभ्यास गर्न							परियोना कार्य, अवलोकन
	१५. घर, विद्यालय र समुदायमा घट्ने दुर्घटना र प्रकोपप्रति सचेत रहन	१. घर, विद्यालय, बाटोघाटो र समुदायमा घटेका दुर्घटनाबाट भएको चोटपटक बताउन							अवलोकन, प्रश्नोत्तर
		२. घर, विद्यालय र बाटोघाटोमा हुने दुर्घटनाप्रति सचेत रहन							प्रश्नोत्तर, मौखिक प्रत्यावर्तन
		३. अपरिचित बेवारिसे वस्तुप्रति सचेत रहन							प्रश्नोत्तर, अवलोकन, मौखिक प्रत्यावर्तन
		४. वरपर घट्न सक्ने प्रकोपप्रति सजग रहन							प्रश्नोत्तर, अवलोकन, मौखिक प्रत्यावर्तन
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धिस्तरको अङ्कको जोड						
			थिमगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

कक्षा : १ **विषय : हाम्रो सेरोफेरो** **विषयक्षेत्र/थिम : हाम्रा वरपरका सजीवहरु** **विद्यार्थीको नाम :** **परिचय नम्बर :**

विषयक्षेत्र/थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछि मूल्याङ्कन			थप सहायतापछि मूल्याङ्कन			प्रयोग गरिएका साधनहरु
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
हाम्रा वरपरका सजीवहरु	१६. सजिव र निर्जीव वस्तुका लक्षणहरु पहिचान गरी वर्गीकरण गर्न	१. सजीव र निर्जीव वस्तुहरु पहिचान गर्न							प्रश्नोत्तर, अवलोकन
		२. सजीव वस्तुहरुका लक्षण बताउन							प्रश्नोत्तर,
		३. निर्जीव वस्तुहरुका लक्षण बताउन							प्रश्नोत्तर,
		४. सजीव र निर्जीव वस्तुमा फरक छुट्याउन							प्रश्नोत्तर,
	१७. वरपरका विरुवाहरु पहिचान गरी वर्गीकरण गर्न	१. वरपरका बिरुवाहरू पहिचान गर्न							प्रश्नोत्तर, परियोजना कार्य
		२. ठुला, मझ्यौला र साना बिरुवाहरूलाई क्रमशः रुख, बुट्यान र झारपातमा वर्गीकरण गरी सामान्य वर्णन गर्न							परियोजना कार्य, अवलोकन, प्रश्नोत्तर
		३. रुख, बुट्यान र झारपात विच भिन्नता छुट्याउन							परियोजना कार्य, प्रश्नोत्तर
		४. बिरुवाका विभिन्न भागहरू (जरा, डाँठ, पात, फूल र फल) पहिचान गर्न							परियोजना कार्य, प्रश्नोत्तर, अवलोकन
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धिस्तरको अङ्कको जोड						
			थिमगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

कक्षा : १ **विषय : हाम्रो सेरोफेरो** **विषयक्षेत्र/थिम : हाम्रो वातावरण** **विद्यार्थीको नाम :** **परिचय नम्बर :**

विषयक्षेत्र/थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछि मूल्याङ्कन			थप सहायतापछि मूल्याङ्कन			प्रयोग गरिएका साधनहरु
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
हाम्रो वातावरण	१८. वरपरको वातावरण सरसफाइ गर्न र व्यवहारमा प्रदर्शन गर्न	१. घरमा आफ्नो कोठा सरसफाइ गर्ने बानी बसाल्न							अभिभावक प्रतिक्रिया, प्रश्नोत्तर
		२. विद्यालयको कक्षाकोठा सरसफाइ गर्ने बानी बसाल्न							अवलोकन
		३. स्वच्छ वातावरणप्रति सचेत भई वरपरको वातावरण सफा राख्न सहयोग गर्न							परियोजना कार्य, अवलोकन
		४. घर तथा विद्यालयमा उत्पन्न हुने फोहोरलाई तोकिएको स्थानमा राख्न							अभिभावक प्रतिक्रिया, अवलोकन
	१९. वरपरका वस्तु तथा घटनाको पहिचान गर्न	१. वरपरका वस्तु तथा घटना सम्बन्धी खोजमूलक साधारण प्रश्नहरू सोध्न							प्रश्नोत्तर
		२. वरपरको प्राकृतिक र मानवनिर्मित वस्तुहरू पहिचान गर्न							परियोजना कार्य
		३. आफ्ना वरपरका वस्तुका आकार र साइज चिन्न र सोका आधारमा बस्तुहरु छुट्याउन							परियोजना कार्य, प्रश्नोत्तर
		४. आफ्ना वरपरका वस्तुका गन्ध, चिसो, तातो, कडा, नरमलगायतका गुणहरूका आधारमा चिन्न र छुट्याउन							मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति, अवलोकन, परियोजना
शिक्षकको सही		**अभिभावकको सही**	उपलब्धिस्तरको अङ्कको जोड						
			थिमगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

कक्षा : १　　विषय : हाम्रो सेरोफेरो　　विषयक्षेत्र/थिम : मेरो सिर्जना　　विद्यार्थीको नाम :　　परिचय नम्बर :

विषयक्षेत्र/थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछि मूल्याङ्कन			थप सहायतापछि मूल्याङ्कन			प्रयोग गरिएका साधनहरु
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
मेरो सिर्जना	२०. गायनद्वारा सिर्जनशीलता प्रस्तुत गर्न	१. सुनेका स्थानीय गीतहरू समूहमा गाउन							रेटिङ स्केल, रुजु सूची
		२. सुनेका स्थानीय गीतहरू एक्लै गाउन							रेटिङ स्केल, रुजु सूची
		३. समूहमा राष्ट्रियगान गाउन							रेटिङ स्केल, रुजु सूची
		४. समूहमा राष्ट्रिय भावनाका गीत गाउन							अवलोकन, रेटिङ स्केल
	२१. वादन र नृत्यद्वारा सिर्जनशीलता प्रस्तुत गर्न	१. एकल वा समूहमा ताली बजाउन							अवलोकन
		२. बालगीत तथा कक्षागत गीतमा ताली बजाउँदै गाउन							अवलोकन
		३. आफूले सिकेका गीतहरू लय, ताल र भाव मिलाई सामूहिक नृत्य गर्न							अवलोकन
		४. स्थानीय बाजाहरूको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
	२२. चित्र कोरी रङ भर्न, छपाइ गर्न र माटो तथा पिठोबाट नमुना निर्माण गर्न	१. आकृतिविहिन छपाइ कार्य गर्न							अवलोकन
		२. माटो, पिठो आदिमा विभिन्न आकृतिका वस्तुले थिचेर आकार प्रकार बनाउन							अवलोकन
		३. माटो, पिठोवाट विभिन्न आकृतिका वस्तु बनाउन							अवलोकन
		४. विभिन्न बस्तुका आकृतिमा रङ लगाउन							अवलोकन
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धिस्तरको अङ्कको जोड						
			थिमगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

कक्षा : १ **विषय : हाम्रो सेरोफेरो** **विषयक्षेत्र/थिम : हाम्रो संस्कृति** **विद्यार्थीको नाम :** **परिचय नम्बर :**

विषयक्षेत्र/थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछि मूल्याङ्कन			थप सहायतापछि मूल्याङ्कन			प्रयोग गरिएका साधनहरु
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
हाम्रो संस्कृति	२३. आफ्ना सांस्कृतिक क्रियाकलापहरुसँग परिचित हुन	१. परिवारमा मनाइने चाडपर्वको नाम नाम बताई परिवारमा मनाइने चाडपर्वमा खाइने खानेकुराहरूको सूची तयार गर्न							लिखित तथा मौखिक प्रश्नोत्तर
		२. घरमा विभिन्न समयमा गरिने क्रियाकलापहरू बताउन (जस्तै : जन्मदिन, कुलपूजा, विवाह, ब्रतवन्ध आदि)							मौखिक अभिव्यक्ति
		३. आफ्ना समुदायका संस्कारहरु (दशै, तिहार, छट, क्रिसमस, इद, विभिन्न जात्रा आदि) को अवस्था झल्कने चित्रमा रङ भर्न							अवलोकन
		४. राष्ट्रिय चिह्नहरूको पहिचान गर्न							मौखिक अभिव्यक्ति
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धिस्तरको अङ्कको जोड						
			थिमगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

कक्षा : १ **विषय : हाम्रो सेरोफेरो** **विषयक्षेत्र/थिम : सञ्चार प्रविधि र बजार** **विद्यार्थीको नाम :** **परिचय नम्बर :**

थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछि मूल्याङ्कन			थप सहायतापछि मूल्याङ्कन			प्रयोग गरिएका साधनहरु
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
सञ्चार प्रविधि र बजार	२४. दैनिक जीवनमा सञ्चारका साधनहरुको पहिचान र होसीयारीपूर्वक प्रयोग गर्न	१. दैनिक जीवनमा प्रयोग हुने सञ्चारका माध्यमहरूको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		२. आफ्नो परिवारसँग मौखिक सञ्चार गर्न							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
		३. आफ्नो साथीहरूसँग मौखिक सञ्चार गर्न							अवलोकन
		४. सञ्चारका साधनहरू प्रयोग गर्दा अपनाउनुपर्ने सुरक्षाका उपायहरूप्रति सचेत रहन							प्रश्नोत्तर, अभिभावक प्रतिक्रिया
	२५. यातायातका साधन र बजारसँग परिचित हुन	१. यातायातका मुख्य साधनहरूको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		२. आफूले प्रयोग गर्ने यातायातका साधनहरू पहिचान गर्न							प्रश्नोत्तर
		३. आफ्नो परिवारले प्रयोग गर्ने यातायातका साधनहरू पहिचान गर्न							प्रश्नोत्तर
		४. परिवारका सदस्यहरुले बजारमा किनबेच गर्ने सामग्रीहरु पहिचान गर्न							प्रश्नोत्तर, अभिभावक प्रतिक्रिया
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धिस्तरको अङ्कको जोड						
			थिमगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

कक्षा : १ **विषय : हाम्रो सेरोफेरो** **विषयक्षेत्र/थिम : हाम्रो वरपरको संसार** **विद्यार्थीको नाम :** **परिचय नम्बर :**

विषयक्षेत्र/थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण/उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछि मूल्याङ्कन			थप सहायतापछि मूल्याङ्कन			प्रयोग गरिएका साधनहरु
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
हाम्रो वरपरको संसार	२६. मौसमको अवस्था तथा वरपरको भौगोलिक स्वरुपसँग परिचित हुन र पानीको उपयोगीता बनाउन	१. विभिन्न किसिमका मौसमको परिचय दिन र मौसमअनुकूल लुगाको छनोट गर्न							प्रश्नोत्तर, मौखिक वर्णन
		२. आफ्नो घर तथा विद्यालय वरिपरिको जमिनको स्वरूप पहिचान गर्न							अवलोकन, प्रश्नोत्तर
		३. दैनिक जीवनमा हावाबाट हुने काम अवलोकन गरी सामान्य क्रियाकलाप गर्न							प्रश्नोत्तर
		४. पानीका स्रोतहरु र दैनिक जीवनमा यिनको उपयोगिता बताउन							प्रश्नोत्तर
	२७. कागजबाट नमुना बनाउन र रङसम्बन्धी साधारण प्रयोग गर्न	१. कागजलाई पट्याएर नमुना बनाउन							अवलोकन
		२. कागजलाई स्वतन्त्र रुपमा काटेर नयाँ आकृति बनाउन							अवलोकन
		३. रङहरुको पहिचान गर्न							अवलोकन
		४. विभिन्न आकार, बनोटहरू, बुट्टाहरूमा रङको प्रयोग गर्न							अवलोकन
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धिस्तरको अङ्कको जोड						
			थिमगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

कक्षा : २ **विषय : हाम्रो सेरोफेरो** **विषयक्षेत्र/थिम : म र मेरो परिवार** **विद्यार्थीको नाम :** **परिचय नम्बर :**

विषयक्षेत्र/थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछि मूल्याङ्कन			थप सहायतापछि मूल्याङ्कन			प्रयोग गरिएका साधनहरु
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
म र मेरो परिवार	१. आफ्नो परिवारका सदस्य र साथीको परिचय दिन	१. आफ्नो कक्षामा पढ्ने साथीहरूको घर ठेगाना बताउन							प्रश्नोत्तर, मौखिक प्रतिक्रिया
		२. आफ्नो परिवारका सदस्यहरूले लगाउने पहिरनको नाम बताउन							अभिभावक प्रतिक्रिया, सहपाठी प्रतिक्रिया
		३. आफू र आफ्नो परिवारका सदस्यहरूको काम (पेसा) बताउन							प्रश्नोतर
		४. आफू र आफ्नो परिवारका सदस्यहरूको उमेर बताउन							अभिभावक प्रतिक्रिया, प्रश्नोत्तर
	२. आफ्नो परिवार र छिमेकप्रति सकारात्मक व्यवहार प्रदर्शन गर्न	१. छरछिमेकीको आदर, सत्कार गर्न							प्रश्नोत्तर, अभिभावक प्रतिक्रिया
		२. घरपरिवारका सदस्यहरूसँग सहयोग लिन र दिन							प्रश्नोत्तर, मौखिक प्रतिकृया
		३. परिवारका सदस्यहरू बिरामी परेको अवस्थामा स्वास्थ्य सेवा लिन							अभिभावक प्रतिकृया, आत्म मूल्याङ्कन
		४. परिवारका सदस्यहरू बिरामी पर्दा सहयोग गर्न							अभिभावक प्रतिकृया, आत्म मूल्याङ्कन
	३. सफा र ताजा खानेकुरा खाने बानी बसाल्न	१. घर र आफ्नो वरपर पाइने खानेकुराको पहिचान गर्न							प्रश्नोत्तर, परियोजना
		२. घर र आफ्नो वरपर पाइने खानेकुराको उपयोग गर्न							अभिभावक प्रतिकृया
		३. रैथाने खानेकुराहरु पहिचान गरी सूची तयार पार्न							परियोजना कार्य
		४. स्थानीय स्तरमा पाइने हरियो सागपात र पहेँला फलफूल खाने बानी बसाल्न							अवलोकन, आत्म मूल्याङ्कन
	४. खेलौनाको प्रयोग गरी वा नगरी खेल खेल्ने अभ्यास गर्न	१. परिवारका सदस्यहरूसँग खेलौना र स्थानीय सामग्रीहरू प्रयोग गरी खेल्न							अभिभावक प्रतिकृया, मौखिक प्रतिक्रिया
		२. जोडी जोडी बनाएर चारै दिशामा हिँड्ने लगायत शरीर तताउने सामान्य कसरत गर्न							अवलोकन
		३. निश्चित दिशामा हपिङ गर्न र टेनिक्वट (रबर रिङ) फ्याँक्न							अवलोकन
		४. शिक्षक र समूह नेताको निर्देशनअनुसार कथामा आधारित खेलहरू खेल्न							अवलोकन
	५. सिकाइ र सरसफाइका लागि सरसामानहरु प्रयोग गर्न	१. घरायसी दैनिक प्रयोगका सरसामानहरूको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर ,मौखिक प्रतिक्रिया
		२. घरायसी दैनिक प्रयोगका सरसामानहरूको हिफाजनसाथ प्रयोग गर्न							अभिभावक प्रतिक्रिया, प्रश्नोत्तर
		३. व्यक्तिगत सरसफाइमा प्रयोग हुने सामग्रीहरूको पहिचान र प्रयोग गर्न							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
		४. साधारण उपकरणको अवलोकन गर्न, आवश्यकताअनुसार मापनका लागि प्रयोग गर्न र तुलना गर्न							अवलोकन
	६. हाउभाउ सहित नृत्य गर्न र ज्यामितीय आकृतिहरू बनाउन	१. सिकेका जानेका गीतमा सामान्य नृत्य गर्न							अवलोकन
		२. सिकेका जानेका गीतमा खुट्टा र हातको चाल मिलाई हाउभाउ सहित नृत्य गर्न							अवलोकन
		३. ज्यामितीय आकारमा आधारित विभिन्न आकृतिहरू बनाउन							अवलोकन
		४. दैनिक जीवनमा प्रयोग हुने सरसमानको सामान्य रेखाङ्कन गर्न							अवलोकन
			उपलब्धिस्तरको अङ्कको जोड						
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	थिमगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

कक्षा : २ विषय : हाम्रो सेरोफेरो विषयक्षेत्र/थिम : मेरो दैनिक जीवन विद्यार्थीको नाम : परिचय नम्बर :

विषयक्षेत्र/थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछि मूल्याङ्कन			थप सहायतापछि मूल्याङ्कन			प्रयोग गरिएका साधनहरु
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
मेरो दैनिक जीवन	७. आधारभुत शारीरिक क्रियाकलाप र योगको अभ्यास गर्न	१. शिक्षक र समूह नेताको निर्देशनमा आधारभूत योग अभ्यास (पुतली आसन, बज्रासन र बृक्षासन) गर्न							अवलोकन
		२. विविध दिशामा भकुण्डो फाल्ने र समाउने अभ्यास गर्न							अवलोकन
		३. साधारण लङजम्प गर्न							अवलोकन
		४. साधारण हाइजम्प गर्न							अवलोकन
	८. स्वस्थकर र सुरक्षित बानी बसाल्न	१. खोक्दा, हाच्छिउँ गर्दा नाकमुख छोप्न र जथाभावी नथुक्न							अवलोकन
		२. शरीरका विभिन्न अङ्गहरू सफा गर्न							मौखिक प्रश्नोत्तर, अवलोकन
		३. पिउने पानी सुरक्षित राख्ने तरिका पहिचान गर्न र समय समयमा पानी पिउन							आत्म मूल्याङ्कन, अभिभावक प्रीतक्रिया
		४. ठिक तरिकाले हिँड्न, उभिन, बस्न र सुत्न							अवलोकन
	९.दैनिक जीवनमा विद्युत र चुम्बक शक्तिको परिचय दिन	१. विद्युत्का प्रमुख स्रोतहरू पहिचान गर्न							प्रश्नोत्तर
		२. विद्युतको घरायसी प्रयोग बताउन							प्रश्नोत्तर
		३. चुम्बकको प्रयोग गरी दिइएका वस्तुहरु मध्ये चुम्बकले तान्ने बस्तु छुट्याउन							प्रश्नोत्तर, अवलोकन
		४. चुम्बकलाई शक्तिका रूपमा पहिचान गर्न							प्रश्नोत्तर
	१०. दैनिक जीवनमा ध्वनि, ताप र प्रकाश शक्तिका स्रोतहरुको परिचय दिन	१. विभिन्न प्रकारका ध्वनिहरू पहिचान गर्न							अवलोकन, प्रश्नोत्तर
		२. वरपरका ध्वनिका स्रोतहरु खोजी गरी सूची तयार गर्न							प्रश्नोत्तर, परियोजना
		३. दैनिक जीवनमा प्रयोग हुने प्रकाशका स्रोतहरू पहिचान गर्न							अवलोकन, परियोजना, प्रश्नोत्तर
		४. दैनिक जीवनमा प्रयोग हुने तापका स्रोतहरु पहिचान गर्न							परियोजना, प्रश्नोत्तर
	११. सङ्गीतको तालमा शरीर घुमाउन र रङहरू मिश्रण गर्न	१. शिक्षकको निर्देशन सहित सङ्गीतको तालमा विविध दिसामा शरीर घुमाउन र बटार्न							अवलोकन
		२. शिक्षकको निर्देशन विना सङ्गीतको तालमा विविध दिसामा शरीर घुमाउन र बटार्न							अवलोकन
		३. रङहरू चिन्न							अवलोकन, प्रश्नोत्तर
		४. रङहरू मिश्रण गर्न							अवलोकन
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धिस्तरको अङ्कको जोड						
			थिमगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

कक्षा : २ **विषय : हाम्रो सेरोफेरो** **विषयक्षेत्र/थिम : हाम्रो समुदाय** **विद्यार्थीको नाम :** **परिचय नम्बर :**

विषयक्षेत्र/थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछि मूल्याङ्कन			थप सहायतापछि मूल्याङ्कन			प्रयोग गरिएका साधनहरु
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
हाम्रो समुदाय	१२. सहयोग र सम्मानको व्यवहार प्रदर्शन गर्न	१. आफ्नो गाउँटोलमा सामाजिक काम गर्ने व्यक्तिहरूको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		२. छरछिमेकबाट आपसी सहयोग लिन							अभिभावक प्रतिक्रिया, सहपाठी प्रतिक्रिया
		३. छरछिमेकमा आपसी सहयोग दिन							अभिभावक प्रतिक्रिया, सहपाठी प्रतिक्रिया
		४. सार्वजनिक स्थल र साधनहरू उपयोग गर्दा पङ्क्तिमा पालो पर्खन र अरूलाई पालो दिन							अवलोकन
	१३. साधारण खेलहरु खेल्न	१. साधारण लखेटाइ खेल खेल्न							अवलोकन
		४. कुकुर फुक्यो खेल खेल्न							अवलोकन
		३. स्वतन्त्र रुपमा अगाडि र पछाडी पल्टने अभ्यास गर्न							अवलोकन
		४. साथीहरूसँग स्किपीङ खेल्न							अवलोकन
	१४. स्वस्थ्यप्रति सचेत भई व्यवहारमा अवलम्बन गर्न	१. सर्ने र नसर्ने रोगहरूको नाम बताउन तथा रोगहरु सर्ने माध्यम बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
		२. स्वास्थ्य सेवा दिने स्थानीय संस्थाहरूको छोटो परिचय दिन							मौखिक प्रस्तुती
		३. बिरामी हुँदा स्वास्थ्य सेवा लिन							आत्म मूल्याङ्कन
		४. बिरामी, अशक्त र असहाय व्यक्तिलाई स्वास्थ्य सेवाका लागि सहयोग गर्न							प्रश्नोत्तर, आत्म मूल्याङ्कन
	१५. जनावरको वर्गिकरण गर्न र खानाको लागि जीवहरुबिचको अन्तरनिर्भरताका उदाहरण दिन	१. वरपरका जमिन र पानीमा बस्ने जनावरहरू चिन्न							अवलोकन, प्रश्नोत्तर
		२. जनावरलाई घरपालुवा र जङ्गली समूहमा वर्गीकरण गर्न							परियोजना कार्य
		३. जनावरहरूको खाना चिन्न र खाना खाने तरिका बनाउन							प्रश्नोत्तर
		४. जनावरहरु र विरुवाहरुबाट पाउने खानेकुराको नाम बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
	१६. आकृति छाप्न र पशुपंक्षीका क्रियाकलापको नक्कल गर्न	१. तेल, कार्बन कागज प्रयोग गरेर विभिन्न आकारहरू छाप्न							अवलोकन
		२. आफ्ना वरिपरि पाइने पशुपन्छीको हिँडाइ नक्कल गर्न							अवलोकन
		३. आफ्ना वरिपरि पाइने पशुपन्छीको उफ्राइ नक्कल गर्न							अवलोकन
		४. आफ्ना वरिपरि पाइने पशुपन्छीको बोलीको नक्कल गर्न							अवलोकन
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धिस्तरको अङ्कको जोड						
			थिमगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

कक्षा : २ | विषय : हाम्रो सेरोफेरो | विषयक्षेत्र/थिम : हाम्रो विद्यालय | विद्यार्थीको नाम : | परिचय नम्बर :

विषयक्षेत्र/थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछि मूल्याङ्कन			थप सहायतापछि मूल्याङ्कन			प्रयोग गरिएका साधनहरु
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
मेरो विद्यालय	१७. विद्यालयको सरसफाई र बगैचा निर्माणमा सहयोग गर्न	१. विद्यालयको कक्षाकोठा सरसफाइ गर्न							अवलोकन
		२. विद्यालयमा प्रयोग गरिने सामानको पहिचान गर्न							अवलोकन, प्रश्नोत्तर
		३. विद्यालयमा प्रयोग गरिने सामानको जतन गर्न							अवलोकन
		४. बगैँचाको निर्माणमा सहयोग गर्न							अवलोकन
	१८. विद्यालयमा हुने शारीरिक कसरत, कवाज र खेल सम्वन्धी सिप विकास गर्न	१. सतर्क, गोडाफाट र विश्राम जस्ता कार्यहरू गर्न तथा लाइनमा अगाडि हिड्न							अवलोकन
		२. पी.टी.तालिका नं. १ देखि ५ सम्मका कसरतहरू ताल मिलाएर गर्न							अवलोकन
		३. २५ मिटरसम्मको दुरी दौडन							अवलोकन
		४. एक खुट्टाले टेकी शरीर सन्तुलन गरी उभिन र जोडीमा अभ्यास गर्न							अवलोकन
	१९. घर, विद्यालय र समुदायमा घट्ने दुर्घटना र प्रकोपप्रति सचेत रहन	१. घाउचोट वा दुर्घटना भएको अवस्थामा प्राथमिक उपचार गर्नुपर्ने भन्ने कुरामा सचेत हुन							आत्ममूल्याङ्कन
		२. घर तथा विद्यालय र समुदायमा हुन सक्ने दुर्घटनाहरूको कारण बताउन र यस्ता दुर्घटनाहरूप्रति सावधान हुन							आत्ममूल्याङ्कन
		३. व्यक्तिगत सुरक्षाका उपायहरू अपनाउन							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
		४. वरपर घट्न सक्ने प्रकोपबाट सुरक्षित हुन							प्रश्नोत्तर, अभिभावक प्रतिक्रिया
	२०. कागजका विभिन्न आकृति बनाउन	१. छापिएका चित्रहरूलाई काट्न							अवलोकन
		२. छापिएका चित्रहरूलाई काटेर टाँसी आफूलाई मनपर्ने आकार बनाउन							अवलोकन
		३. कागजका टुक्राहरुवाट सामान्य कोलाज बनाउन							अवलोकन
		४. च्यातेका वा काटेका कागजका टुक्राहरूलाई संयोजन गरी नमूना तयार गर्न							अवलोकन, सहपाठी प्रतिक्रिया
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धिस्तरको अङ्कको जोड						
			थिमगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

कक्षा : २ **विषय : हाम्रो सेरोफेरो** **विषयक्षेत्र/थिम : हाम्रो वरपरका सजीवहरु** **विद्यार्थीको नाम :** **परिचय नम्बर :**

विषयक्षेत्र/थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछि मूल्याङ्कन			थप सहायतापछि मूल्याङ्कन			प्रयोग गरिएका साधनहरु
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
हाम्रो वरपरका सजीवहरु	२१. सजिव र निर्जीवका लक्षणहरु विभिन्न माध्ययवाट प्रदर्शन गर्न	१. जनावरको चालको तरिका बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
		२. जनावरका चालको अभिनय गर्न							अवलोकन
		३. आफ्नो वरपर भएका जनावर र वनस्पतिका सामान्य रेखाङ्कन गर्न							अवलोकन
		४. सजीव र निर्जीवबिच भिन्नता छुट्याउन							प्रश्नोत्तर
	२२. विरुवाको वर्गीकरण गर्न र विरुवाका विभिन्न भागहरुको काम बताउन	१. विरुवाहरुलाई फलफूल, अन्नवाली र तरकारी समूहमा छुट्याउन							परियोजना, प्रश्नोत्तर
		२. रुख, बुट्यान र झारपातको सामान्य बर्णन गर्न							मौखिक अभिव्यक्ति
		३. विभिन्न बिरुवाका भागहरू (जरा, डाँठ, पात, फूल र फल) पहिचान गर्न							अवलोकन
		४. बिरुवाका विभिन्न भागहरूको काम वताउन							प्रश्नोत्तर
			उपलब्धिस्तरको अङ्कको जोड						
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	थिमगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

कक्षा : २ **विषय : हाम्रो सेरोफेरो** **विषयक्षेत्र/थिम : हाम्रो वातावरण** **विद्यार्थीको नाम :** **परिचय नम्बर :**

विषयक्षेत्र/थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछि मूल्याङ्कन			थप सहायतापछि मूल्याङ्कन			प्रयोग गरिएका साधनहरु
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
हाम्रो वातावरण	२३. वरपरको वातावरण सरसफाइ सम्बन्धी व्यवहार प्रदर्शन गर्न र उपलब्ध सामग्रीहरुबाट बस्तुको नमुना निर्माण गर्न	१. घर तथा विद्यालय सफा राख्ने कार्यमा सहभागी हुन							अवलोकन
		२. वरपरको वातावरण फोहोर हुने कारणहरू बताउन							प्रश्नोत्तर
		३. वरपरको वातावरण सफा राख्ने उपाय बताउन र वरपरको वातावरणको सरसफाइ कार्यमा सहभागी हुन							प्रश्नोत्तर, अवलोकन
		४. खेर गएका वा वरपर उपलब्ध सामग्रीहरु प्रयोग गरी विभिन्न नमुना संरचना निर्माण गर्न (जस्तै भवन, खेल्ने बस्तु, रावोट)							अवलोकन
	२४. वरपरका वस्तुका विशेषताहरु तथा घटनाहरुप्रति जिज्ञासु हुन	१. आफ्नो गाउँ/टोलका सार्वजनिक सम्पत्तिहरूको सूची बनाउन र तिनीहरुको संरक्षण कार्यमा सहयोग गर्न							अवलोकन
		२. वरपरका वस्तु तथा घटनासम्बन्धी खोजमूलक साधारण प्रश्नहरू सोध्न							प्रश्नोत्तर
		३. दैनिक जीवनमा हावा, पानी र माटोको उपयोगिता बताउन							प्रश्नोत्तर
		४. पारदर्शक र अपारदर्शक, डुब्ने र उत्रने, घुल्ने र नघुल्ने बस्तुहरु छुट्याउन							परियोजना, प्रश्नोत्तर
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धिस्तरको अङ्कको जोड						
			थिमगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

कक्षा : २ विषय : हाम्रो सेरोफेरो विषयक्षेत्र/थिम : मेरो सिर्जना विद्यार्थीको नाम : परिचय नम्बर :

विषयक्षेत्र/थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछि मूल्याङ्कन			थप सहायतापछि मूल्याङ्कन			प्रयोग गरिएका साधनहरु
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
मेरो सिर्जना	२५. गायनद्वारा सिर्जनशीलता अभ्यास गर्न	१. राष्ट्रिय गान लय मिलाएर गाउन							अवलोकन
		२. कक्षागत गीत लय मिलाएर गाउन							अवलोकन
		३. पाठ्यपुस्तकमा भएका बालगीतहरू लय मिलाएर गाउन							अवलोकन
		४. आफूले जानेका स्थानीय गीतहरू लय मिलाएर गाउन							अवलोकन
	२६.बादन र नृत्यद्वारा सिर्जनशीलता अभ्यास गर्न	१. लयमा ताली बजाउन र स्थानीय गीतमा नृत्य गर्न							अवलोकन
		२. आफूले सिकेका गीतहरू लय, ताल, भाव र चाल मिलाई एकल नृत्य गर्न							अवलोकन
		३. आफूले सिकेका गीतहरू लय, ताल, भाव र चाल मिलाई सामूहिक नृत्य गर्न							अवलोकन
		४. स्थानीय बाजाहरू बजाउने अभ्यास गर्न							अवलोकन
	२७. नक्सा कोर्न, सामान्य बुट्टा बनाउन, माटाबाट नमुना बस्तु बनाउन र छपाई गर्न	१. आफ्नो गाउँ/टोलको सामान्य नक्सा कोरी खोला, नदी, पोखरी आदि देखाउन							अवलोकन
		२. आकार, स्वरूप र रङहरूको पुनरावृत्ति गरी सामान्य बुट्टाहरू बनाउन							अवलोकन
		३. माटो, पिठो आदिको प्रयोग गरी गोलो चेप्टो, बाटुलो, लाम्चो आदि आकारका बस्तु बनाउन							अवलोकन
		४. रिलिफ प्रिन्ट ब्लक (relief print block) को प्रयोग गरी विभिन्न रङहरूमा छपाइ गर्न							अवलोकन
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धिस्तरको अङ्कको जोड						
			थिमगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

कक्षा : २ विषय : हाम्रो सेरोफेरो विषयक्षेत्र/थिम : हाम्रो संस्कृति विद्यार्थीको नाम : परिचय नम्बर :

विषयक्षेत्र/थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछि मूल्याङ्कन			थप सहायतापछि मूल्याङ्कन			प्रयोग गरिएका साधनहरु
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
हाम्रो संस्कृति	२८. आफ्ना सांस्कृतिक क्रियाकलापहरुसँग परिचित भई सहभागी हुन	१. आफ्ना चाडपर्वमा लगाइने पोसाक पहिचान गर्न र चाडपर्वहरूमा सहभागी हुन							अभिभावक प्रतिक्रिया, प्रश्नोत्तर
		२. परिचित व्यक्तिसँग आबश्यक सहयोग लिन र दिन							आत्ममूल्याङ्कन
		३. आफ्ना समुदायका संस्कारहरु (दशैं, तिहार, छट, क्रिसमस, इद, विभिन्न जात्रा आदि) को अवस्था झल्कने सामान्य रेखाङ्कन गर्न							अवलोकन
		४. राष्ट्रिय चिह्नहरूको बर्णन गर्न							लिखित र मौखिक अभिव्यक्ति
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धिस्तरको अङ्कको जोड						
			थिमगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

कक्षा : २ **विषय : हाम्रो सेरोफेरो** **विषयक्षेत्र/थिम : सञ्चार प्रविधि र बजार** **विद्यार्थीको नाम :** **परिचय नम्बर :**

विषयक्षेत्र/थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछि मूल्याङ्कन			थप सहायतापछि मूल्याङ्कन			प्रयोग गरिएका साधनहरु
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
सञ्चार प्रविधि र बजार	२९. दैनिक जीवनमा सञ्चारका साधनहरुको साबधानीपूर्वक उपयोग गर्न	१. विभिन्न सञ्चार माध्यमहरूमार्फत सूचना प्राप्त गर्न							मौखिक अभिव्यक्ति
		२. प्राप्त सूचना आदानप्रदान गर्न							अवलोकन
		३. सञ्चारका साधनहरूको प्रयोग गर्दा अपनाउनुपर्ने सुरक्षाका उपायहरू बताउन							प्रश्नोत्तर
		४. सञ्चारका साधनहरूको प्रयोग गर्दा अपनाउनुपर्ने सुरक्षाका उपायहरूप्रति सचेत रहन							मौखिक अभिव्यक्ति
	३०. स्थानीय उत्पादनको पहिचान गरी उपयोगमा मितव्ययीता अपनाउन	१. आफ्नो गाउँ/नगरमा उत्पादित तथा निर्मित वस्तुहरूको पहिचान गर्न							प्रश्नोत्तर
		२. परिवारको आम्दानीका स्रोतहरू पहिचान गर्न							मौखिक अभिव्यक्ति
		३. घर तथा विद्यालयमा प्रयोग गरिने सामग्रीको प्रयोग बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
		४. घर तथा विद्यालयमा प्रयोग गरिने सामग्रीको प्रयोगमा मितव्ययीता अपनाउन							अवलोकन र प्रश्नोत्तर
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धिस्तरको अङ्कको जोड						
			थिमगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

विषयवस्तुको क्षेत्र/थिम : हाम्रो वरपरका संसार **कक्षा : २** **विद्यार्थीको नाम :** **परिचय नम्बर :**

विषयक्षेत्र/थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछि मूल्याङ्कन			थप सहायतापछि मूल्याङ्कन			प्रयोग गरिएका साधनहरु
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
हाम्रो वरपरका संसार	३१. मौसमअनुरुप व्यवहार प्रदर्शन गर्न र वरपरको भौगोलिक स्वरुपको विवरण दिन	१. विभिन्न किसिमका मौसमका विशेषताहरू पहिचान गर्न							अवलोकन, प्रश्नोत्तर
		२. विभिन्न प्रकारका मौसम अनुकूल आफ्नो हेरचाह गर्न							आत्म मूल्याङ्कन
		३. चित्र हेरी भौगोलिक स्वरूप पहिचान गर्न							अवलोकन र मौखिक अभिव्यक्ति
		४. आफ्नो टोल, समुदाय र त्यस वरिपरिको भौगोलिक स्वरूप अवलोकन गरी विवरण दिन							परियोजना कार्य
	३२. हावा र पानीका भौतिक गुणहरुसँग परिचित भइ उपयोगीता बताउन	१. हावा र पानीका भौतिक गुणहरू पहिचान गर्न							प्रश्नोत्तर
		२. पानीका स्रोतहरू पहिचान गर्न							प्रश्नोत्तर
		३. दैनिक जीवनमा पानीको महत्व बताउन							प्रश्नोत्तर
		४. दैनिक जीवनमा हावाको प्रयोगको पहिचान गर्न							प्रश्नोत्तर
	३३. कागजबाट विभिन्न आकृतिका वस्तुहरू बनाउन र रङहरूको प्रयोग गरी कागजमा चित्र बनाउन	१. त्रिभुज, चतुर्भुज, वर्गाकार तथा आयताकारमा कागज पट्याउन							अवलोकन
		२. कागजबाट विभिन्न आकृतिका वस्तुहरू बनाउन							अवलोकन
		३. स्थानीय क्षेत्रमा उपलब्ध सामग्रीबाट रङ बनाउन							अवलोकन
		४. स्थानीय क्षेत्रमा उपलब्ध सामग्रीबाट बनाइएका रङहरूको प्रयोग गरी कागजमा चित्र बनाउन							अवलोकन
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धिस्तरको अङ्कको जोड						
			थिमगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

कक्षा : ३ विषय : हाम्रो सेरोफेरो विषयक्षेत्र/थिम : म र मेरो परिवार विद्यार्थीको नाम : परिचय नम्बर :

विषयक्षेत्र/थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछि मूल्याङ्कन			थप सहायतापछि मूल्याङ्कन			प्रयोग गरिएका साधनहरु
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
म र मेरो परिवार	१. आफू बसेको वडाको परिचय दिई समुदायको कामका सहयोग र सम्मान गर्न	१. आफु बसेको वडाको सामान्य परिचय दिन							प्रश्नोत्तर
		२. समुदायका विभिन्न व्यक्तिहरूले गर्ने श्रमको पहिचान गर्न							प्रश्नोत्तर
		३. समुदायका विभिन्न व्यक्तिहरूले गर्ने श्रमको सम्मान गर्न							अभिभावक प्रतिक्रिया
		४. समुदायका काममा आफूले सकेको सहयोग गर्न							अभिभावक प्रतिक्रिया
	२. नातेदार र पाहुनाको सत्कार गर्न तथा परिवारको काममा सहयोग गर्न	१. नातेदार र पाहुनाहरूको सत्कार गर्न							मौखिक अभिव्यक्ति, अभिभावक प्रतिक्रिया
		२. आफु र परिवारका सदस्यहरूको नाता सम्बन्ध बताउन							अभिभावक प्रतिक्रिया
		३. आफ्ना पारिवारिक पृष्ठभूमि बताउन (पुर्खा, पुस्तागत)							अभिभावक प्रतिक्रिया र परियोजना
		४. परिवारको काममा आफूले सकेको सहयोग गर्न							परियोजना, अभिभावक प्रतिक्रिया
	३. सफा र ताजा खानेकुरा खाने बानी बसाल्न	१. विभिन्न प्रकारका खानेकुराको स्रोत पहिचान गर्न							प्रश्नोत्तर
		२. विभिन्न प्रकारका खानेकुराको स्रोत वर्गीकरण र प्रयोग गर्न							सहभाठी तथा अभिभावक प्रतिक्रिया
		३. आफ्नो शारीरिक स्वास्थ्यप्रति सचेत रहन							लिखित र मौखिक अभिव्यक्ति
		४. साकाहारी र मांसाहारी पौष्टिक खानेकुराको पहिचान र प्रयोग गर्न							प्रश्नोत्तर
	४. हिड्ने, नाघ्ने, हप गर्ने र लख्ट्ने खेल खेल्न	१. हात समाइ लखेटेर खेलिने खेलहरु खेल्न							रुजु सूची
		२. छोटो दुरी हिँड्न र ससाना उचाइ नाघ्न							रेटिङ स्केल, रुजु सूची
		३. विभिन्न तरिकाले हप गर्न							रेटिङ स्केल
		४. साइड स्किपिङ र घुमेको डोरीमा स्किपिङ गर्न							अवलोकन
	५. फ्याँक्ने र उभिने तथा अभिनय र कथामा आधारित खेल खेल्न	१. सानो तौलका बलहरू निश्चित दिशामा फ्याक्न							रेटिङ स्केल
		२. ताँती र पङ्क्तिमा ठिकसँग उभिन र सामूहिक रूपमा कदम मिलाएर हिँड्न							अवलोकन
		३. पाठ्यपुस्तकमा भएका कथा वस्तुहरूलाई सरल किसिमले अभिनय गर्न							रेटिङ स्केल, अवलोकन
		४. आफू, समूह र शिक्षक निर्मित कथाहरूमा आधारित खेलहरू खेल्न							रेटिङ स्केल, अवलोकन
	६. सिकाइका लागि सरसामानहरु प्रयोग गर्न र समूहमा साधारण नृत्य गर्न तथा विभिन्न आकृति बनाउन	१. साधारण उपकरणको आवश्यकताअनुसार मापनका लागि प्रयोग गर्न, परीक्षण गर्न र निष्कर्ष दिन							रुजु सूची, अवलोकन, परियोजना
		२. आफूले सिकेका गीतहरूलाई ताल र भाव मिलाई समूहमा साधारण नृत्य गर्न							रेटिङ स्केल
		३. गोलो, च्याप्टो, बाटुलो र लाम्चो आकारलाई जोडेर विभिन्न प्रकारका आकृति बनाउन							रेटिङ स्केल
		४. दैनिक जीवनमा प्रयोग हुने सरसमानको रेखाङ्कन गर्न							रेटिङ स्केल
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धिस्तरको अङ्कको जोड						
			थिमगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

कक्षा : ३ विषय : हाम्रो सेरोफेरो विषयक्षेत्र/थिम : मेरो दैनिक जीवन विद्यार्थीको नाम : परिचय नम्बर :

विषयक्षेत्र/थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछि मूल्याङ्कन			थप सहायतापछि मूल्याङ्कन			प्रयोग गरिएका साधनहरु
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
मेरो दैनिक जीवन	७. आधारभुत शारीरिक क्रियाकलाप र योगको अभ्यास गर्न	१. शिक्षक र समूह नेताको निर्देशनमा आधारभूत योग अभ्यास (भुजंगासन, पद्मासन, ताडासन, अर्धचन्द्रासन) गर्न							अवलोकन
		२. भकुन्डो भुईंमा उफार्न, फाल्न र समाउन							अवलोकन
		३. कुर्कुच्चा र पञ्जाले हिड्ने अभ्यास गर्न							अवलोकन
		४. ठाडो वस्तुमा चढ्ने, झर्ने र वारमा झुन्डिने अभ्यास गर्न							अवलोकन
	८. स्वस्थकर र सुरक्षित बानी बसाल्न	१. शरीरका अङ्गहरू सफा राख्ने बानीको विकास गर्न							सहपाठी र अभिभावक प्रतिक्रिया
		२. चर्पी तथा धारा र वरपरको वातावरण सफा राख्न र पिउने पानी सुरक्षित राख्न							सहपाठी र अभिभावक प्रतिक्रिया
		३. रोग लाग्नबाट बच्न र स्वस्थकर बानी अवलम्बन गर्न							अवलोकन
		४. शरीरका लागि आराम, निद्रा र व्यायामको सन्तुलन मिलाउन							सहपाठी र अभिभावक प्रतिक्रिया
	९. शक्तिका स्रोतहरुको मितव्ययी उपयोग र संरक्षण गर्न	१. दैनिक जीवनमा विद्युत्को उपयोगीता उल्लेख गर्न							प्रश्नोतर
		२. विद्युत्को प्रयोगमा सावधानी अपनाउन							प्रश्नोत्तर, अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
		३. चुम्बकको प्रयोग गरी चुम्बकीय र अचुम्बकीय पदार्थ छुट्याउन							प्रश्नोत्तर, परियोजना
		४. ध्वनि प्रदूषण र मानव जीवनमा यसको असर सम्बन्धमा सचेत हुन							अवलोकन
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धिस्तरको अङ्कको जोड						
			थिमगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

कक्षा : ३ | विषय : हाम्रो सेरोफेरो | विषयक्षेत्र/थिम : हाम्रो समुदाय | विद्यार्थीको नाम : | परिचय नम्बर :

विषयक्षेत्र/थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछि मूल्याङ्कन			थप सहायतापछि मूल्याङ्कन			प्रयोग गरिएका साधनहरु
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
हाम्रो समुदाय	१०. सहयोग र सम्मानको व्यवहार प्रदर्शन गर्न	१. छरछिमेकको काममा आफूले सकेको सहयोग गर्न							सहपाठी र अभिभावक प्रतिक्रिया
		२. आफ्नो वडाका सामाजिक काममा सहभागी हुन र समाजसेवीहरुको सम्मान गर्न							सहपाठी र अभिभावक प्रतिक्रिया
		३. जेष्ठ नागरिक, असहाय तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई सम्मान गर्न र सहयोग गर्न							सहपाठी र अभिभावक प्रतिक्रिया
		४. घरपरिवार र साथीसाथीमा समझदारी कायम गर्नका लागि आफ्नो भूमिका निर्वाह गर्न							सहपाठी र अभिभावक प्रतिक्रिया
	११. बाल अधिकारप्रति सचेत रहन, खेलहरु खेल्न र अभिनय गर्न	१. बालअधिकारप्रति सचेत रहन							प्रश्नोत्तर र अवलोकन
		२. निश्चित दिशामा भाला (टर्बो ज्याबलिन) फ्याँक्न							अवलोकन
		३. स्थानीय खेलहरुको पहिचान गर्न, प्रदर्शन र सामूहिक रूपमा प्रतिस्पर्धा गर्न							प्रर्दशन र अवलोकन
		४. आफ्ना वरिपरि पाइने पशुपन्छीको हिँडाइ, उफ्राइ र बोलीको नक्कल गर्न							अवलोकन
	१२. स्वस्थ्यप्रति सचेत भई व्यवहारमा अवलम्बन गर्न	१. नसर्ने रोगका सामान्य कारक तत्वहरु बताउन							प्रश्नोत्तर
		२. बिरामी हुँदा स्वास्थ्य सेवा लिन र अरूलाई स्वास्थ्यसेवा लिनका लागि उत्प्रेरित गर्न							अभिभावक प्रतिक्रिया
		३. खोपको आवश्यकता र महत्त्व बताउन							प्रश्नोत्तर
		४. धूमपान र मद्यपानको प्रयोगले परिवार र समुदायमा पर्ने असर बताउन तथा धूमपान र मद्यपानवाट टाढा रहन							मौखिक अभिव्यक्ति, अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
	१३. जीवहरुसँगको अन्तरनिर्भरता र तिनीहरुको अनुकुलता सम्बन्धमा सुसूचित हुन	१. जमिन र पानीमा बस्ने वरपरका जनावरहरुका बाहिरी अङ्गहरू चिन्न र उपयोगीता बताउन							चित्र सहितको प्रश्नोत्तर
		२. वरपरका जनावरहरूको खाना खान सघाउने अङ्गहरू चिन्न							चित्र सहितको प्रश्नोत्तर
		३. विभिन्न मौसम र समयमा देखिने जनावरहरू चिन्न र तिनीहरूको सूची तयार गर्न							प्रश्नोत्तर, परियोजना
		४. मानिसले जनावर र बिरुवाहरूबाट पाउने फाइदा (खाना र लुगा) बताउन							प्रश्नोत्तर
			उपलब्धिस्तरको अङ्कको जोड						
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	थिमगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

कक्षा : ३ विषय : हाम्रो सेरोफेरो विषयक्षेत्र/थिम : हाम्रो विद्यालय विद्यार्थीको नाम : परिचय नम्बर :

विषयक्षेत्र/थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछि मूल्याङ्कन			थप सहायतापछि मूल्याङ्कन			प्रयोग गरिएका साधनहरु
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
हाम्रो विद्यालय	१४. विद्यालयमा हुने शारीरिक कसरत, व्यायाम, खेल र सरसफाइ सम्वन्धी सिप प्रदर्शन गर्न	१. विद्यालयको हाताको सरसफाइ कार्यक्रममा सहभागी हुन							स्व तथा सहपाठी प्रतिक्रिया
		२. विद्यालयमा भएको खेल सामग्री, पुस्तकालय तथा बुक कर्नरमा भएका सामानको जतनसाथ प्रयोग गर्न							अवलोकन
		३. विद्यालयमा निश्चित समयमा गरिने क्रियाकलापहरू बताउन । (जस्तैः अभिभावक दिवस, वार्षिक उत्सव, आदि)							प्रश्नोत्तर
		४. पी.टी.तालिका नं. १ देखि ७ सम्मका ताल मिलाएर कसरतहरू गर्न र ५० मिटरसम्म दौडन							रेटिङ स्केल
	१५. कागज टाँसी विभिन्न किसिमका आकृति बनाउन	१. विभिन्न किसिमका कागजलाई काट्न							अवलोकन
		२. विभिन्न किसिमका कागजलाई निश्चित आकार मिलाएर काट्न							अवलोकन
		३. विभिन्न किसिमका कागजलाई काटेर/च्यातेर टाँसी आफूलाई मन पर्ने आकृति बनाउन							रेटिङ स्केल
		४. च्यातेका/काटेका कागजका टुक्राहरूलाई एकमाथि अर्को टाँस्दै चित्र संयोजन गर्न							रेटिङ स्केल
	१६. घर, विद्यालय र समुदायमा घट्ने दुर्घटनाप्रति सचेत रहन	१. प्राथमिक उपचारको अवधारणा बताउन							प्रश्नोत्तर
		२. विभिन्न स्थानमा हुन सक्ने दुर्घटनामा प्राथमिक उपचारको सेवा लिन							अभिभावक तथा सहपाठी प्रतिक्रिया
		३. घर तथा विद्यालय र समुदायमा हुने दुर्घटनाहरूका कारण बताउन							प्रश्नोत्तर
		४. घर तथा विद्यालय र समुदायमा हुने दुर्घटनाहरूबाट बच्ने उपाय अपनाउन							अभिभावक तथा सहपाठी प्रतिक्रिया
	१७. व्यक्तिगत सुरक्षाका उपायहरु अवलम्बन गर्न र सन्तुलन कार्य गर्न	१. व्यक्तिगत सुरक्षाका उपायहरू अपनाउन							अभिभावक तथा सहपाठी प्रतिक्रिया
		२. वरपर घट्न सक्ने प्रकोपबाट सुरक्षित हुन							अभिभावक तथा सहपाठी प्रतिक्रिया
		३. फलेक, बेन्च वा तेर्सो काठमा हिँड्ने अभ्यास गर्न							अवलोकन
		४. हातले टेकी छेउबाट पल्टने कार्य गर्न							अवलोकान
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धिस्तरको अङ्कको जोड						
			थिमगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

कक्षा : ३ विषय : हाम्रो सेरोफेरो विषयक्षेत्र/थिम : हाम्रो वरपरका सजीवहरु विद्यार्थीको नाम : परिचय नम्बर :

विषयक्षेत्र/थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछि मूल्याङ्कन			थप सहायतापछि मूल्याङ्कन			प्रयोग गरिएका साधनहरु
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
हाम्रो वरपरका सजीवहरु	१८. जनावर र वनस्पतिबीच भिन्नता छुट्याउन र विरुवाका लक्षणहरु पहिचान गरी वर्गीकरण गर्न	१. आधारभूत लक्ष्यणहरू (चाल, शरीरका भागहरू र खाना प्राप्त गर्ने तरिका) का आधारमा बिरुवा र जनावरबिच भिन्नता छुट्याउन							प्रश्नोत्तर
		२. बिरुवाहरूलाई वर्गीकरण गर्न (फूल फुल्ने/फूल नफुल्ने जमिनमा पाइने/पानीमा पाइने, एकवर्षे/बहुवर्षे)							परियोजना
		३. विभिन्न मौसममा पाइने बिरुवाहरू चिन्न							प्रश्नोत्तर, अवलोकन
		४. विभिन्न मौसममा पाइने बिरुवाहरूको सूची तयार गर्न							प्रश्नोत्तर, परियोजना
	१९. विरुवाहरु रोप्न, संरक्षण गर्न र खाद्य शृङ्खलाको उदाहरण दिन	१. बिरुवा रोप्न							अवलोकन
		२. आफूले रोपेको बिरुवाको आवश्यक हेरचाह गर्न							अवलोकन
		३. आफूले रोपेको बिरुवाको समय समयमा आउने परिवर्तन अवलोकन गरी अभिलेख राख्न							परियोजना
		४. खाद्य शृङ्खलाको साधारण उदाहरण दिन							प्रश्नोत्तर
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धिस्तरको अङ्कको जोड						
			थिमगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

कक्षा : ३ **विषय : हाम्रो सेरोफेरो** **विषयक्षेत्र/थिम : हाम्रो वातावरण** **विद्यार्थीको नाम :** **परिचय नम्बर :**

विषयक्षेत्र/थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछि मूल्याङ्कन			थप सहायतापछि मूल्याङ्कन			प्रयोग गरिएका साधनहरु
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
हाम्रो वातावरण	२०. वरपरका वातावरण सरसफाइ सम्बन्धी व्यवहार प्रदर्शन गर्न	१. विद्यालय, घर, छरछिमेक र टोलको सरसफाइमा सहभागी हुन							सहपाठी तथा अभिभावक प्रतिक्रिया
		२. आफ्नो वरपरको वातावरण प्रदूषणका कारणहरू पहिचान गर्न							परियोजना
		३. वातावरणीय स्वच्छताप्रति सजग रही प्रदूषण रोक्न सहयोग गर्न							व्यवहार अवलोकन
		४. कुहिने र नकुहिने फोहोरहरुको बर्गीकरण र उचित विसर्जन गर्न							अभिभावक प्रतिक्रिया, अवलोकन
	२१. वरपरका वस्तुका विशेषताहरु तथा घटनाहरुप्रति जिज्ञासु भइ अवलोकन तथा परीक्षण गर्न	१. आफ्नो समुदायमा भएका प्राकृतिक सम्पदाको संरक्षण र प्रयोग गर्न							सहपाठी तथा अभिभावक प्रतिक्रिया
		२. वरपरका वस्तु तथा घटनाहरू सम्बन्धी खोजमूलक प्रश्न गर्न, अनुमान गर्न, अवलोकन गर्न र तर्क प्रस्तुत गर्न							खोजमूलक प्रश्नोत्तर
		३. ठोस, तरल र ग्यास पदार्थका आधारभूत गुणहरूको अवलोकन र परीक्षण गर्न							अभिव्यक्ति, अवलोकन
		४. विभिन्न वस्तुहरुको प्रयोग गरी झुण्डाउन मिल्ने खालका सजावटका सामग्रीहरु निर्माण गर्न							रेटिङ स्केल
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धिस्तरको अङ्कको जोड						
			थिमगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

कक्षा : ३ विषय : हाम्रो सेरोफेरो विषयक्षेत्र/थिम : मेरो सिर्जना विद्यार्थीको नाम : परिचय नम्बर :

विषयक्षेत्र/थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछि मूल्याङ्कन			थप सहायतापछि मूल्याङ्कन			प्रयोग गरिएका साधनहरु
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/नसके को	मिति	अङ्कन	
मेरो सिर्जना	२२. गायन, बादन तथा नृत्यसम्बन्धी प्रतिभा प्रस्तुत गर्न	१. राष्ट्रिय गान, कक्षागत गीत, पाठ्यपुस्तकमा भएका बालगीतहरू लय मिलाई गाउन							रेटिङ स्केल
		२. तालमा ताली बजाउन							अवलोकन
		३. स्थानीय गीतमा नृत्य गर्न							अवलोकन
		४. स्थानीय बाजाहरू बजाउने अभ्यास गर्न							अवलोकन
	२३. वस्तुको नमुना बनाउन, चित्र कोरी रङ भर्न र माटोवाट नमुना निर्माण गर्न	१. कागज र सिन्का प्रयोग गरी विभिन्न वस्तुको निर्माण गर्न							अवलोकन
		२. स्लेब (slab) मा विभिन्न प्रकारका आकृति वा फलफूलका बुट्टा बनाउन, माटोबाट विभिन्न आकारका मोडेलहरु बनाउन र वस्तुमा रङको प्रयोग गर्न							रेटिङ स्केल
		३. माटामा रेखा, आकार, टेक्सचर र बुट्टासम्बन्धी विविध प्रयोगहरू गर्न							अवलोकन
		४. माटाका स्ल्याब (clay slabs) मा माटोलाई बेरेर (coils) बनाइएका बुट्टाहरू तथा ससाना गोलाहरू (pellets) द्वारा अलङ्करण गर्न							रेटिङ स्केल
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धिस्तरको अङ्कको जोड						
			थिमगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

कक्षा : ३ **विषय : हाम्रो सेरोफेरो** **विषयक्षेत्र/थिम : हाम्रो संस्कृति** **विद्यार्थीको नाम :** **परिचय नम्बर :**

विषयक्षेत्र/थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछि मूल्याङ्कन			थप सहायतापछि मूल्याङ्कन			प्रयोग गरिएका साधनहरु
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/नसकेको	मिति	अङ्कन	
हाम्रो संस्कृति	२४. आफ्ना सांस्कृतिक क्रियाकलापहरुसँग परिचित भई सहभागी हुन	१. आफ्नो गाउँ टोलमा बोलिने भाषा, पोषाक र चाडपर्वसँग परिचित हुन							स्व तथा सहपाठी प्रतिक्रिया, प्रश्नोत्तर
		२. आफ्नो गाउँ टोल तथा परिवारमा मनाइने चाडपर्वहरुमा सहभागी हुन र चाडपर्वमा गरिने मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरूको सूची तयार गर्न							अभिभावक प्रतिक्रिया, परियोजना
		३. आफ्ना समुदायका संस्कारहरु (दशैं, तिहार, छठ, क्रिसमस, इद, विभिन्न जात्रा आदि) को अवस्था झल्कने सामान्य रेखाङ्कन गर्न र रङ भर्न							अवलोकन
		४. राष्ट्रिय चिह्नहरूको महत्व बताउन							मौखिक तथा लिखित अभिव्यक्ति
			उपलब्धिस्तरको अङ्कको जोड						
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	थिमगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

कक्षा : ३ **विषय : हाम्रो सेरोफेरो** **विषयक्षेत्र/थिम : सञ्चार प्रविधि र बजार** **विद्यार्थीको नाम :** **परिचय नम्बर :**

विषयक्षेत्र/थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछि मूल्याङ्कन			थप सहायतापछि मूल्याङ्कन			प्रयोग गरिएका साधनहरु
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/नसकेको	मिति	अङ्कन	
सञ्चार प्रविधि र बजार	२५. दैनिक जीवनमा संचारका साधनहरुको उचित र साबधानी पूर्वक प्रयोग गर्न	१. सार्वजनिक स्थलहरूको सूचना, सङ्केत, पम्प्लेट, पोस्टर, ट्राफिक सङ्केत आदि पढ्न							रुजु सूची
		२. सार्वजनिक स्थलहरूको सूचना, सङ्केत, पम्प्लेट, पोस्टर, ट्राफिक सङ्केतको पालना गर्न							स्व तथा सहपाठी प्रतिक्रिया
		३. सिकाइ एवम् सञ्चारका लागि कम्प्युटर र मोबाइल फोनको प्रयोग गर्न							रुजु सूची
		४. कम्प्युटर र मोबाइल फोनको दुरूपयोगबाट हुने हानिप्रति सचेत रहन							अभिभावक प्रतिक्रिया, प्रश्नोत्तर
	२६. स्थानीय उत्पादनको प्रयोग गरी मितव्ययी हुन र बचत गर्ने बानी बसाल्न	१. आफ्नो गापा/ नपामा उत्पादित तथा निर्मित वस्तुहरूको पहिचान गर्न							प्रश्नोत्तर, परियोजना
		२. आफ्नो गापा/ नपामा उत्पादित तथा निर्मित वस्तुहरूको उपयोग गर्न							स्व तथा सहपाठी प्रतिक्रिया
		३. मितव्ययी रुपमा खर्च गर्न							अभिभावक प्रतिक्रिया
		४. आफ्नो पैसा बचत गर्ने बानी बसाल्न							स्व प्रतिक्रिया, अभिभावक प्रतिक्रिया
			उपलब्धिस्तरको अङ्कको जोड						
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	थिमगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

कक्षा : ३ **विषय : हाम्रो सेरोफेरो** **विषयक्षेत्र/थिम : हाम्रो वरपरको संसार** **विद्यार्थीको नाम :** **परिचय नम्बर :**

विषयक्षेत्र/थिम	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछि मूल्याङ्कन			थप सहायतापछि मूल्याङ्कन			प्रयोग गरिएका साधनहरु
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/नसकेको	मिति	अङ्कन	
हाम्रो वरपरका संसार	२७. मौसमको अवस्थाप्रति सचेत भई व्यवहार प्रदर्शन गर्न	१. विभिन्न प्रकारका मौसमको विषेशता पहिचान गर्न							परियोजना, प्रश्नोत्तर
		२. विभिन्न प्रकारका मौसमले मानवीय जीवनमा पार्ने असर व्याख्या गर्न							प्रश्नोत्तर
		३. प्रतिकुल मौसमप्रति सचेत रहन							स्व प्रतिक्रिया
		४. पृथ्वीमा दिन र रात हुनुको कारण बताउन							प्रश्नोत्तर
	२८. आफ्नो वडाको भौगोलिक स्वरुप र सामाजिक रहनसहनको अवलोकन गरी अवस्था प्रस्तुत गर्न	१. आफ्नो वडाको प्राकृतिक स्वरुप अबलोकन गरी बताउन							रुजु सूची
		२. आफ्नो वडाको सामाजिक रहनसहन अवलोकन गरी बताउन							परियोजना, रुजु सूची
		३. नक्सामा आफ्नो वडाका सामान्य आकृति कोर्न							अवलोकन
		४. नक्सामा आफ्नो वडाका सामान्य आकृति कोरी महत्त्वपूर्ण स्थलहरू देखाउन							अवलोकन
	२९. माटो, पानी र हावाको उपयोग बताउन र प्रदर्शन गर्न	१. माटामा हावा, जैविक पदार्थहरू र पानी हुन्छन् भन्ने तथ्य प्रदर्शन गर्न							अवलोकन
		२. पृथ्वीको आकार वर्णन गर्न र भित्री तहहरूको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		३. दैनिक जीवनमा गतिशील पानी र हावा शक्तिको प्रयोगको व्याख्या गर्न र प्रदर्शन गर्न							प्रश्नोत्तर र अवलोकन
		४. पानी संरक्षणको उपायहरू अवलम्बन गर्न							अवलोकन
	३०. कागजबाट नमुना तयार गर्न तथा चित्र कोरी रङ भर्न	१. ओरीगामीको परिचय दिन							प्रश्नोत्तर
		२. कागजबाट चराको ओरिगामी तयार गर्न							सामग्री अवलोकन
		३. कागजबाट सजावटका लागि वस्तु तयार गर्न							सामग्री अवलोकन
		४. स्वतन्त्र चित्र बनाइ रङ भर्न							अवलोकन
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धिस्तरको अङ्कको जोड						
			थिमगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

द्रष्टव्य : कार्यपुस्तक/पाठ्यपुस्तकको विषयगत क्षेत्रको अन्तिम क्रियाकलापको रूपमा राखिएको मूल्याङ्कन क्रियाकलापबाट समेत उक्त मूल्याङ्कन फाराम भर्न सकिने छ ।